

Úřední věstník

Evropské unie

C 88

Svazek 49

České vydání

Informace a oznámení

11. dubna 2006

Oznámení č.

Obsah

Strana

I Informace

.....

II Přípravné akty

Evropský hospodářský a sociální výbor**424. plenární zasedání ve dnech 14. a 15. února 2006**

2006/C 88/01	Stanovisko Evropského hospodářského a sociálního výboru k návrhu rozhodnutí Evropského parlamentu a Rady, kterým se zavádí akční program Společenství v oblasti zdraví a ochrany spotřebitele (2007-2013) KOM(2005) 115 v konečném znění – 2005/0042 (COD)	1
2006/C 88/02	Stanovisko Evropského hospodářského a sociálního výboru k nařízení Evropského parlamentu a Rady, kterým se mění nařízení Rady (ES) č. 1348/2000 ze dne 29. května 2000 o doručování soudních a mimosoudních písemností ve věcech občanských a obchodních v členských státech KOM(2005) 305 v konečném znění – 2005/0126 (COD)	7
2006/C 88/03	Stanovisko Evropského hospodářského a sociálního výboru k tématu Role nádraží v aglomeracích a městech v rozšířené Evropské unii	9
2006/C 88/04	Stanovisko Evropského hospodářského a sociálního výboru k návrhu směrnice Rady o veterinárních požadavcích na živočichy pocházející z akvakultury a produkty z nich získané a o prevenci a zdolávání některých chorob vodních živočichů a k návrhu rozhodnutí Rady, kterým se mění rozhodnutí 90/424/EHS o některých výdajích ve veterinární oblasti KOM(2005) 362 v konečném znění – 2005/0153 (CNS) a 2005/0154 (CNS)	13

CS

Cena:
18 EUR

(Pokračování na následující straně)

2006/C 88/05	Stanovisko Evropského hospodářského a sociálního výboru k návrhu rozhodnutí Evropského parlamentu a Rady o zřízení Evropského fondu pro uprchlíky pro období 2008–2013 jako součásti obecného programu „Solidarita a řízení migračních toků“ — návrhu rozhodnutí Evropského parlamentu a Rady o zřízení Fondu pro vnější hranice pro období 2007–2013 jako součásti obecného programu „Solidarita a řízení migračních toků“ — návrhu rozhodnutí Rady o zřízení Evropského fondu pro začlenění státních příslušníků třetích zemí pro období 2007–2013 jako součásti obecného programu „Solidarita a řízení migračních toků“ — návrhu rozhodnutí Evropského parlamentu a Rady o zřízení Evropského fondu pro navrácení státních příslušníků třetích zemí do země původu pro období 2008–2013 jako součásti obecného programu „Solidarita a řízení migračních toků“ KOM(2005) 123 v konečném znění – 2005/0046 (COD) – 2005/0047 (COD) – 2005/0048 (CNS) – 2005/0049 (COD)	15
2006/C 88/06	Stanovisko Evropského hospodářského a sociálního výboru k Návrhu doporučení Evropského parlamentu a Rady o nadnárodní mobilitě uvnitř Společenství pro účely všeobecného a odborného vzdělávání: Evropská charta kvality mobility KOM(2005) 450 v konečném znění – 2005/0179 (COD)	20
2006/C 88/07	Stanovisko Evropského hospodářského a sociálního výboru ke sdělení Komise Evropskému parlamentu, Radě, Evropskému hospodářskému a sociálnímu výboru a Výboru regionů na téma provádění, výsledky a celkové hodnocení Evropského roku osob se zdravotním postižením 2003 KOM(2005) 486 v konečném znění	22
2006/C 88/08	Stanovisko Evropského hospodářského a sociálního výboru ke sdělení Komise Radě, Evropskému parlamentu a Evropskému hospodářskému a sociálnímu výboru, kterým se zahajuje debata o přístupu Společenství k programům pro ekoznačky pro produkty rybolovu KOM(2005) 275 v konečném znění	27
2006/C 88/09	Stanovisko Evropského hospodářského a sociálního výboru k tématu Zastoupení žen v rozhodovacích orgánech hospodářských a sociálních zájmových skupin v Evropské unii	32
2006/C 88/10	Stanovisko Evropského hospodářského a sociálního výboru k návrhu nařízení Rady o zřízení Agentury Evropské unie pro základní práva – návrh rozhodnutí Rady, kterým se Agentura Evropské unie pro základní práva zmocňuje k výkonu činností v oblastech uvedených v hlavě VI Smlouvy o Evropské unii KOM (2005) 280 v konečném znění – 2005/0124-0125 (CNS)	37
2006/C 88/11	Stanovisko Evropského hospodářského a sociálního výboru k tématu Reprezentativnost evropských organizací občanské společnosti v kontextu občanského dialogu	41
2006/C 88/12	Stanovisko Evropského hospodářského a sociálního výboru k Vytvoření společného konsolidovaného základu pro daň z příjmu právnických osob v EU	48
2006/C 88/13	Stanovisko Evropského hospodářského a sociálního výboru k tématu energetická účinnost	53
2006/C 88/14	Stanovisko Evropského hospodářského a sociálního výboru k návrhu nařízení Evropského parlamentu a Rady o evropském řízení o drobných pohledávkách KOM(2005) 87 v konečném znění – 2005/0020 (COD)	61
2006/C 88/15	Stanovisko Evropského hospodářského a sociálního výboru k tématu Posílení hospodářského řízení – reforma Paktu o stabilitě a růstu	68
2006/C 88/16	Stanovisko Evropského hospodářského a sociálního výboru k Hlavním směrům hospodářské politiky (2005 – 2008)	76
2006/C 88/17	Stanovisko Evropského hospodářského a sociálního výboru k tématu Vztahy EU-Mexiko	85

II

(Přípravné akty)

EVROPSKÝ HOSPODÁŘSKÝ A SOCIÁLNÍ VÝBOR

424. PLENÁRNÍ ZASEDÁNÍ VE DNECH 14. A 15. ÚNORA 2006

Stanovisko Evropského hospodářského a sociálního výboru k návrhu rozhodnutí Evropského parlamentu a Rady, kterým se zavádí akční program Společenství v oblasti zdraví a ochrany spotřebitele (2007-2013)

KOM(2005) 115 v konečném znění – 2005/0042 (COD)

(2006/C 88/01)

Dne 2. června 2005 se Rada, v souladu s článkem 152 a 153 Smlouvy o ES, rozhodla konzultovat Evropský hospodářský a sociální výbor ve věci výše uvedené.

Specializovaná sekce „Zaměstnanost, sociální věci, občanství“, kterou Výbor pověřil přípravou podkladů na toto téma, přijala stanovisko dne 23. ledna 2006. Zpravodajem byl pan Pegado Liz.

Na 424. plenárním zasedání, které se konalo ve dnech 14. a 15. února 2006 (jednání ze dne 14. února 2006), přijal Evropský hospodářský a sociální výbor následující stanovisko 130 hlasy pro, 2 hlasy proti a 1 člen se zdržel hlasování.

1. Závěry

Komisi, tak Evropským parlamentem, umožnily získat různé pohledy na věc co do znění, obsahu, prezentace a zdůvodnění návrhů Komise.

1.1 Komise předložila svůj návrh rozhodnutí, kterým se zavádí „integrováný program“ na úrovni Společenství v oblasti veřejného zdraví a ochrany spotřebitele pro období 2007-2013. Tento návrh se opírá o strategický dokument, který je součástí sdělení a rozsáhlého hodnocení dopadu představeného v příloženém pracovním dokumentu.

1.2 Je to poprvé, co Komise definuje společnou strategii pro politiku veřejného zdraví a politiku ochrany spotřebitele, a navíc na tak dlouhé období (7 let). EHSV podporuje snahu Komise povzbudit tyto dvě politiky, které administrativně spadají pod stejné generální ředitelství.

1.3 Komise chce tuto inovaci podložit zařazením do právního, hospodářského, sociálního a politického rámce. EHSV vnímá s uspokojením tyto informace a pozornost věnovanou detailnímu vypracování možností, které se odrážejí v hodnocení dopadu vypracovaném Komisí.

1.4 Rozsáhlejší slyšení zorganizované EHSV, kterého se zúčastnila celá řada akreditovaných zástupců hlavních zainteresovaných skupin, a další iniciativy uspořádané mezitím jak

1.5 Na základě analýzy předložených dokumentů a dodatečných informací dodaných vyčerpávajícím způsobem Komisí, dále připomínek ze strany zástupců občanské společnosti, kterých se přímo týká oblast veřejného zdraví jakož i ochrana spotřebitele a s ohledem na různé písemné příspěvky zaslané Výboru velkým množstvím zastupitelských organizací z této oblasti, vedou EHSV ke konstatování, že návrh rozhodnutí týkající se společného akčního programu Společenství v této oblasti není v jednotlivých částech dostatečně motivován ani řádně vysvětlen: uvedené důvody nevypadají dostatečně přesvědčivé na to, aby se jednalo o reálnou možnost.

1.6 EHSV se pak zvláště domnívá, že Komise dostatečně neprokázala existenci součinností, na něž se odkazuje a jež by vyplynuly ze skutečné existence společných a komplementárních bodů v obou zmíněných politikách Společenství, přičemž tyto body by nemohly být rozvíjeny ani realizovány za pomoci specifických akcí spolupráce a koordinace vzhledem k horizontálnímu charakteru obou daných politik tak, jak je tomu například u politiky životního prostředí.

1.7 Právní charakter obou daných politik definovaných ve člancích 152 a 153 Smlouvy je hluboce odlišný. Je proto třeba dbát na to, aby se zamezilo dvěma neblahým účinkům: na jedné straně přizpůsobení politiky ochrany spotřebitele kritériím komplementarity a subsidiarity, které jsou příznačné pro politiku veřejného zdraví, a tedy na úkor vlastních pravomocí EU v oblasti ochrany spotřebitele, a na druhé straně nežádoucí „konzumní“ přístup k veřejnému zdraví, ve kterém se zaměřují pojmy „uživatel“ a „spotřebitel“, s tím, že společným bodem těchto dvou konceptů je příslušnost ke stejnému „občanství“.

1.8 EHSV má za to, že spotřebitelská politika by mohla vyjít poškozená z obecného propočtu jednotného rozpočtu, a že tedy oddělené rozhodnutí pro každou z politik EU, jak tomu bylo doposud, představuje výhody pro obě strany, zejména v současné situaci institucionální krize a nejistých finančních výhledů.

1.9 EHSV se domnívá, že návrh rozhodnutí nejenže se dostatečně nezabývá některými z hlavních aspektů obou politik, jelikož nezaručuje vhodné financování, ale že také možná pomíjí některé zásadní a aktuální aspekty. Opatření určená k provádění, monitorování a hodnocení by se měla více zaměřit na inovaci, závaznost a důslednost.

1.10 EHSV žádá, aby byl „Spotřebitelský institut“ vybaven lépe definovanými pravomocemi a funkcemi a nebyl zařazen coby pouhé „oddělení“ do Výkonné agentury programu veřejného zdraví. Pouze tak může přispět požadovaným způsobem k lepšímu prosazování již existující legislativy a k lepší informovanosti, osvětě a ochraně spotřebitelů.

2. Úvod: shrnutí sdělení Komise a jejího návrhu rozhodnutí

2.1 V rámci sdělení k tématu „Zlepšit zdraví, bezpečnost a důvěru občanů; strategie v oblasti zdraví a ochrany spotřebitele“ navrhuje Komise Evropskému parlamentu a Radě, aby přijaly takové rozhodnutí, které by definovalo akční program Společenství v oblasti zdraví a ochrany spotřebitele pro období 2007-2013.

2.2 Komise předložila poprvé novou strategii a akční program Společenství pro období 2007-2013, které počítají se začleněním politik veřejného zdraví a ochrany spotřebitele.

2.3 Ve svém sdělení Komise uvádí odůvodnění tohoto nového přístupu a zdůrazňuje společné cíle obou politik a roli, kterou hrají v každodenním životě občanů. Komise vidí kromě

jiného výhody tohoto nového společného programu v součinnosti, která bude moci vést k úsporám v rozpočtu a ke snížení určitých administrativních postupů, a tím ke zvýšení její účinnosti.

2.4 Strategický cíl Komise se zakládá převážně na nutnosti vzájemně propojit obě politiky, což by vedlo k úsporám z rozsahu a k úsporám v oblasti řízení finančních zdrojů stejně tak jako ke zvýšené účinnosti jednotlivých postupů, navíc by se zajistila lepší koherentnost mezi přijatými opatřeními a lepší zviditelnění těchto otázek na politickém programu jednání.

2.5 Podle Komise jsou společné cíle této vzájemné politiky v obou sektorech následující:

- chránit občany proti rizikům a hrozbám, které není jednotlivý občan schopen sám zvládnout,
- zlepšit schopnost občanů lépe rozhodovat o jejich zdraví a jejich zájmech jakožto spotřebitelů,
- začlenit cíle týkající se zdraví a ochrany spotřebitele do ostatních politik Společenství.

2.6 Mezi možné cíle vztahující se zejména k politice zdraví patří:

- ochrana občanů před ohroženími na zdraví,
- podpora strategií vedoucích ke zdravějšímu způsobu života,
- přispění ke snížení výskytu nejvážnějších nemocí,
- zlepšení efektivnosti a účinnosti zdravotnických systémů,
- poskytnutí více informací a zajištění lepší osvěty v oblasti zdraví.

2.7 Co se týče spotřebitelské politiky, její cíle jsou následující:

- zajistit lepší a jednotnou úroveň ochrany pro všechny spotřebitele EU,
- zvýšit schopnost spotřebitelů bránit své zájmy,
- vytvořit Evropský spotřebitelský institut v rámci Výkonné agentury programu veřejného zdraví.

3. Hodnocení sdělení Komise a jejího návrhu

3.1 Obecné připomínky ke společnému programu

3.1.1 Právní základ politik Společenství v oblasti veřejného zdraví a ochrany spotřebitele je zcela rozdílné povahy. Jestliže

politika veřejného zdraví spadá z velké části do pravomocí členských států a funkce EU je v tomto případě spíše doplňková, mající za úkol podporu národních politik co se týče specifických aspektů uvedených ve článku 152 (¹), spotřebitelská politika naopak spadá, zejména po summitu v Amsterdamu, co se týče „posílení“ práv spotřebitelů a ochrany jejich zájmů, zejména v rámci realizace vnitřního trhu do pravomocí Společenství (²).

3.1.2 Z tohoto důvodu se nezdá být legitimní dovolávat se domnělé „identity“ právního charakteru mezi články 152 a 153 k tomu, aby se odůvodnila strategie a integrovaný akční program v oblasti veřejného zdraví a ochrany spotřebitele.

3.1.3 Je třeba dodat, že v členských státech právní a ústavní charakter práva na zdraví je také zcela odlišný od charakteru práv spotřebitelů. Ochrana práv spotřebitelů má velice odlišné podoby.

3.1.4 To ovšem neznamená, že EHSV nepovažuje otázky spojené s veřejným zdravím v současné době za velice důležité, což by samo o sobě odůvodnilo silnou politiku evropského veřejného zdraví, jež by mohla rovněž být považována za nástroj boje proti chudobě a sociálnímu vyloučení. Nyní můžeme pouze litovat toho, že neschválení ústavního textu přispělo k výrazné stagnaci v tomto směru.

3.1.5 EHSV je nucen zdůraznit, že pojmy „spotřebitel“ a „pacient“ nejsou synonymy a jejich význam není totožný. „Spotřebitelé“ nejsou výlučně jednotlivci a jejich volba je řízena především ekonomickými důvody, zatímco „pacienti“ nemohou být považováni za pouhé spotřebitele léků a lékařských služeb. Jejich práva nespádají pouze do ekonomické sféry, a mohou být tudíž srovnávána pouze s takovými právy, jako je právo na spravedlnost nebo na vzdělání, jejichž dodržování na sebe bere podobu služeb obecného zájmu.

(¹) Jak dobře připomněl jak generální ředitel GR SANCO, Robert Madelin, u příležitosti zahájení „Otevřeného fóra zdraví 2005“ (7. a 8. listopadu 2005 v Bruselu), tak poslanci EP Miroslav Mikolášik a Dorette Corbey, ze skupiny socialistů, během svých vystoupení v rámci zasedání, které probíhalo souběžně s výše uvedeným fórem.

(²) Viz např.: Vandersenden, Dubois, Latham, Van den Abeele, Capouet, Van Ackere-Pietry, Gerard a Ayrat; v Comentaria Mégret, Svazek VIII, 2. vydání 1996, str. 16 a 41 a následující: situace je stále evidentnější v textu návrhu ústavy, pokud porovnáme ustanovení článku III-132, o ochraně spotřebitele, který je součástí kapitoly III Hlavy III (Úř. věst C 169, 18.7.2003) o „Politice ve specifických oblastech“, které jsou postaveny vedle sebe se sociální, zemědělskou a environmentální politikou, a článek III-179 o veřejném zdraví, který figuruje v kapitole V týkající se oblastí, ve kterých „Unie rozhoduje o vedení koordinační akce, o doplnění nebo podpoře“ jen z toho důvodu, aby doplnila činnost jednotlivých členských států, veřejné zdraví, vyskytující se po boku kulturní politiky, politiky mládeže a sportu či politiky veřejné ochrany.

3.1.6 Výbor uznává, že tyto dvě politiky mají společné rysy, ale domnívá se, že totéž platí (možná dokonce více) i pro jiné politické oblasti (³). Dále je nutno dodat, že Komise dostatečně neprokázala, že společných aspektů činnosti plánované v rámci obou politik lze dosáhnout výhradně pomocí jednotného integrovaného programu, ani to, že je tento způsob nejvhodnější a nejvýhodnější (⁴).

3.1.7 Některé spotřebitelské organizace věří, že tento integrovaný přístup způsobí různé problémy, a EHSV s některými z nich souhlasí, a to mimo jiné:

- možnost ztráty viditelnosti a zvýšeného úpadku spotřebitelské politiky z důvodu jejího přidružení k politice zdraví, ve které EU zasahuje pouze jako doplněk podpory politik členských států (⁵);

- více obtíží při dialogu a součinnosti s organizacemi a zodpovědnými národními subjekty, které ve většině případů nespravují společně tyto dvě dané oblasti;

- potenciálně větší problémy v přístupu nevládních organizací aktivních v obou těchto sektorech k financování a ve vyjednávání o spolufinancování akcí v daných oblastech, z důvodu omezených prostředků nebo jejich přesměrování na jiné subjekty.

3.1.8 Žádný ze šesti hlavních důvodů zmíněných v dopadové analýze (str. 6-7) nepředstavuje dostatečný argument pro ospravedlnění volby společného řešení těchto dvou politik, namísto vhodného sladění politik, zejména co se týče uplatnění výborné iniciativy Komise týkající se administrativní spolupráce mezi národními orgány (⁶).

(³) Existují společné rysy mezi spotřebitelskou politikou a politikou ochrany zdraví a jinými oblastmi, jako jsou životní prostředí, cestovní ruch, hospodářská soutěž, vnitřní trh nebo spravedlnost, což by teoreticky právě tak mohlo sloužit jako odůvodnění společného přístupu.

(⁴) Pouhé odkazování se na to, co figuruje ve „Finančním výhledu pro 2007-2013“, (KOM(2004) 487 v konečném znění z 14.7.2005, odst. 3.3, s. 24), v současné patové situaci, ve které se nacházejí vyjednávání, není samo o sobě dostatečným argumentem, ale poukazuje pouze na koherentní přístup Komise v jejím návrhu, což není totéž co odůvodnění nebo názorná ukázka platnosti navrženého řešení. To ostatně jasně vyplynulo z „Otevřeného fóra pro zdraví 2005“ v jehož rámci byla zhodnocena nutnost vytvoření samostatné a nezávislé politiky veřejného zdraví na evropské úrovni.

(⁵) Jak to ostatně Komise výslovně připouští, když prohlašuje, že „Navržená strategie a program mají za cíl uplatňovat články 152 a 153 Smlouvy s tím, že tak doplňuje národní činnost o opatření přinášející přidanou hodnotu, které nemůže být dosaženo na národní úrovni.“ (Legislative Financial Statement, str. 41).

(⁶) Nařízení z 2006/2004, Úř. věst. L 364, 9.12.2004.

3.1.9 Komisi se stále nedaří doložit, jaké skutečné strukturní součinnosti představuje toto sblížení obou politik, které by navíc nebylo ryze dočasné, ani uvést výčet úspor z rozsahu, které by zajistilo. Naopak z její dopadové analýzy vyplývá, že současné řešení nemá vliv na náklady, tedy že čistá částka vypočtená pro obě politiky by spadala přesně do stejného finančního rámce ⁽⁷⁾.

3.1.10 Naopak, v tak kritickém bodě, co se týče finančního výhledu EU, by rozdělení těchto dvou politik mohlo představovat výhodu v možnosti zahájení dvojího vyjednávání a lepšího zviditelnění aspektů vycházejících z každé politiky zvlášť, což by podle zastupitelských organizací v těchto oblastech umožnilo dosáhnout lepších výsledků při přidělování prostředků oběma těmito politikám.

3.1.11 EHSV je velice znepokojen současnou patovou situací ohledně finančního výhledu pro období 2007-2013 a hrozbě výrazných škrtů. I když takové snížení nevede nezbytně k úplnému popření celého programu, který sám o sobě nemá k dispozici dostatek finančních zdrojů, znamenalo by přinejmenším nutnost jeho přetvoření, nového předložení a stanovení nového pořadí priorit a opatření. Není proto možné uskutečnit pouhé procentní snížení, úměrně přizpůsobené všeobecnému snižování celkových zdrojů stanovených v rozpočtu.

3.1.12 Konečně různé právem zdůrazněné aspekty, které jsou společné obou politikám, mohou být předmětem společného postupu jak na úrovni Společenství, tak na úrovni národní, přesně jako je tomu v ostatních oblastech spadajících do pravomocí Společenství, viz životní prostředí, hospodářská soutěž, vzdělání a kultura, a to za předpokladu, že bude dodržen horizontální charakter obou těchto politik. Z toho samozřejmě vyplývá povinnost zohlednit je ve všech ostatních politikách, jak to ostatně připouští sama Komise v celé řadě příkladů uvedených v příloze tohoto sdělení.

3.2 Zvláštní poznámky

3.2.1 Uskutečnění veřejného slyšení, čítajícího kolem 70 účastníků, mezi nimiž byli i hlavní zástupci organizované občanské společnosti, kterých se přímo týká program Komise, přispělo rozhodným způsobem k hodnocení daného sdělení a návrhu Komise předložených v současné době, i přes jeho některá omezení logistického charakteru, která neumožnila vést hlubší analýzu různých aspektů a prvků tím nejoptimálnějším způsobem. Cílem je dosáhnout hodnocení vedoucího k definici cílů, kterých by se mělo dosáhnout, nezbytných prostředků a jejich vhodného využití spolu s akcemi, které by měly být spuštěny za pomoci těchto prostředků, aby mohlo být dosaženo stanovených cílů.

3.2.2 Spotřebitelé

3.2.2.1 Komise správně zdůrazňuje celou řadu akcí, které bude potřeba vypracovat z důvodu spravedlivější ochrany

spotřebitelů v EU. Jedná se však o minimalistické pojetí ochrany jako důsledek tendence, která nabírá na konkrétnosti v posledních legislativních iniciativách Komise, která takto upřednostňuje celkovou harmonizaci zevšeobecněnou na nízkou úroveň ochrany. EHSV vyjadřuje ostatně svou obavu ze systematického odvolávání se na princip uplatňování práva země původu a varuje před rizikem zjednodušeného pohledu na ochranu spotřebitelů, ze které by se tak mohla stát pouhá informace o zboží a službách ⁽⁸⁾.

3.2.2.2 EHSV se domnívá, že Komise mohla být více inovativní ⁽⁹⁾ a že nové návrhy mohly být lépe rozpracované ⁽¹⁰⁾. EHSV měl možnost upozornit Komisi na několik nedostatků, které jsou stále aktuální, a to ve svém stanovisku k strategii spotřebitelské politiky pro období 2002-2006 ⁽¹¹⁾. Později přijal stanovisko z vlastní iniciativy, ve kterém byla tato otázka detailně a do hloubky rozebrána ⁽¹²⁾.

3.2.2.2.1 EHSV proto navrhuje zahrnout do současného programu některé otázky, konkrétně:

- otázku nadměrného zadlužení rodin;
- nezbytnou revizi režimu zodpovědnosti výrobce a ukončení přezkoumání směrnice o nekalých doložkách spolu s reaktivací databáze pro nekalé smluvní podmínky CLAB;
- příležitost znovu zahájit diskusi na téma zodpovědnosti poskytovatele v případě nevyhovujících služeb;
- podporu bezpečnosti elektronického obchodu;
- nutnost počítat se zlepšením přístupu ke spravedlnosti, zejména v případě mechanismů kolektivní obrany práv spotřebitelů;
- podporu součinnosti mezi spotřebitelskými organizacemi „nejstarších“ členských států a mezi jejich protějšky z „nových“ států;

⁽⁸⁾ Příkladem takovéto tendence je směrnice o nezákonných obchodních praktikách, stejně jako byl návrh směrnice týkající se spotřebního úvěru, který byl z velké většiny přepracován a nahrazen upravenou verzí a do jisté míry směrnice týkající se záruk spojených s prodejem zboží.

⁽⁹⁾ Jak to uznává sama Komise, když tvrdí, že ve skutečnosti neexistují žádné zásadní změny v cílech strategie spotřebitelské politiky 2002-2006. (Legislative Financial Statement, str. 58).

⁽¹⁰⁾ Odkaz na dvě zvláště důležité oblasti nemůže být pominut - pozitivní část představuje zveřejnění nového návrhu směrnice o spotřebitelském úvěru [KOM(2005) 483 v konečném znění, ze 7.10.2005], a tu negativní rozhodnutí stáhnout návrh nařízení o podpoře prodeje [KOM(2005) 462 v konečném znění, ze 27.9.2005].

⁽¹¹⁾ Úř. věst. C 95, 23.4.2003.

⁽¹²⁾ Úř. věst. C 221, 8.9.2005.

⁽⁷⁾ V odstavci 4.4 „Dopadové analýzy“ se můžeme dočíst, že z pohledu čistě finančního výhody získané ze zvýšení rozpočtových výdajů pro oba programy odděleně nebo jeden program vzešlý z fúze těchto dvou programů vyjdou prakticky nastejno.

— zohlednění specifické situace členských států, které přistoupily k EU, a zároveň těm, které určitě přistoupí v průběhu provádění daného programu ⁽¹³⁾;

— zahrnutí celého programu do perspektivy dlouhodobě udržitelné spotřeby a spravedlivého obchodu.

3.2.2.3 Přesto, že Výbor schvaluje některé plánované iniciativy, domnívá se, že v mnohých případech chybí uvedení konkrétního způsobu a harmonogramu, podle jakého by se mělo postupovat při jejich realizaci. Týká se to například následujících oblastí:

— rozvoje společného referenčního rámce pro evropské smluvní právo, jak bylo určeno v bodě 4.2.2;

— vytvoření systému včasného varování při zjištění nepoctivého obchodování, jak bylo určeno v bodě 4.2.3;

— záruk na konzultaci spotřebitelů a posílení pravomocí jejich zastupitelských organizací, stanovených v bodech 4.2.2 a 4.2.4;

— horizontální integrace spotřebitelské politiky do ostatních politik, na něž je odkazováno v bodech 4.1 a 4.2.2, ačkoliv chybí uvedení jakéhokoliv způsobu její konkrétní realizace.

3.2.2.4 EHSV konstatuje, že co se týče cílů zvýšení účasti občanské společnosti a zúčastněných stran na vytváření politik a integraci politiky spotřebitele do dalších politik Společenství, nejsou ukazatele průběhu a hodnocení součinnosti daného programu kromě prvního vhodné pro spotřebitelskou politiku.

3.2.2.5 EHSV se domnívá, že by bylo vhodné definovat další ukazatele hodnocení spotřebitelské politiky takovým způsobem, aby byla zaručena větší důvěryhodnost a stanovena užší vazba na cíle definované v příloze 3 tohoto programu.

3.2.2.6 Zároveň je třeba poznamenat, že se počítá s „ročními pracovními programy“ k provádění daného programu, jehož délka je nyní stanovena na 7 let, ale zdá se, že se nepočítalo s využitím nástroje, který byl součástí programu 2002-2006 a měl za úkol přezkoumání pružného akčního programu ⁽¹⁴⁾. Tento systém se s prodloužením daného programu na 7 let jeví o to více potřebný.

3.2.2.7 EHSV zdůrazňuje, že organizační strukturu a metodiku Spotřebitelského institutu v rámci Výkonné agentury pro zdraví je nutno teprve definovat. Doporučuje proto zajištění jeho nezávislosti a jasné stanovení jeho funkcí

a pravomocí, aby se z něj nestal pouze další článek zbytečné byrokracie.

3.2.2.8 Konečně co se týče finančních zdrojů určených v rozpočtu na spotřebitelskou politiku, Výbor uvádí, že představují méně než 20 % z celkové částky, což představuje pouze 10 centů na spotřebitele ročně na období 7 let, během kterého bude program probíhat. Zdánlivé zdvojnásobení rozpočtu ve srovnání s předchozím programem je vyváжено tím, že délka programu byla prodloužena ze 4 na 7 let.

3.2.2.9 Je třeba dodat, že už z důvodu rozšíření EU o další státy měl být připraven návrh rozpočtu ve výši více než úměrně trvání tohoto programu. Plánovaný rozpočet se však již nyní jeví jako nedostatečný pro realizaci navržených akcí, vzhledem k tomu, že na fungování spotřebitelského institutu bude použita značná částka z přidělených finančních zdrojů.

3.2.3 Veřejné zdraví

3.2.3.1 EHSV chce zároveň zdůraznit pozitivní aspekty programu Komise, zejména pak její záměr oživit politiku veřejného zdraví, kterou považuje za svou prioritu a snaží se ji účinnějšími prostředky co nevíce zviditelnit. Tento postup se zdá skutečně naléhavě potřebný, a to není ani třeba připomínat hrozbu ptačí chřipky k tomu, abychom si uvědomili nutnost úzké spolupráce na úrovni Společenství, kterou Komise právem zdůrazňuje ⁽¹⁵⁾.

3.2.3.2 V tomto směru EHSV vítá hlavní směry týkající se veřejného zdraví, a zvláště myšlenku zahrnout otázky týkající se této oblasti do ostatních politik Společenství a zaměřit se na prevenci, vyhodnocování informací, posilování spolupráce, výměnu znalostí a na zlepšení šíření osvěty.

3.2.3.3 EHSV zároveň hodnotí kladně rozhodnutí Komise stanovit si za svou prioritu boj proti nerovnému přístupu ke zdravotnickým službám, nutnost prosazovat otázku zdraví již od dětství a zaměřit se zároveň na stárnutí obyvatelstva stále aktivního na trhu práce.

3.2.3.4 EHSV je kromě jiného za jedno s Komisí co se týče globálních hrozeb, které dopadají na zdraví, a co se týče stále většího prostoru, který zaujímají nemoci spojené s určitým životním stylem. Zároveň schvaluje strategii popsanou v programu, která má za cíl posílení činnosti v oblastech, které jsou pro zdraví určující.

⁽¹³⁾ To je předmětem zajímavé zprávy EP, jejímž zpravodajem je poslanec Henrik Dam Kristensen [dok. 2004/2157 (INI) ze dne 31.5.2005].

⁽¹⁴⁾ Uskutečněného 15. září 2003 [dok. SEK(2003) 1387 ze dne 27.11.2003].

⁽¹⁵⁾ To jasně vyplývá ze souhrnu rozhodnutí týkajících se této oblasti, která Komise nedávno přijala a uveřejnila: [rozhodnutí C (2005) 3704 a 3705 z 6.10.2005, 4068 z 13.10.2005, 3877 a 3920 z 17.10.2005, 4135 a 4163 z 19.10.2005 a 4176 z 20.10.2005, 4197 a 4199 z 21.10.2005, zanesených do Úř. věst. L 263, 8.10.2005, 269, 14.10.2005, 274, 20.10.2005, 276, 21.10.2005 a 279, 22.10.2005].

3.2.3.5 EHSV zároveň schvaluje úsilí vynaložené Komisí na podporu organizací aktivním v oblasti zdraví posílením jejich přítomnosti v diskusních orgánech, péči o mobilitu pacientů, podporu spolupráce mezi národními zdravotnickými systémy, aby dokázaly čelit výzvám, které před nimi stojí, a na posílení mechanismů výměny informací v oblasti veřejného zdraví.

3.2.3.6 Výbor tímto uznává, že Komise přiřadila problematice veřejného zdraví pozornost lépe odpovídající potřebám tohoto sektoru jak z hlediska definice cílů, tak z hlediska stanovování akcí nebo prostředků určených k jejich realizaci, které představují téměř trojnásobek toho, co bylo určeno pro program předcházející, a čtyřnásobek částky určené pro oblast spotřebitelů.

3.2.3.7 Nicméně EHSV se domnívá, že ani v této oblasti nejsou navrženy převratné změny ⁽¹⁶⁾ vzhledem k předchozím programům. Připomínky, které EHSV zformuloval zejména ohledně programu 2001-2006 a Evropskému plánu „Životní prostředí a zdraví“ 2004-2010, zejména co se týče stálého nedostatku konkrétních a objektivně zhodnotitelných cílů a absence přesného časového harmonogramu potřebného k jejich realizaci ⁽¹⁷⁾, proto zůstávají nadále platné.

3.2.3.8 EHSV by rovněž ocenil zahrnutí konkrétních cílů v oblasti bodů, které figurovaly v předchozím právním textu a které současný text postrádá. Jedná se například o body spojené s bojem proti nerovnému postavení v oblasti zdraví, zvláště mezi muži a ženami, ale rovněž o body týkající se situace starších občanů, znevýhodněných skupin obyvatelstva

a společenství žijících na okraji společnosti, nebo také o utajení osobních údajů, osobních a biologických faktorů, škodlivých vlivů záření a hluku stejně jako o odolnosti proti antibiotikům.

3.2.3.9 EHSV by dále byl ocenil, kdyby se program systematicky věnoval některým velice důležitým tématům, jako je HIV/AIDS, duševní zdraví ⁽¹⁸⁾, zdraví dětí a dětské nemoci nebo stárnutí. Skutečně i přes to, že byla zmíněna v rozhodujících částech programu, nejsou zařazena do vlastního právního textu návrhu rozhodnutí.

3.2.3.10 Co však zůstává velice překvapujícím, je způsob, jakým návrh Komise pomíjí určité důležité a aktuální otázky týkající se veřejného zdraví, jako jsou například zubní péče, zrak, paliativní péče a léčení bolesti.

3.2.3.11 Z obecného pohledu by Výbor ocenil, kdyby se Komise více zapojila do aktivit, jako je kvalita osvěty na všech úrovních a ve všech oblastech, celková prevence před možnými riziky, partnerství s veřejným i soukromým sektorem a spolupráce mezi jednotlivými členskými státy na mezinárodní úrovni.

3.2.3.12 Na závěr by EHSV zároveň ocenil, kdyby daný program přišel s konkrétními akcemi umožňujícími srovnání různých zdravotních systémů EU ⁽¹⁹⁾, zajišťování ochrany pacientů, kteří se pohybují v rámci EU („Zdravotní pojišťovna v EU“), rozhodnějšímu prosazení kodexu „osvědčených postupů“, vytvoření a rozvoj „špičkových středisek“ spolu s vybudováním epidemiologického centra.

V Bruselu dne 14. února 2006.

předsedkyně

Evropského hospodářského a sociálního výboru

Anne-Marie SIGMUND

⁽¹⁶⁾ Srovnávací analýza programů 2007-2013 a 2001-2006 skutečně vypovídá o tom, že obsah odstavců 1.1, 1.2, 1.3, 1.4, 1.6, 3.1, 3.2, 3.3, 3.4, 5.4, 5.6, 5.7 a 6 současného návrhu se shoduje s programem předchozím, změnilo se pouze číslování. Můžeme nicméně zaznamenat drobné změny v odstavci 1.5 a 2 přesto, že téma reakce v případě zdravotní pohotovosti figurovalo již v programu předchozím, v odstavcích 3.5, 3.6 a 3.7 a v celém odstavci 4, který byl pouze letmo zmíněn ve sdělení Komise, které bylo základem předešlého programu a v odstavcích 5.1, 5.2, 5.3, 5.5 a 5.8. Naopak odkaz na akce v oblasti spolupráce s kandidátskými zeměmi a zeměmi třetími ze současného programu zcela zmizel a tato problematika je zmíněna pouze v odstavci 2.2 sdělení Komise, na kterém se tento program zakládá.

⁽¹⁷⁾ Úř. věst. C 116, 20.4.2001 a Úř. věst. C 157, 28.6.2005.

⁽¹⁸⁾ Je o to víc překvapující, že Komise zveřejnila vynikající Zelenou knihu o strategii v oblasti duševního zdraví v Evropské unii (KOM(2005) 484 v konečném znění, z 14.10.2005), která byla ostatně vyústěním celé řady aktivit prováděných od roku 1997 v této oblasti, jež byla shrnuta ve zprávě provedené profesorem Ville Lehtinenem v prosinci 2004, která podává jasné svědectví o možnostech Komise provádět samostatně akce vysokého zájmu, v důležitých oblastech veřejného zdraví, které se vůbec netýkají spotřební politiky.

⁽¹⁹⁾ Jehož důležitost na fóru „Open health forum 2005“ správně zdůraznil Dr. Yves Charpak ze Světové zdravotnické organizace.

Stanovisko Evropského hospodářského a sociálního výboru k nařízení Evropského parlamentu a Rady, kterým se mění nařízení Rady (ES) č. 1348/2000 ze dne 29. května 2000 o doručování soudních a mimosoudních písemností ve věcech občanských a obchodních v členských státech

KOM(2005) 305 v konečném znění – 2005/0126 (COD)

(2006/C 88/02)

Dne 1. září 2005 se Rada, v souladu s článkem 95 Smlouvy o založení Evropského společenství, rozhodla konzultovat Evropský hospodářský a sociální ve věci výše uvedené.

Specializovaná sekce „Jednotný trh, výroba a spotřeba“, kterou Výbor pověřil přípravou podkladů na toto téma, přijala stanovisko dne 23. ledna 2006. Zpravodajkou byla paní SÁNCHEZ MIGUEL.

Na 424. plenárním zasedání, které se konalo ve dnech 14. a 15. února 2006 (jednání ze dne 14. února 2006), přijal Evropský hospodářský a sociální výbor následující stanovisko 134 hlasy pro a 2 členové se zdrželi hlasování.

1. Závěry

1.1 EHSV blahopřeje Komisi k obsahu navrhované reformy, která zjednodušuje a vyjasňuje dodržování nařízení, které je tak důležité pro uskutečnění prostoru svobody, bezpečnosti a práva v EU. Některé nové odstavce ovšem vytvářejí nejasnosti při výkladu obsahu, především odstavec 3 článku 8, tím, že zavádí výjimku s účelem ochrany žadatele v souladu s národními ustanoveními, která spočívá v určení lhůty v případech, kdy dojde k odmítnutí ze strany příjemce z důvodu neznalosti jazyka, ve kterém byla písemnost napsána.

1.2 Také článek 14 by měl být upřesněn v místě, ve kterém se vztahuje na „rovnocenný doklad“ v souvislosti s potvrzením o přijetí, měly by být upřesněny další druhy potvrzení platných při poštovním doručování.

1.3 Bylo by nutné vyjasnit obě témata a především ověřit různé jazykové verze, které se velmi často neshodují. Problém může být vyřešen před zveřejněním nařízení, protože každý členský stát uplatňuje příslušnou jazykovou verzi.

1.4 EHSV se obává, že Komise nezhodnotila dostatečně situaci pro jeho používání v nových členských státech, ačkoliv přijala přílohy k této nové situaci.

1.5 Nicméně EHSV chce vyjádřit, že postup použitý při přepracování je vhodný, protože zohledňuje všechny příslušné strany, a především proto, že bylo použito jednoho z nástrojů vytvořených za tímto účelem, Evropské soudní síť, která umožňuje zohlednit problémy zjištěné při používání obou postupů.

2. Úvod

2.1 Evropská komise předkládá tento návrh nařízení v souladu s článkem 24 nařízení (ES) 1348/2000⁽¹⁾, které

stanoví, že Komise přizpůsobí obsah pravidel vývoji systému doručování poté, co proběhne přezkum pravidel stanovený na období do 1. června 2004. Navrhovaná změna je ovšem více než pouhé formální přepracování, neboť je součástí úsilí o legislativní zjednodušení, které započala EU, a byla vypracována s ohledem na rozsáhlost legislativy přijaté v tomto období, jež má za cíl splnit prohlášení Rady z Tampere o posílení prostoru svobody, bezpečnosti a práva, který by zaručil volný pohyb osob v rámci EU.

2.2 Toto nařízení má velký význam pro dobré fungování vnitřního trhu. Pro přeshraniční operace a smlouvy a především nové systémy uzavírání smluv, které používají nové technologie, je třeba pravidla, které by stanovilo postup pro doručování soudních a mimosoudních písemností z jednoho státu do druhého. V této souvislosti se EHSV již vyjádřil⁽²⁾ ve smyslu, aby právním nástrojem, který by upravoval tento postup, bylo nařízení a ne směrnice, jak se navrhuje, neboť cílem je dosáhnout plné harmonizace.

3. Obsah reformy

3.1 V souvislosti se zjednodušením, o něž jde v návrhu změny nařízení, návrh obsahuje změny, které posilují právní jistotu žadatele a adresáta, neboť má být položen základ pro udržení důvěry ve vnitřní trh.

3.2 Za prvé jsou stanovena jasná pravidla pro počítání lhůt a termínů (odstavec 7.2) a nahrazují se předchozí ustanovení stanovením lhůty jednoho měsíce počítané od obdržení písemnosti; pouze ve vztazích mezi úřady jednotlivých členských států bude uplatňována příslušná národní legislativa (odstavec 9.1 a 9.2).

⁽¹⁾ Úř. věst. L 160, 30.6.2000.

⁽²⁾ Úř. věst. C 368, 20.12.1999 (bod 3.2).

3.3 Vyjasňuje se odmítnutí přijmout písemnost z důvodu neznalosti jazyka ze strany příjemce, ve kterém je napsána, a zmiňuje se možnost provedení překladu do jazyka známého příjemci, přičemž počítání lhůty počíná doručením překladu (článek 8.1). Nicméně v novém odstavci 3 se zavádí výjimka pro případy, ve kterých národní předpisy stanovují určité lhůty, kdy bude za datum doručení považováno datum doručení původní písemnosti, tak aby byla chráněna práva žadatele.

3.4 Také navrhovaná změna ohledně nákladů je důležitá (odstavec 11.2); navrhuje, aby každý členský stát předem určil pevně stanovený poplatek.

3.5 Co se týče doručování prostřednictvím poštovních služeb (článek 14), stanovuje se možnost, aby každý členský stát vyžadoval potvrzení o přijetí nebo rovnocenný doklad, aniž by tím byla omezena možnost jakékoli osoby zúčastněné na soudním řízení doručit soudní písemnosti přímo prostřednictvím úředních činitelů, úředníků nebo jiných příslušných osob přijímajícího členského státu (článek 15).

4. Připomínky k návrhům změn

4.1 EHSV považuje za pozitivní jakýkoliv návrh legislativní změny, která bude v souladu se zásadou zjednodušení⁽³⁾ a která bude zároveň zaručovat právní jistotu v dané oblasti. V tomto případě konstatuje, že vypracováním zprávy podle nařízení (článek 24) Komise splnila svůj úkol a že na zasedání Evropské soudní sítě⁽⁴⁾ byly prozkoumány a prodiskutovány zkušenosti s používáním nařízení. Poté, co byly shromážděny informace a odpovídající studie, Komise přijala zprávu⁽⁵⁾, která byla základem zde projednávaného návrhu.

4.2 V této souvislosti je třeba uznat, že zahrnutím počítání lhůt a termínů pro doručování písemností do norem Společenství se výrazně pokročilo na cestě ke zjednodušení, neboť předtím platila řada národních ustanovení, která prodlužovala postupy, a zároveň to umožňuje zúčastněným poznání pravidel, aniž by se museli seznamovat s platnými pravidly

v každém státě. Bez ohledu na předešlé platí v oblasti vztahů mezi státy národní právo, tak jak stanovuje pozměněný článek 9, aniž by byly narušeny zájmy jednotlivců.

4.3 Návrh nového znění článku 8⁽⁶⁾ týkající se „odmítnutí přijetí písemnosti ze strany adresáta“ z důvodu neznalosti jazyka, ve kterém je napsána, a povinnosti provést její překlad, je pravděpodobně více v souladu s ochranou zájmu příslušných stran než jeho aktuální znění, především protože nezkracuje stanovené lhůty, nýbrž začíná počítat lhůtu až od okamžiku doručení překladu. Nicméně nové znění čl. 8, odst. 3 představuje vážný problém uplatňování jednotlivými členskými státy, neboť stanoví výjimku prostřednictvím používání lhůt stanovených národními zákony, což by mohlo vytvářet právní nejistotu u příjemce dokumentu.

4.4 EHSV hodnotí kladně také zahrnutí pevně stanovené částky předem každým členským státem, neboť v mnoha případech existuje nedůvěra mezi příslušnými stranami na základě toho, že nejsou stanoveny náklady. Tímto je podpořena transparentnost postupu.

4.5 V souladu se stanoviskem EHSV⁽⁷⁾ Výbor chápe potřebu prozkoumat možnost, do jaké míry lze používat technické inovace a nová média povolené přijímacími a odesílajícími subjekty, např. elektronickou poštu nebo internet, pro doručování soudních a mimosoudních písemností ve věcech občanských a obchodních, pokud při tom bude zachována právní jistota příslušných stran.

4.6 Další důležité téma, jež je třeba brát v potaz, je způsob vyjadřování ve formuláři obsažených v přílohách, které jsou určeny úřadům v oblasti práva a bezpečnosti v členských státech, tzn. pro jejich odesílatele a příjemce. EHSV chápe, že by dále měly být zohledněny zájmy příjemce a adresáta, a proto by způsob vyjadřování měl být zjednodušen a zpřístupněn příslušným stranám zahrnutým do soudních a mimosoudních postupů.

V Bruselu dne 14. února 2006.

předsedkyně

Evropského hospodářského a sociálního výboru

Anne-Marie SIGMUND

⁽³⁾ Úř. věst. C 24, 31.1.2006.

⁽⁴⁾ Evropská soudní síť pro občanské a obchodní věci. Úř. věst. C 139, 11.5.2001.

⁽⁵⁾ Zpráva o provádění nařízení (ES) č. 1348/2000, 1. října 2004, KOM(2004) 603 v konečném znění.

⁽⁶⁾ Návrh nového znění článku 8 týkající se odmítnutí přijmout písemnost s odůvodněním, že není napsána v jednom z oficiálních jazyků státu, odpovídá judikatuře Evropského soudního dvora. Viz nedávný rozsudek C-443/03 ze dne 8. dubna 2005.

⁽⁷⁾ Úř. věst. C 368, 20.12.1999.

Stanovisko Evropského hospodářského a sociálního výboru k tématu Role nádraží v aglomeracích a městech v rozšířené Evropské unii

(2006/C 88/03)

Evropský hospodářský a sociální výbor se dne 10. února 2005 rozhodl vypracovat v souladu s článkem 29, odst. 2 Jednacího řádu, stanovisko k tématu: *Role nádraží v aglomeracích a městech v rozšířené Evropské unii*

Specializovaná sekce „Doprava, energetika, infrastruktura, informační společnost“, kterou Výbor pověřil přípravou podkladů na toto téma, přijala stanovisko dne 31. ledna 2006. Zpravodajem byl pan TÓTH.

Na 424. plenárním zasedání, které se konalo ve dnech 14. a 15. února 2006 (jednání ze dne 14. února) přijal Evropský hospodářský a sociální výbor následující stanovisko 139 hlasy pro, 2 proti a 4 členové se zdrželi hlasování.

1. Doporučení

1.1 Evropský hospodářský a sociální výbor žádá, aby byl obsah tohoto stanoviska včleněn do dokumentu, který vznikne na základě právě probíhající revize Bílé knihy „Evropská dopravní politika pro rok 2010: čas k rozhodnutí“ (KOM(2001) 370).

1.2 V rámci železničních sítí musí být mezinárodní nádraží cestujících předmětem hlubšího prověření, především proto, že nádraží nejsou pouze částí železniční sítě, ale i prvkem služeb, které nabízí město a protože patří k architektonickým dědic-
tvím Evropy.

1.3 Je nutné, aby se v rámci široké spolupráce na úrovni jak odborníků příslušných profesí, tak společnosti, nadále prověřovalo, jaké požadavky jsou kladeny na nádraží se zohledněním technologického a technického pokroku třetího tisíciletí. Je nutné určit alternativy pokud jde o formy nařízení, oprávněné na základě realistických požadavků, na evropské, národní a regionální úrovni a s ohledem na zásadu subsidiarity.

1.4 V průběhu vytváření nařízení Společenství musí patřit celkové zlepšení bezpečnosti cestujících a ochrana před terorismem mezi požadavky, týkající se nádraží s mezinárodní přepravou cestujících.

1.5 Je nutné věnovat zvláštní pozornost vybavení nádraží vzhledem ke stěžejní roli, kterou mohou mít a k možnostem, které mají v souvislosti se sociální a hospodářskou soudržností v nových členských státech.

1.6 Je nutné v součinnosti s Evropskou investiční bankou (EIB) prověřit možnosti financování strukturovaného rozvoje mezinárodních nádraží pro přepravu cestujících v rámci mechanismu partnerství veřejného a soukromého sektoru nebo jiných vhodných mechanismů.

1.7 Je nutné dohlédnout na to, aby nádraží plnila především funkce spojené s jejich vlastní úlohou, to znamená s přepravou, a aby se nepouštěla do takových aktivit, které by z nich udělaly obchodní a spotřební střediska.

1.8 Je nutné vycházet z toho, že úpravy nádraží by měly přispět k udržení stávajících pracovních míst a zároveň k vytvá-

ření nových pracovních příležitostí. V rámci analýzy dopadu takového rozvoje je samozřejmě nutné neomezovat se pouze na přímé dopady, ale zohlednit i působení nepřímé.

1.9 Je nutné zajistit, že údržba a rozvoj nádraží nebudou prioritní pouze v případě infrastruktur situovaných ve velkých městech s mezinárodním provozem, ale i v případě nádraží používaných obyvatelstvem a cestujícími v nejvíce znevýhodně-
ných oblastech.

2. Úvod

2.1 Stručně vyjádřeno jsou nádraží „výkladní skříní“ železničního provozu.

2.2 Bílá kniha „Evropská dopravní politika pro rok 2010: čas k rozhodnutí“ z roku 2001 nezměnila obecné cíle politiky Společenství a více zdůraznila rozvoj způsobů přepravy vedoucích ke snížení silničního provozu a potřebu postavit uživatele do středu dopravní politiky.

2.3 Funkce nádraží je důležitá pro realizaci volného oběhu zboží, osob a služeb. Nádraží mohou přispět k tomu, aby přeprava osob byla snadná, co nejrychlejší a nejúčinnější, ale potřebují k tomu dobré fungování jednotného trhu, odstranění administrativních překážek a konkurenční neutralitu.

2.4 Dopravní politika Unie ustavuje současně základní nástroj provádění hospodářské a sociální soudržnosti. Věnuje skutečně zvláštní pozornost zákonné volné hospodářské soutěži, zlepšení bezpečnosti dopravy a zdůraznění aspektů ve vztahu k životnímu prostředí a environmentálních dopadů.

2.4.1 Pokud jde o otázku znovuoživení železničního sektoru, Bílá kniha zdůrazňuje absurdní aspekty, které charakterizují železniční sektor. Skutečně, na jedné straně existují sítě superrychlých železnic s velkou kapacitou, které obsluhují moderní nádraží, na druhé straně se nabízí cestujícím služby často zastaralé a staromódní. Stává se, že se cestující pohybují na nádraží, která nejsou udržovaná a mohou být zdrojem nehod, když se mísí místní spoje se službami přeplněných rychlovlaků a když dojde ke zpoždění.

2.4.2 Bílá kniha zdůrazňuje potřebu stimulovat investicemi spolupráci mezi superrychlými železničními sítěmi a leteckou dopravou a věnovat zvláštní pozornost nádražím, která obsluhují letiště. Opakovaně zdůrazňuje funkci nádraží v nabídce služeb usnadňujících pohyb cestujících, obzvláště pokud jde o přepravu zavazadel.

2.5 Přijetím prvního a druhého železničního balíčku⁽¹⁾ Unie dále pokročila v souvislosti s liberalizací a oběhem zboží a pak i pokud jde o jednotnost požadavků na kvalitu. EHSV doufá, že třetí železniční balíček bude mít obdobný dopad. Pokud jde o souběžné dokončení a realizaci různých etap v souvislosti s pohybem osob, jde o úkoly, do kterých se Unie ještě musí pustit. Tento dokument se týká stanovení norem kvality mezinárodní přepravy cestujících a jejich rozšíření v členských státech.

3. Právní úprava

3.1 Několik nařízení a směrnic Evropského společenství je věnováno železnicím. Připomínáme v této souvislosti nařízení stanovující Evropskou železniční agenturu⁽²⁾ a směrnice v souvislosti s bezpečností železnic⁽³⁾, železniční infrastrukturou⁽⁴⁾, rozdělením železničních kapacit⁽⁵⁾, interoperabilitou evropského železničního systému⁽⁶⁾ a s rozvojem železnic v rámci Společenství⁽⁷⁾. Na základě těchto různých ustanovení lze konstatovat, že předpisy se vztahují na roli nádraží jen okrajově.

3.2 Komise se prioritně věnuje stanovení jednotného systému standardizovaných technických požadavků. Bude se jednat například o sjednocení výšky nástupišť, aby je mohly

používat i osoby s omezenou pohyblivostí (směrnice 2001/16/ES). Sjednocení elektrických železničních sítí, systémů bezpečnosti a dalších technických požadavků závisí na podpoře interoperability. Totéž se týká harmonizace v souvislosti s průkazy způsobilosti strojvedoucích. Současná konkurenční nevýhoda železničního sektoru je mimo jiné způsobena dobou čekání na hranicích s některými zeměmi, čekání, jež je způsobeno rozdílnými technickými požadavky (rozchod kolejí, nutnost technických změn na lokomotivě a změna strojvedoucího).

3.3 Pokud jde o nádraží, náležité jsou především směrnice, které zdůrazňují bezpečnost cestujících a jejich práv (např. směrnice 2001/16/ES). Třetí železniční balíček, který je charakteristický, se týká realizace práv cestujících. Na jedné straně se snaží, aby cestujícím zajistil možnost získat jízdenku včas, snadno a s náležitými informacemi, případně vyměnit je v rámci možností, a na druhé straně usiluje o to, aby byli cestující informováni o podmínkách použití jízdenek. Jiná skupina směrnic je zaměřena na zlepšení bezpečnosti na nádražích. Často se stává, především v hodinách menšího provozu, že na nádraží velkých měst a někdy i ve vlacích dochází k násilným činům. Stanovení vyšších požadavků na bezpečnost a zajištění pomoci ze strany personálu nádraží nebo vlaku v případě nežádoucí události by jistě pozitivně ovlivnilo chuť cestovat.

3.4 EHSV v rámci svých aktivit neustále sleduje činnost Komise; pokud jde o železniční dopravu, vypracoval stanoviska mimo jiné k problematice sociálních aspektů, otázkám ohledně financování, evropským metropolitním oblastem a dopravním transevropským sítím⁽⁸⁾.

4. Nádraží a intermodalita

4.1 Nádraží jako uzlový intermodální bod

4.1.1 Vznik vysokorychlostních sítí (TGV, HST, ICE) – fenomén, který v Evropě vedl k vytvoření transevropských sítí (RTE), byl katalyzátorem, který umožnil, aby upadající nádraží opět získala pro města na důležitosti. Zatímco se zlepšovala železniční přeprava cestujících na vzdálenostech, které se předtím řešily pouze letecky (600-800km), cestující obyvatelstvo přitahované nádražím nejenže vzrostlo, ale změnilo svou povahu, což ihned přispělo k revalorizaci nádraží v centru města.

4.1.2 Další faktor, který může změnit vnímání železničního nádraží jako uzlového dopravního bodu se nespojuje přímo s rolí vysokorychlostních sítí, ale spíše se změnou využívání okrajových čtvrtí a městských aglomerací, které se z jednoúčelové nočníhárny mohou přeměnit na víceúčelové městské celky. Všechny tyto změny a uznání skutečnosti, že nelze podporovat růst automobilové dopravy pendlerů z předměstí tím, že se budou stavět další silnice, jasně ukázaly, že je nutno integrovat městskou a příměstskou dopravu a určit

(1) První železniční balíček: směrnice 2001/12/ES – Úř. věst. L 75, 15.3.2001, s. 1 (Stanovisko EHSV – Úř. věst. C 209, 22.7.1999, s. 22); směrnice 2001/13/ES – Úř. věst. L 75, 15.3.2001, s. 26 (Stanovisko EHSV – Úř. věst. C 209, 22.7.1999, s. 22); směrnice 2001/14/ES – Úř. věst. L 75, 15.3.2001, s. 29 (Stanovisko EHSV – Úř. věst. C 209, 22.7.1999, s. 22).

Druhý železniční balíček: směrnice 2004/51/ES – Úř. věst. L 164, 30.4.2004, s. 164 (Stanovisko EHSV – Úř. věst. C 61, 14.3.2003, s. 131); směrnice 2004/49/ES – Úř. věst. L 164, 30.4.2004, s. 44 (Stanovisko EHSV – Úř. věst. C 61, 14.3.2003, s. 131); nařízení (ES) č. 881/2004 – Úř. věst. L 164, 30.4.2004, s. 1 (Stanovisko EHSV – Úř. věst. C 61, 14.3.2003, s. 131); směrnice 2004/50/ES – Úř. věst. L 164, 30.4.2004, s. 114 (Stanovisko EHSV – Úř. věst. C 61, 14.3.2003, s. 131).

Třetí železniční balíček: KOM(2004) 139 v konečném znění, KOM(2004) 142 v konečném znění, KOM(2004) 143 v konečném znění, KOM(2004) 144 v konečném znění, KOM(2004) 140 v konečném znění a SEC(2004) 236.

(2) Nařízení (ES) č. 881/2004 – Úř. věst. L 164, 30.4.2004, s. 1 (stanovisko EHSV – Úř. věst. C 61, 14.3.2003, s. 131).

(3) Směrnice 2004/49/ES – Úř. věst. L 164, 30.4.2004, s. 44 (stanovisko EHSV – Úř. věst. C 61, 14.3.2003, s. 131).

(4) Směrnice 2004/49/ES – Úř. věst. L 164, 30.4.2004, s. 1 (stanovisko EHSV – Úř. věst. C 61, 14.3.2003, s. 131).

(5) Směrnice 2001/12/ES – Úř. věst. L 75, 15.3.2001, s. 1 (stanovisko EHSV – Úř. věst. C 209, 22.7.1999, s. 22) a směrnice 2004/51/ES – Úř. věst. L 164, 30.4.2004, s. 164 (stanovisko EHSV – Úř. věst. C 61, 14.3.2003, s. 131).

(6) Směrnice 2004/50/ES – Úř. věst. L 164, 30.4.2004, s. 114 (stanovisko EHSV – Úř. věst. C 61, 14.3.2003, s. 131).

(7) KOM(2004) 139 v konečném znění, upravující směrnici 91/440/EHS.

(8) EHSV 130/2005, EHSV 131/2005, EHSV 119/2005, EHSV 120/2005, EHSV 257/2005, EHSV 1426/2004, EHSV 225/2005, EHSV 968/2004.

vztahy spolupráce mezi dopravními sdruženími, sjednotit jízdní řády, ceníky a systémy jízdenek a společně využívat infrastrukturu přepravy cestujících. Společenské nepokoje, které rozvířily pařížské předměstí ke konci roku 2005 ukázaly, že je zapotřebí použít více nástrojů současně ve prospěch sociální soudržnosti, a ukázaly, že procesy, které k ní přispívají, nemohou být považovány za dokončené.

4.1.3 Linky z předměstí tvoří důležitou část těchto sítí a v některých případech nosnou část jejich struktury. Z tohoto hlediska nádraží, která se pro to velmi hodí, vytváří logicky centra mobility a klíčových prvků informačních systémů cestujících těchto komplexních a propojených dopravních sítí.

4.1.4 Ačkoliv jsou nádraží, která obsluhují předměstskou síť a vlaky TGV velmi často rozdílná, kultura integrace spojuje oba procesy a v případě rekonstrukce či stavby nového nádraží je základním požadavkem, aby byla zaručena moderní intermodalita na vysoké úrovni jak mezi mezinárodními a vnitrostátními linkami mezi sebou na jedné straně, tak i u městských dopravních prostředků na straně druhé.

4.2 Realizace evropských norem intermodality

4.2.1 V souvislosti s nádražími vznikají postupně normy a objevují se nové nároky. V minulosti představovaly železnice pojítko mezi členy jednoho národa a přispívaly k utváření národní identity. Společnou identitu nevytvářela infrastruktura sama o sobě (i když koleje a železniční spoj byly pro její stavbu bezpodmínečně nutné), ale vytvářela ji nádraží, pravidla, modely a normy.

4.2.2 V dnešní době nepředstavuje uniformizace železničních nádraží v RTE-T žádný cíl. V současné době by se neměla železniční nádraží vyjadřující evropskou identitu realizovat na základě stanovení architektonických norem, ale na základě stanovení norem služeb. Je nutné, aby jedna z nejdůležitějších norem tohoto typu byla stanovena na základě realizace intermodálních vztahů, které si uchovávají diverzitu místních nástrojů a současně odpovídají požadavkům na kvalitu v mnohojazyčné Evropě v souvislosti s informováním cestujících, jejich orientace a pokračováním cesty. Co se toho týče, je nutno rozlišovat tři oblasti: normy o informování cestujících, normy o intermodalitě a realizace fungování středisek mobility.

4.2.3 Bylo by dobře, aby se realizace těchto požadavků na kvalitu, pokud jde o snadné používání pro uživatele na nádražích spadajících pod RTE, stala doporučením nebo evropskou směrnicí, ale je nutné, aby to nebylo formulováno jako privilegium omezené pouze na RTE-T a aby se velmi striktně dodržela zásada subsidiarity. Z tohoto důvodu by samozřejmě nebylo vůbec problematické, aby tyto normy, které se vytvářejí, byly uplatněny i pro jiná nádraží a pro jiné uzlové body – neuškodily by kvalitě cestování, ale zlepšily by ji.

5. Vzory rozvoje

5.1 V rámci srovnání na mezinárodní úrovni lze konstatovat, že každá země dospěla k rozvoji nádraží z jiného výchozího bodu (motivace vycházející z rozvoje dopravy nebo rozvoje města, iniciativa veřejného nebo soukromého sektoru nebo směsice všech těchto prvků). Ve Velké Británii, kde byla ponechána úprava nádraží výlučně tržním mechanismům, byl rozvoj: a) omezen na prostor železnic; b) historické centrum Londýna; c) realizován v době stavebního rozmachu nemovitostí; d) téměř výlučně věnován stavbě kanceláří.

5.2 Ve Švýcarsku byl realizován národní program modernizace železniční sítě a hromadné dopravy se zohledněním problematiky životního prostředí, byl zaveden systém suburbaních železničních spojů (rychlovlaky *S-Bahn* v Curychu, Basileji a Bernu) a ačkoliv bylo kvůli finančním problémům švýcarských železnic nutné valorizovat vlastnictví v bezprostřední blízkosti nádraží, nerealizovala se pouhá obchodní prodejní operace, ale konkrétní program spolu s železniční společností (takže nešlo jen o realizaci zájmů investorů, ale také o zájmy měst, veřejné správy a železniční společnosti).

5.3 Ve Švédsku byl zahájen proces železniční společnosti, která byla privatizována ale nikoliv fragmentována a která má za partnery místní samosprávu. Cílem bylo vytvoření moderních center cestování: vlaky, autobusy, taxi a parkoviště – vše pod jednou střechou. Dohody, které byly uskutečněny, se tudíž týkaly místních samospráv a různých druhů dopravy.

5.4 Ve Francii byla zásadní hybnou silou stavba TGV, o níž bylo rozhodnuto centralizovaně a která představuje možnost spojů s Paříží. Úloha místní samosprávy v tomto procesu spočívala především v lobbyismu na získání nádraží pro TGV.

5.5 V Nizozemsku vyhlásily příslušné státní úřady pro dopravu a životní prostředí spolu s železniční společností v roce 1986 program na koncentraci aktivit v blízkosti nádraží, v souladu se zásadou městského kompaktního rozvoje a podpory hromadné dopravy. V období před privatizací dokázaly železnice spolu s místní samosprávou pouze s velkými obtížemi získat další partnery.

5.6 Uvedené příklady ukazují, že je důležité, aby aspekty týkající se zájmů uzlového bodu (dopravy) a zájmů „místa“ (města) byly zohledněny již ve fázi koncepcie projektu a aby nedošlo k jednostrannému pohledu. Stejným způsobem musí být tržní a finanční aspekty kladeny na stejnou úroveň jako hlediska komplexnější zástupců zájmů měst a sítí, aby o postupech nebylo rozhodnuto pouze z hlediska krátkodobých konjunkturálních zájmů a aby nebyla naopak otázka financování v rámci koncepcie prestižních projektů ponechána stranou. Speciální analýzy ukazují, že se lze snadněji dohodnout, když se nádraží staví na novém místě (Lille), jinak kolize stávajících zájmů již mnohdy velice zkomplikovaly pokračování projektů.

6. Směry rozvoje Unie

6.1 Zdálo by se opodstatněné, aby se v rámci Evropské komise rozvinula horizontální spolupráce, která by různým pracovníkům umožnila prozkoumat na základě odvětvového průřezu různé běžící projekty Strukturálních fondů. Tento průzkum poté umožní určit v jednotlivých sektorech objem podpory Společenství, která je pro příslušnou aktivitu určena.

6.2 Zdá se, že je nutné mít na paměti otázku zodpovědnosti, kterou přináší rozvoj sítě vysokorychlostních vlaků v souvislosti s protiklady, charakterizujícími v současné době železnice, jako například míchání moderního přístupu s tradicí. Jestliže se stavba těchto sítí dostala do popředí, je to právě proto, že se odpoutala od tradičního železničního systému. Protože je rozvoj vysokorychlostních sítí spojen s obrovskými náklady, nevyhnutně připravil o finanční zdroje jiné případné projekty restrukturalizační povahy. Ve Francii způsobil rozvoj TGV na některých úsecích tradičních sítí takové škody, že bylo nutné na mnoha místech zavést značné omezení rychlosti. To znamená pro uživatele (cestující, příkazce v přepravě zboží) značnou ztrátu času a je možno se ptát, v jakém poměru je pro uživatele vysokorychlostních linek tato ztráta k získanému času.

6.3 Z hlediska politiky posílení sociální soudržnosti a integrace méně prosperujících regionů se rozvoj a demokratizace tradičních železničních spojů jeví mnohem užitečnější než u vysokorychlostních linek, které těmito regiony jen co nejrychleji projíždí, aniž by jim umožnily se na dopravě podílet. V některých případech se jeví jako rozumné současně se stavbou vysokorychlostních sítí přisoudit více důležitosti obnově tradičních železničních linek a příslušných infrastruktur. Nádraží představuje první kontaktní bod mezi uvedeným rozvojem a obnovou na jedné straně a cestujícími na straně druhé.

7. Úvahy k rozvoji nádraží

7.1 Existuje vážné nebezpečí, že kvůli závažným investicím se prosadí krátkodobé zájmy, možná jen z čistě spekulativních úvah, a že zmizí přínos železnic pro cestující a pro město. V praxi by to znamenalo, že by mohlo pod záminkou deficitu železnic dojít k prodeji velmi hodnotných pozemků v centru města a na jejich místě by byly postaveny kanceláře a obchodní

střediska. Z této perspektivy by bylo žádoucí zaměřit se na následující úvahy.

7.2 Realizace přímého spoje ze středu města do středu města představuje velkou výhodu nejen z hlediska železničních vysokorychlostních spojů, ale i pro všechny mezinárodní železniční spoje, tedy včetně prvků RTE.

7.3 Právě v centru města je výhodné realizovat hustou síť hromadných dopravních prostředků, které by zajistily dobré spojení mezi železničním nádražím a dalšími částmi města.

7.4 Nádraží představují centrum mobility, ústřední informační bod pro všechny dopravní prostředky, které tvoří součást dopravní sítě.

7.5 Zároveň by se mělo vytvořit spojení mezi nádražím v centru města a příslušným letištěm.

7.6 Prostory železničních nádraží nemají být hodnoceny odděleně jen jako takové: je žádoucí zdůraznit důležitost z hlediska města a logistiky a dosáhnout pro město maximální dlouhodobou přidanou hodnotu.

7.7 Ze zkušenosti vyplývá, že jasné hranice, které existují mezi městským prostředím a železničním nádražím v rovině funkční, postupně mizí a právě tím, že nádraží přebírá mnohé funkce městských služeb, stává se z něj atraktivní, prosperující veřejný prostor.

7.8 Přesto velká stávající nádraží nemusejí nezbytně představovat ideální prostory pro stavbu budoucích nádraží pro síť vysokorychlostních spojů. Pozorujeme-li akce, které byly doposud nejméně úspěšné, zjišťujeme, že neúčinněji lze využít energii pocházející z železničního rozvoje a nadšení z městského rozvoje tím, že se postaví jako alternativa k tradičnímu centru uvnitř města nové městské centrum. (Nelze však zapomenout, že nejčastěji citované příklady, včetně Lille, jsou mimořádné a je nutno na ně nahlížet jako na výjimečné a těžce opakovatelné).

7.9 Prověření příkladů posiluje všeobecně závěr, podle nějž mohou stát, místní samosprávy a finanční ústavy realizovat ve spolupráci s železničními společnostmi rozvojové projekty, které díky modernizaci nádraží pro mezinárodní přepravu cestujících umožňují naplnit různorodé zájmy.

V Bruselu dne 14. února 2006.

předsedkyně

Evropského sociálního a hospodářského Výboru

Anne-Marie SIGMUND

Stanovisko Evropského hospodářského a sociálního výboru k návrhu směrnice Rady o veterinárních požadavcích na živočichy pocházející z akvakultury a produkty z nich získané a o prevenci a zdolávání některých chorob vodních živočichů a k návrhu rozhodnutí Rady, kterým se mění rozhodnutí 90/424/EHS o některých výdajích ve veterinární oblasti

KOM(2005) 362 v konečném znění – 2005/0153 (CNS) a 2005/0154 (CNS)

(2006/C 88/04)

Dne 15. září 2005 se Rada, v souladu s článkem 37 Smlouvy o založení Evropského společenství, rozhodla konzultovat Evropský hospodářský a sociální výbor ve věci výše uvedené.

Specializovaná sekce „Zemědělství, rozvoj venkova, životní prostředí“, kterou Výbor pověřil přípravou podkladů na toto téma, přijala stanovisko dne 25. ledna 2006. Zpravodajem byl **pan Fakas**.

Na 424. plenárním zasedání, které se konalo ve dnech 14. a 15. února 2006 (jednání dne 14. února 2006), přijal Evropský hospodářský a sociální výbor následující stanovisko 145 hlasy pro, 1 člen se zdržel hlasování.

1. Závěr

1.1 EHSV považuje předložené návrhy za krok správným směrem a schvaluje doporučená opatření k prevenci a zdolávání některých chorob vodních živočichů.

2. Odůvodnění

2.1 Akvakultura je velmi důležitým odvětvím pro Společenství, zejména ve venkovských a pobřežních oblastech. V roce 2004 vyprodukovalo odvětví akvakultury v EU ryby, měkkýše a koryše v hodnotě převyšující 2,5 miliardy eur. Odhaduje se však, že finanční ztráty způsobené chorobami (úhyn, nižší růst a nižší jakost) činí 20 % hodnoty produkce. Cílem návrhu je vytvořit moderní a cílený právní předpis, který tyto náklady snižuje; pokud by se podařilo je snížit i jen o 20 %, byla by výsledkem přidaná hodnota ve výši 100 milionů eur ročně.

2.2 Platné právní předpisy byly vypracovány před dvěma desetiletími, kdy měla EU pouze 12 členských států. V té době měla především chránit hlavní druhy akvakultury v EU, tj. chov lososovitých ryb (pstruhů a lososů) a ústřic. Tyto právní předpisy je nyní třeba aktualizovat, aby zohlednily širší rozsah postupů a druhů v této oblasti akvakultury, které se uplatňují v rozšířené EU, a rovněž aby vzaly v potaz zásadní změny v daném odvětví, zkušenosti získané za 15 let uplatňování platných právních předpisů, jakož i vědecký pokrok v této oblasti. Předpisy musí být aktualizovány rovněž s cílem uvést předpisy EU v soulad s mezinárodními dohodami a normami (jako např. dohodou Světové obchodní organizace o používání hygienických a rostlinolékařských opatření a normami Světové organizace pro zdraví zvířat).

3. Situace

3.1 Tímto návrhem se zrušují platné primární právní předpisy (směrnice Rady 91/67/EHS, 93/53/EHS a 95/70/ES) a uvedené tři směrnice se nahrazují jednou novou směrnicí. Účelem nové směrnice je aktualizovat, přepracovat a konsolidovat veterinární pravidla týkající se obchodu s produkty akvakultury, včetně prevence a zdolávání chorob, s cílem zlepšit konkurenceschopnost producentů v oblasti akvakultury v EU.

3.2 Návrh obsahuje obecné požadavky na produkční podniky akvakultury a zpracovatelská zařízení, jako je vydávání oprávnění a ustanovení týkající se jejich provozu.

3.3 Stanovuje veterinární pravidla pro uvádění živočichů pocházejících z akvakultury a produktů akvakultury na trh a předpisy vztahující se na dovozy živočichů pocházejících z akvakultury ze třetích zemí do Společenství.

3.4 Návrh obsahuje ustanovení o hlášení a zdolávání některých chorob a ustanovení o prohlášení oblastí prostých choroby.

3.5 Dále se zavádějí požadavky na příslušné orgány členských států a laboratoře, v přílohách jsou stanoveny obecné zásady.

3.6 Právním základem návrhu je článek 37 Smlouvy o ES. Uplatňuje se zásada proporcionality a očekává se pouze omezený finanční dopad na rozpočet Společenství.

3.7 Rozpočtové důsledky návrhu se týkají hlavně dvou oblastí:

a) finanční náhrady související se zdoláváním chorob

b) a provádění primárních právních předpisů a přijímání a řízení sekundárních právních předpisů.

3.8 Druhý návrh rozhodnutí Rady počítá s nezbytnými změnami stávajících postupů podle rozhodnutí Rady 90/424/EHS, na základě kterých jsou spravovány finanční příspěvky Společenství ve prospěch veterinárních opatření pro živočichy pocházející z akvakultury, přičemž je třeba zohlednit návrhy nové směrnice o zdraví vodních živočichů a návrhy Evropského rybářského fondu.

3.9 Dle znění druhého návrhu by členské státy měly mít možnost využívat finanční prostředky dostupné v rámci operačních programů podle hlavy III Evropského rybářského fondu a určené na tlumení a eradikaci některých chorob živočichů pocházejících z akvakultury.

3.10 Postupy pro poskytování finanční podpory musejí být v souladu se stávajícími postupy pro poskytování finančního příspěvku na tlumení a eradikaci chorob suchozemských zvířat.

3.11 Zásada proporcionality platí i pro druhý návrh, právním základem je rovněž článek 37 Smlouvy o ES.

3.12 Dle znění druhého návrhu by budoucí finanční příspěvek Společenství na eradikaci chorob vodních živočichů měl být způsobilý v rámci Evropského rybářského fondu (článek 32 KOM(2004) 497). Je proto obtížné odhadnout dopad návrhu na Evropský rybářský fond, jelikož bude záviset na velikosti dotčených hospodářství, hodnotě živočichů chovaných v těchto hospodářstvích atd.

4. Obecné poznámky

4.1 Stávající právní předpisy Společenství pokrývají chov lososů, pstruhů a ústřic. Od přijetí uvedených právních předpisů došlo k významnému rozvoji odvětví akvakultury (chov korýšů, slávkovitých, zaděnkovitých atd.). EHSV proto považuje za vhodné a nutné změnit právní předpisy tak, aby pokrývaly ostatní vodní živočichy chované producenty v oblasti akvakultury.

4.2 EHSV vítá tyto návrhy, neboť jsou významným pokusem o prevenci a zdolávání chorob vodních živočichů.

4.3 EHSV se domnívá, že k zajištění racionálního vývoje odvětví akvakultury a zvýšení produktivity by veterinární předpisy pro vodní živočichy měly být stanoveny na úrovni Společenství. Tyto předpisy jsou nezbytné pro dotvoření vnitřního trhu a pro zabránění šíření nakažlivých chorob. Vzhledem k vývoji a různorodosti tohoto odvětví by právní předpisy měly být pružné.

4.4 EHSV se domnívá, že opatření na úrovni Společenství by mělo provázet úsilí o zvyšování informovanosti a připravenosti příslušných orgánů v členských státech, pokud jde o prevenci, zdolávání a eradikaci chorob vodních živočichů.

4.5 Současný systém EU pro vydávání oprávnění je obzvláště přísný, neboť stanoví požadavky, jež jsou striktnější než požadavky konkurentů EU. To má dopady na životaschopnost tohoto odvětví. EHSV se domnívá, že požadavky splňuje navrhovaný registr podniků, jenž obsahuje podrobnosti o zpracovatelském systému každého podniku, provozovateli podniku a stávající oprávnění pro oblast akvakultury.

4.6 Výbor považuje za důležité zamezit šíření chorob vodních živočichů na úrovni Společenství. Proto je nezbytné stanovit harmonizované veterinární předpisy pro uvádění produktů akvakultury na trh a vypracovat seznam chorob a vnímavých druhů.

4.7 EHSV se domnívá, že pro včasné zjištění jakéhokoliv možného vzplanutí ohnisek choroby vodních živočichů je nutné, aby osoby přicházející do styku s vodními živočichy

náležícími k vnímavým druhům měly povinnost ohlašovat jakékoliv podezřelé případy příslušným orgánům.

4.8 Aby se zajistilo, že provozovatelé produkčních podniků akvakultury znají a používají všeobecná pravidla zdolávání chorob stanovená touto směrnicí, měly by se v členských státech provádět rutinní, namátkové a nouzové kontroly.

4.9 Poznání dosud neznámých chorob vodních živočichů se neustále rozvíjí. EHSV se proto domnívá, že všechny členské státy i Komise by měly být informovány o podezření na výskyt či výskytu případně nově se objevující choroby a o jakýchkoliv přijatých zdolávacích opatřeních.

4.10 Pro ochranu nakažové situace vodních živočichů ve Společenství považuje Výbor za nebytné zajistit, aby zásilky živých živočichů pocházejících z akvakultury provázené přes Společenství splňovaly příslušné veterinární požadavky. Dále je nutné zajistit, aby vodní živočichové a produkty dovážené ze třetích zemí netrpěly žádnými nakažlivými chorobami.

5. Zvláštní poznámky

5.1 EHSV přijímá názor, že není vhodné stanovovat zvláštní pravidla týkající se uvádění na trh okrasných a jiných vodních živočichů, kteří jsou drženi za kontrolovaných podmínek (v akváriích či vodních nádržích). Pokud jsou však takoví vodní živočichové drženi mimo uzavřené systémy nebo akvária, nebo přijdou do kontaktu s přírodními vodami Společenství, domnívá se EHSV, že v takovém případě by měly platit obecné veterinární předpisy stanovené v této směrnici. To platí zejména pro populace kaprovitých (Cyprinidae), jelikož populární okrasné ryby jako kapr koi jsou vnímavé k některým chorobám.

5.2 Členské státy musejí stanovit pravidla pro uplatnění sankcí na porušení ustanovení této směrnice. EHSV se domnívá, že tyto sankce musejí být účinné.

5.3 Článek 5, odstavec 2 návrhu směrnice stanoví, že před vydáním rozhodnutí členského státu o zamítnutí oprávnění k provozování produkčního podniku akvakultury dle znění článku 4, měla by být zváženy strategie zmírnění rizika, včetně možných alternativních umístění dané činnosti. EHSV je však známo, že alternativní umístění často není proveditelné v případě nádrží obsahujících původce chorob přenosných na člověka mezi volně žijícími populacemi ryb. EHSV se domnívá, že riziko těchto chorob lze zmírnit přiměřenými řídicími postupy, jejichž prostřednictvím budou takové populace drženy v uzavřených a kontrolovaných systémech, dodržováním hygienických postupů a zavedením veterinárního monitorovacího systému a všech ostatních opatření navrhovaných v této směrnici Rady.

V Bruselu dne 14. února 2006.

předsedkyně

Evropského hospodářského a sociálního výboru

Anne-Marie SIGMUND

Stanovisko Evropského hospodářského a sociálního výboru k**návrhu rozhodnutí Evropského parlamentu a Rady o zřízení Evropského fondu pro uprchlíky pro období 2008–2013 jako součásti obecného programu „Solidarita a řízení migračních toků“****návrhu rozhodnutí Evropského parlamentu a Rady o zřízení Fondu pro vnější hranice pro období 2007–2013 jako součásti obecného programu „Solidarita a řízení migračních toků“****návrhu rozhodnutí Rady o zřízení Evropského fondu pro začlenění státních příslušníků třetích zemí pro období 2007–2013 jako součásti obecného programu „Solidarita a řízení migračních toků“****návrhu rozhodnutí Evropského parlamentu a Rady o zřízení Evropského fondu pro navracení státních příslušníků třetích zemí do země původu pro období 2008–2013 jako součásti obecného programu „Solidarita a řízení migračních toků“**

KOM(2005) 123 v konečném znění – 2005/0046 (COD) – 2005/0047 (COD) – 2005/0048 (CNS) – 2005/0049 (COD)

(2006/C 88/05)

Dne 20. července 2005 se, v souladu s článkem 262 Smlouvy o založení Evropského společenství, Rada rozhodla konzultovat Evropský hospodářský a sociální výbor ve věci výše uvedené.

Specializovaná sekce „Zaměstnanost, sociální věci, občanství“, kterou Výbor pověřil přípravou prací na toto téma, přijala stanovisko dne 24. ledna 2006. Zpravodajkou byla paní LE NOUAIL-MARLIÈRE.

Na 424. plenárním zasedání, které se konalo ve dnech 14. a 15. února 2006 (jednání ze dne 14. února), přijal Evropský hospodářský a sociální výbor následující 125 hlasy pro, 2 hlasy proti a 11 členů se zdrželo hlasování.

1. Návrh Komise a cíle sdělení

1.1 Toto sdělení ke stanovení rámcového programu „Solidarita a řízení migračních toků“ navrhuje v rámci souboru jiných návrhů⁽¹⁾ prováděcí program, který by realizoval „Finanční výhledy pro období 2007–2013“⁽²⁾ a „Politické výzvy a rozpočtové prostředky rozšířené Unie pro období 2007 – 2013“⁽³⁾, stanovisko EHSV, zpravodaj pan DASSIS⁽⁴⁾, zaměřené na zajištění svobody, bezpečnosti a práva v oblasti financování závazků v evropském prostoru (řádek 3, Občanství, svoboda, bezpečnost a právo). Finanční prostředky určené k dosažení tohoto cíle dosahují pro rok 2006 celkové výše 1 381 milionu eur a do roku 2013 budou narůstat na výši 3 620 milionů eur.

1.2 Soubor opatření by měl být zaměřen se shodnou intenzitou na zajišťování všech tří cílů, kterými jsou svoboda, bezpečnost a právo, v rámci vyváženého přístupu, opírajícího se svým teoretickým základem o demokratické principy a respektování základních práv a svobod.

1.3 Z původně navrhované celkové částky (9 500 milionů eur) určené na rámcový program „Solidarita a řízení migračních toků“ připadlo 5 866 milionů eur na období 2007–2013, z čehož se předpokládá vynaložení částky 1 184 milionů eur na oblast azylu, 759 milionů eur na Fond pro navracení, 1 771 milionů eur na začleňování občanů pocházejících z třetích zemí a konečně 2 152 milionů eur pro správu vnějších hranic. Částky přidělené členským státům a přímým komunitárním

akcím (nevládním organizacím a projektům) nelze převádět z jednoho fondu do druhého.

1.4 Rámcový program „Solidarita“ nezahrnuje agentury nebo jiné nástroje Společenství vztahující se k oblasti svobody, bezpečnosti a práva, jako je Evropská agentura pro řízení operativní spolupráce na vnějších hranicích, která bude činná v rámci navrženého rámcového programu, nové finanční výhledy, systém Eurodac (porovnávání otisků prstů), vizový informační systém a Schengenský informační systém II; tyto nástroje představují úsilí v dlouhodobém časovém horizontu a jejich právní zakotvení nepočítá s opatřením limitujícím dobu jejich platnosti.

1.5 Rámcový program má zejména zabezpečit nezbytnou koherenci mezi využíváním nástrojů a zásahy v jednotlivých řešených oblastech způsobem, který by politické cíle navázal na disponibilní zdroje. Komise je vedena snahou zjednodušit a racionalizovat současnou finanční podporu. Tento rámcový program má také za cíl větší průhlednost a flexibilitu stanovení priorit.

1.6 Podle tohoto návrhu by měla finanční solidarita Evropské unie více přispívat ke čtyřem pilířům, které představují globální a vyvážený přístup k migračním tokům:

⁽¹⁾ KOM(2005) 122, KOM(2005) 124.

⁽²⁾ KOM(2004) 487, 14.7.2004 (ještě nepřijaté Radou).

⁽³⁾ KOM(2004) 101, 10.2.2004.

⁽⁴⁾ Stanovisko EHSV z 15. 9. 2004 ke sdělení Komise Radě a Evropskému parlamentu „Budování naší společné budoucnosti – politické úkoly a rozpočtové prostředky rozšířené Unie v letech 2007–2013“ (KOM(2004) 101 v konečném znění) (Úř. věst. 74/2005).

— zřízení společného integrovaného systému správy hranic v rámci Schengenských dohod pro státy, které jsou signatáři Schengenských dohod: „Fond pro vnější hranice pro období 2007 – 2013“;

- přijmutí evropského akčního programu pro navrácení cizích státních příslušníků do země původu, z roku 2002 ⁽⁵⁾ „Evropský fond pro navrácení státních příslušníků třetích zemí do země původu pro období 2008–2013“;
- nalezení „věrohodné odpovědi“ na složitou a komplexní charakteristiku „začleňování“ státních příslušníků třetích zemí: „Evropský fond začleňování příslušníků třetích zemí pro období 2007–2013“;
- vyvážení úsilí jednotlivých členských států zaměřeného na přijímání uprchlíků a vysídlených osob „Evropský fond pro uprchlíky pro období 2007–2013“.

1.7 Návrh Komise byl předmětem studie dopadů ⁽⁶⁾, která je k návrhu připojena jako jeho příloha.

2. Obecné připomínky

2.1 I když jde program směrem větší coherence, tedy směrem vytyčeným summitem v Tampere a Haagským programem, stejně jako články 62 a 63 Smlouvy, programový rámec se opírá o harmonizovanou legislativu ve velmi malé míře, a to i přes úsilí Rady o přijetí několika společných opatření v rámci programu z Tampere ⁽⁷⁾. Proto Evropská rada na svém zasedání ve dnech 4. až 5. listopadu 2004 přijala druhý víceletý program pro vytvoření společného prostoru svobody, bezpečnosti a práva, Haagský program.

2.2 Výbor připomíná, že i přes přijetí Haagského programu dodnes de facto neexistuje společná politická orientace na uspokojivé úrovni. Výbor se ve svém stanovisku ke sdělení Komise Radě a Evropskému parlamentu *Haagský program: deset priorit pro nadcházejících pět let – partnerství pro evropskou obnovu týkající se svobody, bezpečnosti a práva* ⁽⁸⁾ podrobně vyslovil k akčnímu plánu Komise vztahujícímu se k Haagskému programu. Členské státy praktikují velmi odlišné přístupy závislé na jejich geografické poloze. To je vede k rozdílnému zaměření a rozdílné odpovědnosti ve vztahu k občanům Společenství nebo státním příslušníkům třetích zemí, ke vztahu států a souběhu – někdy rozporuplnému nebo protichůdnému – politik uvnitř Společenství, podle toho do jaké míry jsou smluvními stranami Schengenských dohody (I a II), Dublinských dohod I a II ⁽⁹⁾ nebo se například účastní na komunitárních programech dlouhodobého řešení znovusazování uprchlíků v zemi původu ⁽¹⁰⁾. Zkušenost ukazuje, že aby bylo možné řídit politiky, které jsou zaměřené na jednu stranu na zlepšení aplikovaných přístupů, na druhou stranu na vyvážení odpovědností a jejich zaměření na společný cíl, nestačí vytvářet fondy a zabezpečit finanční nástroje.

⁽⁵⁾ Rada, 28. listopadu 2002.

⁽⁶⁾ SEC 2005 435 ze dne 6.4.2005.

⁽⁷⁾ Závěry předsednictví, zasedání Evropské rady v Tampere, 15.–16. října 1999.

⁽⁸⁾ Stanovisko EHSV z 15. 12. 2005 ke sdělení Komise Radě a Evropskému parlamentu *Haagský program: deset priorit pro nadcházejících pět let – partnerství pro evropskou obnovu týkající se svobody, bezpečnosti a práva* (CESE 1504/2005) (zpravodaj pan PARIZA CASTAÑOS).

⁽⁹⁾ Stanovisko EHSV ze dne 20. 3. 2002 k návrhu nařízení Rady o stanovení kritérií a mechanismů pro určování členského státu zodpovědného za přezkoumání žádosti o azyl podané v některém z členských států státním příslušníkem třetích států, zpravodaj pan SHARMA (Úř. věst. 125, 27.5.2002).

⁽¹⁰⁾ Stanovisko EHSV ze dne 15. 12. 2004 ke sdělení Komise Radě a Evropskému parlamentu o řízení vstupu osob, které potřebují mezinárodní ochranu, řízeného v Evropské unii a o posílení ochrany regionů původu – zlepšit přístup k trvalým řešením, zpravodajka: paní LE NOUAIL-MARLIÈRE (Úř. věst. C 157, 28.6.2005).

2.3 V oblasti politického nebo humanitárního azylu zůstává sestavení seznamu bezpečných třetích zemí kontroverzním tématem zejména pro nevládní organizace renomované v oblasti ochrany lidských práv a aktivně se podílející na poskytování humanitární pomoci. Výbor nepovažuje za vhodné řešit otázky imigrace a azylu ve stejném rámci, jelikož mají odlišné důvody a odlišně se projevují.

2.4 I když si je Výbor vědom globálního a systémově uceleného cíle programu, má pochybnosti o způsobu, jakým jsou řešeny v rámci stejné aktivity ochrana hranic a začleňování přistěhovalců. Považuje nicméně za nezbytné řídit fondy koordinovaně a koherentně, a to z následujících důvodů:

- za prvé: cíle vlastní těmto dvěma programům nejsou totožné. Subjekty, které se podílejí na realizaci těchto programů (státní správa, orgány veřejné správy, sdružení pro pomoc uprchlíkům, atd.), tedy příjemci prostředků z fondů, jsou rozdílné. Pokud tedy nepočítáme s možností, že státy hodlají svěřit dohled na hranice soukromým agenturám pověřeným státní správou, což by vyžadovalo odpovídající veřejnou diskusi, nemělo by k nim být přístupováno stejným způsobem;

- za druhé: integraci přistěhovalců ovlivňuje zároveň stát v roli veřejné moci a souběžně i civilní faktor, který se projevuje skrze aktivity určitých subjektů občanské společnosti (sdružení), a v konečném důsledku i sami občané. Integraci ovlivňují rozdílní aktéři a příjemci prostředků z fondů vytvořených rámcovým programem nejsou homogenní skupinou. Proto je nutné, aby i přístupy, garance a aplikované metody byly této odlišnosti přizpůsobeny a odrážely ji.

Na druhé straně Výbor, vědom si globálního cíle, trvá na tom, že tyto dva programy musí být dostatečně jasné, aby bylo možné se vyhnout případnému směšování.

3. Zvláštní připomínky

3.1 Výbor vyzdvihuje, že návrh sdělení nebude moci zůstat v nezměněné podobě bez ohledu na schválení či neschválení ústavní smlouvy a bez začlenění Listiny základních práv do ústavní smlouvy.

3.2 Výbor se vyjadřuje ve prospěch zřízení solidárních fondů, ale vyzývá Komisi, aby je uzpůsobila Haagskému programu a brala v potaz stanovisko EHSV ⁽¹¹⁾.

⁽¹¹⁾ Viz poznámka pod čarou 8.

4. Koherence návrhu

Pokud se týká cílů navržených ve sdělení, klade si Výbor otázku, zda existuje koherence závazků členských států plynoucích z mezinárodního práva a stupněm harmonizace evropské legislativy a navrhovaného rámcového programu.

Určitá směřování mají negativní vliv na návrh sdělení a návrh rámcového programu.

4.1 Ke sdělení

4.1.1 K cílům, které sdělení sleduje, patří oblasti azylu, imigrace, začlenění, vícerozměrné hledisko, důvěryhodná a udržitelná odezva. Aby však bylo možné doplnit ekonomický přístup Komise v Zelené knize tak, aby se stal komunitárním přístupem k migraci⁽¹²⁾, mělo by sdělení hlouběji zpracovat aspekty práv jednotlivce a obecných práv ve věci migrace, vytvořit propojení s obecným programem „Základní práva a právo“ a opřít se o mezinárodní úmluvu o ochraně migrantů a jejich rodin⁽¹³⁾.

Výbor dále vyzývá Komisi, aby se více opírala o hodnotící zprávu, kterou každé čtyři roky vypracovává nezávislý výbor právních expertů a předkládá ji mezivládnímu výboru, jenž představuje institucionální kontrolu revidované Evropské sociální charty Rady Evropy, a brala ji v úvahu při doplňujících návrzích.

Výbor konstatuje, že velká část těchto strukturálních fondů je určena na řízení delegované na členské státy v rámci jejich výsad, na základě zásady subsidiarity. Pokud se týče zásady proporcionality, Výbor je toho názoru, jak již specifikoval ve svém stanovisku k Haagskému programu a k akčnímu plánu, že „Haagský program jednoznačně považuje za prioritní vytvoření hodnotícího mechanismu současných politik. Je třeba přistoupit k podrobnému a nezávislému hodnocení účinnosti, přidané hodnoty, proporcionality a legitimacy (ve významu respektování lidských práv a svobod) těchto opatření před tím, než budou přijata“⁽¹⁴⁾.

Výbor se dále s obavami ptá, jak budou v budoucnosti zohledněna slyšení, nevládních organizací a sdružení občanské společnosti.

⁽¹²⁾ Stanovisko EHSV ze dne 9. 6. 2005 *Zelená kniha EU k řízení hospodářské migrace* (KOM(2004) 811 v konečném znění), zpravodaj pan PARIZA CASTANOS (Úř. věst. C 286, 17.11.2005).

⁽¹³⁾ Stanovisko EHSV z vlastní iniciativy ze dne 30. 6. 2004 k Mezinárodní úmluvě o právech migrujících pracovníků, zpravodaj pan PARIZA CASTANOS (Úř. věst. C 302, 07.12.2004).

⁽¹⁴⁾ Odstavec 3.2.20 stanoviska EHSV z 15. 12. 2005 ke sdělení Komise Radě a Evropskému parlamentu *Haagský program: deset priorit pro nadcházejících pět let - partnerství pro evropskou obnovu týkající se svobody, bezpečnosti a práva* (CESE 1504/2005) (zpravodaj pan PARIZA CASTANOS).

nosti a sociálních partnerů, které se konalo dne 14. června 2005 a které bylo zaměřeno na výše jmenovanou zelenou knihu. Během setkání se velký počet organizací odmítavě vyjádřil k tomu, že hospodářský přístup je postaven nad práva jednotlivce, a připomněl nutnost uvědomit si závažnost lidských, kulturních, sociálních a právních dopadů v celé jejich míře na populaci, která je přijímána a která přijímá.

4.1.2 Výbor by uvítal, kdyby se v iniciativě Komise znovu objevily návrhy, které vyjádřil ve svých předchozích stanoviscích.

4.1.3 Výbor podtrhuje, že záležitostí spojené s migrací občanů by neměly být *a priori* pojednávány jako problém. Současná imigrace je novou politickou, hospodářskou a sociální skutečností, která se spojuje s imigrací starší a kterou musí společnost jako celek nést, přihlížejíc přitom k tomu, že občané mají právo volby vlastního osudu v mezinárodním, evropském a státním právním rámci, který přijaly členské státy a kterým jsou vázáni⁽¹⁵⁾.

4.1.4 Navracení příslušníků třetích států do země původu považované Komisí za „řešení“ se nesmí dostat do protikladu s právy domnělých „legálních“ i „nelegálních“ přistěhovalců. Nelegálnost není trvalým stavem, který je úmyslně volen, aby údajně mohl být využíván tento hypotetický statut. Existuje mnoho různých příčin nelegálnosti; Výbor předložil řadu stanovisek, ve kterých se snaží evropským institucím osvětlit, jaká je hospodářská realita a jaká je situace obětí⁽¹⁶⁾. Politika navracení do země původu musí vždy respektovat lidská práva a základní svobody.

4.1.5 „Řízení“ hranic a víz nesmí dostat přednost před hledisky humanitárními, sociálními, politickými a právními.

Důvody, které jsou dlouhodobé a hluboce zakořeněné, jako například sucho ničící subsaharskou Afriku, vyžadují jiné prostředky, než 750 milionů eur určených k vynucenému návratu a 2,15 miliard eur určených na správu vnějších hranic v konzulární oblasti, vyžadují prostředky z oblasti podpory rozvoje, spolupráce a boje proti klimatickému oteplování. Je

⁽¹⁵⁾ Jedná se zejména o Mezinárodní úmluvu o lidských právech (Všeobecná deklarace lidských práv) a její články 13 a 14, mezinárodní dohody a jejich regionální ustanovení o občanských a politických právech z roku 1966, mezinárodní dohody o hospodářských, sociálních a kulturních právech také z roku 1966, které jsou v sekundárním právu přenesením Všeobecné deklarace lidských práv, Smlouvu zakládající EU a její články 6.1. a 6.2 (článek 6.1 konsolidovaného znění podle Niceské smlouvy: „Unie je založena na zásadách svobody, demokracie, dodržování lidských práv a základních svobod a právního státu, zásadách, které jsou společné členským státům.“), Dohodu z Cotonou, článek 13, a Ženevskou úmluvu z roku 1951, v oblasti práva na azyl.

⁽¹⁶⁾ Stanovisko EHSV z 18. 9. 2002 k *Zelené knize o politice Společenství ve věci navracení osob s nelegálním pobytem* (zpravodaj pan PARIZA CASTANOS – Úř. věst. C 61, 14.3.2003) a stanovisko EHSV z 11. 12. 2002 ke sdělení Komise Radě a Evropskému parlamentu o navracení příslušníků třetích států ilegálně pobývajících na území EU do země původu (zpravodaj pan PARIZA CASTANOS) (Úř. věst. C 85, 8.4.2003).

nezbytné tyto důvody vyhodnotit politicky a s jasným stanoviskem se zapojit do aktivit dlouhodobého časového horizontu. I když bohužel není boj proti hladu a suchu jedním z cílů tisíciletí, vyzývá Výbor Komisi a Radu, aby se touto problematikou aktivně zabývaly a aby:

1. zavedly politiku nápravy dopadů (podpora rozvoje venkova), zejména v rámci dohod z Cotonou a v rámci politik rozvoje a spolupráce,
2. formulovaly případné nové návrhy a podporovaly v rámci mezinárodní spolupráce již existující návrhy propojením boje proti poškozování životního prostředí a podpory udržitelného rozvoje.

Výbor nepovažuje přenesení odpovědnosti za vyhoštění na tranzitní země za vhodné nebo přijatelné řešení. Považuje za nezbytné zlepšit koordinaci institucí Evropské unie na jedné straně a orgánů třetích zemí, ze kterých pocházejí imigranti, na straně druhé. Otázky imigrace musí být také součástí vnějších vztahů Evropské unie.

4.1.6 Volný pohyb osob nemůže být „řízen“, abychom použili termín v názvu sdělení, stejným způsobem jako je řízen volný pohyb kapitálu nebo služeb.

4.1.7 Čtyři finanční nástroje navrhované Komisí k podpoře akcí členských států v oblasti imigrace se musí provádět s nasazením koordinované politiky v této oblasti, která kromě odpovídajícího řízení migračních proudů bude zahrnovat začlenění občanů pocházejících ze třetích zemí a legálně pobývajících ve členských státech za stejných podmínek, jako je tomu u příslušníků jejich vlastních národů.

Výbor zde využívá příležitosti, aby upozornil na sociální dumping, který může plynout z poskytování přeshraničních služeb, a protože představuje hlavní cestu legální imigrace, týká se tento problém také oblasti pracovníků z nových členských států Evropské unie především z hlediska přechodných norem, které se na ně vztahují.

Je třeba podpořit a vzít v úvahu základní úlohu, kterou zde má práce sociálních partnerů a organizací organizované občanské společnosti.

Ad „sekundární nelegální pohyb“: Výbor připomíná, že kvůli velmi restriktivním předpisům a kvůli směrnici o vstupu, kterou Rada roku 2002 nepřijala, přestože byla podporována Výborem a Parlamentem jsou za sekundární „legální“ pohyby právně a skutkově považovány pohyby obyvatel starších pěti

let, kteří předloží druhou žádost o povolení pobytu ve druhém členském státu nebo obyvatelé mladší pěti let, kteří požádají o krátkodobé povolení pobytu ve druhém členském státu. Výbor se proto domnívá, že „sekundárním nelegálním pohybem“ chce sdělení označit přemístění osob s nelegálním pobytem a žadatelů o azyl odmítnutých v první přijímající zemi. Ti však mají právo nejenom podat žádost o azyl ve všech členských státech, což je jim často upíráno, ale také mají právo na individuální přezkoumání žádosti a na soudní opravný prostředek s odkladným účinkem. Takové opravné prostředky v některých státech neexistují, jsou znemožňovány nebo nemají odkladný účinek. Výbor si uvědomuje, že aplikace Dublinské dohody a Dublinské dohody II, ke které se již vyjádřil, musí být podpořena finančním nástrojem. Z tohoto pohledu, přestože Komise musí zajistit spravedlivé rozdělení fondů a přispět ke správnému rozdělení odpovědnosti, bude muset věnovat zvláštní pozornost členským státům, kterých se nejvíce dotýká migrační tlak a bude muset vzít v úvahu nejenom jejich hraniční umístění, ale také rozlohu (např. u Kypru, Malty atd.), jejich obecnou schopnost imigraci přijímat (azyl, přesídlení, imigrace) a osvědčené postupy při plnění jejich povinností. Sdělení nestanovuje dostatečně přesné instrukce pro spravedlivé rozdělení zodpovědnosti. Nemělo by přidělovat finanční podporu členským státům, které uzavírají střediska pro imigraci nebo omezují jejich kapacitu.

4.1.8 „Integrované řízení navrácení“: Výbor ze své striktně poradní pozice shromáždění zastupujícího občanskou společnost upozorňuje, že se jedná o lidské bytosti a individuální osobnosti. Bylo by na místě spíše jednat o rozvoji trvalé spolupráce, která by zabezpečila plnění mírových cílů, a definování kritérií pro stanovení stupně dobrovolnosti.

4.1.9 Výbor s překvapením čte v předloženém textu, že akce v rámci specifických cílů definovaných pro Evropský fond pro navrácení státních příslušníků třetích zemí do země původu by „měly dbát na poskytování specifických podpor ohroženým skupinám, jako jsou děti a osoby, které jsou oběťmi mučení, znásilňování nebo jiné závažné formy duševního, fyzického nebo sexuálního násilí“. Je však třeba připomenout, že Ženevská konvence stanovuje postupy, individuální přezkoumání a opravné prostředky, na které mají tyto osoby právo. Výbor si v situaci, kdy evropská legislativa přijala směrnici „o kvalifikování a statutu“⁽¹⁷⁾ a členské státy jsou signatáři Evropské úmluvy na ochranu lidských práv a veřejných svobod, jen stěží umí představit, že u osob v takové situaci by připadalo v úvahu „dobrovolné navrácení do země původu“.

⁽¹⁷⁾ Ženevská konvence je v tomto směru jednoznačná: „Pro účely této konvence bude statut uprchlíka přiznán každé osobě důvodně se obávající persekuce z důvodu rasy, vyznání, národnosti, příslušnosti k určité společenské skupině nebo pro její politické názory, která se nachází mimo zemi své státní příslušnosti a která nemůže nebo pro tyto obavy nechce žádat o ochranu tohoto státu; nebo osoba bez státní příslušnosti, která se nachází mimo zemi, kde měla své obvyklé bydliště, a v důsledku těchto událostí se do ní nemůže nebo pro tyto obavy nechce vrátit“, stejně jako směrnice 2004/83/ES Rady z 29. dubna 2004, týkající se minimálních požadavků na podmínky, které musí splnit přichozí ze třetích zemí nebo osoby bez státní příslušnosti k získání statutu uprchlíka nebo osoby, které z jiných důvodů potřebují mezinárodní ochranu, a vztahující se k obsahu tohoto statutu.

4.1.10 Komise musí dobře zvážit kritéria, za kterých může projekt dobrovolného navracení do zemí původu uspět. Výbor si uvědomuje, že se zde nejedná o spolupráci ani rozvoj projektů jednotlivých osob, ale o navracení do vlasti, o kterém je rozhodnuto soudní či úřední cestou, a o rozhodnutí o navracení do země původu a odsunu. Výbor považuje za nezbytné respektovat a podporovat Evropskou úmluvu o lidských právech a Chartu základních práv a aplikovat jejich principy: žádná osoba nesmí být nucena k návratu do země původu, pokud by ji to ohrozilo její život. V tomto ohledu je třeba dát přednost prostředkům dovolání se práva. Opravné prostředky by vždy měly mít odkladný účinek. Navracení do země původu by se mělo užívat jen výjimečně ve shodě s Evropskou úmluvou o ochraně lidských práv a základních svobod Rady Evropy. To nezaznívá z některých termínů použitých v návrhu (například bod 5.1.3 finančních opatření).

Komise by měla navrhnout podrobnější opatření pro provádění, která zaručí poradenství, hmotnou pomoc a další vhodné formy podpory při návratu. Rovněž by měla navrhnout opatření včetně úpravy nezávislého a důvěryhodného monitorování a kontroly bezpečnosti, ochrany a hmotných podmínek osob navracených do vlasti.

V Bruselu dne 14. února 2006.

5. Závěr

Evropský projekt, který skutečně respektuje zásady demokracie, je v rukou občanů, je v souladu s rozpočtovými pravidly institucí Evropské unie a je založen na respektování práva:

- výbor podporuje návrh vytvořit Evropský fond pro začlenění státních příslušníků třetích zemí pro období 2007-2013, Evropský fond pro uprchlíky navazujícího na již existující fond, Fond pro vnější hranice;
- opětovně Radu vyzývá k posouzení a společnému přijetí návrhu sdělení, které definuje rámec obecného programu „Solidarita a řízení migračních toků“, a rozhodnutí o vytvoření zvláštních fondů určených k realizaci obecného programu;
- vybízí Komisi, aby zohlednila ve svém akčním plánu vztahujícím se k Haagskému programu doporučení EHSV;
- doporučuje Radě a Komisi zabezpečit transparentní fungování těchto nových strukturálních fondů tím, že jasně a viditelně ukáže koherenci mezi Haagským programem a předloženým sdělením;
- doporučuje učinit konkrétní opatření v rozhodnutích, která ustavují tyto jednotlivé fondy, s cílem začlenit nestátní organizace v ročním a víceletém orientačním rámci definovaném členskými státy a samotnou Komisí do co nejranější fáze.

předsedkyně

Evropského hospodářského a sociálního výboru

Anne-Marie SIGMUND

Stanovisko Evropského hospodářského a sociálního výboru k Návrhu doporučení Evropského parlamentu a Rady o nadnárodní mobilitě uvnitř Společenství pro účely všeobecného a odborného vzdělávání: Evropská charta kvality mobility

KOM(2005) 450 v konečném znění – 2005/0179 (COD)

(2006/C 88/06)

Dne 10. října 2005 se Rada, v souladu s článkem 262 Smlouvy o založení Evropského společenství, rozhodla konzultovat Evropský hospodářský a sociální výbor ve věci výše uvedené.

Specializovaná sekce „Zaměstnanost, sociální věci, občanství“ pověřená přípravou podkladů přijala své stanovisko dne 24. ledna 2006. Zpravodajem byl pan CZAJKOWSKI.

Na 424. plenárním zasedání, které se konalo ve dnech 14. a 15. února 2006 (jednání ze dne 14. února), přijal Evropský hospodářský a sociální výbor následující stanovisko 144 hlasy pro, a 3 členové se zdrželi hlasování:

1. Doporučení

1.1 Evropský hospodářský a sociální výbor je toho názoru, že následujícím bodům by se měla věnovat zvláštní pozornost:

- informacím o programech ze strany členských států, a to jak na národní, tak na místní úrovni;
- informacím o rovných příležitostech pro uchazeče;
- informacím pro účastníky programu o pojištění, mezinárodních dohodách i o rozsahu pojistného plnění v přijímající zemi;
- jasnému, transparentnímu a přesně stanovenému postupu pro výběrové řízení účastníků programu;
- dotazníku, který musí účastníci vyplnit tak, aby po skončení programu byl k dispozici jasný obrázek i hodnocení účastníků. Na základě výsledků by bylo možné zlepšit kvalitu programů i rychlost reakce Komise a národních zařízení zodpovědných za programy;
- zvláštnímu důrazu na zlepšení znalostí cizích jazyků účastníků programu tak, aby mohli úplně a zcela sledovat navržený učební plán;
- úloze poradců, kteří pomáhají účastníkům programu v cizině a pečují o ně, aby si dokázali zvyknout na nové prostředí a lépe se přizpůsobit;
- přesnému stanovení příslušných oblastí zodpovědnosti jednotlivých stran zúčastněných na provádění programu, aby se zamezilo rozdílným názorům příp. nedorozuměním mezi vysílajícími a přijímajícími organizacemi atd.;
- další koordinaci politiky mobility na evropské úrovni (a ne na úrovni jednotlivých členských států), aby mohly být uskutečněny záměry Komise a mohl být uskutečněn příspěvek k účinné realizaci cílů formulovaných v rámci lisabonské strategie;

2. Obecné poznámky

2.1 Evropský hospodářský a sociální výbor vítá Návrh doporučení Evropského parlamentu a Rady o mobilitě uvnitř Společenství pro účely všeobecného a odborného vzdělávání: Evropská charta kvality mobility⁽¹⁾, který předložila Komise. Navrhované zrušení veškerých omezení mobility občanek a občanů Unie uvnitř členských států EU přispívá v souladu s lisabonskými cíli k posílení konkurenceschopnosti Unie.

2.2 Výbor vítá, že členské státy, Evropský parlament, Rada Evropské unie a Evropská komise usilují o odstranění překážek mobility v oblasti vzdělávání⁽²⁾.

2.3 Mobilita pro účely vzdělávání existuje v EU již několik desetiletí; díky různým programům mobility bylo umožněno mnoha účastníkům nasbírat nové zkušenosti a také překonat jazykové a kulturní hranice v Evropě.

2.4 Výbor konstatuje, že se díky vzdělávacím a výměnným programům Komise, které mají členské státy k dispozici, od roku 2000 ztrojnásobil počet občanů Unie, kteří se vydali do zahraničí za účelem vzdělávání.

2.5 Výbor je toho názoru, že tyto programy také poskytují možnost vybudovat v Evropě tolerantní společnost, která je otevřená vůči lidem různého vyznání, etnického původu, sexuální orientace atd.

2.6 Výbor důrazně doporučuje nové programy a vzdělávací možnosti navržené Komisí v roce 2004. Velký zájem o tyto programy ukazuje, že cíle lisabonské strategie jsou již mladými Evropany a Evropanky nepřímo realizovány.

⁽¹⁾ KOM (2005) 450 v konečném znění ze dne 23. 9. 2005.

⁽²⁾ Zpráva Výboru pro kulturu a vzdělávání Evropského parlamentu o „Vzdělávání jako mezníku Lisabonského procesu“ (2004/2272 (INI)); Zpravodaj: Guy Bono, 19.7.2005. Usnesení Rady a zástupců vlád členských států zasedajících v Radě ze dne 14. prosince 2000 o ustavení akčního plánu na podporu mobility; Zasedání Evropské rady v Nice, 7. – 9. prosince 2000.

3. Zvláštní připomínky

3.1 Podle názoru Výboru by mělo být úkolem členských států starat se o koordinaci jednotlivých programů jak na národní, tak na místní úrovni.

3.2 Instituce, organizace, vysoké školy, školy a osoby pověřené koordinací programů mobility by měly co nejvíc usilovat o to, aby zaručily transparentnost výběrových řízení pro účast na těchto programech. V praxi osoby zodpovědné za výběr účastníků často považují účast na mezinárodním výměnném programu za odměnu za dosažení určitých cílů.

3.3 Výbor navíc doporučuje provádění rozsáhlých informačních kampaní, aby byl informován co největší počet potenciálních účastníků programu. Je nanejvýš důležité informovat co nejvíce mladých Evropanek a Evropanů o cílech programů a možnostech, které se jim v této souvislosti otvírají.

3.4 Členské státy by měly zajistit, aby si účastníci mohli nechat započítat zkušenosti a kvalifikace získané v rámci programů.

3.5 Výbor také za velmi pozitivní považuje podporu mobility za účelem odborného vzdělávání a programů pro dobrovolníky. Tyto programy jsou bezpochyby velmi užitečné pro rozvoj pracovní kariéry účastníků i jejich schopnosti pracovat v mezinárodním prostředí.

3.6 Část členských států, v nichž bude vbrzku ukončeno uskutečnění jednotlivých fází boloňského procesu, realizuje již

nyní doporučení Evropské charty kvality mobility pro účely všeobecného a odborného vzdělávání. Cíle formulované v Chartě a akce v ní navržené je třeba hodnotit pozitivně, neboť mají umožnit lepší využití programů vyhlášených Komisí.

3.7 Výbor poukazuje na to, že návrh Komise obsahuje výhradně ty prvky, při jejichž realizaci je možno očekávat pozitivní účinky na evropské úrovni.

3.8 Na návrhu Komise, který je zde projednáván, je potěšitelné to, že nezpůsobuje žádné dodatečné finanční náklady v oblasti koordinační činnosti, takže doporučení mohou být bez problémů realizována.

3.9 Výbor má obavy, že zásada dobrovolnosti ohledně přijetí Evropské charty kvality mobility s sebou nese nebezpečí přetahování mezi členskými státy o ustanovení v ní obsažená, čímž by mohla být ohrožena účinná realizace zásad Charty a mohlo by dojít ke zpoždění na úrovni jednotlivých států.

3.10 Výbor poukazuje dále na to, že organizace občanské společnosti upozorňují, že vysílající a přijímající organizace nejsou správně připraveny na provádění programů, což může mít za následek to, že programy budou účastníky po svém ukončení hůř hodnoceny.

3.11 Výbor je toho názoru, že Komise by měla stanovit datum, kdy Charta vstoupí v platnost, aby přiměla členské státy k rychlému jednání.

V Bruselu dne 14. února 2006.

Předsedkyně

Evropského hospodářského a sociálního výboru

Anne-Marie SIGMUND

Stanovisko Evropského hospodářského a sociálního výboru ke sdělení Komise Evropskému parlamentu, Radě, Evropskému hospodářskému a sociálnímu výboru a Výboru regionů na téma provádění, výsledky a celkové hodnocení Evropského roku osob se zdravotním postižením 2003

KOM(2005) 486 v konečném znění

(2006/C 88/07)

Dne 27. října 2005 se Evropská komise, v souladu s článkem 262 Smlouvy o založení Evropského společenství, rozhodla konzultovat Evropský sociální a hospodářský výbor ve věci výše uvedeně.

Specializovaná sekce „Zaměstnanost, sociální věci, občanství“, kterou Výbor pověřil přípravou podkladů na toto téma, přijala stanovisko dne 24. ledna 2006. Zpravodajkou byla paní Anca.

Na svém 420. plenárním zasedání, které se konalo ve dnech 14. a 15. února 2006 (jednání dne 14. února 2006), přijal Evropský hospodářský a sociální výbor následující stanovisko 147 hlasy pro, 1 hlasem proti a 2 členové se zdrželi hlasování.

1. Závěry a doporučení

1.1 EHSV si cení sdělení jako příležitosti ke zpětnému pohledu na úspěchy a chyby EYPD 2003, z nichž je možné se poučit pro přípravu příštích Evropských roků a navázat na iniciativy vzniklé během EYPD 2003.

1.2 EHSV souhlasí s tvrzením, že úspěch EYPD 2003, v porovnání s předchozími Evropskými roky, lze přičíst skutečnosti, že o konání roku usilovaly samy organizace osob se zdravotním postižením, a že se rovněž zapojily do plánování a uskutečňování Evropského roku. EHSV vyzývá Evropskou komisi a evropské instituce, aby při přípravě podobných iniciativ napříště upřednostňovaly přístup zdola.

1.3 EHSV s politováním konstatuje, že sdělení neobsahuje informace o činnosti, která proběhla na státní a regionální úrovni a věří, že do budoucna by měl být vytvořen rámec, který zajistí plynulý tok informací a také shromažďování a sdílení poznatků o osvědčených postupech.

1.4 Kroky, které byly podniknuty ve snaze zlepšit obecnou informovanost a viditelnost ve sdělovacích prostředcích, byly vyhodnoceny z kvantitativního, avšak ne z kvalitativního hlediska. EHSV tedy vyzývá Evropskou komisi, aby se touto otázkou zabývala v příštích iniciativách.

1.5 EHSV má za to, že na úspěch EYPD 2003 měla navázat politická a legislativní činnost a že vzhledem k očekávání, která Evropský rok vyvolal, byla politická reakce neuspokojivá.

1.6 EHSV vyzývá Evropskou komisi, aby ve své příští dvouleté zprávě o situaci osob se zdravotním postižením zhodnotila plnění politických závazků přijatých v průběhu Evropského roku, zejména provádění usnesení Rady o zaměstnanosti, vzdělání, přístupnosti elektronických technologií a kultuře, a vyslovila doporučení pro integraci problematiky zdravotního postižení do otevřené metody koordinace v rámci Lisabonské strategie.

1.7 EHSV rovněž lituje nedostatku informací o opatřeních ke zohlednění zdravotního postižení, která členské státy přijaly, a vyzývá Evropskou komisi, aby vytvořila nástroj pro shromažďování a hodnocení informací o politikách členských států.

1.8 EYPD 2003 pobídl Výbor k vytvoření mnoha iniciativ: k sestavení pracovní skupiny pro zdravotní postižení ve Výboru; ke zohledňování zdravotního postižení ve své práci; k přijetí stanovisek z vlastní iniciativy pojednávajících o lidech se zdravotním postižením; k úpravě požadavků na přístupnost při renovaci svého nového sídla a k provedení změn v zaměstnaneckých předpisech o zaměstnatelnosti osob se zdravotním postižením.

1.9 EHSV rovněž požaduje, aby se zohlednění problematiky zdravotního postižení stalo nedílnou součástí všech politik EU a aby došlo k rozvoji strukturovaného dialogu s organizacemi osob se zdravotním postižením, zejména co se týče přípravy legislativy pro vnitřní trh.

2. Úvod

2.1 EHSV s velkým zájmem přijal sdělení Evropské komise na téma provádění, výsledky a celkové hodnocení Evropského roku osob se zdravotním postižením 2003 (European Year of People with Disabilities – EYPD).

2.2 Evropský rok osob se zdravotním postižením byl oficiálně schválen Evropskou radou dne 3. prosince 2001⁽¹⁾. Sama kampaň trvala téměř rok a půl, přípravné práce započaly v polovině roku 2002, s přiděleným omezeným rozpočtem EU v hodnotě přibližně 12 milionů eur.

2.3 Hlavním cílem Evropského roku osob se zdravotním postižením (EYPD) bylo prohloubit veřejné povědomí o právech osob se zdravotním postižením a dát podnět k úvahám a diskusím o opatřeních nutných k podpoře rovných příležitostí a bojovat s mnohými formami diskriminace, kterým musí

⁽¹⁾ Rozhodnutí Rady 2001/903/ES.

lidé se zdravotním postižením v Evropě čelit. Dalším cílem bylo podpořit a posílit výměnu osvědčených postupů a strategií, vytvořených na místní, národní a evropské úrovni, a také zlepšit komunikaci v oblasti zdravotního postižení a podpořit kladné vnímání osob se zdravotním postižením.

2.4 Evropská komise trvá na tom, že EYPD byl výsledkem procesu partnerství mezi EU, členskými státy a organizacemi osob se zdravotním postižením, především Evropského fóra zdravotně postižených, společně s dalšími zainteresovanými subjekty občanské společnosti.

2.5 Na evropské úrovni pak Evropská komise uskutečnila značný počet akcí, jako např. osvětovou kampaň se sloganem „nastupte si“ a autobusem jezdícím po Evropě. Byly přiděleny zdroje do programů v oblasti mládeže, vzdělání, kultury, a také na iniciativy v oblasti výzkumu a informační společnosti. Mimo to podniklo v rámci EYPD 2003 několik institucí EU, např. Evropský parlament, Výbor regionů a Evropský hospodářský a sociální výbor, specifické iniciativy.

2.6 Iniciativy na státní a regionální úrovni se soustředily především na zlepšení informovanosti o právech, přístupnost budov, informační společnost, dopravu, vytváření nové státní legislativy, reporting a podporu rodinám. Komise rovněž zdůrazňuje skutečnost, že díky EYPD se zdravotní postižení stalo součástí politického programu.

3. Připomínky a návrhy ke sdělení Komise

3.1 EHSV s politováním shledává, že sdělení hodnotící EYPD 2003 bylo přijato téměř dva roky po skončení Evropského roku. EHSV nicméně vítá příležitost prozkoumat výsledky Evropského roku a poukázat na některé návazné činnosti.

3.2 EHSV podporuje kladnou analýzu výsledků EYPD 2003, jež byl pravděpodobně nejúspěšnějším Evropským rokem co do zviditelnění a zapojení veřejnosti, a také co do vzniku hnací síly pro rozvoj opatření a právních předpisů v Evropě.

3.3 Sdělení předkládá hodnotné shrnutí a analýzu činnosti organizované na evropské úrovni. Neinformuje však příliš o iniciativách na národní a regionální úrovni. Mohlo by být přínosné upozornit na významné projekty či aktivity financované v rámci EYPD a tak přispět k výměně osvědčených postupů, ale také určit, ve kterých iniciativách by se mohlo pokračovat, jak na národní, tak na evropské úrovni.

3.4 Stojí za povšimnutí, že externí hodnocení tvrdí, že pilotní projekt, zahájený Evropským parlamentem v návaznosti

na EYPD 2003 byl s aktivitami Evropského roku špatně propojen. EHSV se domnívá, že bylo možno finančních dotací využít lépe, kdyby byla v průběhu Evropského roku uskutečněna analýza zajímavých aktivit a partnerství.

3.5 Rozhodnutí o EYPD 2003 počítalo s účastí zemí Evropského sdružení volného obchodu (EFTA) a Evropského hospodářského prostoru (EEA), přidružených zemí střední a východní Evropy, Kypru, Malty a Turecka, z nichž většina se již stala členem EU, nebo na členství kandiduje. Sdělení však neposkytuje žádné informace o činnostech organizovaných v těchto zemích, bez ohledu na to, zda byla či nebyla podepsána zvláštní dohoda s Evropskou komisí.

3.6 Sdělení rovněž uvádí, že množství zpráv ve sdělovacích prostředcích, věnovaných zdravotně postiženým osobám, narostlo v roce 2003 o 600 %. Stálo by za to porovnat tyto výsledky s pozorností médií v roce 2004 a 2005 a zjistit, jaký byl střednědobý či dokonce dlouhodobý vliv těchto osvětových kampaní.

3.7 Navíc, kvalita informací nebyla dosud analyzována. Jedním z cílů Evropského roku bylo šířit v očích veřejnosti kladný pohled na osoby s různým druhem zdravotního postižení. Ve zprávě je toho málo, co by naznačovalo, zda k tomu skutečně došlo či ne, a zda došlo k vytvoření inovativních pohledů na osoby se zdravotním postižením.

3.8 Decentralizovaná metoda vedla státní orgány a výbory k přijetí širokého spektra přístupů. Některé země zvolily přístup, ve kterém se soustředily na omezený počet větších projektů, zatímco jiné daly přednost přístupu, který podporoval velký počet malých místních iniciativ. Stálo by za to zjistit, do jaké míry každý z těchto přístupů přispěl ke zviditelnění kampaně, ale také zda vzniklé iniciativy byly trvalého charakteru.

3.9 EHSV došel k závěru, že úroveň politické angažovanosti v EYPD 2003 na státní úrovni se velmi lišila stát od státu. Lituje nicméně, že nebyla provedena žádná analýza, zda tato skutečnost nějak přispěla k dalším politickým iniciativám v kterékoli ze zúčastněných zemí.

3.10 Na evropské úrovni bylo přijato množství politických závazků, zejména usnesení Rady o zaměstnanosti a odborné přípravě, přístupu ke kulturním aktivitám, vzdělání a přístupnosti elektronických technologií⁽²⁾, a také iniciativy institucí EU, které se týkaly např. přístupnosti⁽³⁾ a zaměstnanosti.

⁽²⁾ Usnesení Rady z 15. července 2003 o podpoře zaměstnanosti a sociální integraci osob se zdravotním postižením (2003/C 175/01).

Usnesení Rady z 6. května 2003 o přístupnosti kulturní infrastruktury a kulturních aktivit pro osoby se zdravotním postižením (2003/C 134/05).

Usnesení Rady z 5. května 2003 o rovných příležitostech ve vzdělání a odborné přípravě pro žáky a studenty s postižením (2003/C 134/04).

Usnesení Rady z 6. února 2003 o přístupnosti elektronických technologií - zlepšit přístup osob se zdravotním postižením ke znalostní společnosti (2003/C 39/03).

⁽³⁾ 2010 – Evropa přístupná pro všechny. Skupina nezávislých expertů pro oblast přístupnosti
http://europa.eu.int/comm/employment_social/index/7002_en.html.

3.11 Evropská komise by měla zrevidovat jejich provádění ve své příští dvouleté zprávě o situaci osob se zdravotním postižením, jak se předpokládalo v rámci jejího akčního plánu o rovných příležitostech pro osoby se zdravotním postižením.

3.12 Evropský rok byl významnou příležitostí zlepšit veřejné povědomí o tom, jakou zásadní roli mohou hrát podniky v sociální integraci osob se zdravotním postižením, a rovněž v jejich integraci do trhu práce. Jedním z důsledků Evropského roku bylo to, že vzrůstající počet společností přijímá do pracovního poměru osoby se zdravotním postižením a své výrobky a služby projektuje s ohledem na všeobecné požadavky o přístupnosti. Iniciativa Evropský rok podnikových partnerství (European Year Corporate Partnership), podporovaná Evropskou komisí, se ukázala obzvláště přínosnou, neboť vedla k vytvoření sítě spojující podniky a subjekty činné v oblasti zdravotního postižení (Business and Disability Network), což je jedním z dlouhodobých výsledků roku.

3.13 Podniky sociální ekonomiky byly během Evropského roku také obzvláště aktivní, uskutečnily stovky iniciativ na místní, regionální, státní a evropské úrovni. Zvláštní pozornost vyvolalo vydání průvodce CEP-CMAF (Stálá evropská konference družstev, vzájemných pojišťovacích spolků, sdružení a nadací – European Standing Conference of Cooperatives, Mutual Societies, Associations and Foundations) ve spolupráci s EHSV, kde je ukázáno, jak organizace sociální ekonomiky mohou přispět k sociální integraci osob se zdravotním postižením a k jejich zařazení na trhu práce.

3.14 V roce 2003 byla také zaznamenána zvýšená odborová aktivita na obranu pracovních práv osob se zdravotním postižením.

3.15 Rok pomohl organizacím získat či zlepšit přístup k rozhodovacímu procesu a mohl poskytnout osobám se zdravotním postižením lepší příležitosti k obraně svých práv.

3.16 Výměna osvědčených postupů a revize politických iniciativ musí být organizována skupinou na vysoké úrovni pro osoby se zdravotním postižením, která si musí stanovit jasné funkční období a pracovní program.

3.17 Navíc je vysoce důležité, aby otázka rovných příležitostí pro osoby se zdravotním postižením byla zohledněna v různých procesech EU, které využívají otevřených metod koordinace. Otázka je o to důležitější, že politika pro oblast zdravotního postižení zůstává z velké části oblastí v působnosti jednotlivých států. Od skončení Evropského roku jsme bohužel konstatovali pokles počtu odkazů na osoby se zdravotním postižením a uvádění cílů na ně zaměřených, které nyní z lisabonské agendy zmizely.

4. Poučení pro příští Evropské roky

4.1 EYPD 2003 vděčil za svůj úspěch z velké části zvolenému přístupu zdola. Sdělení zdůrazňuje, že hlavním iniciátorem a šířitelem informací bylo Evropské hnutí osob se zdravotním postižením, které se rovněž významně zapojilo do jeho přípravy a rozvoje. S jistým zklamáním lze konstatovat, že tento přístup nebyl uplatněn při rozhodování v následujících letech, což mělo přirozené důsledky jak na mobilizaci, tak na zájem cílových skupin a široké veřejnosti.

4.2 Je třeba využít intenzivního zapojení organizací zdravotně postižených osob do rozvoje osvětové kampaně k EYPD a dále na něj navázat při přípravě Evropského roku rovných příležitostí 2007, s ohledem na různorodost zainteresovaných subjektů. Pro úspěch aktivit je otázkou zásadní důležitosti, aby cílové skupiny cítily, že použité nástroje a rámec odpovídají jejich potřebám a že jsou jim aktivity svěřeny. Je rovněž důležité, aby mezi rozhodnutím o konání Evropského roku a jeho oficiálním začátkem byl ponechán dostatečný čas přípravě.

4.3 Externí hodnotitelé zdůraznili, že dodržování finančních nařízení bylo příliš velkou zátěží jak pro členské státy, tak pro dodavatele, ale také pro Evropskou komisi, která by jinak mohla investovat více času do dalších iniciativ. Evropská komise by na to měla pamatovat při současných revizích finančních pravidel a prováděcích předpisů.

4.4 Navíc, rozvoj ukazatelů a systém monitorování by umožnily členským státům zaznamenat údaje o jejich aktivitách, což by vedlo k účinnému monitorování a shromažďování informací o osvědčených postupech.

4.5 Evropské roky nesmí být pouze příležitostí k osvětové činnosti či k oslavám, ale mělo by být odrazovým můstkem pro další iniciativy. EYPD 2003 přinesl mnohá očekávání jak na státní, tak na evropské úrovni. Je důležité, aby osvětové kampaně vedly ke vzniku trvalých aktivit, a aby existovala přiměřená politika a právní rámec, které umožní vyrovnat se s výzvami, které se objeví v průběhu roku. Pro další pokračování partnerství a inovačních projektů, k jejichž vzniku v průběhu roku došlo, je nesmírně důležitá upotřebitelnost prostředků.

5. Přehled činností EHSV v EYPD 2003

5.1 EHSV se v průběhu EYPD 2003 zavázal k účasti na značném počtu iniciativ. Tato zpráva je příležitostí k revizi podobných závazků a k navržení některých opatření do budoucna.

5.2 EHSV vytvořil pracovní skupinu pro zdravotní postižení, sestavenou ze skupiny členů Výboru a z úředníků, s cílem připravit a provádět aktivity EHSV v Evropském roce.

5.3 EHSV podpořil zásady Deklarace z Madridu a zavázal se je dále šířit⁽⁴⁾. EHSV přijal několik stanovisek a podal několik odpovědí v období přípravy a navazování na EYPD 2003⁽⁵⁾, jež byly zaslány evropským institucím a zainteresovaným organizacím. K tomu ještě EHSV zorganizoval dva semináře o zaměstnávání osob se zdravotním postižením a o hodnocení EYPD 2003.

5.4 EHSV se zavázal, že zohlední zdravotní postižení ve své činnosti a bude napříště zvažovat zájmy, práva a povinnosti osob se zdravotním postižením ve všech svých stanoviscích. I když je stále ještě co zlepšovat, kráčí EHSV správným směrem a stále větší počet stanovisek Výboru zohledňuje problematiku zdravotního postižení, a tím upoutává pozornost ostatních institucí na práva osob se zdravotním postižením.

5.5 EHSV přijal k problematice osob se zdravotním postižením stanoviska jak z vlastní iniciativy, tak jako reakci na sdělení či legislativní návrhy.⁽⁶⁾ EHSV především připravil stanovisko, které poskytuje návod, jak zohlednit a konzultovat organizace zabývající se zdravotním postižením.⁽⁷⁾ Četná stanoviska Výboru se zabývají problematikou zdravotního postižení v souvislosti se zaměstnáváním, sociálním začleněním

a průmyslem.⁽⁸⁾ EHSV se také zavázal k pravidelným hodnocením, která bude provádět pracovní skupina Výboru v roce 2006.

5.6 Navíc EHSV zohlednil požadavky na přístupnost při renovaci svého nového sídla, jež bylo slavnostně otevřeno v květnu 2004. Nové sídlo umožnilo EHSV nabídnout téměř rovnocenný přístup členům a státním zaměstnancům se zdravotním postižením. To také umožnilo organizovat v budově EHSV semináře s účastí organizací osob se zdravotním postižením. Takto jdeme ostatním institucím a orgánům EU příkladem.

5.7 EHSV vzal na vědomí revizi služebního řádu úředníků ES z roku 2003 a v ní obsažená ustanovení, která usnadňují zaměstnávání osob se zdravotním postižením. EHSV by však rád poznamenal, že je třeba zaujmout aktivnější přístup k přijetí více osob se zdravotním postižením do pracovního poměru.

5.8 EHSV vyzývá Evropskou komisi, aby v rámci Evropského roku rovných příležitostí 2007 provedla hodnocení změn v zaměstnaneckých předpisech, týkajících se osob se zdravotním postižením.

5.9 EHSV také požaduje vytvoření programu stáží pro osoby se zdravotním postižením. Evropský rok rovných příležitostí 2007 by mohl být tím správným okamžikem k uskutečnění takového přehledu.

6. Návaznost na Evropský rok osob se zdravotním postižením na úrovni EU

6.1 EHSV ve svých stanoviscích vždy tvrdil, že úspěch Evropského roku osob se zdravotním postižením by se měl poměřovat konkrétními výsledky, které přinese.

⁽⁴⁾ Stanovisko EHSV ze dne 17.10.2001 k návrhu rozhodnutí Rady o Evropském roce osob se zdravotním postižením 2003 (KOM(2001) 271 v konečném znění – 2001/0116 (CNS)) (zpravodaj pan Cabra de Luna, Úř. věst. C 36, 8.2.2002).

⁽⁵⁾ Stanovisko EHSV z 26.3.2003 ke sdělení Komise Radě a Evropskému parlamentu – Vznik právně závazného nástroje Spojených národů pro podporu a ochranu práv a důstojnosti osob se zdravotním postižením (KOM(2003) 16 v konečném znění) (zpravodaj pan Cabra de Luna, Úř. věst. C 133, 6.6.2003). Stanovisko EHSV ze dne 17.10.2001 k návrhu rozhodnutí Rady o Evropském roce osob se zdravotním postižením 2003 (KOM(2001) 271 v konečném znění – 2001/0116 (CNS)) (zpravodaj pan Cabra de Luna, Úř. věst. C 36, 8.2.2002).

Stanovisko EHSV z 25.2.2004 ke sdělení Komise Radě, Evropskému parlamentu, Evropskému hospodářskému a sociálnímu výboru a Výboru regionů – rovné příležitosti pro osoby se zdravotním postižením: Evropský akční plán (KOM(2003) 650 v konečném znění) (zpravodaj pan Cabra de Luna, Úř. věst. C 110, 30.4.2004).

⁽⁶⁾ Viz pozn. č. 5 a stanovisko EHSV z vlastní iniciativy ze dne 17.7.2002 o Integraci osob se zdravotním postižením do společnosti (zpravodaj pan Cabra de Luna) (Úř. věst. C 241, 7.10.2002). Stanovisko EHSV ze dne 28.9.2005 k návrhu nařízení Evropského parlamentu a Rady o právech osob s omezenou pohyblivostí v letecké dopravě (KOM(2005) 47 v konečném znění – 07/2005 (COD)) (zpravodaj pan Cabra de Luna, Úř. věst. C 24, 31.1.2006). Společný pracovní dokument o situaci osob se zdravotním postižením v Turecku. 19. schůze smíšeného poradního výboru EU-Turecko, zpravodajové: pan Daniel Le Scornet, člen EHSV pan Süleyman Çelebi, místopředseda smíšeného poradního výboru EU-Turecko (REX/194).

⁽⁷⁾ Stanovisko EHSV z vlastní iniciativy z 17.7.2002 o Integraci osob se zdravotním postižením do společnosti (zpravodaj pan Cabra de Luna) (Úř. věst. C 241, 7.10.2002).

⁽⁸⁾ Stanovisko EHSV ze dne 28.9.2005 k návrhu nařízení Evropského parlamentu a Rady o právech osob s omezenou pohyblivostí v letecké dopravě (KOM(2005) 47 v konečném znění – 07/2005 (COD)) (zpravodaj pan Cabra de Luna) (Úř. věst. C 24, 31.1.2006). Společný pracovní dokument o situaci osob se zdravotním postižením v Turecku. 19. schůze smíšeného poradního výboru EU-Turecko, zpravodajové: pan Daniel Le Scornet, člen EHSV pan Süleyman Çelebi, místopředseda smíšeného poradního výboru EU-Turecko (REX/194).

Stanovisko EHSV ze dne 1.7.2004 ke sdělení Komise Radě, Evropskému parlamentu, Evropskému hospodářskému a sociálnímu výboru a Výboru regionů – modernizace sociální ochrany pro zvýšení počtu a zlepšení kvality pracovních míst: obsáhlý podnět, jehož úkolem je přispět k tomu, aby se práce vyplácela (KOM(2003) 842 v konečném znění). (zpravodajka: paní St. Hill, Úř. věst. C 302 z 7.12.2004).

Stanovisko EHSV z 29.10.2003 k sociálně udržitelnému cestovnímu ruchu pro všechny (zpravodaj pan Mendoza Castro, Úř. věst. C 32, 5.2.2004).

Stanovisko EHSV z 26.3.2003 ke sdělení Komise Radě, Evropskému parlamentu, Evropskému hospodářskému a sociálnímu výboru a Výboru regionů Budoucnost evropské strategie zaměstnanosti (ESZ) „Strategie pro plnou zaměstnanost a lepší pracovní místa pro všechny“ (KOM(2003) 6 v konečném znění) (zpravodaj pan Koryfidis, Úř. věst. C 133, 6.6.2003).

Stanovisko EHSV z 18.7.2002 k návrhu nařízení Komise k provádění článků č.87 a 88 Smlouvy na státní podporu zaměstnanosti (Úř. věst. C 88/2, 12.4.2002) (zpravodaj pan Zöhrer, Úř. věst. C 241 z 7.10.2002).

6.2 EHSV lituje, že EYPD 2003 nevedl k přijetí komplexních právních předpisů o nediskriminaci osob se zdravotním postižením ve všech oblastech politiky EU.

6.3 EHSV ocenil ve svém stanovisku přijatém v únoru 2004 přijetí Evropského akčního plánu pro rovné příležitosti 2003. EHSV v něm zdůraznil, že akční plán si neklade příliš vysoké cíle a navrhl, aby Evropská komise zvážila další činnost⁽⁹⁾.

6.4 EHSV konstatoval, že byla právě zveřejněna první dvouletá zpráva o situaci osob se zdravotním postižením, a také nové priority pro další etapu Evropského akčního plánu⁽¹⁰⁾.

6.5 Měl by být sestaven soubor doporučení, která vycházejí z vlivu evropských strategií pro sociální ochranu, zaměstnanost a celoživotní vzdělávání na osoby se zdravotním postižením. Jde o velmi důležitou problematiku, neboť osoby se zdravotním postižením nejsou zmíněny v nové zmodernizované verzi Lisabonské strategie a státních reformních programech, předložených v roce 2005. V této souvislosti EHSV vítá pracovní dokument o zohlednění zdravotního postižení ve strategii zaměstnanosti⁽¹¹⁾ a vyzývá Evropskou komisi, aby provedla hodnocení provádění tohoto dokumentu.

6.6 EHSV také vítá návrh předsednictví Spojeného království zorganizovat každým rokem ministerskou konferenci o zdravotním postižení s cílem podpořit politickou diskusi na vysoké úrovni, za účasti organizací osob se zdravotním postižením.

6.7 EHSV věří, že by Evropská komise měla vyvinout nástroj na hodnocení vlivu zdravotního postižení na právní předpisy EU, ve spolupráci s organizacemi osob se zdravotním postižením, a organizovat školení pro úředníky z různých generálních ředitelství o tom, jak by nástroj měl být používán.

6.8 V Amsterdamské smlouvě se ES zavázalo, že bude při vytváření opatření pro vnitřní trh zohledňovat osoby se zdravotním postižením. Prohlášení č. 22 nebylo bohužel provedeno, což má za následek větší překážky pro zboží a služby.

6.9 EHSV vyzývá Evropskou komisi, aby předložila iniciativu, která by svedla dohromady úředníky, zabývající se otázkami vnitřního trhu, a experty z organizací osob se zdravotním postižením s cílem sestavit strategický plán.

6.10 EHSV vítá rychlé přijetí nařízení o cestujících s omezenou pohyblivostí v letecké dopravě, které napomůže odbourat diskriminaci, jíž byly vystaveny osoby se zdravotním postižením cestující leteckou dopravou, a stejně tak i několik dalších legislativních iniciativ v oblasti dopravy, které rovněž prosazují práva osob se zdravotním postižením.

6.11 EHSV žádá, aby byly požadavky na přístupnost zahrnuty do všech dotací poskytovaných EU, a do jejích vlastních politik veřejných zakázek.

6.12 EHSV také pozorně sleduje jednání o Mezinárodní úmluvě o lidských právech osob se zdravotním postižením a vítá návrh EU, aby se Evropské společenství k úmluvě připojilo, a tak poskytlo ochranu osobám se zdravotním postižením, žijícím v EU, a zajistilo této problematice přiměřenou pozornost institucí a orgánů EU.

6.13 EHSV se domnívá, že k odstranění diskriminace ve všech oblastech působnosti EU je třeba přijmout další právní předpisy a očekává výsledky studie o proveditelnosti dalších legislativních iniciativ směřujících k odstranění diskriminace. Navíc Výbor pevně věří, že k předložení návrhu směrnice zohledňující zdravotní postižení dojde v příštím roce.

V Bruselu dne 14. února 2006.

předsedkyně

Evropského hospodářského a sociálního výboru

Anne-Marie SIGMUND

⁽⁹⁾ Stanovisko EHSV z 25.2.2004 ke sdělení Komise Radě, Evropskému parlamentu, Evropskému hospodářskému a sociálnímu výboru a Výboru regionů – rovné příležitosti pro osoby se zdravotním postižením: Evropský akční plán (KOM(2003)650 v konečném znění) (zpravodaj pan Cabra de Luna, Úř. věst. C 110, 30.4.2004).

⁽¹⁰⁾ Sdělení Komise Radě, Evropskému parlamentu, Evropskému hospodářskému a sociálnímu výboru a Výboru regionů o postavení zdravotně postižených osob v rozšířené Evropské unii: Evropský akční plán 2006 – 2007 (KOM (2005)604, 28.11.2005).

⁽¹¹⁾ Zohlednění zdravotního postižení v evropské strategii zaměstnanosti evropským Výborem pro zaměstnanost. EMCO/11/290605.

Stanovisko Evropského hospodářského a sociálního výboru ke sdělení Komise Radě, Evropskému parlamentu a Evropskému hospodářskému a sociálnímu výboru, kterým se zahajuje debata o přístupu Společenství k programům pro ekoznačky pro produkty rybolovu

KOM(2005) 275 v konečném znění

(2006/C 88/08)

Dne 29. června 2005 se Evropská komise, v souladu s článkem 262 Smlouvy o založení Evropského společenství, rozhodla konzultovat Evropský hospodářský a sociální výbor ve věci výše uvedené.

Specializovaná sekce „Zemědělství, rozvoj venkova, životní prostředí“, kterou Výbor pověřil přípravou podkladů na toto téma, přijala stanovisko dne 25. ledna 2006. Zpravodajem byl pan SARRÓ IPARRA-GUIRRE.

Na 424. plenárním zasedání, které se konalo ve dnech 14. a 15. února 2006 (jednání ze dne 14. února 2006), přijal Evropský hospodářský a sociální výbor následující stanovisko 100 hlasy pro, 1 hlasem proti a 3 členové se zdrželi hlasování.

1. Závěry a doporučení

Evropský hospodářský a sociální výbor:

1.1 vítá zahájení diskuse o přístupu Společenství k programům pro ekoznačky pro produkty rybolovu;

1.2 vyjadřuje své přání účastnit se aktivně této činnosti;

1.3 doporučuje Komisi, aby kromě nezbytné koordinace svých odborů, které jsou odpovědné za ekoznačky, pokračovala v úzké spolupráci s příslušnými mezinárodními organizacemi v této oblasti, jako jsou FAO (Organizace OSN pro výživu a zemědělství), WTO (Světová obchodní organizace), OECD (Organizace pro hospodářskou spolupráci a rozvoj), UNCTAD (Konference OSN o obchodu a rozvoji), ISEAL (International Social and Environmental Accreditation and Labelling Alliance) a ISO (Mezinárodní organizace pro normalizaci);

1.4 navrhuje, aby Komise udržovala trvalý kontakt s environmentálními a sociálními zájmovými skupinami především v příslušných odvětvích (rybolov, zpracování a uvádění na trh) a také se spotřebiteli;

1.5 zastává názor, že v současné době, vzhledem ke komplexní povaze této záležitosti, je vhodnější zvolit třetí z možností uvedených ve sdělení Komise, tj. zavedení minimálních požadavků na dobrovolné programy pro ekoznačky;

1.6 upozorňuje však na to, že tyto minimální požadavky musí být dostatečně striktní a musí být podepřeny pravidly, která budou zamezovat jejich porušování a stanoví sankce za takové porušení;

1.7 poukazuje na skutečnost, že provozovatelé musí dodržovat ekoznačky, které již byly přijaty regionálními organizacemi působícími v odvětví rybolovu v souladu s nařízeními přijatými Evropskou unií (např. označování „bezpečný pro

delfíny“ (Dolphin safe) používané AIDCP – Dohodou o mezinárodním programu pro ochranu delfínů⁽¹⁾), přičemž se uplatní nezbytná pravidla rozvoje;

1.8 vyzývá Komisi, aby věnovala přednostní pozornost problémům souvisejícím s náklady způsobených ekoznačkou pro produkty rybolovu, jako i jejich správné rozdělení mezi výrobci, zpracovatele, obchodníky a spotřebitele.

2. Odůvodnění

2.1 Rada Evropské unie zařadila v únoru roku 2004 zahájení debaty o ekoznačkách pro produkty rybolovu na pořad svého jednání. Rada ve svém sdělení oznámila, že bude navrhopvat podmínky pro metody identifikace lovu a také podmínky plynulé zpětné sledovatelnosti produktu z lodi ke koncovému spotřebiteli, které by zaručily shodu s odpovědnými metodami rybolovu a postupy prodeje na trhu.

2.1.1 Rada také uvedla, že by Společenství mělo být v čele debaty, která se koná na různých mezinárodních fórech.

2.1.2 Komise v projednávaném sdělení konečně zahájila debatu o přístupu Společenství k programům pro ekoznačky pro produkty rybolovu a vyzvala ostatní orgány Evropské unie, aby vyjádřily své názory, přičemž konečným cílem bylo navrzení legislativních iniciativ a dalších doporučení.

2.1.3 Proto je na Evropském hospodářském a sociálním výboru, aby vyjádřil svá stanoviska a zaujal postoj vůči této iniciativě.

2.1.4 Mělo by se mít za to, že odkazy na „produkty rybolovu“ uvedené v tomto stanovisku zahrnují také produkty akvakultury, aniž by tím byla dotčena specifika těchto dvou činností, která se týkají životního prostředí.

⁽¹⁾ Viz KOM(2004) 764 v konečném znění ze dne 29.11.2004, který obsahuje návrh Komise Radě, a pozměňovací návrh přijatý Evropským parlamentem, který uvádí: „9a) Podle výkladu předchozího bodu odůvodnění je osvědčení „Dolphin Safe“, uváděné v AIDCP doposud jediným osvědčením, které Společenství uznává.“ (A6/0157/2005 ze dne 26. května 2005)

2.2 Východiska

2.2.1 Sdělení Komise je výsledkem značného úsilí o shrnutí celé situace, která je komplexní jak z hlediska právního, tak z hlediska praktického, a Evropský hospodářský a sociální výbor by nejprve chtěl za toto úsilí poděkovat odpovědnému odboru. Je třeba připomenout, že Výbor se k některým otázkám, které jsou nyní položeny konkrétně pro ekoznačky u produktů rybolovu, již všeobecně vyjádřil ve stanovisku „Etický obchod a koncepce záruk pro spotřebitele“⁽²⁾.

2.2.2 Pro začlenění debaty do jejího správného kontextu je třeba upozornit na to, že kompetentní výbor FAO, organizace OSN odpovědná za rybolov, nedávno (11. a 13. března 2005) přijal své vlastní **Pokyny pro ekoznačky pro ryby a produkty rybolovu z mořských lovišť**, které byly předloženy k odborné konzultaci a navrženy v říjnu roku 2004⁽³⁾. Debata ve FAO byla zahájena již v roce 1998.

2.2.3 Toto stanovisko se pokyny uvedenými v předchozím bodě nemůže zabývat do hloubky, ale je třeba upozornit na to, že obsahují minimální podstatné požadavky a kritéria, podle kterých se určuje, zda může být ekoznačka určitému rybolovu udělena, přičemž se má za to, že daný rybolov je certifikovanou jednotkou. Požadavky lze shrnout následovně: soubor pravidel, rámec administrativní kontroly, spolehlivé vědecké údaje o stávajících rybích populacích a vlivu rybolovu na příslušný ekosystém. Organizace FAO na druhou stranu vytvořila pokyny pro vytváření pravidel pro udržitelný rybolov a zejména pro účelné akreditační a certifikační mechanismy. Zejména by mělo být zdůrazněno, že pokyny FAO uvádějí jako podstatné požadavky pro fungování systému ekoznaček transparentnost, spravedlivé zastoupení všech zainteresovaných stran, ustanovení o podávání zpráv, vedení záznamů, kontrolu a revizi norem a procesů stanovování norem, dostupnost dostatečných lidských a finančních zdrojů, předkládání účtů a dostupnost informací a systémů pro jejich uchovávání, pozastavení a odnětí akreditace a příslušná práva podávat stížnosti.

2.2.4 Zároveň je třeba mít na paměti, že udělování ekoznaček je relativně nedávnou činností, využívanou zejména v zemích OECD⁽⁴⁾, a že se jí v současné době zabývá Světová obchodní organizace (WTO). Mezinárodní organizace pro normalizaci (ISO) současně vytvořila svá vlastní metodologická a koncepční kritéria pro řízení jakosti ve vztahu k životnímu prostředí formou řady norem ISO 14000. Úsilí Komise by mělo

co nejvíce směřovat k zajištění konzistentnosti přijatých pravidel se stávajícími mezinárodními pravidly a pokyny.

2.2.5 Různé členské státy a, v souladu s jejich příslušnými ústavními modely, také řada regionálních orgánů má v této oblasti své pravomoci, které byly v některých případech rozvinuty a v jiných případech se jejich rozvinutí chystá. Proto tedy vedle sebe v Evropské unii existují velmi různorodé formy ekoznaček – veřejné a soukromé, nadnárodní, vnitrostátní a regionální –, což může mást jak spotřebitele, tak hospodářské subjekty působící na různých trzích.⁽⁵⁾

2.2.6 Přemíra pravidel a ekoznaček existujících v současné době na různých trzích tedy ve svém důsledku vyžaduje multi-disciplinární, harmonizující přístup.

2.2.7 Evropská unie poprvé zavedla systém harmonizace ekoznaček v roce 1992 prostřednictvím nařízení Rady (EHS) č. 880/92 ze dne 23. března⁽⁶⁾. Revize tohoto nařízení provedená před pěti lety nařízením, které je v současné době v platnosti⁽⁷⁾, ustavila systém ekoznaček pro různé kategorie produktů nezahrnujících produkty rybolovu. Komise by se tedy měla podrobně zabývat možností rozšířit používání stávajících ekoznaček na produkty rybolovu a akvakultury.

2.2.8 Nemělo by se zapomínat na to, že debata o programech pro ekoznačky pro produkty rybolovu probíhá v kontextu současných politik Evropské unie. Měli bychom zmínit zejména Šestý akční program Společenství pro životní prostředí přijatý rozhodnutím Evropského parlamentu a Rady č. 1600/2002/ES ze dne 22. července 2002⁽⁸⁾ a akční plán Společenství pro zahrnutí požadavků na ochranu životního prostředí do společné rybářské politiky⁽⁹⁾, ve kterém se prověřování ekoznaček pro produkty rybolovu považuje za doplňkové opatření.

2.2.9 Výbor by chtěl Komisi a jiné orgány a zainteresované strany v Evropské unii upozornit na existenci programu pro harmonizované, sjednocené používání značky, kterou lze jistě považovat za ekologickou, protože zajišťuje shodu se směrnicemi o recyklování obalů⁽¹⁰⁾, přestože je situace v této oblasti odlišná. Hovoříme o ekoznačce Zelený bod udělované většině recyklovatelných obalů v zemích EU. Tato značka byla registrovanou ochrannou známkou patřící německé společnosti, která v roce 1996 přesunula svoje sídlo do Bruselu

⁽²⁾ Čistě pro informativní účely je možno nahlédnout do seznamu log na vlastních webových stránkách EU věnovaných ekoznačkám (http://europa.eu.int/comm/environment/ecolabel/other/int_ecolabel_en.htm).

⁽³⁾ Úř. věst. L 99, 11. 4. 1992, s. 1.

⁽⁴⁾ Nařízení Evropského parlamentu a Rady (ES) č. 1980/2000 ze dne 17. července 2000. Úř. věst. L 237, 21.9.2000, s. 1.

⁽⁵⁾ Úř. věst. L 242, 19. 9. 2002, s. 1.

⁽⁶⁾ KOM(2002) 186 v konečném znění ze dne 28. 5. 2002.

⁽⁷⁾ Směrnice 94/62/ES a 2004/12/ES.

⁽²⁾ Úř. věst. C 28, 23.2.2006, Úř. věst. C 28, 3. února 2006.

⁽³⁾ Viz FAO TC:EMF/2004/3, srpen 2004.

⁽⁴⁾ Viz např. COM/ENV/TD(2003)30/FINAL ze dne 25. února 2004 o přístupu rozvojových zemí k trhům rozvinutých zemí ve vybraných programech pro ekoznačky. K dispozici na www.oecd.org.

a udělovala licenci na používání této značky ve formě spolupráce s většinou členských států a třetích zemí a také s hospodářskými subjekty zapojenými do správného řízení recyklace obalů. Dnes je právní základ definován směrnicemi Společenství a vnitrostátními pravidly rozvoje, prostřednictvím kterých by se v praxi mohlo stát přijatelným mít jedno logo, které bude obsahovat jasné sdělení, do něhož se zapojí soukromá organizace (*Packaging Recovery Organisation Europe* s.p.r.l.), která monitoruje harmonizaci kritérií, a které bude využito různými vnitrostátními institucemi ve většině členských států ⁽¹¹⁾.

2.2.10 Vzhledem k výše uvedenému Výbor zastává názor, že debata o ekoznačkách pro produkty rybolovu a akvakultury probíhá v Evropské unii ve vhodné době. Proto by nemělo docházet k žádným odkladům a zásadní konečné termíny k projednání této komplexní otázky by neměly být nepatřičným způsobem prodlužovány. Debata by měla být založena na pokynech organizace FAO, aniž by přitom byly zapomenuty vlastní kritéria Evropské unie, která mohou být vylepšena s multidisciplinárním přístupem a kritérii pro harmonizaci, přičemž hlavním cílem je chránit životní prostředí a zdroje a přinášet užitek spotřebiteli.

3. Obecné poznámky

3.1 Různé přístupy

3.1.1 Organizace FAO, která je orgánem s kompetencemi v oblasti rybolovu, a tedy odbornou organizací, na kterou se obracejí různé regionální organizace zabývající se rybolovem, jejichž činnost souvisí se stávajícím mořským právem opírajícím se o úmluvu OSN, přijala k označování produktů rybolovu přístup zaměřený na ochranu oblastí rybolovu, který na další fázi marketingu produktu odkazuje pouze nepřímě.

3.1.2 Na druhou stranu jiné mezinárodní organizace, jako je WTO ⁽¹²⁾ a UNCTAD, se v rámci obecného rámce Dohody o technických překážkách obchodu zaměřují na zajištění toho, aby systémy ekoznaček nezakládaly nelegální překážky mezinárodnímu obchodu a aby ani nestavěly rozvíjející se země do nevýhodného postavení ⁽¹³⁾. Tyto organizace se snaží o vytvoření doplňkových udržitelných opatření pro rybolov, jako jsou ekoznačky, které jsou slučitelné s mezinárodními pravidly zakazujícími zavádění technických překážek mezinárodního obchodu nebo opatření s obdobnými účinky, a také berou v úvahu nutnost spolupráce, aby země bez technických a finančních zdrojů potřebných pro zavedení ekoznaček získaly

nezbytnou podporu. Výbor je v tomto smyslu názoru, že ekoznačka u produktů rybolovu není sama o sobě překážkou pro mezinárodní obchod, pokud bude pomocí předpisů zajištěna nutná transparentnost a rovnost přístupu.

3.1.3 Činnost ISO a dalších organizací pro standardizaci se na druhé straně více zaměřuje na metodologii a osvědčené postupy v řízení životního prostředí a příslušném udělování ekoznaček; neexistují žádné dokumenty, které by se zabývaly specificky produkty rybolovu.

3.1.4 K ekoznačkám pro produkty rybolovu se explicitně vztahuje pouze práce organizace FAO, ale sdílíme názor Komise, že jakékoliv přijaté rozhodnutí musí být založeno nejen na shodě s rozhodnutími mezinárodních organizací, ale také na harmonizaci různých přístupů vyplývajících ze specifických povah a úkolů těchto orgánů.

3.1.5 Kvůli všem výše uvedeným důvodům se EHSV domnívá, že jak mezinárodní činnost, tak legislativní návrh, který byl nakonec Komisí přijat, bude muset vzít v úvahu základní *acquis* Společenství a zkušenosti, které tvoří základ současného systému ekoznaček Evropské unie (stejně jako souběžnou zkušenost Zeleného bodu), přičemž odbory odpovědné za rybolov budou koordinovat svoji činnost s odbory odpovědnými za životní prostředí a harmonizaci trhů, aby se mohlo zabránit nežádoucím dysfunkcím nebo nežádoucímu šíření ekoznaček, které by se tak staly pouze zdrojem většího zmatku, čímž by se vzdálily splnění své funkce vůči subjektům trhu a konečnému spotřebiteli. Navzdory těžkostem, které ke všemu tomu patří, by měla Komise stanovit časový plán, aby zajistila, že její legislativní návrh bude předložen nejpozději v prvním pololetí roku 2006.

3.2 Různé situace týkající se ekoznaček pro produkty rybolovu

3.2.1 Jelikož neexistuje žádné základní nařízení stanovující dostatečně přísné podmínky pro harmonizaci, jak je jasné vysvětleno v dokumentu Komise, došlo k různým situacím, z nichž některé mohou sloužit jako model k napodobení a jiné jako model postupů, které je třeba odstranit.

3.2.2 Studium dostupné literatury ⁽¹⁴⁾ a stávajících mezinárodních předpisů upozorňuje na postup, kdy multiplicita různých situací ne vždy splňuje požadavky na transparentnost a spravedlnost, které jsou pro jakýkoliv systém ekoznaček nezbytné.

⁽¹¹⁾ <http://www.pro-e.org>

⁽¹²⁾ Vyčerpávající informace o postojích WTO k obchodování a životnímu prostředí lze získat na http://www.wto.org/english/tratop_e/envir_e/envir_e.htm.

⁽¹³⁾ Viz TD/B/COM.1/EM.15/2. Přestože se v zásadě zabývá zemědělstvím, vztahuje se i na všechna odvětví těžebního průmyslu, jako je rybolov. (<http://www.unctad.org/en/docs/c1em15d2.en.pdf>)

⁽¹⁴⁾ Viz např. zprávu Carolyn Deere pro FAO a IUCN, *Eco-labelling and sustainable fisheries* (Udělování ekoznaček a udržitelný rybolov), s. 9 a zprávu EVER (http://europa.eu.int/comm/environment/emas/pdf/everinterimreport_en.pdf).

3.2.3 V jistých případech se setkáváme s dobrovolnými mechanismy, které vznikly ze spolupráce mezi subjekty působícími na trhu a organizacemi občanské společnosti. Odpovídající organizace mají standardy, podmínky akreditace, certifikace a používání této ekoznačky, které jsou jasné, spravedlivé a jsou veřejně dostupné a platí pro různé malé oblasti rybolovu po celém světě. Tyto organizace mají poradní výbory a odpovídající kontrolní mechanismy.

3.2.4 V ostatních případech uvedených ve sdělení Komise se však setkáváme s pouhými soukromými logy, pro které buď žádné předpisy neexistují, nebo nejsou zveřejněny, a jejichž uplatňování je velice vzdálené dodržování zásad správných postupů pro udělování ekoznaček. Jeden z těchto případů může sloužit jako příklad ilustrující škodlivé účinky ekoznačky uplatňované u produktů rybolovu, která odporuje mezinárodnímu právu, vytváří nežádoucí bariéry mezinárodnímu obchodu a opírá se o metody, které jsou v naprostém rozporu s jakýmkoliv doporučeními pro ekoznačky, a tak podle nejmenovaného vysokého funkcionáře EU vytváří faktický monopol.

3.2.5 Příklady, jako jsou tyto, ukazují, že stávající situace, kdy je možné vytvářet ekoznačky bez pevného právního základu, a to dokonce i když jsou v rozporu se současnými mezinárodními předpisy a předpisy Společenství, nemůže pokračovat o mnoho déle, protože škodí výrobcům, spotřebitelům a ostatním zainteresovaným stranám.

3.2.6 Příslušná regionální organizace pro rybolov, Meziamerická komise pro tropické tuňáky, v případě tuňáka z východního Tichého oceánu podpořila přijetí Dohody o mezinárodním programu pro ochranu delfínů (AIDCP) ⁽¹⁵⁾, ke které Evropská unie dobrovolně přistoupila prostřednictvím Rozhodnutí Rady 1999/337/ES ze dne 26. dubna 1999 ⁽¹⁶⁾. Touto dohodou se řídí ekoznačka, která je také podporována Evropským společenstvím a v současné době je projednávána v Evropském parlamentu ⁽¹⁷⁾.

3.2.7 K této specifické situaci by se mělo přihlédnout jako k východisku pro studii předpisů v této oblasti, a návrhů na ně, zda by v případech, kdy regionální organizace zabývající se rybolovem, která je kompetentní pro určitou oblast, prosazuje svoji vlastní ekoznačku v souladu s principy FAO, Evropská unie měla 1) participovat na této činnosti, aby zajistila, že certifikace a postupy pro vydání takové ekoznačky splňují nezbytné požadavky a 2) zvážit používání takových značek ve svých

vlastních předpisech a zákaz značek, které jsou s těmito předpisy v rozporu.

3.2.8 Výbor zastává názor, že jakákoliv soukromá ekoznačka pro produkty rybolovu a akvakultury by měla podléhat přísným akreditačním kritériím a nezávislé certifikaci a že by legislativní návrh, který má Komise vypracovat, měl zvážit zřízení veřejného registru přístupného zájemcům a účastníkům trhu s produkty rybolovu a akvakultury a obsahujícího podrobné údaje o používaných značkách, které splňují právně stanovené požadavky.

4. Konkrétní poznámky

4.1 Provádění, certifikace, vydávání, dohled a sankce

4.1.1 Ekoznačky by měly být zřetelně odlišeny od obecných pravidel pro označování potravinářských výrobků. Použití ekoznačky nezaručuje samo o sobě ani tak shodu s předpisy, jejichž dodržování platí v každém případě také pro výrobky bez ekoznačky, jako spíše shodu s vyššími standardy ochrany životního prostředí, které v našem případě zahrnují odpovědné praktiky rybolovu, zachování populace produktu krytého značkou a minimalizaci poškození biologické rozmanitosti a mořského prostředí obecně.

4.1.2 Značka pro produkty rybolovu, stejně jako pro jakékoliv jiné produkty těžby nebo akvakultury, může být udělena nezpracovaným produktům (celé ryby, a to čerstvé nebo zmrazené) nebo zpracovaným rybím produktům, ať už zmrazeným, soleným, konzervovaným, předvařeným nebo předem připraveným. V prvním případě musí ekoznačka zaručovat, že použité metody rybolovu splňují nejenom standardy kontroly rybolovu, ale také kodex chování pro odpovědný rybolov organizace FAO. V druhém uvedeném případě musí ekoznačka pro produkty rybolovu zaručovat, že správné uplatnění pravidel zpětné sledovatelnosti pro potravinářské výrobky skutečně znamená, že zpracovaný a na trh uvedený výrobek, který se dostane ke spotřebiteli, je produktem rybolovu, jenž si zaslouží být označen ekoznačkou.

4.1.3 Pro správnou implementaci ekoznačky použitelné pro produkty rybolovu nestačí mít obecný rámec předpisů. Spíše musí být ustaven jasný mechanismus pro akreditaci certifikačních orgánů, udělování ekoznaček, urovnávání sporů, dohled a sankce v případě zneužití a nedodržení shody, který odliší označené produkty od jiných produktů rybolovu.

⁽¹⁵⁾ Do ustanovení smlouvy je možné nahlédnout na <http://www.iatt-c.org/PICDDocumentsSPN.htm>.

⁽¹⁶⁾ Viz také Návrh rozhodnutí Rady o uzavření Dohody o mezinárodním programu pro ochranu delfínů Evropským společenstvím (KOM(2004) 764 v konečném znění).

⁽¹⁷⁾ PE 357.789v01-00 ze dne 2. 5. 2005, zpravodaj pan Duarte Freitas: Návrh zprávy o návrhu rozhodnutí Rady o uzavření Dohody o mezinárodním programu pro ochranu delfínů Evropským společenstvím.

4.1.4 EHSV zastává názor, že tímto jasným mechanismem by měl být registr, který je uveden v odstavci 3.2.8 výše. Předpisy a registr musí zaručit, že tento systém bude založen na transparentnosti, a společně se spotřebitelskými informacemi se musí zasadit o nezbytnou důvěru, díky které by se snížil současný rozdíl mezi počtem spotřebitelů zájímajících se o aspekty výrobku, které souvisejí s životním prostředím, (v současnosti asi 44 %) a těmi, kteří se tímto zájmem řídí při nákupu (v současnosti asi 10 %).

4.1.5 Jak údaje obsažené ve výše uvedené zprávě EVER, tak postoj přijatý asociací EUROPECHE/COGECA ⁽¹⁸⁾ v jejím memorandu k předmětu tohoto stanoviska vyvolávají určitý pesimismus, pokud se týká pravděpodobnosti, že ekoznačky obecně a ekoznačky týkající se produktů rybolovu zvláště povedou k vytvoření přidané hodnoty pro výrobce a transparentnosti a přesných informací pro spotřebitele. Zachování životního prostředí se však v nejširším smyslu stává vedle boje proti hladu ve světě jednou ze dvou hlavních výzev, kterým lidská rasa čelí. Je proto nezbytné, aby se Evropská unie snažila hrát vedoucí roli v procesech, které umožní odpovědným spotřebitelům rozlišovat a vybírat si mezi produkty, jejichž získávání a zpracování a obchodování s nimi splňuje standardy ochrany životního prostředí.

4.1.6 Výbor byl informován o postoji, který formálně přijala organizace WWF, a je potěšen, že tento postoj, navzdory možným rozdílům v přístupu v určitých oblastech, se z velké části shoduje s názory vyjádřenými v tomto stanovisku, zejména pokud se týká nezbytné striktnosti předpisů pro ekoznačky pro produkty rybolovu.

4.1.7 Výbor se domnívá, že předpisy, které Komise v pravý čas navrhne, by měly vzít zvlášť v úvahu možnou platnost ekoznaček pro produkty rybolovu jako nástroje na pomoc průmyslu rybolovu, jehož náklady by se měly předávat podél obchodního řetězce, aniž by byl poškozen spotřebitel. V tomto smyslu by ekoznačky pro produkty rybolovu mohly být mechanismem, který by zaměřil pozornost rybářů a podniků na nutnost praktikovat udržitelný rybolov a akvakulturu, aby se

zachovaly populace ryb, které jsou hlavní oporou rybolovné činnosti a všech následných souvisejících činností.

4.1.8 Výbor chce Komisi upozornit na to, že udělování ekoznaček pro produkty rybolovu a akvakultury je spojeno s finančními náklady, které musí být absorbovány výrobním řetězcem před tím, než se produkt dostane ke konečnému spotřebiteli. Malé a střední podniky a hospodářské subjekty v rozvojových zemích mohou mít za jistých okolností potíže se získáním přístupu k ekoznačkám. Přijaté předpisy by tedy měly zahrnovat intervenční mechanismy, které by se týkaly organizací výrobců, asociací rybářů a partnerských dohod. Pokud ale má být ekoznačka plně účinná, bude v každém případě potřeba vyvinout podstatné úsilí na poli vzdělávání a osvěty. EHSV proto zastává názor, že by orgány veřejného sektoru měly financovat informační a povědomí zvyšující kampaně zaměřené na hospodářské subjekty a spotřebitele.

4.1.9 Z tohoto důvodu by jakákoliv akce Evropské unie v této oblasti měla být vnímána jako první krok tímto směrem. Tento první krok by však měl být dostatečně ambiciózní, aby ustavil:

- i. jasná a závazná pravidla pro akreditaci, certifikaci a používání ekoznačky (ekoznaček) použitelné (-ých) pro produkty rybolovu;
- ii. systémy pro monitorování efektivity, transparentnosti a spravedlnosti takových pravidel pro hospodářské subjekty;
- iii. systémy sankcí (opírajících se o princip subsidiarity) za porušení stávajících pravidel;
- iv. programy informování spotřebitelů a subjektů působících na trhu o přesném významu ekoznačky pro produkty rybolovu;
- v. odpovídající investiční program se zvláštním ohledem na ekonomický dopad ekoznaček pro produkty rybolovu;
- vi. nezbytné mechanismy pro nepřetržitý dialog se zainteresovanými stranami o průběžném zlepšování daného systému.

V Bruselu dne 14. února 2006.

předsedkyně

Evropského hospodářského a sociálního výboru

Anne-Marie SIGMUND

⁽¹⁸⁾ EP(05)115-CP(05)86S1, 24. 8. 2005.

Stanovisko Evropského hospodářského a sociálního výboru k tématu Zastoupení žen v rozhodovacích orgánech hospodářských a sociálních zájmových skupin v Evropské unii

(2006/C 88/09)

Dne 11. března 2003 se Evropský parlament v souladu s článkem 262 Smlouvy o založení Evropského společenství rozhodl konzultovat Evropský hospodářský a sociální výbor ve věci Zastoupení žen v rozhodovacích orgánech hospodářských a sociálních zájmových skupin v Evropské unii.

Specializovaná sekce „Zaměstnanost, sociální věci, občanství“, kterou Výbor pověřil přípravou podkladů na toto téma, přijala stanovisko dne 24. ledna 2006. Zpravodajem byl pan ETTY.

Na 424. plenárním zasedání, které se konalo ve dnech 14. a 15. února 2006 (jednání ze dne 14. února), přijal Evropský hospodářský a sociální výbor následující stanovisko 88 hlasy pro, 13 hlasy proti a 11 členů se zdrželo hlasování.

1. Závěry a doporučení

1.1 Evropský hospodářský a sociální výbor souhlasí s Evropským parlamentem v tom, že zvýšení podílu žen v rozhodovacích orgánech hospodářských a sociálních skupin v EU je důležité. Připojuje se k výzvě Parlamentu směřované příslušným národním organizacím a jejich evropským svazům, jakož i Evropské komisi, aby se tomuto tématu více a systematictěji věnovaly. Parlament vyzval Evropskou komisi, aby začala shromažďováním dat a zřízením databáze o zastoupení žen v rozhodovacích orgánech hospodářských a sociálních skupin v EU. Výbor bere na vědomí, že shromažďování dat již začalo. Podle jeho názoru k tomu mohou významně přispět Evropský institut pro rovné postavení žen a mužů a Evropská nadace pro zlepšování životních a pracovních podmínek. Co se týče ukazatelů, Výbor konstatuje, že Komise nyní pracuje s devíti základními složkami, které navrhlo italské předsednictví Rady EU v roce 2003.

1.2 Parlament se ve své analýze soustředil především na organizace zaměstnavatelů a odbory. Zdá se však, že u odborů proběhlo více pozitivních změn, než vyplývá z rozhodnutí a zprávy Parlamentu. Na druhé straně bychom při hodnocení stavu a vývoje u zaměstnavatelů a jiných hospodářských a sociálních zájmových skupin měli brát více v potaz a uvědomovat si to, že zmíněné organizace fungují jinak než organizace, jejichž členové jsou fyzické osoby.

1.2.1 Všechny v EHSV zastoupené hospodářské a sociální skupiny mají svá specifika. Strategie, které pozitivně působí na jeden druh organizací, nemusí mít bezpodmínečně tentýž účinek na organizace jiné.

1.2.2 EHSV vzal na základě této situace se zájmem na vědomí akční rámec EKOS, UNICE/ UEAPME a CEEP zaměřený na rovné postavení žen a mužů, a především prioritu, kterou tyto organizace přikládají tématu „ženy v rozhodovacím procesu“. Výbor se zájmem očekává ohlašované roční národní a evropské zprávy o pokroku.

1.3 Stejně jako Parlament EHSV podporuje stávající strategie EU zaměřené na vyvážené zastoupení mužů a žen

v rozhodovacím procesu. EHSV souhlasí s Parlamentem, že k dosažení změn a vyváženého zastoupení je zapotřebí skutečné politické vůle. V řadě organizací, a to nejen zaměstnavatelů a zaměstnanců, je tato vůle zřetelná. EHSV doporučuje, aby všechny zastoupené organizace Komisi podávaly pravidelné zprávy o výsledcích svého úsilí a aby Komise rozšiřovala příslušnou databázi v úzké spolupráci s evropskými sdruženími a doplnila počáteční snahy italského předsednictví Rady v roce 2003 vytvořením vhodných ukazatelů pro větší vliv žen v hospodářských a sociálních rozhodovacích orgánech.

1.4 V organizacích, které vysílají zástupce do národních a mezinárodních fór a příp. na jednání v rámci sociálního dialogu, musí být věnována zvláštní pozornost především úrovni představenstva. Pokud organizace chtějí přispět k většímu zastoupení žen, je třeba brát na vědomí také úroveň vedoucích zaměstnanců, ze kterých mnoho organizací vybírá již nyní zplnomocněné zástupce.

1.5 Separátní organizace a vedlejší organizace, jakož i sítě žen a členek v některých organizacích významnou měrou přispěly k tomu, že proběhly konkrétní změny. Tyto nástroje nefungují sice vždy a všude jako patent, přesto však EHSV považuje za smysluplné, aby s ohledem na externí zastoupení organizace byly dále posilovány a uváděny v širší povědomí.

1.6 Další vzdělávání a strategie pro usnadnění slavitelnosti rodinného a profesního života se zdají být nejlepší metodou pro podporu kariéry žen v příslušných organizacích. Bylo by vhodné, aby příslušná oddělení Komise, která vytvořila opatření proti diskriminaci a mainstreamingová opatření pro rovné postavení žen a mužů, tyto strategie podporovala. Zaměstnavatelé a odbory mají při provádění těchto strategií velký význam.

1.7 Kvóty jsou schvalovány řadou expertů. Nařízení o kvótách, jejichž účinnost se osvědčila v politice i v sociálních organizacích v některých zemích, by měla být pečlivě prozkoumána příslušnými organizacemi a Komisí, co se týče jejich působení a úspěšnosti.

1.8 Výbor by uvítal, kdyby byl pro funkční období EHSV 2006-2010 podíl podprůměrně zastoupeného pohlaví při jmenování členů EHSV členskými státy (návrhy předkládají hospodářské a sociální zájmové skupiny) stanoven minimálně na 30 %, se záměrem zvýšit tento podíl pro následující funkční období na 40 %.

1.9 EHSV se k výsledkům právě uskutečněného průzkumu vrátí na začátku nového čtyřletého funkčního období, 2006/2007. Potom se ukáže, jestli se strategická a praktická opatření organizací v nových členských státech významně odlišují od takových opatření ve starých členských státech. EHSV navrhuje Parlamentu, aby zároveň provedl nové porovnání aktuální situace s ohledem na jeho rozhodnutí a zprávu z roku 2002.

2. Poznámky

2.1 Souvislosti

2.1.1 V lednu 2003 požádal Evropský parlament Evropský hospodářský a sociální výbor o stanovisko k tématu „Zastoupení žen v rozhodovacích orgánech sociálních partnerů“⁽¹⁾. Tím měly být doplněny statistické údaje, které měl Parlament k dispozici při přípravě rozhodnutí a zprávy o „Zastoupení žen u sociálních partnerů v Evropské unii“ (2002/2026 INI), dále měla být vyslovena doporučení pro strategii ke zvýšení podílu žen v orgánech těchto „sociálních partnerů“.

2.1.2 Parlament konstatoval ve svém rozhodnutí, že ženy mají malé zastoupení v orgánech a strukturách, v jejichž rámci „sociální partneři“ debatují o sociálně politických otázkách. Dále že je zapotřebí vytvořit programy a strategie pro vyváženější zastoupení. Evropská komise a „sociální partneři“ byly vyzvány, aby systematicky shromažďovali příslušné údaje a přijali vhodná opatření, která by vedla ke zvýšení vlivu žen v hospodářských a sociálních rozhodovacích orgánech, nejen prostřednictvím většího zastoupení v těchto orgánech, nýbrž i zahrnutím otázky rovnosti mužů a žen do strategií.

2.1.2.1 V této souvislosti bylo zároveň konstatováno, že nestačí nezávazná prohlášení záměrů, ale že k dosažení změn a vyváženého zastoupení je třeba skutečná vůle k praktickým opatřením v rámci organizací „sociálních partnerů“.

2.1.3 EHSV nebyl osloven ani ohledně rozhodnutí, ani ohledně zprávy Parlamentu.

⁽¹⁾ Pojem „sociální partneři“ byl při dalších kontaktech vysvětlen tak, že se nejedná jen o organizace zaměstnavatelů a odbory, nýbrž že zahrnuje i jiné hospodářské a sociální skupiny zastoupené v EHSV.

2.1.4 EHSV je reprezentativní shromáždění zástupců hospodářských a sociálních zájmových skupin („organizované občanské společnosti“) v EU. I když jeho úloha nespočívá v tom, aby radil zastoupeným organizacím ohledně jejich strategií zaměřených na zastoupení žen v rozhodovacích orgánech příp. ohledně jejich politiky rovného postavení žen a mužů, může být jeho složení přesto do určité míry viděno jako „zrcadlo“ těchto strategií. EHSV je jednou z institucí a struktur jmenovaných Evropským parlamentem, v jejichž rámci hospodářské a sociální zájmové skupiny konzultují sociálně politické záležitosti. Jeho členové jsou proto dobrým zdrojem informací a rad, které Parlament požaduje.

2.2 Obecné poznámky

2.2.1 EHSV sdílí názor Parlamentu, že zastoupení žen v rozhodovacích orgánech hospodářských a sociálních zájmových skupin Evropské unie je důležitým tématem. Také souhlasí s tím, že lepší statistické podklady a více informací k příslušným strategiím těchto organizací jsou důležitými předpoklady pro provádění strategií EU zaměřené na vyvážené zastoupení mužů a žen v rozhodovacím procesu.

2.2.1.1 EHSV bere na vědomí, že Evropská komise započala se shromažďováním příslušných údajů. Mezitím se začalo s vytvářením Parlamentem navržené databáze a stanovením ukazatelů v souvislosti s posílením vlivu žen v sociálních a hospodářských rozhodovacích orgánech v EU. Komise je mj. názoru, že je těžké získat údaje příslušných zájmových skupin. Evropský institut pro rovné postavení žen a mužů snad v budoucnu bude moci stejně užitečně přispět jako nyní Evropská nadace pro zlepšování životních a pracovních podmínek.

2.2.1.2 Vedle toho by měla Komise dále vyvíjet všeobecné strategie zaměřené na rozšíření možností většího zastoupení žen v rozhodovacích orgánech, jako např. opatření proti stále existující diskriminaci v zaměstnání, strategie pro lepší slučitelnost rodinného a profesního života v členských státech EU, strategie pro rovné postavení mužů a žen, jakož i plány pro rovné postavení mužů a žen na pracovišti.

2.2.2 K požadavkům Parlamentu na adresu zaměstnavatelů, zaměstnanců a organizované občanské společnosti v EU se EHSV může připojit. Výbor se většinou těchto požadavků zabýval v dotazníku, který rozeslal v roce 2003 všem tehdejšími 222 členům⁽²⁾ 107 členů tento dotazník vyplnilo a odeslalo zpátky, což je asi 50 % účast⁽³⁾.

⁽²⁾ Viz „Report on balanced decision making in the EESC“ (J. Oldersma, N. Lepeshko, A. Woodward), VUB Brusel/Univerzita Leiden, září 2004, k dispozici pouze v angličtině přes stránky specializované sekce „Zaměstnanost, sociální věci, občanství“ EHSV: http://www.es-c.eu.int/sections/soc/docs/balanced_decisionmaking_eesc.pdf.

⁽³⁾ Pokud dotazník vyplnily dvě či více osoby zastupující stejnou organizaci, byly tyto odpovědi počítány jako jedna.

2.2.2.1 Obdržené odpovědi jsou relativně rovnoměrně rozděleny do všech tří skupin EHSV, 34 % ve skupině I (zaměstnavatelé), 31 % ve skupině II (zaměstnanci) a 34 % ve skupině III (různé zájmy).

2.2.2.2 Zastoupení žen v EHSV bylo v době průzkumu 23 % ⁽⁴⁾.

2.2.2.3 V odpovědích bylo pravděpodobně mírně vyšší zastoupení organizací s vyšším podílem žen. Celkový obraz proto mohl být částečně „vstřícný ženám“.

2.2.3 V dotazníku bylo postupně zjišťováno následující: druh organizace, struktura vedení, zastoupení organizace na různých úrovních v jiných organizacích a fórech, zastoupení žen, strategie pro rovné postavení mužů a žen.

2.2.4 Dále byly vyhodnoceny výsledky slyšení odborníků o situaci a zkušenostech v Belgii, Španělsku a skandinávských zemích a zohledněny podklady od členů EHSV. Tento materiál se ovšem týkal převážně odborů. Stejně jako v rozhodnutí a zprávě Parlamentu bylo k dispozici jen velmi málo údajů týkajících se situace u zaměstnavatelů a k jiným organizacím nebyly k dispozici informace téměř žádné ⁽⁵⁾.

2.2.5 Výsledky průzkumu a vyhodnocení dalšího informačního materiálu jen posilují první dojem, který vyvolává rozhodnutí Parlamentu: a) statistické údaje jsou k dispozici skutečně jen ve velmi omezené míře; odbory tvoří jedinou výjimku, ačkoli ani zde není dostatečně zohledněn nedávný pozitivní vývoj ⁽⁶⁾, b) porovnání informací o různých organizacích není jednoduché, je dokonce spíše problematické, jako např. u organizací, které se skládají z fyzických osob (jako odbory), a organizací, jejichž členové jsou opět organizace (jako podniky). Rozdílné charakteristiky organizací (např. organizace zemědělců či MSP) možná vyžadují rozdílné postupy při posuzování vyváženého zastoupení mužů a žen. Dále je třeba poukázat na to, že nízký podíl žen v rozhodujících orgánech není nutně důkazem toho, že by v organizaci neexistovaly strategie pro rovné postavení mužů a žen.

2.2.6 Kritizovaných bodem rozhodnutí Parlamentu bylo, že zde hlavní těžiště spočívá jen na kvantitativních aspektech zastoupení, a kvalitativní aspekty rozhodovacího procesu v organizacích, při kterém ženy hrají občas větší roli, než

na jakou lze podle oficiálního zastoupení usuzovat, zůstaly bez povšimnutí. Nezávisle na významu kvalitativních aspektů se EHSV rozhodl, že je nebude nijak rozsáhle projednávat; do dotazníku však zastoupení žen ve vedoucích pozicích zahrnul. Kvalitativní aspekty rozhodovacího procesu by si zasluhovaly více pozornosti hospodářských a sociálních zájmových skupin, jejich evropských sdružení, Evropského parlamentu a Evropské komise.

2.2.7 S ohledem na příslušná strategická a praktická opatření hospodářských a sociálních zájmových skupin v EU se EHSV rozhodl, že provede integrovanou analýzu strategií pro vyvážené zastoupení na národní a evropské úrovni – včetně sociálního dialogu – a na mezinárodní úrovni.

2.2.7.1 Evropské podnikové rady nebyly do průzkumu zahrnuty, neboť by to představovalo další obsáhlou činnost, pro kterou mají jiní lepší předpoklady než EHSV ⁽⁷⁾.

2.2.8 EHSV odkazuje na akční rámec EKOS, UNICE/UEAPME a CEEP v oblasti rovného postavení žen a mužů z 1. března 2005, v němž podpora zapojení žen do rozhodovacího procesu představuje jednu ze čtyř priorit.

2.3 Zvláštní poznámky (na základě výsledků průzkumu)

2.3.1 Téměř polovina obou základních druhů organizací zastoupených v EHSV (různá zastřešující sdružení na jedné straně a na druhé straně organizace s jednotlivci jako členy) vykazuje vysoký podíl žen (40 % nebo více). Jen 10-15 % spadá do kategorie s nízkým podílem žen (0-19 %). Celkově se pohybuje podíl žen v zastoupených organizacích okolo 36 %. (pozn.: jak jsme již zmínili, byl podíl žen v EHSV ve stejné době 23 %).

2.3.2 Ženy v těchto organizacích jsou většinou zaměstnankyně v řídicí pozici, méně často se zúčastňují jako delegátky kongresů těchto organizací, jsou zastoupeny v managementu nebo představenstvu.

2.3.3 Toto pravděpodobně z velké části vysvětluje relativně nízký podíl žen mezi členy EHSV, jelikož řada jeho členů pochází z představenstva.

⁽⁴⁾ Po rozšíření (v květnu 2004) se toto číslo zvýšilo na 26 %.

⁽⁵⁾ UNICE poskytl Parlamentu v roce 2002 dvakrát tolik údajů, než kolik bylo nakonec použito ve zprávě.

⁽⁶⁾ Např. podíl účastnic na kongresech EKOS se od začátku 90. let do začátku 21. století zvýšil z 10-12 % na 30 %, ve výkonném výboru činí nyní 25 %, v řídicím výboru u 32 %. I organizace přidružené k EKOS vykazují pozitivní změny, většina z nich např. zřídila oddělení pro ženy.

⁽⁷⁾ Evropská nadace pro zlepšování životních a pracovních podmínek provedla průzkum Evropských podnikových rad („European Works Councils in Practice“, 2004). Tento průzkum obsahuje několik případových studií. Vyplývá z něj, že - až na malé výjimky - zastoupení žen neodráží skladbu zaměstnanců. Důvodem je pravděpodobně složení podnikových rad v příslušných podnicích na národní úrovni.

2.3.4 Organizace, které vysílají do EHSV velký počet žen, vybírají tyto zástupkyně mezi svými řídicími pracovníky nebo používají jiné, flexibilnější postupy, aby neposílali výlučně zástupce z nejvyšší interní rozhodovací úrovně.

2.3.5 U zastoupení v národních či mezinárodních fórech upřednostňuje většina organizací smíšené zastoupení; členové představenstva jsou až na druhém místě.

2.3.6 Velká část organizací zastoupených v EHSV se neúčastní výboru pro sociální dialog (asi jedna čtvrtina). Třetina organizací, které se účastní, vysílají smíšené zástupce nebo členy představenstva.

2.3.7 Jednou z Parlamentem vytvořených strategií k dosažení vyváženějšího zastoupení žen v rozhodovacích orgánech je vytvořit struktury složené z žen uvnitř samotných organizací. Parlament současně poznamenává, že tyto struktury často zůstávají pouze symbolickým gestem nebo izolovaným diskusním fórem. Takové struktury by podle Parlamentu neměly ženy izolovat od rozhodovacího procesu, nýbrž je naopak integrovat a silněji zapojit. EHSV se k tomuto názoru připojuje.

2.3.7.1 Parlament dále zmiňuje, že pro přípravu žen na řídicí úkoly je důležitý „mentoring“ (doprovod) v rámci organizací a vytváření sítí tvořených ženami.

2.3.8 Jen menšina organizací, jejichž zástupci zodpověděli dotazník EHSV (33 %), disponuje separátními vedlejšími organizacemi příp. přidruženou organizací pro členy ženského pohlaví. V téměř všech případech jsou tyto struktury zastoupeny ve vedení organizace, téměř polovina má další vliv na organizaci. V 15 % organizací vytvořily ženy ve vedoucích pozicích a členové sítí, 4 % mají oboje (tzn. jak separátní vedlejší organizaci příp. přidruženou organizaci, tak sítě).

2.3.8.1 Separátní organizace a sítě se vyskytují především u organizací ve skupině II (tzn. odbory): 50-75 %. Ve skupině III je podíl mezi 19 a 39 %, ve skupině I se tento jev vyskytuje výrazně méně, 6-19 %. Vedlejší organizace nejsou neobvyklé u zemědělských organizací (33 %), téměř 10 % jich bylo hlášeno u spotřebitelských a zdravotnických organizací.

2.3.9 46 % organizací, které odpověděly na dotazník, disponují strategiemi pro podporu kariéry žen, především pro jejich přípravu na vedoucí pozice. Další vzdělávání je na prvním místě (26 %), poté následují strategie k usnadnění slučitelnosti rodinného a profesního života a s tím spojené možnosti péče o děti (22 %), na třetím místě pak monitoring/benchmarking (19 %). Tyto formy podpory kariéry existují ovšem pouze u čtvrtiny organizací.

2.3.10 Zvláštní pozornost věnovaná členům a zaměstnancům ženského pohlaví je zřetelná také při vytváření statistik o zastoupení žen v organizaci. Téměř polovina zastoupených organizací (48 %) vede takové statistiky, většina jich je každoročně aktualizována (67 %).

2.3.10.1 Organizace skupiny II jsou v této oblasti zdaleka neaktivnější (přes 50 %), poté následují organizace skupiny III s asi 33 %. Procentuální vyjádření u skupiny I je relativně nízké. Zde je pozoruhodný rozdíl mezi velmi nízkým procentem hlášených vedených statistik (1 %) a hlášených strategií pro podporu kariéry (11 %).

2.3.11 V 75 % z 61 jmenovaných případů, ve kterých existují strategie pro podporu kariéry žen, se konstatuje, že jsou úspěšné. 40 organizací má jedno pracovní místo příp. zaměstnance pro rovné postavení žen a mužů, přičemž se v polovině případů jedná o místo na plný úvazek.

2.3.11.1 49 % zaznamenalo úspěch v souvislosti s vyšším počtem žen na vedoucích pozicích, 46 % hlásí více žen zaměstnaných ve vyšších pozicích.

2.3.12 Iniciativy pro rovné postavení mužů a žen jsou časté u odborů (skupina II). 68 %, u organizací skupiny III je to 25 %, u skupiny I 5 %.

2.3.13 Některé organizace (33 členů) uvádějí, že otázky týkající se strategií pro podporu kariéry žen a iniciativ pro rovné postavení mužů a žen se na ně nevztahují.

2.3.14 Zdá se, že podíl žen, resp. mužů zastupujících hospodářské a sociální organizace v EHSV zhruba odpovídá poměru ženy/muži v zastoupení na mezinárodní úrovni, daleko méně ovšem jejich poměru v rámci sociálního dialogu a vůbec ne poměru v zastoupení v národních fórech.

2.3.15 Vzhledem k tomu, že z obdržení odpovědí skupiny I konstatujeme poměr mužů a žen v organizacích 70/30 %, je jejich podíl žen v EHSV relativně vysoký (35 %) a mnohem vyšší než odpovídající údaje skupiny II (25 % v EHSV oproti 60/40 % v jejich organizacích) a skupiny III (27 % resp. 65/35 %).

2.3.16 Při průzkumu se ukázalo, že podíl žen ve vedoucích pozicích organizací je důležitým faktorem pro vysílání vysokého procenta žen do EHSV (viz odstavce 2.3.2 a 2.3.3). Parlament vyzval „sociální partnery“ (hospodářské a sociální zájmové skupiny) k tomu, aby „přezkoumali mechanismy zastupování a výběrové postupy, věnovali velkou pozornost vyváženému zastoupení mužů a žen a převzali ho do stanov“⁽⁸⁾.

⁽⁸⁾ Zpráva Evropského parlamentu 315.516, A5-0279/2002.

2.3.16.1 V průzkumu zjišťoval EHSV s ohledem na číselné zastoupení mužů a žen v rozhodujících orgánech, jak jsou jmenování noví členové představenstva. Systém kooptace se pro ženy ukázal jako zvláště nevýhodný, poté následovali členové představenstva, kteří jsou jmenováni zastupovanými organizacemi. Postupy, jejichž výsledky jsou považovány za pozitivnější, jsou uváděny příliš zřídka na to, aby mohly být použity jako spolehlivý podklad pro závěry.

2.3.17 S ohledem na číselně vyjádřený průměrný poměr mezi muži a ženami v rozhodovacích orgánech u strategií zaměřených na podporu žen se ukázalo, že snad pouze cíle stanovené v číslech vedou k většímu zastoupení žen v rozhodovacích orgánech. Dvojí kandidatury a kvóty, které hrají velkou roli v diskusi o stranických strategiích v EU, byly v průzkumu označeny zřídka.

V Bruselu dne 14. února 2006.

předsedkyně

Evropského hospodářského a sociálního výboru

Anne-Marie SIGMUND

PŘÍLOHA

ke stanovisku Evropského hospodářského a sociálního výboru

Následující text stanoviska Sekce byl odmítnut ve prospěch pozměňovacích návrhů schválených shromážděním, avšak získal nejméně čtvrtinu hlasů:

Odstavec 1.8

Kvóty jsou schvalovány řadou expertů. Není ovšem řečeno, že lze kvóty hospodářským a sociálním organizacím doporučit. Tento nástroj, jehož účinnost se osvědčila v politice v některých zemích, musí být ovšem blíže prozkoumán příslušnými organizacemi a Komisí.

Výsledek hlasování:

Hlasy pro: 42

Hlasy proti: 55

Hlasování se zdrželo: 8

Stanovisko Evropského hospodářského a sociálního výbor k návrhu nařízení Rady o zřízení Agentury Evropské unie pro základní práva – návrh rozhodnutí Rady, kterým se Agentura Evropské unie pro základní práva zmocňuje k výkonu činností v oblastech uvedených v hlavě VI Smlouvy o Evropské unii

KOM (2005) 280 v konečném znění – 2005/0124-0125 (CNS)

(2006/C 88/10)

Dne 22. září 2005 se Rada, v souladu s článkem 262 Smlouvy o založení Evropského společenství, rozhodla konzultovat Evropský hospodářský a sociální výbor ve věci výše uvedené.

Specializovaná sekce „Zaměstnanost, sociální věci a občanství“, kterou Výbor pověřil přípravou podkladů na toto téma, přijala stanovisko dne 24. ledna 2006. Zpravodajem byl pan Sharma, spoluzpravodajkou byla paní Nouail Marlière.

Na 424. plenárním zasedání, které se konalo ve dnech 14. a 15. února 2006 (jednání ze dne 14. února 2006), přijal Evropský hospodářský a sociální výbor následující stanovisko 94 hlasy pro, nikdo nebyl proti a 4 členové se zdrželi hlasování.

1. Stručný obsah dokumentu Komise

1.1 Cílem návrhu je rozšířit mandát Evropského střediska pro sledování rasismu a xenofobie (EUMC) a vytvořit Agenturu Evropské unie pro základní práva, jak rozhodla Evropská rada dne 13. prosince 2003.

1.2 Hlavní rozdíl mezi stávajícími předpisy a těmito návrhy spočívá v tom, že v návrzích je rozšířen rozsah působnosti z oblasti rasismu a xenofobie, kromě regulačních systémů uznaných OSN, ILO, a Radou Evropy, na všechny oblasti základních práv uvedených v Listině, aniž jsou dotčeny oblasti, kterými se již zabývají jiné agentury Společenství.

1.3 Agentura se bude zabývat základními právy z hlediska implementace legislativy Unie jak v členských státech, tak v kandidátských zemích a potenciálních kandidátských zemích, které jsou zastoupeny v Agentuře. Kromě toho je Komise oprávněna agenturu požádat, aby předložila informace a analýzu týkající se třetích zemí, s nimiž Společenství uzavřelo dohodu o přidružení nebo dohodu obsahující ustanovení o dodržování lidských práv nebo s nimiž zahájilo či zamýšlí zahájit jednání o takových dohodách.

1.4 Cílem Agentury je poskytovat pomoc a odborné informace o otázkách základních práv příslušným institucím, orgánům, úřadům a agenturám Společenství a členských států při provádění práva Společenství, a tak je podporovat při přijímání opatření či rozhodování o dalším postupu v rámci jejich kompetencí v zájmu plného dodržování základních práv.

1.5 V rámci těchto tematických oblastí bude agentura zcela nezávisle sbírat a posuzovat údaje o praktickém dopadu opatření Unie na základní práva a údaje o správných postupech při dodržování a prosazování těchto práv; bude zaujímat stanoviska k politickému vývoji v oblasti základních práv; zvyšovat povědomí veřejnosti o všech textech a regulačních nástrojích,

na které EU odkazuje, podporovat dialog s občanskou společností, koordinovat a vytvářet sítě s různými subjekty působícími v oblasti základních práv. Agentura nebude mít mechanismus pro řešení stížností.

1.6 Návrh zmocňuje Agenturu k provádění činností v oblastech uvedených v hlavě VI Smlouvy o Evropské unii.

2. Všeobecné poznámky

2.1 Výbor vítá rozhodnutí Evropské rady o založení Agentury Evropské unie pro základní práva (dále pouze „Agentura“) za účelem zlepšení dodržování zásad a praktických postupů Unie zakotvených v článku 6 Smlouvy o Evropské unii. Tak bude vytvořen mechanismus pro monitorování základních práv v Unii, který by mohl sloužit pro zlepšení koordinace politiky základních práv prováděné členskými státy. V tomto návrhu Komise je mnoho, co by Výbor uvítal, především:

- použití Listiny základních práv jako referenčního bodu pro mandát Agentury, tím se poprvé stanou sociální a kulturní práva neoddelitelnými a budou mít stejnou hodnotu. V této souvislosti má Agentura specifickou funkci včasného varování s ohledem na provádění sociálních práv, včetně ve vztazích EU s třetími zeměmi,
- rozšíření rozsahu působnosti Agentury tak, aby obsahoval záležitosti týkající se policejní a právní spolupráce v trestních záležitostech na základě rozhodnutí Rady,
- použití Agentury jako technického experta v souvislosti s řízením zahájeným podle článku 7 Smlouvy o Evropské unii,
- navrhovaná opatření, která podporují nezávislost a veřejné zájmy ve správní radě, fóru a u předsedy,

— účast kandidátských či potenciálních kandidátských zemí.

2.2 Výbor vítá odstavec 2 preambule navrhovaného nařízení, která uznává rozsah existujících práv na ochranu občanů i těch, kteří nejsou občany, uvnitř Unie. Preambule uvádí, že „Listina základních práv Evropské unie znovu potvrzuje práva vyplývající zejména z ústavních tradic a mezinárodních závazků společných členským státům, ze Smlouvy o Evropské unii, Smluv Společenství, Evropské úmluvy o ochraně lidských práv a základních svobod, sociálních chart přijatých Společenstvím a Radou Evropy a z judikatury Soudního dvora Evropských společenství a Evropského soudu pro lidská práva.“

Výbor uznává, že je potřeba dosáhnout správné rovnováhy mezi bezpečností, zvláště protiteroristickými opatřeními, a ochranou a podporou lidských práv a základních svobod v Unii. V důsledku 11. září a nedávných pumových útoků v Madridu a Londýně mohou být lidská práva a základní svobody omezeny některými novými protiteroristickými opatřeními přijatými členskými státy. Avšak jedna z největších slabin evropské spolupráce v oblasti bezpečnosti je skutečnost, že tyto politiky zůstávají mimo rámec Společenství a jsou navrhovány především podle mezivládní metody (třetí pilíř EU). Úloha Evropské unie je proto velmi omezena. Proces rozhodování není dostatečně transparentní kvůli tomu, že je vyloučen Evropský parlament a Evropský soudní dvůr. Rozšíření pole působnosti nové Agentury tak, aby zahrnovala třetí pilíř EU (kapitola VI Smlouvy o EU) by bylo klíčovým prvkem pro udržení řádné rovnováhy mezi svobodou, bezpečností a právem v politikách EU ⁽¹⁾.

2.3 Výbor respektuje odborné znalosti a současný monitorovací mechanismus v Radě Evropy v oblasti lidských práv a základních svobod včetně vymahatelných sociálních práv revidované Evropské sociální charty Rady Evropy. Uznáváme také pravomoci Rady Evropy a Evropského soudu pro lidská práva při projednávání porušování lidských práv v souladu s různými konvencemi a mezinárodním právem, kde Agentura nemá tak velké pravomoci. Výraznější koordinace a spolupráce mezi Agenturou a Radou Evropy je proto prvořadá.

Podobně jako Soudní dvůr Evropských společenství ve svých zprávách a rozhodnutích musí Agentura při interpretaci a uplatňování primárního a sekundárního práva EU vycházet z mezinárodních textů.

Výbor opakuje svůj požadavek, aby EU přistoupila k Evropské úmluvě o lidských právech a k revidované evropské sociální chartě Rady Evropy, až EU získá nezbytné pravomoci.

2.4 Výbor je velmi znepokojen, že návrh nehájí nebo nepodporuje širší zastoupení ze strany organizované občanské společnosti ve správní radě a ve Fóru pro základní práva (dále

pouze „forum“). Bílá kniha o evropské správě naopak uvádí, že „občanská společnost hraje významnou úlohu tím, že dává občanům možnost spolurozhodování a poskytuje služby, které uspokojují potřeby lidí [...] Občanská společnost vidí, že Evropa poskytuje dobrou platformu pro změnu politické orientace a společnosti. To nabízí reálnou možnost rozšířit diskusi o úloze Evropy. To je příležitost zapojit občany aktivněji do dosahování cílů Unie a nabídnout jim strukturovaný kanál pro zpětnou vazbu, kritiku a protesty. (2)“

2.5 Správní rada a fórum by se neměly skládat pouze z právníků a akademiků; měly by mít širší různorodé zázemí lidí, zvláště z nevládních organizací, od sociálních partnerů, kulturních, náboženských a humanistických organizací, které se zastávají skupin vyloučených ze společnosti a znevýhodněných skupin a hájí jejich základní práva.

3. Konkrétní připomínky

3.1 Právní základ pro zřízení Agentury EU pro základní práva

3.1.1 Je možno namítnout, že použití článku 308 Smlouvy o založení ES společně s rozhodnutím Rady podle hlavy VI nemusí být dostatečné k zajištění toho, aby Agentura měla kompetence v oblastech, kterých se týkají zákony Unie. Článek 308 Smlouvy o založení ES dává Společenství (ne Unii) pravomoc jednat jednomyslně při provádění odpovídajících opatření k dosažení cíle Společenství v situacích, kde tato pravomoc nebyla zakotvena ve Smlouvě o založení ES. Celkovým cílem Společenství je zajistit, aby její vlastní činnosti plně respektovaly základní lidská práva, ale k tomuto účelu nejsou v této Smlouvě zakotveny žádné zvláštní pravomoci.

3.1.2 Rada ve svém rozhodnutí navrhuje zmocnit Agenturu k tomu, aby prováděla své činnosti v oblastech uvedených v hlavě VI Smlouvy o Evropské unii.

3.1.3 Výbor zdůrazňuje, že ochrana a podpora lidských práv jsou společnými hodnotami a cíli Unie, jak je to vyjádřeno v článku 6 odstavci 4 Smlouvy o EU, který říká, že „Unie si zajistí prostředky nezbytné pro dosažení svých cílů a pro provádění svých politik“. Proto Výbor žádá Radu, aby poskytla Agentuře nejsilnější právní základ kompetencí v souladu s článkem 6 odstavec 4 a zajistila, aby Agentura měla nezbytné pravomoci pro výkon svých funkcí.

⁽¹⁾ Stanovisko EHSV k tématu Haagský program – svoboda, bezpečnost, právo (zpravodaj pan Pariza Castaños) – Úř. věst. C 65, 17.3.2006, 15.12.2005.

⁽²⁾ KOM(2001) 428 v konečném znění, s. 14-15.

3.2 Úkoly Agentury (článek 4)

3.2.1 Výbor doporučuje vložit do článku 2 ustanovení o tom, že jedním z cílů Agentury je formulovat doporučení, která mohou instituce, orgány, úřady a agentury Společenství a členských států používat při přijímání opatření a formulování směrů činností týkajících se základních práv a informovat o možnostech národních agentur hájících lidská práva vést soudní řízení na ochranu práv těch osob nebo skupin, jež jsou diskriminovány vnitrostátními právními předpisy nebo praktickými, které jsou v rozporu se zásadami právního státu.

Agentura předloží výroční zprávu o provádění základních práv v EU a periodické zprávy týkající se vztahů s mezinárodními institucemi, zejména těmi, jež působí v oblasti obchodu a podpory rozvoje, a týkající se dohod o přistoupení a Dohody z Cotonou.

3.2.2 Výbor také doporučuje, aby Agentura byla požádána Evropským parlamentem, Radou nebo Komisí o vypracování hodnocení týkajícího se kompatibility mezi Listinou základních práv a všemi nově navrženými právními předpisy EU a politikou (včetně vnějších politik jako například obchod s rozvojovými zeměmi), nehledě na právo z vlastní iniciativy zahájit hodnocení jakéhokoli tématu navržených evropských právních předpisů, ve shodě s jejími radami nebo na jejich návrh.

3.3 Oblasti činnosti (článek 5)

3.3.1 Zpětná vazba z konzultací ukázala, že 90 % konzultantů chtělo zajistit, aby se důraz na boj proti rasismu a xenofobii v Agentuře neztratil. Proto vítáme návrh Komise v článku 5 odstavec 1 písmeno b, aby Agentura vždy zahrnula rasismus a xenofobii do tématické oblasti svých činností ve víceletém rámci.

3.3.2 Avšak Výbor je toho názoru, že aby se Agentura zaměřila na boj proti rasismu a xenofobii v rozsahu článku 5 odstavec 1 písmeno b, měl by být ustaven zvláštní výbor pro rasismus a xenofobii v rámci správní rady, aby byl dán směr a přiděleny nezbytné prostředky.

3.4 Správní rada (článek 11)

3.4.1 Složení

Výbor dává přednost Agentuře přístupné všem a sjednocující všechny zainteresované strany a je toho názoru, že by se to

mělo odrazit ve složení správní rady⁽³⁾. Avšak Výbor má obavy, že navrhované nařízení nebude hájit zájmy nebo podporovat širší zastoupení ze strany organizované občanské společnosti ve správní radě.

V Bílé knize o evropské správě je stanoveno, že „Hospodářský a sociální výbor musí hrát důležitou úlohu při vytváření nového vztahu vzájemné zodpovědnosti mezi institucemi a občanskou společností v souladu se změnami článku 257 Smlouvy o ES dohodnutými v Nice.“⁽⁴⁾ V souladu s tímto prohlášením doporučujeme, aby jeden kandidát jmenovaný Evropským hospodářským a sociálním výborem byl členem správní rady.

3.4.2 Správní opatření

Výbor má obavy o nezávislost Agentury nejenom ve vztahu k institucím EU, ale i členským státům. Předcházející zkušenosti EUMC ukazují, že „práce střediska členské státy zneklidňovala, a proto se snažily zvýšit svůj vliv na vedení střediska“⁽⁵⁾. Vzhledem k tomu, že v mnoha případech to jsou členské státy jednající individuálně nebo kolektivně v Radě, u nichž je pravděpodobné, že poruší základní lidská práva při provádění zákonů EU, nová Agentura by měla být chráněna před politickými intervencemi ze strany členských států. Záruky by měly zahrnovat jmenování nezávislých členů správní rady.

Vedení Agentury musí být schopno čelit dohledu veřejnosti. V Bílé knize o evropské správě je zakotveno pět zásad dobré správy, a to: otevřenost, účast, odpovědnost, efektivita a soudržnost. Výbor doporučuje, aby správní rada byla jmenována otevřeným a transparentním postupem. Komise by měla předkládat pracovní profily členů správní rady členským státům. Proces výběru by měl být transparentnější díky šíření informací o výběru prostřednictvím veřejných inzerátů a také pomocí existujících národních a evropských sítí.

Komise má také za úkol schválit rozpočet (článek 19 odstavec 3) a pracovní plán nové Agentury (článek 5 odstavec 1). Aby byla zajištěna nezávislost Agentury, je třeba vytvořit mechanismy k zajištění toho, pokud je to možné, aby byly dodrženy pařížské zásady OSN o národních institucích pro lidská práva.

⁽³⁾ Stanovisko EHSV k tématu „Evropské středisko pro sledování rasismu a xenofobie“ (zpravodaj: pan Sharma) CESE 1615/2003, odst. 3.3.3 (Úř. věst. C 80, 30.3.2004).

⁽⁴⁾ Smlouva o ES z Nice, čl. 257, s. 15.

⁽⁵⁾ Stanovisko EHSV k tématu „Evropské středisko pro sledování rasismu a xenofobie“ (zpravodaj: pan Sharma) CESE 1615/2003, odst. 3.3.4 (Úř. věst. C 80, 30.3.2004).

3.4.3 Počet zasedání správní rady

Výbor doporučuje, aby se správní rada Agentury scházela vícrát než jednou do roka, a tak byla zaručena větší odpovědnost a účast členů rady.

3.5 Výkonná rada (článek 12)

Navrhovaná výkonná rada se bude skládat z předsedy, místopředsedy a dvou zástupců Komise. Podle našeho názoru je poměr členů Komise vysoký a mohlo by to být považováno za ústupek nezávislosti Agentury. Proto doporučujeme, aby počet členů správní rady byl zvýšen ze dvou na pět.

Výbor znovu zdůrazňuje, že výraznější koordinace a spolupráce mezi Agenturou a Radou Evropy je žádoucí, jak bylo zdůrazněno v odstavci 2.3, a naším prvotním cílem je vytvoření kultury lidských práv v Evropské unii. Výbor proto doporučuje, aby jeden z členů správní rady ve výkonné radě byl z Rady Evropy. Toto uspořádání by zajistilo součinnost Agentury a doplňující se roli mezi Agenturou a Radou Evropy.

3.6 Fórum pro základní práva (článek 14)

3.6.1 Výbor má obavy, že návrh nepodněcuje a nepodporuje širší reprezentaci organizované občanské společnosti ve fóru. Fórum by mělo mít široké zastoupení zainteresovaných stran, což jsou nevládní organizace, sociální partneři, kulturní, náboženské a humanistické organizace, které mají zájem na obraně lidských práv. Výbor doporučuje, aby alespoň jedna třetina členů fóra reprezentovala organizovanou občanskou společnost.

3.6.2 Nařízení navrhuje, aby předsedou fóra byl ředitel Agentury. Fórum by mělo být místem pro propagaci názorů správní rady jako celku a ne pouze ředitele. Proto by fóru měl předsedat předseda správní rady, aby se zajistilo úzké spojení mezi oběma orgány.

3.6.3 Odborné znalosti existující sítě nezávislých expertů v oblasti základních lidských práv by neměly zůstat nevyužity. Výbor doporučuje, aby síť nezávislých expertů byla ve fóru zastoupena.

3.7 Nezávislost a veřejný zájem (článek 15)

3.7.1 Aby byla zachována nezávislost Agentury, je třeba vytvořit mechanismy k zajištění (pokud je to možné) dodržování pařížských zásad OSN o národních institucích pro lidská práva. Výbor proto doporučuje nahradit formulaci v článku 15 odstavec 1, který říká, že „Agentura plní své úkoly zcela nezávisle“ následující formulací:

„Agentura plní své úkoly zcela nezávisle, přičemž dodržuje pařížské zásady OSN o národních institucích pro lidská práva.“

3.8 Finanční ustanovení (kapitola 5), článek 19 (Sestavování rozpočtu)

Výbor znovu připomíná pařížské zásady přiměřeného financování, aby Agentura měla prostředky pro provádění svých funkcí a činností. Toto financování by mělo Agentuře umožnit, aby dostatečně pokryla náklady na zaměstnance, prostory a program. Bez dostatečných záruk financování by Agentura byla vystavena politickému vlivu institucí EU a členských států.

3.8.1 Proto Výbor doporučuje, aby byl před článek 19 odstavec 1 vložen následující odstavec:

„Agentura od Unie obdrží přiměřené finance na provádění svých funkcí v průběhu ročního rozpočtového cyklu. Agentura může výjimečně požádat o dodatečné prostředky na provádění speciálních nebo dodatečných úkolů, které nebyly zahrnuty do ročního rozpočtu.“

V Bruselu dne 14. února 2006.

předsedkyně

Evropského hospodářského a sociálního výbor

Anne-Marie SIGMUND

Stanovisko Evropského hospodářského a sociálního výboru k tématu Reprezentativnost evropských organizací občanské společnosti v kontextu občanského dialogu

(2006/C 88/11)

Evropský hospodářský a sociální výbor se dne 25. září 2003 rozhodl vypracovat v souladu s článkem 29 Jednacího řádu stanovisko k tématu: *Reprezentativnost evropských organizací občanské společnosti v kontextu občanského dialogu*

a ve shodě s článkem 19, odst. 1 Jednacího řádu se Výbor rozhodl vytvořit podvýbor pro přípravu podkladů k tomuto tématu.

Podvýbor přijal návrh stanoviska 12. ledna 2006; zpravodajem byl pan Jan Olsson.

Na 424. plenárním zasedání, které se konalo ve dnech 14. a 15. února 2006 (jednání ze dne 14. února 2006) přijal Evropský hospodářský a sociální výbor následující stanovisko 103 hlasy pro, 1 hlas byl proti a 6 členů se zdrželo hlasování.

1. Preamble

1.1 Během posledních deseti až patnácti let stále rostl zájem evropských orgánů o dialog s občanskou společností, zejména s občanskou společností organizovanou na evropské úrovni. Tyto orgány totiž poznaly, že dobré politiky se neobejdou bez naslouchání občanům, bez účasti a souhlasu osob, kterých se rozhodnutí Společenství týkají.

1.2 Zkušenosti a odborné posudky, které mají zástupci občanské společnosti k dispozici, jejich dialog s úřady, veřejnými institucemi a mezi nimi, a to na všech úrovních, jednání a hledání společných východisek a shody, to vše umožňuje podávat návrhy, v nichž převažuje obecný zájem. Zvyšuje se tak rovněž kvalita a důvěryhodnost politických rozhodnutí, neboť občané takovým rozhodnutím lépe rozumějí a jsou pro ně přijatelnější.

1.2.1 Tím, že občané dostávají možnost podílet se individuální i kolektivní formou na řízení veřejných záležitostí specifickým příspěvkem občanské společnosti, participativní demokracie obohacuje demokracii reprezentativní a posiluje tak demokratickou legitimitu Evropské unie.

1.3 Je vhodné zde připomenout a zdůraznit, že Evropský hospodářský a sociální výbor (EHSV), vzhledem ke svému složení, úloze a k posláním, která jsou mu svěřena smlouvami od jeho založení, je historicky a dříve, než se o této věci začalo hovořit, plně aktivním účastníkem participativní demokracie na evropské úrovni a je její nejstarší složkou.

1.4 „Právo zúčastnit se“, které už dlouho občanská společnost a organizace aktivní na evropské úrovni požadovaly, je dnes mimořádně naléhavou záležitostí. Evropská unie čelí problémům a výzvám, které vyžadují mobilizaci všech místních účastníků a jejich zástupců.

1.5 Tento požadavek uznala zejména Evropská rada, která se sešla v Lisabonu ve dnech 23. a 24. března 2000 u příležitosti zavádění Lisabonské strategie ⁽¹⁾, a zdůraznila jej opět na svém zasedání ve dnech 22. a 23. března 2005 v souvislosti s obnovením této strategie ⁽²⁾.

1.6 V Bílé knize o evropské správě ⁽³⁾ z července 2001 činí Komise z účasti občanské společnosti na vytváření a provádění politik Unie jednak jednu ze základních zásad řádné správy věcí veřejných, a rovněž jednu z prioritních oblastí činností vedoucích k modernizaci postupů Společenství a zlepšení demokratického fungování institucí.

1.7 Princip participativní demokracie je také vyjádřen v článku I-47 *Smlouvy o Ústavě pro Evropu* ⁽⁴⁾. Vzhledem k tomu a navzdory rizikům při procesu ratifikace Ústavní smlouvy musí orgány EU jednat podle této logiky a nastolit skutečnou participativní demokracii. Aby však splňovala požadavky moderní evropské správy, je nutno zavést nástroje, které evropským občanům, a zejména organizacím, v jejichž rámci jednají, umožní diskutovat, být konzultováni a účinně ovlivnit vývoj Unie a jejich politik v rámci skutečného strukturovaného občanského dialogu s organizovanou občanskou společností.

⁽¹⁾ V bodě 38 svých závěrů (doc. SN 100/00) Evropská rada prohlašuje, že:

„Unie, členské státy, regionální a místní samosprávy a rovněž sociální partneři a občanská společnost budou aktivně zapojeni do různých forem partnerství“.

⁽²⁾ V bodě 6 svých závěrů (doc. 7619/05) Evropská rada zdůrazňuje, že:

„Vedle vlád si všichni ostatní účastníci, kterých se věc týká, tedy parlamenty, regionální a místní samosprávy, sociální partneři, občanská společnost, musí osvojit strategii a aktivně se podílet na plnění jejích cílů.“

⁽³⁾ KOM (2001) 428 v konečném znění ze dne 25. července 2001 – Úř. věst. C 287, 12.10.2001.

⁽⁴⁾ Článek I-47 Ústavní smlouvy stanoví zejména v odstavci 2, že: „Orgány Unie udržují otevřený, transparentní a pravidelný dialog s reprezentativními sdruženími a s občanskou společností“, zatímco odstavec 1 požaduje, aby orgány daly vhodnými způsoby „reprezentativním sdružením“ příležitost projevit a veřejně si vyměňovat své názory na všechny oblasti činnosti Unie.

1.8 EHSV aktivně pracuje na rozvoji participativní demokracie v partnerství s ostatními orgány Unie a s reprezentativními organizacemi občanské společnosti.

1.8.1 EHSV tak v říjnu 1999 uspořádal první Konvent o úloze a přínosu organizované občanské společnosti při procesu utváření Evropy a od té doby vydal několik stanovisek, která jsou v souladu s perspektivou rozvoje a lépe strukturovaného dialogu mezi organizacemi občanské společnosti a evropskými orgány ⁽⁵⁾ ⁽⁶⁾.

2. Účastníci občanského dialogu na evropské úrovni ⁽⁷⁾

2.1 Účastníky občanského dialogu na evropské úrovni jsou organizace, které zastupují specifické nebo obecné zájmy občanů. Z tohoto důvodu jsou evropské organizace sociálních partnerů předurčeny účastnit se občanského dialogu. V této souvislosti je sociální dialog výborným příkladem konkrétního uplatnění zásady participativní demokracie. Je však třeba opět zdůraznit základní rozdíl mezi sociálním a občanským dialogem. Evropský sociální dialog je jasně určen, co se týče účastníků, ale také účelu a postupů, a evropští sociální partneři mají téměř zákonodárnou moc ⁽⁸⁾. Je specifický díky zvláštním pravomocím a odpovědnosti jeho účastníků, kteří jednají nezávisle.

2.2 Na evropské úrovni tyto organizace vystupují pod množstvím různých forem a názvů: velmi běžná jsou zejména pojmenování sdružení, federace, nadace, fórum a síť ⁽⁹⁾. Často jsou tyto různé názvy sloučeny pod pojmem „nevládní organizace“ (NGO), který se ve skutečnosti používá, aby zastřešil všechny typy nezávislých a neziskových struktur. Ukazuje se také, že početné evropské organizace jsou strukturované v mezinárodním měřítku.

2.3 Evropské organizace koordinují činnosti svých členů a partnerů v různých členských státech a často i mimo ně. Kromě toho se čím dál častěji sdružují a vytvářejí evropské sítě, jako je tomu v sociální sféře, v oblasti životního prostředí, lidských práv, rozvoje, spotřeby nebo sociálního hospodářství.

⁽⁵⁾ V této souvislosti viz dokumentaci o „Prvním Konventu organizované občanské společnosti na evropské úrovni“, který se konal ve dnech 15. a 16. října 1999 (CES-2000-012-FR) a příslušná stanoviska: „Úloha a přínos občanské společnosti k utváření Evropy“, 23. září 1999 (CES 851/1999 – Úř. věst. C 329, 17.11.1999), „Komise a nevládní organizace – Posílené partnerství“, 13. července 2000 (CES 811/2000 – Úř. věst. 268, 19.9.2000), „Organizovaná občanská společnost a evropská správa – příspěvek Výboru k vypracování Bílé knihy“, 26. dubna 2001 (CES 535/2001 – Úř. věst. C 193, 10.7.2001), „Bílá kniha o evropské správě“, 21. března 2002 (CES 357/2002 – Úř. věst. C 125, 27.5.2002).

⁽⁶⁾ EHSV rovněž uspořádal dvě další konference zabývající se touto problematikou. První se konala ve dnech 8. a 9. listopadu 2001 o „Úloze organizované občanské společnosti v evropské správě“ a druhá se konala ve dnech 8. a 9. března 2004 a nesla název „Participativní demokracie: stav a příležitosti otevřené Evropskou ústavou“.

⁽⁷⁾ Pro Evropský hospodářský a sociální výbor má občanský dialog tři formy: první je dialog mezi evropskými organizacemi zastupujícími občanskou společnost o vývoji a budoucnosti Unie a jejich politik; druhý je strukturovaný a pravidelný dialog mezi všemi těmito organizacemi a Uníí, a konečně třetí je každodenní dílčí dialog mezi organizacemi občanské společnosti a jejich zastupiteli v zákonodárné a výkonné moci.

⁽⁸⁾ Viz články 137 a 138 Smlouvy.

⁽⁹⁾ Seznam neziskových organizací občanské společnosti založených na úrovni Společenství, jenž byl vytvořen na základě dobrovolnosti Evropskou komisí (databáze CONECCS), zahrnuje téměř 800 organizací, z nichž však určitá část spadá do socioprofesionální kategorie.

2.4 Pro ilustraci rozsahu, jaký mají evropské organizace občanské společnosti, a způsobu, jakým jsou organizovány, je součástí tohoto stanoviska příloha obsahující přehled nejvýznamnějších organizací, federací a sítí různých odvětví organizované občanské společnosti na evropské úrovni, s výjimkou socioprofesionálních organizací. V tomto dokumentu je uvedeno kolem dvaceti specifických oblastí.

2.4.1 Tento přehled svědčí o čím dál větší strukturovanosti organizované evropské občanské společnosti a o rozdílech ve složení těchto organizací: mohou být složeny pouze z národních organizací, nebo v některých případech dokonce z regionálních a místních organizací, které reprezentují určitou oblast; jejich členové mohou být jak evropské, tak i národní organizace a stejně tak právnické nebo fyzické osoby všech úrovní. Pokud jde o sdružení do sítě, děje se tak na základě dvou schémat: buď je síť sestavena z evropských organizací daného odvětví, nebo sdružuje národní a evropské organizace.

2.5 Je samozřejmé, že určitý počet evropských organizací občanské společnosti, nemluvě o určitých národních organizacích a sítích, má většinou zkušenosti a odborné znalosti, které těmto organizacím dávají právo podílet se na postupu konzultací při vytváření politik Unie. Je však rovněž jasné, že z důvodu chybějících objektivních kritérií hodnocení je často zpochybněna reprezentativnost evropských organizací občanské společnosti, kromě organizací sociálních partnerů. Asociativní sféra je pokládána za příliš roztržštěnou, protože bývá rozdrobena do množství organizací a má se za to, že zastupuje spíše určité zájmy svých členů než všeobecný zájem a že není dostatečně transparentní; kromě toho podle rozšířeného mínění není schopna skutečně ovlivňovat postup vytváření politik a přípravy rozhodnutí.

3. Požadavek reprezentativnosti

3.1 EHSV již mnohokrát zdůraznil, že pouze jasně stanovená reprezentativnost může účastníky občanské společnosti oprávnit k účinné účasti na procesu vytváření politik a přípravy rozhodnutí Společenství.

3.1.1 Kromě toho, že se jedná o základní demokratickou zásadu, reaguje požadavek reprezentativnosti rovněž na snahu o větší srozumitelnost a zvýšení vlivu organizované občanské společnosti na evropské úrovni.

3.1.2 S tímto cílem EHSV vypracoval podmínky reprezentativnosti, které formuloval naposledy ve svém stanovisku ze dne 20. března 2002 k Bílé knize o evropské správě ⁽¹⁰⁾. Aby mohla být evropská organizace považována za reprezentativní, měla by splňovat devět podmínek:

- mít pevnou strukturu na evropské úrovni;
- mít přímý přístup k odborným posudkům svých členů;
- zastupovat obecné zájmy, které jsou v souladu se zájmy evropské společnosti;
- být složena z organizací, které jsou v rámci svých dotyčných členských států pokládány za představitele zájmů, které brání;
- mít přidružené organizace ve velké většině členských států;
- mít povinnost zodpovídat se členům organizace;
- mít mandát k zastoupení a činnosti na evropské úrovni;
- být nezávislá a nebýt podřízena nařízením vycházejícím z vnějších zájmů;
- být transparentní, zejména pokud jde o finanční prostředky a o rozhodovací postupy.

3.1.3 EHSV přesto ve zmíněném stanovisku navrhol *„...projednat tyto podmínky s institucemi a organizacemi občanské společnosti jako základ budoucí spolupráce“*.

3.2 Aby se zabránilo nedorozuměním, pokud jde o pole působnosti podmínek reprezentativnosti stanovených tímto stanoviskem, zdá se nezbytné jasně rozlišit mezi „konzultací“, která je v zásadě otevřena všem organizacím, které mají odborné znalosti v daném odvětví, a „účastí“, jakožto možností organizace formálně a aktivně zasáhnout do kolektivního postupu rozhodování v obecném zájmu Unie a jejích občanů. Tento postup, který spočívá na demokratických zásadách, umožňuje organizacím občanské společnosti účinně se podílet na vytváření politik a přípravě rozhodnutí týkajících se vývoje a budoucnosti EU a jejích politik ⁽¹¹⁾.

3.2.1 Přestože může vypadat značně akademicky, je toto rozlišení na místě: reprezentativnost je předpokladem k účasti,

⁽¹⁰⁾ Viz poznámka pod čarou č. 5 u bodu 4.2.5 stanoviska (CES 357/2002).

⁽¹¹⁾ Viz zejména stanovisko Výboru ze dne 26. dubna 2001 o „Organizované občanské společnosti a evropské správě – příspěvek Výboru k vypracování Bílé knihy“ (CES 535/2001 – Úř. věst. C 193, 10.7.2001 – bod 3.4).

protože zajišťuje legitimitu. Při postupu konzultace je cílem vyslechnout stanoviska a shromáždit odborné posudky účastníků občanské společnosti, aniž by se ukládaly předběžné podmínky. Konzultace je nicméně velmi důležitou součástí občanského dialogu.

3.3 Ve výše zmíněné Bílé knize o evropské správě Komise předpokládala, že pro určitá odvětví, kde už je postup konzultace dobře zavedený, budou vytvořeny normy pro partnerství, které by překračovaly meze minimálních norem pro konzultace, jež se uplatňují na všechny její služby. Komise však podmiňovala uzavření takových dohod zárukami ze strany organizací občanské společnosti, pokud jde o otevřenost a reprezentativnost, nezabývá se však otázkou podmínek, které se mají uplatnit.

3.4 Sdělení ze dne 11. prosince 2002 ⁽¹²⁾ stanovující obecné zásady a minimální normy, které se uplatňují na konzultace, které zahájila Komise s účastníky, rozlišuje „otevřené“ konzultace v rámci celkového a nevylučného přístupu, a „cílené“ konzultace, v jejichž rámci jsou účastníci a strany, jichž se konzultace týká, tedy cílové skupiny, jasně určeny na základě podmínek výběru, které musí být „jasně stanoveny“ a musí být „transparentní“, podle slov sdělení. Ani zde však zatím nejsou stanoveny žádné podmínky.

3.4.1 V tomto sdělení Komise rovněž zdůrazňuje, za jak důležitý pokládá přínos evropských reprezentativních organizací, avšak odkazuje na práce, které již vykonal EHSV, pokud jde o otázku podmínek reprezentativnosti pro výběr organizací způsobilých účastnit se občanského dialogu.

3.5 EHSV, jehož role přednostního prostředníka mezi organizovanou občanskou společností a rozhodovacími instancemi Unie byla posílena Niceskou smlouvou, má zvýšenou odpovědnost za:

- uspořádání výměn názorů mezi reprezentujícími organizacemi občanské společnosti, které mají rozdílné motivace a hájí rozdílné zájmy, na jedné straně a
- usnadnění strukturovaného a trvalého dialogu mezi evropskými organizacemi a sítěmi organizované občanské společnosti a orgány Unie na straně druhé.

3.6 Je však třeba zdůraznit, že toto stanovisko se nezabývá:

- každodenním odvětvovým dialogem mezi organizacemi občanské společnosti a mezi nimi a jejich zastupiteli v zákonodárné a výkonné moci Unie, zejména v Komisi ⁽¹³⁾;

⁽¹²⁾ KOM (2002) 704 v konečném znění.

⁽¹³⁾ Problematika reprezentativnosti je i v této souvislosti základní otázkou, pokud jde o to, svěřit v budoucnu organizacím občanské společnosti účinné právo, nejen aby byly konzultovány, ale aby se rovněž účastnily postupů vytváření dílčích politik Unie a přípravy souvisejících rozhodnutí a rovněž provádění a monitorování těchto rozhodnutí. Vyvolává však otázky, které mají v mnoha ohledech jiný charakter a jiný dosah, než otázky, jimiž se zabývá toto stanovisko. Proto by měla být posouzena zvlášť, až přijde čas.

— evropským sociálním dialogem a evropskými organizacemi sociálních partnerů, jejichž reprezentativnost je jasně stanovena na základě samostatných podmínek pro tyto organizace. Stejně je tomu se socioprofesionálními organizacemi, které jsou zapojeny do odvětvového sociálního dialogu. Tyto organizace jsou nicméně povolány k tomu, aby byly plnohodnotnými účastníky občanského dialogu.

3.7 Vzhledem k tomu je cílem tohoto stanoviska na prvním místě vyjasnit a racionalizovat vztahy EHSV s evropskými organizacemi a sítěmi občanské společnosti, zvýšit důvěryhodnost dialogu s organizovanou občanskou společností a současně posílit legitimitu jejich organizací a sítí.

3.7.1 Tato snaha je součástí pokračujícího posíleného a strukturovaného dialogu s evropskou organizovanou občanskou společností, a to:

- na všeobecné úrovni, tedy o všech otázkách společného zájmu, které se týkají zejména vývoje a budoucnosti Evropské unie, a současně
- v rámci výkonu konzultační funkce EHSV, která je spojena s určením a provedením politik Společenství.

3.8 Toto stanovisko by rovněž mohlo:

- vytvořit užitečný prvek pro úvahy, nebo dokonce referenci pro ostatní instituce, zejména pak s výhledem na upevnění participativní demokracie na evropské úrovni a vedení skutečného evropského občanského dialogu, a
- otevřít pole pro spolupráci mezi orgány včetně výměny osvědčených postupů, zejména pak s Komisí a Evropským parlamentem, aniž by EHSV zasahoval do jejich způsobu řízení dialogu s evropskou organizovanou občanskou společností.

3.9 V této souvislosti EHSV zdůrazňuje, že zavedení akreditačního systému pro organizace občanské společnosti u evropských orgánů má určité výhody i nevýhody. Toto stanovisko nepředstavuje každopádně pro EHSV vhodný rámec k tomu, aby se vyslovil k přednostem tohoto systému. Domnívá se však, že tato otázka je úzce spjata s otázkou reprezentativnosti a že by tyto otázky měly být zkoumány paralelně v rámci širší debaty, již se zúčastní všechny strany, kterých se věc týká, evropské orgány a organizace občanské společnosti.

4. EHSV a evropské organizace občanské společnosti: pragmatický a otevřený přístup

4.1 EHSV si je vědom toho, že reflektuje pouze částečně rozmanitost a vývoj toho, co se označuje jako „občanská

společnost“, a přistoupil proto k iniciativám a reformám, aby bylo zajištěno co nejširší zastoupení organizované občanské společnosti.

4.2 Zapojuje tak do svých struktur a práce různou formou a v rostoucím rozsahu zejména evropské organizace a sítě občanské společnosti, které v něm nejsou, nebo ještě nejsou, přímo zastoupeny; toto zapojení však nezávisí na splnění explicitních kritérií reprezentativnosti.

4.2.1 Každá ze tří **Skupin** ⁽¹⁴⁾ EHSV tedy přiznává v oblasti své působnosti evropským organizacím status schválené organizace. Členové Výboru mají v zásadě přímé nebo nepřímé vazby na tyto organizace, není to však podmínkou.

4.2.2 Na úrovni **specializovaných sekcí** ⁽¹⁵⁾ jsou do práce často zapojeny evropské organizace, které mohou účinně přispět při vypracovávání stanoviska. Jsou informovány o probíhajících pracích, předkládají své postřehy a mohou být zastoupeny odborníky a účastnit se pořádaných slyšení nebo konferencí.

4.2.3 **EHSV** pořádá akce (konference, semináře, slyšení atd.) o průřezových tématech jako např. nedávno o Lisabonské strategii, trvalém rozvoji a finančních výhledech na období 2007-2013; dále je možné zmínit setkání monitorující práci Evropského konventu ⁽¹⁶⁾.

4.2.3.1 Účastníci pocházející z organizované občanské společnosti jsou vybíráni pragmaticky na základě návrhů skupin, členů EHSV, sekcí nebo také sekretariátu. Tyto akce jsou v zásadě přístupné rovněž zástupcům občanské společnosti, kteří sami projeví zájem o účast.

⁽¹⁴⁾ EHSV je tvořen třemi Skupinami, které zastupují zaměstnavatele (Skupina I), zaměstnance (Skupina II) a ostatní hospodářské a sociální složky organizované občanské společnosti (Skupina III).

⁽¹⁵⁾ EHSV má šest specializovaných sekcí, které se zabývají všemi oblastmi činnosti Evropské unie, v nichž plní konzultativní úlohu.

⁽¹⁶⁾ V souladu s prohlášením zasedání Evropské rady v Laeken v 15. prosince 2001 byl Evropský konvent pověřen zejména tím, aby navázal dialog s občanskou společností. Tento úkol měl na starosti Jean-Luc Dehaene, místopředseda Konventu, s nímž EHSV zorganizoval osm informativních setkání, na nichž probíhal dialog s evropskými organizacemi a sítěmi občanské společnosti bez výjimky. Těchto setkání se účastnili členové Konventu, a zejména pak jeho předsednictvo. Že byla tato setkání úspěšná, potvrdila plodná spolupráce Evropského parlamentu a EHSV při přípravě a řízení slyšení organizací a sítí, která předcházela přijetí parlamentní zprávy o Ústavní smlouvě výborem pro ústavní záležitosti v listopadu 2004. EHSV nejdříve zorganizoval slyšení představitelů všech zúčastněných organizací za přítomnosti prvního místopředsedy výboru pro ústavní záležitosti a dvou zpravodajů Evropského parlamentu. Poté byli mluvčí reprezentativních sítí vyzváni k tomu, aby se vyjádřili přímo před parlamentním výborem.

4.3 Vytvořením **styčné skupiny** mezi EHSV a představiteli hlavních odvětví evropské organizované občanské společnosti v roce 2004 dovršena další etapa této spolupráce. Kromě deseti zástupců EHSV (tedy předsedkyně EHSV a předsedů tří Skupin a šesti specializovaných sekcí) má v současné době čtrnáct členů, kteří pocházejí z hlavních organizací a sítí, které jsou aktivní v odvětvích zastoupených ve styčné skupině, ať už tyto organizace získaly status schválené organizace, nebo nikoli.

4.3.1 Úkolem této styčné skupiny je zaručit jednak koordinovaný přístup EHSV k evropským organizacím a sítím občanské společnosti, jednak průběžné sledování iniciativ, o nichž se společně rozhodlo.

4.4 Tento přehled svědčí o pragmatickém přístupu, který až dosud EHSV uplatňoval a který se obecně projevuje otevřeným a nevylučujícím přístupem k postupnému strukturování vztahů s evropskou organizovanou občanskou společností. Pokud však jde o přidělení statusu schválené organizace nebo o odvětvové konzultace vedené sekcemi, tam je přístup cílenější.

4.5 V tomto ohledu zdůrazňuje konečná zpráva skupiny ad hoc *Strukturovaná spolupráce s evropskými organizacemi a sítěmi občanské společnosti* ze dne 10. února 2004, že „otázka reprezentativnosti si nepochybně zaslouží velkou pozornost“, ale že „tato otázka nesmí bránit pokroku“, a doporučuje „přístup, který přes jistou dávkou opatrnosti musí být otevřený a pragmatický“.

5. Postup pro vyhodnocení reprezentativnosti ze tří hledisek

5.1 Je zřejmé, že jednoznačnost různých kritérií definovaných Výborem ve stanovisku k Bílé knize o evropské správě se různí. Proto se jeví jako nezbytné upřesnit jejich význam a dosah, aby byla měřitelná a uplatnitelná v praxi.

5.2 EHSV se v této souvislosti domnívá, že je důležité zavést jasný, jednotný a jednoduchý postup hodnocení reprezentativnosti evropských organizací občanské společnosti a vyhnout se přitom složitým a sporným problémům.

5.3 Tento postup musí umožnit hodnocení kritérií přizpůsobené současné struktuře a provozním činnostem evropských organizací. Musí být rovněž založen na účasti samotných organizací na tomto postupu hodnocení. EHSV nemá vůbec v úmyslu zasahovat do nezávislosti těchto organizací.

5.4 Proto by takový postup měl být založen na těchto zásadách:

- transparentnost;
- objektivita;
- nediskriminace;
- možnost ověření;
- účast evropských organizací.

5.5 Navrhuje se, aby byl postup založen na třech rovinách hodnocení:

- znění stanov organizace a jejich uplatňování;
- zakotvení organizace ve členských státech;
- kvalitativní kritéria.

5.5.1 První dvě roviny hodnocení jsou jasné a vztahují se k vlastní struktuře každé organizace. Nabízejí vhodné možnosti poměrně objektivního hodnocení reprezentativnosti organizace a zároveň chrání dynamiku občanské společnosti. Třetí podmínka je složitější.

5.6 EHSV je toho názoru, že navrhovaný postup nepřináší dotyčným organizacím žádnou zátěž nebo zvláštní překážku, ale vyžaduje transparentní strukturu a provozní činnosti. Transparentnost je ostatně jednou ze základních demokratických zásad a je ve všeobecném zájmu, protože umožňuje různým zájmovým skupinám ve společnosti a jednotlivým občanům i úřadům dozvědět se o strukturách a činnostech organizací a udělat si o nich vlastní úsudek.

5.7 Na základě těchto zásad a rovin hodnocení by mohl EHSV vyvinout postup umožňující ohodnotit reprezentativnost evropských organizací občanské společnosti. Tento postup by mohl dosáhnout operačního stádia zavedením zvláštního nástroje hodnocení ve spolupráci především se styčnou skupinou s evropskými organizacemi a sítěmi občanské společnosti.

6. Stanovy a jejich uplatňování

6.1 EHSV je toho názoru, že existuje přímá a těsná vazba mezi kritérii, která již navrhl, a stanovami evropských organizací občanské společnosti.

6.2 V zásadě všechny organizace aktivní na evropské úrovni, ať už vzniklé *de jure* nebo *de facto*, by měly mít statutární pravidla ⁽¹⁷⁾.

6.3 V souladu s podmínkami, které EHSV již určil ⁽¹⁸⁾, a s cílem plně je uvést do praxe, by měly stanovy evropské organizace určovat nebo plánovat:

- pole působnosti a sledované cíle;
- podmínky přidružení;
- funkční postupy, které musí být demokratické, transparentní a musí zahrnovat zodpovědnost („accountability“) řídicích orgánů k členským organizacím;
- finanční závazky členských organizací;
- předložení auditované výroční finanční zprávy a rovněž přehledu činností veřejného charakteru.

6.4 Vzhledem k tomu, že neexistuje příslušná evropská legislativa, přijímá každá organizace zcela nezávisle své stanovy v rámci národní legislativy, která se na ni vztahuje ⁽¹⁹⁾.

6.4.1 V této souvislosti je možná užitečné zmínit, že již v roce 1991 ⁽²⁰⁾ Evropská komise navrhla legislativní text, který měl umožnit vytvoření „evropských sdružení“. Cílem tohoto textu bylo vytvořit právní formu pro sdružení, která mají členy v několika členských státech, a to po vzoru toho, co existuje pro akciové společnosti a družstva. Konkrétní ustanovení, která se objevují v tomto návrhu, jsou shodná s výše zmíněným návrhem obsahu stanov.

6.4.2 Tento návrh, pro nějž se EHSV vyslovil ⁽²¹⁾, byl zablokovan, protože se proti němu postavil určitý počet členských států, a nyní byl Komisí dokonce stažen. EHSV je stále přesvědčen, že takové stanovy jsou základním nástrojem potvrzujícím právo na sdružování jakožto základní svobodu potvrzenou Listinou základních práv Unie a výrazem evropského občanství. Mimo to se domnívá, že zásady vyslovené v článku I-47 Ústavní smlouvy by měly dát podnět k opětovnému otevření této věci.

6.4.3 Proto se EHSV znovu vyslovuje pro vytvoření evropského statutu nadnárodních sdružení, analogicky podle statutu evropských politických stran, který vstoupil v platnost v listopadu 2003 ⁽²²⁾, což je také v souladu s návrhy formulovanými v tomto stanovisku.

6.5 Za tohoto stavu je nicméně vhodné vycházet ze zásady, že by členské organizace měly zaručit vhodnými mechanismy a postupy kontrolu statutárních pravidel a jejich uplatňování

v rámci vnitřních demokratických rozhodovacích postupů dané organizace.

6.6 Aby byla zajištěna skutečná transparentnost fungování evropských organizací občanské společnosti, bylo by vhodné, aby jejich stanovy, každoroční finanční zpráva a přehled činností a také všechny informace týkající se finančních závazků členských organizací a finančních zdrojů byly zveřejněny, pokud možno rovněž na internetových stránkách každé z dotčených organizací.

7. Zakotvení organizace v členských státech

7.1 Podle jednoho z kritérií, která navrhuje EHSV, musí mít evropská organizace ve velké většině členských zemí přidružené organizace, které jsou uznávány jako reprezentativní pro zájmy, které hájí.

7.2 Pro potřeby praktického uplatnění těchto podmínek se EHSV domnívá, že evropská organizace musí být přítomna ve více než polovině členských států Evropské unie, aby mohla být pokládána za reprezentativní. Zdá se, že takový požadavek je nezbytný, přestože je po nedávném rozšíření EU situace složitější.

7.3 Aby bylo možno posoudit toto zakotvení, měla by každá evropská organizace rozhodně zveřejnit seznam členských organizací, ať už se jedná o nezávislé organizace (právnícké osoby) vnějších zájmových skupin zastupující občanskou společnost v členských státech, nebo o evropská seskupení organizací stejného charakteru.

7.4 Jak má být hodnocen status evropské organizace nebo národních organizací, které jsou k ní přidruženy, aby mohly být pokládány za uznané a reprezentativní, je otázka složitější. Takové hodnocení by mělo být provedeno s ohledem na následující poznámky.

7.5 Je vhodné vyjít ze zásady, že přidružení organizace, ať už je národní nebo nadnárodní, k evropské organizaci odpovídá nejen podmínkám přidružení určeným stanovami dotčené evropské organizace, ale rovněž podmínkám určeným vlastními stanovami přidružené organizace.

7.6 Dále je vhodné, aby přidružené národní organizace, stejně jako evropské organizace, jejichž jsou členy, zveřejnily transparentním způsobem své stanovy a přehled svých činností, což zviditelní strukturu organizace a její provozní činnosti. Bylo by rovněž žádoucí, aby byl znám počet jednotlivých členů přímo nebo nepřímo přidružených, což vyžaduje rovněž Rada Evropy.

⁽¹⁷⁾ Ukazuje se, že určité velké evropské sítě mají vlastní stanovy. To se týká například Platformy evropských nevládních organizací sociálního sektoru a konfederace CONCORD, sítě nevládních organizací aktivních v oblasti rozvoje. Ostatní naopak vlastní stanovy nemají. To se v každém případě týká skupiny „Green 9“, seskupení nevládních organizací zabývajících se životním prostředím, a sítě lidských práv, která sdružuje nevládní organizace aktivní v oblasti lidských práv.

⁽¹⁸⁾ Viz výše zmíněný odstavec 3.1.2.

⁽¹⁹⁾ Belgická legislativa například upravuje stanovy Mezinárodního neziškového sdružení (AISBL).

⁽²⁰⁾ KOM (91) 273/1 a 2.

⁽²¹⁾ Stanovisko CES 642/92 ze dne 26. května 1992 – Úř. věst. C 223, 31.8.1992.

⁽²²⁾ Úř. věst. L 297, 15.11.2003.

8. Kvalitativní kritéria

8.1 Kritéria, o nichž se hovořilo výše, mohou být díky své povaze relativně snadno objektivně hodnocena. Uplatnění a vyhodnocení kvalitativních kritérií je naopak citlivější. Stanovy organizace, zejména pak její cíle a prostředky činnosti a rovněž geografický rozsah jejího působení, jistě poskytuje určité prvky pro hodnocení. Mohou však být nedostatečné pro vyhodnocení reprezentativnosti organizace. Kvalitativní kritéria jsou tedy spíše nástrojem hodnotícím schopnosti dotyčných organizací přispět.

8.2 V této souvislosti je vhodné opět připomenout, že toto stanovisko se nezabývá organizacemi majícími expertní zkušenosti požadované v rámci postupu otevřené konzultace (viz výše), ale těmi, které jsou vyzvány k účinné a formálně upravené spolupráci na postupu vytváření politik. To opravňuje k hlubší analýze.

8.3 Kvalitativní kritéria tak na jedné straně odkazují ke zkušenostem organizace a k její schopnosti tlumočit zájmy

občanů evropským orgánům, a na straně druhé k důvěře, které nabyla, a k dobré pověsti, kterou má u těchto orgánů a u jiných složek organizované občanské společnosti v Evropě.

8.4 Proto je třeba vyhodnotit schopnost evropské organizace přispívat, a tudíž její kvalitativní reprezentativnost, na základě toho, jak dotyčná organizace může prostřednictvím své činnosti doložit stupeň zapojení do postupu konzultací evropských orgánů..

8.5 V tomto ohledu je zásadní, aby dotyčné evropské organizace předkládaly transparentním způsobem své přehledy činností a všechny ostatní podstatné informace. Mohlo by se rovněž využít „ukazatelů výkonu“, jak je tomu zejména v univerzitním a výzkumném prostředí. Tyto ukazatele by měly být určeny ve spolupráci s evropskými organizacemi občanské společnosti.

8.6 EHSV hodlá v každém případě jednat v této věci transparentně, pragmaticky a objektivně v rámci dynamického a otevřeného postupu.

V Bruselu dne 14. února 2006.

předsedkyně

Evropského hospodářského a sociálního výboru

Anne-Marie SIGMUND

Stanovisko Evropského hospodářského a sociálního výboru k Vytvoření společného konsolidovaného základu pro daň z příjmu právnických osob v EU

(2006/C 88/12)

Dne 13. května 2005 pan László KOVÁCS, člen Evropské komise, požádal Evropský hospodářský a sociální výbor, v souladu s článkem 262 Smlouvy o založení Evropského společenství, o vypracování stanoviska ve věci Vytvoření společného konsolidovaného základu pro daň z příjmu právnických osob v EU.

Specializovaná sekce „Hospodářská a měnová unie, hospodářská a sociální soudržnost“, kterou Výbor pověřil přípravou prací na toto téma, přijala své stanovisko dne 27. ledna 2006. Zpravodajem byl pan NYBERG.

Na 424. plenárním zasedání, které se konalo ve dnech 14. a 15. února 2006 (jednání ze dne 14. února 2006), přijal Evropský hospodářský a sociální výbor následující stanovisko 94 hlasy pro, 6 hlasy proti a 4 členové se zdrželi hlasování.

Závěry a doporučení

Již Rudingova zpráva z roku 1992 uvedla, že je zapotřebí společných pravidel pro stanovení daňového základu. Zpráva rovněž požadovala, aby byl předložen návrh na rozšíření minimální/maximální sazby daně.

EHSV považuje skutečnost, že pracovní skupina, které předsedá Komise, má vypracovat návrhy na společný konsolidovaný základ pro daň z příjmu právnických osob, za krok, který se konečně vydal tímto směrem. Je pochopitelné, že vzhledem ke složitosti problému bude práce na něm trvat tři roky. Přístup skupiny je velmi transparentní. Všechny dokumenty jsou dostupné na internetu, aby všichni, kteří chtějí sledovat diskusi, mohli tak učinit. Nesmíme dovolit, aby neochota změnit zavedené vnitrostátní systémy zpozdila zavedení společného daňového základu. Členské státy musí ukázat, že je členství v EU prospěšné, protože společný konsolidovaný základ pro daň z příjmu právnických osob lze vytvořit pouze na úrovni EU. Stejně tak musíme na chvíli odložit otázku sazby daně, abychom zmírnili obtíže při dosahování dohody o daňovém základu.

Politici musí být hlavními architekty daňových systémů. Rada ministrů a Evropský parlament musí vypracovat společná pravidla pro zdanění společností, nebo jinak budou tuto oblast upravovat právní rozhodnutí Soudního dvora ES. Stejně tak je důležité, aby diskuse probíhaly ve spolupráci se sociálními partnery a s občanskou společností obecně.

Společný základ pro daň z příjmu právnických osob je otázkou toho, že „nebude vyřešeno nic, dokud nebude nevyřešeno vše“. Tam, kde existuje velké riziko zpoždění, by se mělo vždy zvážit, zda by části, u nichž bylo dosaženo dohody, mohly být zaváděny postupně, prostřednictvím dceřiných směrnic.

Nezbytná jednání mají částečně charakter právní, částečně daňově-technický a částečně ekonomický. Výbor však vybízí Komisi a členské státy, a to navzdory velkému počtu technických detailů a velkým rozdílům mezi zeměmi, aby se nechaly

vést ekonomickými výhodami, které lze získat prostřednictvím společnému základu pro daň z příjmu právnických osob.

Naše dosavadní diskuse lze shrnout do zásad pro společný konsolidovaný základ daně, které uvedeme v závěrečné části. Současně Výbor požaduje, aby Komise za každých okolností dodržovala zásady, které jsme stanovili jako vodítko pro vypracování technických detailů. Rozhodli jsme se, že se zaměříme na důvody, které vedly k těmto zásadám, protože se domníváme, že jakmile budou tyto zásady jednou přijaty, bude jednodušší si zvolit mezi různými technickými řešeními.

1. Situace

1.1 Dne 13. května 2005 požádal komisař László Kovács EHSV o vypracování průzkumného stanoviska o společném konsolidovaném základu pro daň z příjmu právnických osob. Komisař poukázal na to, že takový daňový základ odstraní mnoho problémů, s nimiž se setkávají firmy, jež působí v několika zemích EU. V obchodních kruzích a u mnoha vlád se tento návrh těší široké podpoře.

1.2 Komise od roku 2001 vypracovala několik sdělení a zpráv o dani z příjmu právnických osob, včetně důležité zprávy o zdanění firem v říjnu 2001.

1.2.1 Po vydání polooficiálního dokumentu o společném konsolidovaném základě pro daň z příjmu právnických osob v červenci 2004 a po diskusi v Radě ministrů byla vytvořena zvláštní skupina složená z expertů z členských států. Skupina bude až do roku 2007 podrobně zkoumat praktickou stránku zavedení společného daňového základu. Stejně jako toto stanovisko budou se i diskuse týkat pouze základu pro výpočet daně z příjmu právnických osob, a nikoli sazeb daně z příjmu právnických osob. Nebudeme se zabývat ani „zdaněním v domovském státě“. Byl by to pravděpodobně dočasný pilotní projekt, zatímco společný základ daně z příjmu právnických osob je překlenovací projekt.

1.3 Diskuse se nezaměří výhradně na vytvoření systému společného daňového základu, ale rovněž na skutečnost, že tento daňový základ musí být konsolidovaný. Konkrétně se to týká společností, které působí v několika členských státech. Aby společný daňový základ fungoval co nejlépe, musí mít takové společnosti možnost spojit svůj daňový základ a počítat zisk za skupinu jako celek. Výpočty budou konsolidované. Bude proto třeba vytvořit systémy pro sdílení zisků mezi různými částmi společnosti.

1.4 Diskuse se bude zabývat pouze daní z příjmu právnických osob, nikoliv všemi typy zdanění firem. Existuje mnoho typů společností, např. dobrovolné organizace a sdružení, a tyto se liší v jednotlivých členských státech. Bude-li zaveden společný daňový základ pro společnosti s ručením omezeným, změní se v souvislosti se zdaněním zisků vztah mezi těmito společnostmi a ostatními typy společností a činnostmi. To by mohl být tudíž důvod pro vnitrostátní úpravy v oblasti zdanění zisků pro ostatní typy společností a činností. Ani Komise ani členské státy se tímto problémem v rámci výše zmíněné skupiny nezabývají, a není ani předmětem tohoto stanoviska.

2. Předchozí stanoviska EHSV k daní z příjmu právnických osob

2.1 Několik stanovisek EHSV se zabývalo problémy, které způsobila existence různých daňových základů pro zdanění firem v zemích EU. EHSV usiluje o vytvoření volné a spravedlivé hospodářské soutěže, která by podporovala přeshraniční činnost, aniž by narušila vnitrostátní základ pro zdanění firem ⁽¹⁾. EHSV dává přednost tomu, abychom nejdříve usilovali o nalezení řešení pro společný daňový základ pro daň z příjmu právnických osob, a teprve potom abychom jednali o sazbách daně ⁽²⁾.

2.2 Společný základ pro daň z příjmu právnických osob by mohl pro společnosti zmírnit či dokonce odstranit existující překážky přeshraniční činnosti v Evropské unii. Problémy se týkají:

- dvojího zdanění;
- vnitřního stanovování cen přeshraničních transakcí;
- různých přístupů k marketingu, jestliže dojde k fúzi společností z různých zemí;

⁽¹⁾ Daňová politika v Evropské unii – priority pro budoucí léta. Stanovisko EHSV – Úř. věst. C 48/19, 21. 2. 2002, s. 73.

⁽²⁾ Zdanění v Evropské unii – společné zásady, konvergence daňových systémů a možnost hlasování kvalifikovanou většinou. Stanovisko EHSV – Úř. věst. C 80/33, 30. 3. 2004, s. 139.

— rozdělení kapitálových zisků nebo ztrát při přeshraniční restrukturalizaci společností;

— náhrad škody za ztráty, působí-li společnost v několika zemích;

— různých pravidel zdanění investic.

2.2.1 Jakkoli je zdanění firem důležité pro vytvoření příznivého prostředí, neměli bychom zapomínat na to, že existuje také mnoho dalších rozhodujících činitelů, a to jak z hlediska přeshraničního obchodu, tak z hlediska místa, v němž je daná činnost prováděna ⁽³⁾.

2.3 EHSV rovněž poukázal na to, že problém nespočívá pouze v rozdílech daňového základu. Existuje rovněž množství praktických regulačních rozdílů, které se například týkají vybírání daní, účetních ujednání a řízení o urovnání sporů. Některé z těchto problémů by mohlo zmírnit provádění praktických norem, jež musí jít ruku v ruce se zavedením společného daňového základu ⁽⁴⁾.

2.3.1 Největší praktickou výhodou společného daňového základu by pro společnosti pravděpodobně byla skutečnost, že by musely být obeznámeny pouze s jediným souborem právních norem a způsobem jejich provádění. Bylo by možné využívat kombinovaného vedení účetnictví namísto odděleného vedení účetnictví pro různé části společnosti. Kromě toho, že by se vytvořily stejné podmínky pro všechny, poskytoval by společný daňový základ účinnější zisky nejen společností, ale také daňovým úřadům ⁽⁵⁾.

2.4 EHSV požadoval, aby se diskuse o společném daňovém základě rozšířila z hlavního problému také na přeshraniční problémy. Vytvoření společného daňového základu nesmí usnadnit záležitosti pouze společností, jež vyvíjejí přeshraniční činnost, ale také společností, jež působí pouze na vnitrostátním trhu. Hlavní cíl, kterým je vytvoření spravedlivé soutěže pro společnosti působící v několika zemích, nesmí umožnit, aby vznikly nové rozdíly mezi těmito společnostmi a společnostmi, které vyvíjejí činnost pouze na vnitrostátním trhu.

2.4.1 Cílem dokumentu je rovněž usnadnění situace pro malé podniky, z nichž téměř všechny působí pouze na vnitrostátních trzích. V této souvislosti je rovněž důležité vytvořit jednoduchá a jasná daňová pravidla ⁽⁶⁾.

⁽³⁾ Daňová soutěž a její vliv na obchodní soutěž. Stanovisko EHSV, Úř. věst. C 149/16, 21. 6. 2002, s. 73.

⁽⁴⁾ *Přímé zdanění firem*. Stanovisko EHSV, Úř. věst. C 241/14, 7. 10. 2002, s. 75.

⁽⁵⁾ *Přímé zdanění firem*. Stanovisko EHSV, Úř. věst. C 241/14, 7. 10. 2002, s. 75.

⁽⁶⁾ *Přímé zdanění firem*. Stanovisko EHSV, Úř. věst. C 241/14, 7. 10. 2002, s. 75.

2.5 EHSV již dříve uvedl, že není možné, aby byl společný daňový základ dobrovolný, tj. nelze nabídnout možnost volby mezi vnitrostátním daňovým systémem a zvláštním systémem pro společnosti s přeshraniční činností. EHSV se proto domnívá, že má-li být zaveden společný daňový základ pro zdanění firem, musí být povinný⁽⁷⁾.

2.6 EHSV důsledně prosazuje koordinaci pravidel společného daňového základu s Mezinárodními účetními standardy v co největší míře. Výbor si uvědomuje, že mezinárodní standardy finančního výkaznictví (IFRS) mohou být pouze výchozím bodem pro mezinárodní účetnictví v rámci pravidel společného konsolidovaného základu.

2.7 Nevítaným důsledkem neschopnosti Rady ministrů a Evropského parlamentu přijmout rozhodnutí o společném základu pro daň z příjmu právnických osob je skutečnost, že záležitosti, v jejichž případě musí být stejně přijato rozhodnutí, končí u Soudního dvora ES. Pokud budou existovat rozdíly, budou muset být vydávána právní rozhodnutí zahrnující různé daňové systémy. Rozhodnutí Soudu o vnitřním trhu tak ovlivňují daňové systémy členských států, navzdory skutečnosti, že nebyla přijata žádná politická rozhodnutí.⁽⁸⁾ ⁽⁹⁾ Jasným ilustrativním příkladem této situace je případ „Marks and Spencer“, v němž nedávno rozhodl Soudní dvůr ES.

2.8 Prání EHSV posuzovat zdanění firem v širší politické perspektivě spočívá v tom, že daňová neutralita musí být posuzována nejen ve vztahu k dani z příjmu právnických osob, ale rovněž ve vztahu k dvěma výrobním faktorům – práci a kapitálu. Tento principiální postoj je nicméně z velké části podmíněn zvolenou daňovou sazbou⁽¹⁰⁾.

2.9 Integrace a větší soutěž jdou ruku v ruce a mohou zvýšit účinnost a růst. Znamená to však, že společnosti, jež nejsou schopny se vyrovnat se zvýšenou hospodářskou soutěží, nemohou vyvážit špatnou výrobu snížením zdanění firem. Má-li být dosaženo pozitivních účinků integrace, musí být odstraněny ty aspekty zdanění firem, jenž mohou narušit hospodářskou soutěž⁽¹¹⁾.

2.10 Společný, a doufejme, že povinný, daňový základ by poskytl větší prostor pro kontrolu plateb daní, protože úřady by musely být obeznámeny pouze s jedním systémem a mohly by spolu komunikovat jednodušším způsobem. Do jisté míry by to usnadnilo rovněž řešení daňových úniků. Nezávazný

společný daňový základ, kde je možné si zvolit mezi nezávazným společným základem a vnitrostátním výpočtem daňového základu, který se vztahuje na vnitrostátní společnosti, by navíc vytvořil situaci, v níž by se členské státy, spíše než společnosti, musely zabývat několika daňovými systémy.

3. Několik údajů o dani z příjmu právnických osob

3.1 Daňové příjmy od společností se liší podle země, v níž je daň vybírána. Hlavním důvodem jsou různé sazby daní (mezi 12,5 % a 40 %), ale protože se daňový základ liší, není vždy jasné, do jaké míry se daná situace skutečně odvíjí od rozdílů v sazbách daní⁽¹²⁾.

3.2 Komise shromáždila údaje o tzv. „implicitní sazbě daně“, jež má objasnit podíl zisků firem, který je fakticky placen v dani, zatímco diskuse se většinou zaměřuje na samotné srovnání sazeb daně. Srovnání daně může být zavádějící, například z vysoké sazby daně mohou být malé daňové příjmy, pokud existuje velký prostor pro odpočty. Daňové příjmy se mohou rovněž lišit v závislosti na efektivnosti výběru daní a na zavedených kontrolních opatřeních. Výše firemních zdrojů, které podléhají platbě daně z příjmu právnických osob, rovněž závisí na tom, zda je daňová právní úprava efektivní či byrokratická⁽¹³⁾.

3.3 OECD v roce 1990 uvedla, že 60 % světového obchodu probíhá v rámci obchodních skupin. Rozdíly ve vnitrostátních daňových systémech jsou proto pro společnosti problémem, protože se týkají těchto korporací.

3.4 Je obtížné vypočítat ekonomický dopad společného základu daně z příjmu právnických osob. Nedávná studie tento dopad odhaduje na 0,2 % až 0,3 % HNP. Výpočty se vztahují pouze ke společným pravidlům daňového základu, nezahrnují konsolidaci a správné úspory. Tyto závěry bychom měli rovněž posuzovat ve světle skutečnosti, že celkové zdanění firem dosahuje přibližně 3 % HNP⁽¹⁴⁾.

3.5 V současnosti většinu přeshraniční činnosti provádějí velké společnosti. Proto jsou pro ně rozdíly ve zdanění firem problémem. Společnosti působící v několika zemích již však získaly potřebnou odbornost a daří se jim pokrýt dodatečné náklady. Nicméně největší vliv na rozhodování malých a středních podniků, které měly v úmyslu se usadit v zahraničí,

⁽⁷⁾ *Přímé zdanění firem*. Stanovisko EHSV, Úř. věst. C 241/14, 7. 10. 2002, s. 75.

⁽⁸⁾ Vnitřní trh bez překážek daně z příjmu právnických osob – úspěchy, probíhající iniciativy a zbývajících úkoly. Stanovisko EHSV, Úř. věst. C 117/10, 30. 4. 2004, s. 41.

⁽⁹⁾ V roce 2003 a 2004 ESD rozhodoval ve 25 případech týkajících se přímého zdanění.

⁽¹⁰⁾ *Přímé zdanění firem*. Stanovisko EHSV, Úř. věst. C 241/14, 7. 10. 2002, s. 75.

⁽¹¹⁾ Zdanění v Evropské unii - společné zásady, konvergence daňových systémů a možnost hlasování kvalifikovanou většinou. Stanovisko EHSV, Úř. věst. C 80/33, 30. 3. 2004, s. 139.

⁽¹²⁾ *Přímé zdanění firem*. Stanovisko EHSV, Úř. věst. C 241/14, 7. 10. 2002, s. 75.

⁽¹³⁾ Zdanění v Evropské unii - společné zásady, konvergence daňových systémů a možnost hlasování kvalifikovanou většinou. Stanovisko EHSV, Úř. věst. C 80/33, 30. 3. 2004, s. 139.

⁽¹⁴⁾ Ekonomické dopady daňové spolupráce v rozšířené Evropské unii. Copenhagen Economics 2004 (Copenhagen Economics (2005) str. 36).

ale rozmyslely si to, měly pravděpodobně rozdíly v daňových systémech. Společná pravidla by výrazně omezila překážky pro firmy, jež si přejí zahájit činnost v několika zemích. V této oblasti existuje značný prostor pro větší integraci a větší hospodářskou soutěž, což by mohlo představovat jeden z největších zisků společného systému pro výpočet základu pro daň z příjmu právnických osob.

4. Společná rozhodnutí, jež byla dosud přijata ohledně daně z příjmu právnických osob

4.1 Dosud byly v oblasti daně z příjmu právnických osob přijaty pouze tři směrnice. Směrnice (90/435) o mateřských a dceřiných společnostech stanoví, že dividendy dceřiné společnosti v jedné zemi budou osvobozeny od daně v členské zemi mateřské společnosti. Status osvobození od daně však může být nahrazen pravidlem, jež umožňuje, aby byla daň, kterou zaplatila dceřiná společnost ve své zemi, odečtena od daně, která má být zaplacená v zemi mateřské společnosti.

4.2 Směrnice o fúzích (90/434) upravuje zdanění při reorganizaci společností. Ačkoli neexistuje žádná občanskoprávní úprava, která by se týkala přeshraničních fúzí a rozdělení společností, neupravuje je ani směrnice, která se týká především odprodejů.

4.3 Třetí, nedávno přijatá směrnice se týká zdanění úroků a licenčních poplatků mezi přidruženými společnostmi (2003/49). Směrnice ruší zdaňování takových přeshraničních převodů.

4.4 Od roku 1997 existuje kodex chování o zdanění příjmů právnických osob, podle něhož nesmí členské státy lákat investory na základě poškozujících opatření v oblasti daní. Kodex požaduje, aby se země zavázaly, že nebudou zavádět nové poškozující daně a že přezkoumají existující ustanovení. Kodex doplňuje seznam 66 daňových opatření, která jsou považována za poškozující. V současné době dochází k odstraňování těchto opatření.

5. Diskuse o technických detailech

5.1 Pravidla upravující odpočty, které lze provést z daňového základu před tím, než je vypočítána daň, představují oblast výpočtu daňového základu, kde jsou rozdíly mezi různými zeměmi největší, a jsou proto důležitým předmětem diskuse členských států. V této souvislosti Výbor zdůrazňuje zejména potřebu zaměřit se na vytvoření širokého základu pro zdanění firem. Je třeba dbát na to, že širší základ může vyžadovat přezkoumání sazby daně.

Diskuse musí, bohužel, začínat od začátku. Na výdaje můžeme nahlížet různě, mohou být považovány za běžné výdaje, a mohou tudíž být zahrnuty do výpočtu daňového základu, nebo mohou být odečteny ze zisku, protože daňový základ je pevný. Daňoví odborníci budou muset ještě velice pracovat na tom, aby mohli předložit společný návrh.

5.2 Systém daňového základu musí být konkurenceschopný, aby bylo možné vytvořit v EU příznivé klima pro investice. Daňový systém však obecně nesmí ovlivnit druh investice nebo volbu členského státu týkající se jejího umístění. Podstatou věci je výdělečnost a nikoli způsob, jakým lze získat financování pro investice. Je samozřejmé, že musí existovat potenciál pro podporování investic přátelských k životnímu prostředí nebo možnost směřovat je do opomíjených regionů, což však lze provést vhodnějším způsobem, za použití zdrojů jiných, než je základ daně z příjmu právnických osob.

5.2.1 Stejně tak je důležité zachovat jasnou hranici, pokud jde o daň z příjmu fyzických osob. Rozdělování dividend akcionářů je záležitostí daně z příjmu fyzických osob a nelze ji zahrnout do diskuse o zdanění zisků společností. Kromě toho rozdělování dividend neovlivňuje rozhodnutí o umístění společnosti.

5.3 I za předpokladu, že bude možné dosáhnout dohody o společném daňovém základu, musí existovat odlišná pravidla pro určitá odvětví. Specifická pravidla ohledně rezerv bychom například mohli požadovat pro určitá odvětví, jako je bankovní a finanční sektor, zejména životní pojišťovnictví, kde hrají rezervy často důležitou úlohu. Dalším příkladem může být lesnictví, kde v extrémních případech mohou být příjmy generovány až ve stoletých intervalech.

5.4 Další aspekt se týká skutečnosti, zda je firma převážně financována na základě půjček nebo prostřednictvím vlastního kapitálu. Je-li možné daňově odečítat platby úroků z půjček, pak je zdaněna pouze malá část příjmu firmy ve formě zisků z několika akcií. Neexistují-li žádné půjčky a vše je financováno na základě vnitropodnikových akcií, pak vše je zdaněno jako zisk. Nemůžeme v žádném případě připustit, aby daň z příjmu právnických osob ovlivňovala výběr financování.

5.5 Jakmile bude stanoveno, jaké odpočty lze provést, zbývá pouze rozhodnout, kdy a jakým způsobem budou tyto odpočty prováděny. Největší rozdíl mezi členskými státy spočívá v tom, zda lze každý druh investice odepsat jednotlivě, nebo zda mohou být všechny investice odepisovány společně. Zdá se, že pro firmy je jednodušší odepisovat investice společně, protože pak nemusí provádět odpočty pro každý stroj nebo zařízení zvlášť.

5.6 Aby bylo možné zavést konsolidovaný základ daně tam, kde se zisk počítá za celou skupinu podniků, bude nutné vytvořit její definici. Alternativy pro takovou definici jsou: procentový podíl na vlastnictví v každé části podniku, nebo nutnost propojit činnost v každé části podniku s činností mateřské společnosti. Zdá se nevyhnutelné zvolit kombinaci obou definic, protože neexistuje důvod pro vytvoření konsolidovaného daňového základu pro společně vlastněné společnosti, pokud existují, v různých odvětvích.

5.7 Jakmile bude dosaženo dohody o základu daně pro výpočet daně z příjmu právnických osob, zbývá vyřešit problém konsolidace: jakým způsobem by měly být zisky společností působící v několika zemích rozděleny mezi jednotlivými zeměmi? K tomu, aby nebyly daňové systémy zneužívány k přesunování zisků, nestačí vytvořit společný daňový základ, musí rovněž existovat jednoduchý, logický systém pro rozdělování zisků mezi členskými státy (a v důsledku toho mezi zeměmi s různými sazbami daní). Dojde-li ke sloučení zisků tímto způsobem mezi jednotlivými částmi společnosti v různých zemích, bude se muset rovněž zvýšit spolupráce daňových úřadů.

5.7.1 Ve světle těchto požadavků bude vhodné, jestliže prozkoumáme systém, který se používá v Kanadě (polovina zisků je rozdělena na základě poměru pracovní síly a polovina na základě poměru prodeje).

5.8 Má-li být v praxi rozdělení zisků jednoduché, musí dojít ke sjednocení více pravidel než pouze pravidel, která upravují výpočet daňového základu. Výpočty by měly být například prováděny každých šest měsíců a platby daní by měly být prováděny současně ve všech zemích. Dalším požadavkem by měly být standardizované elektronické převody.

5.9 Jedním z nejdůležitějších důsledků zavedení společného daňového základu je transparentnost systému. Pro laika je transparentní pouze systém daňových sazeb. Pro názornou ukázkou toho, jak je to zavádějící, můžeme srovnat sazby daně z příjmu právnických osob a zdanění firem jako podíl na HDP. Nejnižší podíl na HDP (0,8 %, údaj z roku 2003) je v Německu s daňovou sazbou 39,5 %. To pravděpodobně částečně odráží problémy definice, co tvoří daňový základ. V „nových“ členských státech je podíl na HDP v průměru 2,7 % s tím, že sazby daně se liší od 35 % do 15 %. Ve většině „starých“ členských států je podíl cca 3 % na HDP s tím, že sazby daně se liší od 38 % do 12,5 %⁽¹⁵⁾. Je důležité, aby byly tyto nečekané rozdíly vidět, a to nejen kvůli společnostem, ale rovněž z důvodu voličské demokracie.

6. Zásady společného konsolidovaného základu daně z příjmu právnických osob⁽¹⁶⁾

6.1 Široký základ

Cílem zdanění je financování veřejného blaha. Základ daňového odvodu by proto měl být co nejširší. Široké základy rovněž udržují narušení ekonomiky na minimu, jelikož umožňují udržet sazby daně nízké.

⁽¹⁵⁾ Structures of the taxation systems in the European Union 2005 edition of Copenhagen Economics.

⁽¹⁶⁾ Pořadí zásad, v němž jsou předkládány, neimplikuje žádné hodnocení.

6.2 Neutralita

Společný základ daně z příjmu právnických osob musí být neutrální s ohledem na různé investiční alternativy a nesmí narušit hospodářskou soutěž mezi odvětvími. O umístění společností a technickém základu daně musí rozhodovat opravdové ekonomické úvahy. Neutrální daňový základ pomůže vytvořit volnou a spravedlivou hospodářskou soutěž mezi společnostmi.

6.3 Jednoduchost

Jednoduchost, jasnost a transparentnost musí být charakteristickým znakem jakýchkoli společných pravidel. Z důvodu jednoduchosti, a kde je to vhodné z daňového hlediska, musí existovat propojení s mezinárodními účetními standardy, které používá již mnoho společností. Můžeme vytvořit jednodušší systémy, pokud se aplikují stejná pravidla ohledně doby a způsobu uskutečnění platby.

6.4 Efektivita

Odvod daně musí být efektivní, včetně snadné kontroly tak, aby nedocházelo k daňovým omylům a byly potírány daňové podvody.

6.5 Stabilita

Je důležité, aby byly daňové systémy stabilní. Investice společností musí být motivovány z dlouhodobé perspektivy a protože daňové systémy jsou faktorem investičních rozhodnutí, nesmí podléhat záplavě změn.

6.6 Legitimita

Formu daňového systému musí přijmout všichni, jež přímo ovlivňuje, tj. sociální partneři a veřejnost jako celek, poněvadž je jeho cílem financování veřejného sektoru.

6.7 Spravedlnost

Rozdělení zisků podle společného daňového základu mezi členskými státy je základem spravedlivého systému. Spravedlivé rozdělení posiluje svobodu členských států při stanovování úrovní jejich vlastní daňové sazby.

6.8 Mezinárodní konkurence

Při stanovování základu daně je rovněž nutné zvážit jeho vztah k daňovým systémům společností mimo EU.

6.9 Závaznost

S cílem vyhnout se vzniku nových rozdílů při zdaňování v členských státech musí být v optimálním systému pravidla pro základ daně závazná jak pro společnosti s přeshraniční činností, tak pro společnosti, jež působí pouze v jedné zemi. Jestliže se společný systém řídí společnými zásadami a je pro firmy dostatečně jednoduchý a konkurenční, pak bude argument závazného či dobrovolného systému z velké části akademický. Forma systému určí, zda půjde o závazný systém či nikoliv.

6.10 Provizorní/přechodná pravidla

Poskytnout společnostem svobodu volby by však mohlo být přijatelným provizorním systémem. Větší změna, kterou by

zavedl společný základ daně z příjmu právnických osob, by rovněž mohla vyžadovat přechodná pravidla. Alternativa provizorního systému či přechodných pravidel by byla předpokladem pro flexibilnější zavádění společného systému.

6.11 Funkční rozhodovací postupy

I když je nutné vytvořit pro společnosti dlouhodobý a stabilní daňový systém, musí rovněž existovat potenciál pro změnu, aby bylo možné reagovat na změny ve světě kolem nás nebo aby bylo možné odstranit nedostatky v systému. Jedná se například o to, zda systém má nějaké neúmyslné důsledky. Jakékoli rozhodnutí o společném systému musí proto obsahovat pravidla, jež umožní hladce provést úpravy.

V Bruselu dne 14. února 2006.

předsedkyně

Evropského hospodářského a sociálního výboru

Anne-Marie SIGMUND

Stanovisko Evropského hospodářského a sociálního výboru k tématu energetická účinnost

(2006/C 88/13)

Evropská komise požádala dopisem ze dne 7. června 2005 v souladu s článkem 262 Smlouvy o založení Evropského společenství Evropský hospodářský a sociální výbor o vypracování stanoviska ve věci *Energetická účinnost*.

Specializovaná sekce „Doprava, energetika, infrastruktura, informační společnost“, kterou Výbor pověřil přípravou podkladů na toto téma, přijala stanovisko dne 31. ledna 2006. Zpravodajem byl pan BUFFETAUT.

Na 424. plenárním zasedání, které se konalo ve dnech 14. a 15. února 2006 (jednání ze dne 14. února 2006), přijal Evropský hospodářský a sociální výbor toto stanovisko 78 hlasy pro, 2 hlasy proti a 1 člen se zdržel hlasování.

1. Závěr – prosazovat energetickou účinnost

1.1 Snaha o energetickou účinnost se stala pro podniky nutností, takže dobrovolné dohody mohou být ve většině případů odpovědí na významné výzvy vyplývající ze zdražování energie.

1.2 Evropská unie by mohla hrát zvláště významnou úlohu v systematizaci informací o osvědčených postupech a inovacích v této oblasti. GR Energetika by se mohlo stát ústředním rozhraním pro předávání informací o energetické účinnosti.

1.3 Užitečnou roli mohou sehrát kampaně vzbuzující zájem veřejnosti. Aby byly účinné, musí být tyto kampaně vedeny s bezprostředním zaměřením na konečné spotřebitele a dotčená profesní odvětví. Zodpovědnost za jejich uskutečnění tedy přísluší národním a místním orgánům.

1.4 Uchylování se k právní úpravě by tedy nemělo být pravidlem, ale spíše výjimkou, vzhledem k tomu, že řada práv-

ních nástrojů již byla přijata a je třeba teprve vyhodnotit jejich zavádění.

1.5 Energetická účinnost není slogan, přepych nebo vymyšlenost. V mezinárodním kontextu, kde energetická poptávka nepřestává růst, zejména z důvodu prudkého rozvoje v zemích, jako je Čína, Indie nebo Brazílie, se jedná o zájem občanů, podniků, členských států i Evropské unie. Mezinárodní agentura pro energii předpokládá, že se světová poptávka po energii do roku 2030 zvýší o 60 %, přičemž v Evropské unii, která je z 80 % procent závislá na fosilních palivech, se ve stejném období zvýší dovoz energie z 50 na 70 %. Evropská unie však na světovém trhu s energií nevystupuje jednotně vůči zemím, které energii produkují, a vůči dalším zemím, které ve velkém energii spotřebovávají. Právě to byl důvod, proč Tony Blair jako předseda Rady požadoval vytvoření společné energetické politiky na neformálním summitu v Hampton Court v říjnu minulého roku.

1.6 Není správné zavírat oči před skutečností, že explozivní nárůst poptávky a zdražování cen energie mohou silně ztížit hospodářský růst v Evropské unii a mohou podnítit delokalizace některých energeticky náročných činností, což by se odrazilo v zhoršení sociální situace v členských zemích již nyní vystavených silnému tlaku v systémech sociálního zabezpečení v souvislosti se stárnutím populace a demografickým poklesem. Opatření energetické účinnosti jsou velice smysluplná, protože v konečném důsledku přispívají ke snížení nákladů, a tím ke zvýšení konkurenceschopnosti.

1.7 Obdobně může soutěžení o energetické zdroje vést k silným politickým třenicím nebo dokonce k ohrožení míru v některých světových oblastech, což je hrozba, která se snadno šíří prostředky mezinárodního terorismu.

1.8 Lze tedy uzavřít, že odpovědné, účelné a hospodárné využívání energetických zdrojů je životně důležitým stabilizujícím prvkem pro celou planetu i budoucí generace.

1.9 EHSV je názoru, že *Zelená kniha o energetické účinnosti aneb Méně znamená více* předkládá vhodné otázky a nabízí realistické cesty k řešení. Rozhodným způsobem podporuje vůli snížit spotřebu energie o 20 % a považuje za nezbytné nejen velmi rychle dosáhnout cíle ročního snižování spotřeby energie o 1 %, ale ve druhé etapě se zaměřit na dosažení cíle efektivního ročního snížení o 2 %.

1.10 Výbor soudí, že dobrovolné dohody s významnými hospodářskými odvětvími představují bezpochyby účinné řešení, kterému je třeba dát pokud možno přednost před omezujícími právními prostředky.

Předmětem soustředěného úsilí a hlavní oblastí hledání inovačních řešení musí být dvě energeticky nejnáročnější odvětví, doprava a stavebnictví.

Trvalé a postupné zavádění významných inovací z hlediska energetické účinnosti je odpovědí na poptávku spotřebitelů i průmyslových odvětví. Evropská unie a členské státy musí usilovně prosazovat soustředěné politiky podpory energetické účinnosti, výměny osvědčených postupů a šíření nejvhodnějších technologií, včetně informačních a podnětných kampaní zaměřených na domácnosti a spotřebitele.

2. Úvod

V roce 2000 Komise zdůraznila naléhavou potřebu aktivnější podpory energetické účinnosti, jak na úrovni Evropské unie, tak na úrovni členských států. Tato potřeba byla potvrzena jak vzhledem k cílům přijatým dohodami z Kjóta, tak vzhledem k nutnosti zahájit energetickou politiku, která by byla udržitelnější pro světadíl z velké míry závislý na zdrojích, a nutnosti zvýšit bezpečnost dodávek.

Byl tedy publikován akční plán zaměřený na posílení energetické účinnosti v Evropském společenství s následujícími cíli:

- upozornit na oblast energetické účinnosti,
- navrhnout opatření a společné akce v rámci dohod z Kjóta,
- ujasnit úlohu Společenství a úlohu členských států,
- využít možnosti zlepšení energetické účinnosti, přičemž cílem bylo dosažení 1 % ročního snižování energetické intenzity, což se považovalo za dosažitelný souhrnný cíl,
- šířit nové technologie.

2.1 Jaká je situace po pěti letech?

Zamýšlené jednaprocentní snižování zůstává jako cíl nadále před námi; bylo však zavedeno určité množství právních nástrojů, s některými hospodářskými odvětvími byly podepsány dohody o cílech, započaly širší diskuse iniciované Komisí nebo vyžádané Radou, vstoupily v platnost dohody z Kjóta, byly stanoveny cíle rozvoje obnovitelných energií. Je ostatně pravděpodobné, že cílené snižování energetické intenzity nebude lineární a bude probíhat v jednotlivých sektorech postupnými kroky.

2.1.1 Právní nástroje

Některé právní nástroje byly přijaty, jiné jsou na cestě k přijetí, některé jsou újeji zaměřené, některé širší: nařízení o programu označování energetické účinnosti výrobků⁽¹⁾, směrnice o energetické náročnosti budov⁽²⁾, směrnice o podpoře kogenerace⁽³⁾, návrh směrnice o energetické účinnosti v konečném využití a o energetických službách⁽⁴⁾.

Kromě toho byly vyjednány dohody s určitými hospodářskými odvětvími stanovující normy minimální účinnosti; tyto dobrovolné dohody představují alternativu vypracovávání nové legislativy.

Je však třeba dbát na to, aby přitom nedošlo ke spleti příliš mnoha vzájemně se překrývajících právních předpisů, která by vedla k dalšímu nárůstu jen těžko přehledných byrokratických norem, a tím celkově k překážkám hospodářství, což by nebylo ku prospěchu žádoucího zlepšení účinnosti v odvětví energetiky.

⁽¹⁾ Nařízení (ES) 2422/2001, Úř. věst. L 332, 15.12.2001.

⁽²⁾ Nařízení (ES) 2002/91/Úř. věst. L 001, 4.1.2003.

⁽³⁾ Nařízení (ES) 2004/8/Úř. věst. L 52, 21.2.2004.

⁽⁴⁾ KOM(2003) 739.

2.1.2 Širší diskuse

Zároveň Evropská unie zahájila širší diskuse, jejímiž výstupy byly především strategie, tj. strategie udržitelného rozvoje přijatá v Göteborgu Evropskou radou roku 2001, která měla být obnovena do konce roku 2005, k čemuž bohužel ještě nedošlo. Dále také tématické strategie recyklace, udržitelného využívání přírodních zdrojů nebo strategie městského rozvoje, které se také zabývají energetickými aspekty.

2.1.3 Kjóto

Kjótský protokol vstoupil v platnost po ratifikaci Ruskou federací, ale bez ratifikace Spojenými státy americkými, které však věnují značné částky na vývoj prostředků snižování emisí CO₂.

V tomto kontextu Komise publikovala sdělení s názvem „Jak zvítězit v boji proti celosvětové změně klimatu“ a jarní Evropská rada potvrdila svůj záměr přistoupit k mezinárodním jednáním s novým zaujetím.

2.1.4 Vývoj obnovitelných energií

Byly stanoveny politiky a cíle vývoje obnovitelných energií, zejména pokud se týká energie větrné, ale i celé oblasti ekotechnologií.

Poptávka po energii nepřestává růst a energetická závislost Evropské unie je stále vysoká, což by mohlo silně zatížit hospodářské výkony, již nyní neuspokojivé ve světovém kontextu velmi výrazného nárůstu poptávky, který má původ zejména v růstu rozvíjejících se ekonomik, jako je Čína, Indie a Brazílie.

Projednání a zavedení evropské politiky energetické účinnosti tedy není přepychem, ale je dáno trojí nutností:

- nutností udržitelného rozvoje,
- hospodářskou nutností,
- nutností politické nezávislosti.

Projednávání v EHSV se tedy bude vyslovovat k tématu „energetická účinnost, nutnost z hlediska udržitelného rozvoje, konkurenceschopnosti a hospodářské nezávislosti“, které je průřezové z hlediska zaměření Zelené knihy.

3. Zelená kniha o energetické účinnosti

3.1 Komise zveřejnila 22. června 2005 *Zelenou knihu o energetické účinnosti aneb Méně znamená více*. Tato publikace přichází po zveřejnění a počátku parlamentního projednávání návrhu směrnice o energetické účinnosti v konečném využití a o energetických službách a po vyžádání průzkumného stano-

viska EHSV k energetické účinnosti. Vzhledem k tomu, že zelené knihy všeobecně předcházejí dokumentům právní povahy, mohla se tato časová posloupnost jevit jako překvapivá, ale pole působnosti této Zelené knihy je širší, než je tomu u návrhu směrnice. Průzkumné stanovisko EHSV by mohlo být považováno za příspěvek ke konzultacím započatým Komisí.

3.2 Komise vychází z konstatování, že přes všechna slova pronesená o racionálnějšímu využívání energie nepřestává energetická poptávka růst, a vyjadřuje přesvědčení, že „Evropská unie má velice dobré důvody k vyvíjení silného tlaku na posílení programů pro účinné využívání energie na všech úrovních evropské společnosti“. Komise se domnívá, že Evropská unie by mohla ušetřit nejméně 20 % stávající spotřeby energie. EHSV vítá úsilí Komise i Evropského parlamentu o dosažení diverzifikace dodávek. Je toho názoru, že se jedná o skutečné nasazení, které by navíc mělo vytvářet pracovní příležitosti vývojem nových technologií. Na druhé straně je třeba dbát v kontextu zostřené mezinárodní konkurence na to, aby použité energetické politiky nevedly ke zvýšení cen energie, což by vyvolalo zvýšení výrobních nákladů. Rovněž certifikáty emisí CO₂ představují nezanedbatelné náklady pro energeticky náročná průmyslová odvětví (například cementářství) a mohly by být podnětem k delokalizacím. Není tedy možné zanedbávat společenské a hospodářské důsledky navrhovaných nebo zaváděných opatření.

3.3 Komise, ve shodě s používáním zelených knih, klade 25 otázek, které se týkají identifikovaných alternativ, aby bylo možné veřejnou konzultaci strukturovat. Předpokládá akce, které se uskuteční v měřítku Společenství, v měřítku členských států, v měřítku regionálním a místním a dále akce v rámci mezinárodní spolupráce; uvádí politiky pro jednotlivá dotčená odvětví a vše osvětluje příklady.

3.4 Přes svůj reálný význam překvapivě nejsou některé problémové oblasti pojednány. Například se jedná o otázku městského, a obecně veřejného osvětlení, dále o oblast výroby vycházející z recyklovaných produktů, která je v některých případech hospodárnější z energetického hlediska (kovy, hliník atd.), a dále o využívání bioplynu ze skládek.

3.5 Záměrem Zelené knihy je identifikace slabin (nedostatek pobídek, informací, vzdělávání, financí...), které v současnosti brání zvýšení účinnosti v nejrentabilnějších oblastech. Je třeba podpořit taková opatření, která přinášejí čisté úspory po umoření potřebné investice. Na položené otázky se očekávají odpovědi ve formě doporučení nebo příkladů odpovídajících navrženému záměru. V návaznosti na Zelenou knihu má být v roce 2006 vypracován akční plán.

3.6 Komise se jeví jako celkem optimistická, jelikož soudí, že důsledné zavedení opatření přijatých po roce 2001 (směrnice o energetické náročnosti budov a směrnice o kogeneraci) by mohlo ve spojení s novými opatřeními vést k energetickým úsporám odpovídajícím zhruba 1,5 % roční spotřeby, což by umožnilo dosáhnout úrovně spotřeby v roce 1990.

4. Energetická účinnost – nutnost z hlediska udržitelného rozvoje, konkurenceschopnosti a hospodářské nezávislosti

4.1 Energetický řetězec zahrnuje výrobce, dopravce, distributora a spotřebitele. Je tedy důležité jednat ve všech článcích tohoto řetězce od nabídky k poptávce. Taková akce je pravděpodobně neúčinnější v obou koncových článcích řetězce, tedy ve fázi výroby a spotřeby.

4.2 V oblasti výroby se do výrobních metod pravidelně zavádí zvýšení účinnosti.

4.2.1 Kogenerace tepla a elektrické energie tak používá princip využití energie, která by jinak byla zmařena; užívají se i nové technologie využívající alternativní zdroje energie. Sem se řadí jímání a využívání důlního plynu k pohonu kogeneračních jednotek (např. ve Freymingu Merlebachu v Lotrinsku). Rovněž je možná rekuperace a využití tepla z vysokých pecí (technologie používaná v italské Brescii).

Ve skandinávských zemích byly kogenerační jednotky pro vytápění a výrobu elektrické energie přestavěny na spalování dřeva a staly se impulsem vytvoření odvětví tohoto využití dřeva.

Výzkum zaměřený na řešení problémů jako je zanášení jednotek nebo jev nedokonalého spalování bude muset řešit další zvýšení účinnosti těchto zařízení.

4.2.2 Jímání bioplynu a jeho zhodnocení ve střediscích ukládání odpadu do země (skládkách) umožňuje čerpat zdroj energie, který by jinak zůstal nevyužit, a zároveň zabraňuje uvolňování tohoto skleníkového plynu. Takové inovace a využití podněcují umístování zařízení v blízkosti místa spotřeby, a umožňují tak i vyloučení nebo snížení ztrát energie, ke kterým dochází při její přepravě.

4.2.3 V oblasti výroby elektrické energie jsou citelná zvýšení účinnosti např. u získávání sluneční a větrné energie a očekávají se u všech typů významných konvenčních a jaderných elektráren nové generace.

4.3 Pokud se týká spotřeby energie, zavádějí se v jejích různých odvětvích neustále hospodárnější technologie. Zdražování energie jdoucí k tíži konečného spotřebitele, zákazníka, vede průmyslovou oblast k technologickým inovacím.

4.3.1 V odvětví silniční dopravy se inovace a pokrok uplatňují souběžně v oblasti pohonných jednotek, kvality a účinnosti paliv i v konstrukci pneumatik. Spotřeba pohonných látek u automobilů se již deset let snižuje, je však třeba vzít v úvahu, že tato zlepšení mají protíváhu ve zvyšování počtu vozidel. Šíří využívání biopaliv je podpořeno daňovými pobídkami, například tím, že by biopaliva nepodléhala stejnému zdanění jako ropné produkty⁽⁵⁾.

Automobilový průmysl je vázán dobrovolnou dohodou s Evropskou unií k tomu, aby průměrné emise CO₂ dosahovaly hodnoty 140 g/Km do roku 2008. Parlament a Rada ministrů si přejí, aby se ACEA zavázala k cíli 120 g/Km do roku 2010. V každém případě, pokud bude dohoda dodržena, budou mít osobní vozidla uváděná na trh v letech 2008/2009 o 25 % menší spotřebu paliva než v roce 1998.

4.3.2 Místní orgány v celé Evropě se v oblasti dopravy věnují politice městské dopravy, která zlepšováním veřejné dopravy má snížit provoz osobních vozidel. Například ve Francii musí každá radnice připravit, představit a nechat schválit svůj plán městské dopravy. V jiných případech byla přijata opatření spíše donucovací povahy, zejména městské mýtné (například v Londýně).

4.3.3 Dopravní prostředky „ztrácející na rychlosti“ je třeba podpořit; to se týká železniční nákladní přepravy, jejíž podíl na evropském trhu nepřestává klesat (7 % pokles), a dopravy po vodních cestách. Je si však třeba uvědomit, že přes všechna prohlášení se tato dvě odvětví, významná z hlediska energetické účinnosti, příliš nerozvíjejí, zejména v důsledku nedostatečné infrastruktury a vysokých nákladů na její budování nebo modernizaci (např. kanál Rýn-Rhône nebo železniční spojení pro přepravu kamionů přes Alpy). Situaci dále komplikuje to, že budování infrastruktury často naráží na odpor environmentalistických nátlakových skupin, ať je již oprávněný, či nikoliv.

4.3.4 Řízení městského osvětlení je také předmětem inovace směřující k energetickým úsporám. Systémy dálkového ovládání jeho sítí umožňují nejen v reálném čase kontrolovat provoz sítí, ale i upravovat napětí a světelný tok v závislosti na skutečných potřebách, což přináší obcím energetické úspory.

Výbojky veřejného osvětlení starší generace (například rtuťové) jsou často nahrazovány méně nákladnými vysokotlakými sodíkovými výbojkami s nižším příkonem. Vyvíjejí se bílé diody s nízkou spotřebou a využívání sluneční energie. Světelné zdroje s nízkým příkonem pro domácí použití postupně získávají místo na trhu a přispívají ke snižování spotřeby. Někteří dodavatelé elektrické energie nabízejí svým zákazníkům nákupní poukázky na odběr světelných zdrojů s nízkou spotřebou (Itálie).

⁽⁵⁾ Směrnice 2003/96/ES, Úř. věst. L 283, 31.10.2003, Rámcové předpisy Společenství o zdanění energetických produktů a elektřiny.

4.3.5 V oblasti budov by mělo přinášet plody zavedení směrnice o energetické náročnosti. V každém případě došlo u všech nových staveb v důsledku přijetí izolačních norem k podstatnému pokroku, stejně jako je tomu v oblasti zasklívaní.

4.3.6 Několik významných průmyslových odvětví, jako je např. automobilový průmysl, přistoupilo na dobrovolné závazky zlepšení energetické účinnosti svých výrobků, které jsou kromě toho předmětem evropských norem o označování výrobků. Rozvíjí se zavádění kogeneračních jednotek pro průmyslové účely. Stojí za zaznamenání, že některá energeticky náročná odvětví, jako je např. výroba hliníku, dosahují nezanedbatelných úspor energie díky používání recyklovaných výrobků.

4.4 V kontextu trvalého zdražování energie vyplývá z uvedených příkladů, že energetická účinnost se stala pro hospodářské subjekty přirozeným a závažným procesem, což vede k názoru, že dobrovolné kroky jsou dlouhodobě a střednědobě stejně účinné jako úprava předpisem.

5. Otázky Zelené knihy

5.1 Otázka 1: Jaké jsou možnosti efektivního stimulování evropských investic do energeticky účinných technologií?

EHSV je toho názoru, že pro stimulaci investic mohou být efektivní daňové pobídky; kromě nich však energetickou účinností zařízení mohou zvýšit trvale využívané energeticky účinné služby.

EHSV však soudí, že existují jiná nedaňová opatření dobrovolného charakteru, která se mohou projevit jako účinná, jako ocenění za energetické úspory, šíření „nejvhodnějších dostupných technologií“, vnitřní kampaně v podnicích upevňující jednoduché každodenní návyky (automatické vypínání osvětlení, sledování elektrických a elektronických zařízení atd.) i kampaně určené široké veřejnosti. Ve stejném duchu povzbuzují dodavatelé energie spotřebitele a zákazníky k zodpovědnému způsobu odběru, například rozvojem využívání světelných zdrojů s nízkou spotřebou. Jedná se zde také o otázku osobní a kolektivní zodpovědnosti. Staré indánské úsloví správně říká, že žijeme ve světě, který jednou budeme muset zanechat jako dědictví svým dětem. Bylo by morálně nepřijatelné zaujmout neodpovědný postoj k budoucím generacím.

Pokud se týká použití prostředků v oblasti výzkumu, mělo by jistě násobný efekt, kdyby se odehrávalo v rámci partnerství veřejných a soukromých výzkumných center.

5.2 Otázka 2: Vhodnost mechanismu emisních kvót ve vztahu k energetické účinnosti

Tato politika by se mohla případně použít při tvorbě domácích projektů v oblasti bydlení nebo dopravních společností, které jsou známy jako energeticky velmi náročné. Některé země již skutečně zavedly certifikáty energetické hospodárnosti, které ukládají výrobcům povinnosti v oblasti energetické hospodárnosti a nepřímo tedy v emisích CO₂. Pokud nepřistoupí ke konkrétním opatřením, jsou zdaněni (ve Francii 2 centy za kWh), což je nutí k zahájení iniciativ u klientů, aby dosáhli energetických úspor.

Je třeba dbát na to, aby zvýšení cen energie, které tím může nastat, nevedlo k nepříznivým společenskohospodářským důsledkům (delokalizacím), musí být však poměřováno nebezpečím možné závažné energetické krize v budoucnosti. Nynější náklady mohou přinést v budoucnosti zisk. Stejným způsobem je třeba hodnotit různé mechanismy emisních certifikátů nebo certifikátů energetické hospodárnosti, které mají podnětný účinek pro investice do čistých technologií a energetických úspor.

Pokud se týká plánů přidělování certifikátů emisí CO₂, je politováníhodné, že subjekty, které již investovaly do čistších a energeticky méně náročných technologií, nebudou mít výhodnější podmínky než ty, které takové úsilí nevynaložily.

Kromě toho by se měla do plánů přidělování lépe integrovat kogenerace, kterou Evropská unie hodlá podpořit.

5.3 Otázka 3: Užitečnost ročních programů energetické účinnosti na úrovni každého členského státu a srovnání těchto plánů

Pokud by takové plány byly zavedeny, tak by bylo vhodné, aby odpovídaly investičním cyklům. Ve skutečnosti se investice neumoří během jediného roku, bylo by tedy vhodné, aby tyto plány braly v úvahu lhůty potřebné k realizaci a umocnění.

Tyto plány mohou pouze stanovit cíle, jejich srovnání se však může stát užitečným nástrojem šíření výkonných a účinných postupů.

5.4 Otázka 4: Užitečnost vývoje daňových nástrojů

Daňové nástroje mohou být účinné, budou-li správně zvoleny a správně zaměřeny. Je však zřejmé, že zavádění daňových nástrojů je citlivé, patří především do kompetence členských států a musí se při něm respektovat principy subsidiarity a nezávislosti správy na místní úrovni. Pokud se týká sazeb DPH, je k případným úpravám nutná jednomyslnost Rady.

Systematické používání ekologického označení je jednodušší a může se projevit jako účinné.

5.5 Otázka 5: Vyvinutí režimu státní pomoci příznivějšího životnímu prostředí podporou ekologické inovace a zvyšování produktivity

V této záležitosti je třeba se zaměřit na odvětví, která spotřebovávají nejvíce energie: bydlení a dopravu. Případná státní podpora však nesmí vyústit v narušení hospodářské soutěže.

5.6 Otázka 6: Příkladnost veřejných orgánů

EHSV soudí, že je třeba podpořit zavedení kritérií energetické účinnosti do výběrového řízení u veřejných zakázek i auditu energetické účinnosti ve veřejných budovách. Možná by se měl zavést pojem „energeticky nejlepší nabídka“?

V každém případě by bylo nezbytné vyhodnocení prací na veřejných budovách, aby bylo možné stanovit poměr nákladů a účinnosti.

5.7 Otázka 7: Vhodnost fondu energetické účinnosti

Fondy energetické účinnosti mohou být důležitým nástrojem účinnějšího využití energií a vyšších energetických úspor. Fondy energetické účinnosti by mohly usnadnit soukromé investice a energetickým společnostem by mohly pomoci nabídnout zákazníkům možnost nižší spotřeby energie, urychlily by rozvoj energeticky účinných služeb a byly by podnětem výzkumu a vývoje a včasného uvedení energeticky účinných výrobků na trh. Jsou proto užitečným doplňkem k zavedení obchodování s emisemi.

Naopak je třeba zvážit koherentní zahrnutí energetické účinnosti do rámce fondu soudržnosti a fondu regionálního rozvoje.

Bezpochyby je naléhavé zvýšení prostředků na výzkum a vývoj; například ve Spojených státech se oblasti energetických technologií věnují podstatné rozpočtové prostředky.

5.8 Otázka 8: Energetická účinnost budov

Jedná se o strategické odvětví a zisky v oblasti energetické účinnosti zde mohou být podstatné, je však třeba dbát na to, aby pronajímatelé nebo bydlící vlastníci nebyli zatíženi náklady přesahujícími jejich možnosti a aby se nezaváděla příliš obtížná a složitá administrativa. V tomto ohledu je třeba dbát na to, aby členské státy nevytvářely složité texty, jejichž aplikace by byla obtížně kontrolovatelná a které by se uplatnily pouze v některých podnicích, zatímco jiné by se tomu vyhnuly, což by narušovalo hospodářskou soutěž. V oblasti budov je energie-

tická náročnost globální, ale státní orgány zasahují individuálně. Je zde tedy potřebný strukturovaný přístup. V praxi to bude architekt, využívající služeb poradenské kanceláře, kdo bude nést zodpovědnost za splnění energetických norem, takže je třeba, aby texty popisující složitou skutečnost byly prosté a jasné.

Jakékoliv rozšiřování pole působnosti může být zváženo teprve po vyhodnocení uplatnění směrnice z roku 2001 a zejména po případném snížení stávajícího limitu 1 000 m². Je také možné zdůraznit, že revize tepelných předpisů každých pět let představují velmi krátkou lhůtu implementace pro odvětví, kde často působí malé podniky. Realističtější lhůtou by bezpochyby bylo období sedmi let, které by ponechávalo čas k uplatnění předpisů, aniž by bylo třeba aplikovat nová pravidla, sotva stará začala platit.

Bylo by užitečné vyhodnotit kroky podniknuté v členských státech a vyměňovat si navzájem osvědčené postupy.

5.9 Otázka 9: Jak v oblasti energetické účinnosti působit na vlastníky?

Bezpochyby by se měly upřednostnit daňové pobídky, například snížení daně z nemovitostí vlastníkům v závislosti na jejich investicích v oblasti energetické účinnosti. V každém případě by takové zásahy měly zůstat na národní úrovni.

Bylo by jistě užitečné, kdyby se vyvinul trh energetických služeb, jako je tomu již v některých členských státech Evropské unie, například skandinávských či ve Francii.

5.10 Otázka 10: Zvýšení výkonnosti domácích spotřebičů

Bylo by vhodné v rámci integrované politiky výrobků využívat zkušenosti:

- propojit je se zaváděním směrnice o ekologické koncepci spotřebičů;
- vyhodnotit uplatňování stávajících dobrovolných závazků v průmyslu.

Energetické označení je závazné pro některé domácí spotřebiče (ledničky, mrazničky, pračky, myčky na nádobí, žárovky). Mohlo by být rozšířeno i na další spotřebiče (např. domácí elektrické trouby a mikrovlnné trouby). Mohlo by se také vztahovat na zařízení v jiných oblastech, která používají mnoho energie, jako je vytápění a klimatizace (např. domácí plynové kotle, oběhová čerpadla a klimatizační dělené jednotky).

5.11 Otázka 11: Zvýšení energetické účinnosti vozidel

Bylo by správné vyčkat výsledků dobrovolných závazků ACEA (Association des Constructeurs Européens d'Automobile, Asociace evropských výrobců automobilů) vůči Komisi.

Automobilový průmysl nesporně trvale a progresivně zavádí inovace v oblasti energetické účinnosti vozidel, ve vývoji pohonných jednotek a ve snižování spotřeby.

Otázkou zůstává starší vozový park, tato otázka někdy nabývá sociálního rozměru. Přesto by v zájmu energetické účinnosti a bezpečnosti bylo správné podnítit obměnu vozového parku. Možná by bylo vhodné připravit specifická opatření v oblasti úvěrování, aby nebyly poškozeny osoby se skromnými příjmy.

Zdanění dopravních prostředků zůstává velmi nerovnoměrné a poškozuje tedy určité způsoby dopravy, jak EHSV zdůraznil ve své zprávě o udržitelné dopravě.

5.12 Otázka 12: Veřejné informační kampaně

Pokud se týká domácností, tak je třeba dát přednost kampaním národním nebo regionálním před evropskými kampaněmi, mají-li být účinné. Byly by užitečné specifické kampaně vzbuzující zájem dětí, protože děti velmi brzy získávají správné návyky v hospodaření s energií (jedná se například o prosté vypnutí světla při odchodu z místnosti). Přiměřené informování spotřebitelů by rovněž bylo velmi prospěšné, protože by mohli při nákupu volit nejvhodnější spotřebič.

Protože národní kampaně již proběhly, bylo by možné přistoupit k výměně zkušeností.

5.13 Otázka 13: Účinnost přenosu a elektrických rozvodů, podpora kogenerace

Při dodávce elektřiny dochází ke ztrátám při transformaci (zhruba 30 %) a při dopravě (zhruba 10 %). Ztráty vznikající při dopravě mohou být sníženy zkrácením vzdálenosti, na kterou se energie rozvádí.

Úspór je rovněž možné dosáhnout lepším řízením poptávky, zejména na straně velkoodběratelů energie. Bylo by tedy vhodné uzavřít dohody mezi nimi a výrobci, které by napomáhaly lepšímu řízení poptávky.

Otevření trhu by mělo umožnit dosažení vyšší účinnosti díky soupeření distributorů, ale jeho hodnocení by zatím bylo předčasné.

V případě kogenerace by bylo vhodné přesně definovat status elektrické energie vzniklé kogenerací, kromě toho dosažení parametrů uvedených ve směrnici o kogeneraci se jeví jako obtížné tím spíše, že jsou rozdílně interpretovány v různých členských státech.

5.14 Otázky 14 a 15: Úloha dodavatelů energie v rámci dodávek energetické služby a vydávání bílých certifikátů

Je možné se ptát, zda je skutečně v zájmu výrobců a dodavatelů energie podporovat snižování spotřeby. To je důvodem, proč některé členské státy zavedly certifikáty energetických úspor.

V otázce dosažení úspor spotřeby energie je třeba vzít v úvahu celý řetězec zúčastněných subjektů. Byl by prospěšný dobrovolný kodex chování.

Bylo by nepochybně vhodné přesněji definovat, co se rozumí energeticky účinnou službou a smlouvou o energetické náročnosti.

Pokud se týká bílých certifikátů, bylo by užitečné vyhodnotit jejich využívání v členských státech, kde byly zavedeny, před jejich rozšířením na úrovni Společenství.

5.15 Otázka 16: Stimuly pro průmysl v oblasti technologií vytvářejících vyšší energetickou účinnost

Účinnost existujících opatření (uhlík, dobrovolné závazky).

Dobrovolným závazkům je třeba dávat přednost před donucovacími prostředky. V každém případě byla opatření v mnoha evropských státech použita, pokud byla ekonomicky schůdná a finančně rentabilní. Případná akce by se tedy měla soustředit na opatření, která potřebují podněty nebo pomoc, v opačném případě by docházelo k efektu tera.

5.16 Otázka 17: Rovnováha druhů dopravy a rozšíření dopravy po železnici a vodních cestách

Železniční sektor často postrádá pružnost a nenabízí alternativy a síť vodních cest není dosud dostatečně rozvinuta a obsahuje příliš mnoho zúžení. Je třeba více investovat do interoperability různých způsobů dopravy, zahrnout externí náklady a využívat způsoby, jež umožňují zvýšení energetické účinnosti. Zavedení možnosti regulované hospodářské soutěže namísto čisté a tvrdé hospodářské soutěže lépe odpovídá charakteristikám tohoto odvětví a mohlo by zvýšit jeho dynamičnost.

5.17 Otázka 18: Financování infrastruktury transevropské dopravní sítě ⁽⁶⁾

Již dlouho se očekává vybudování významných transevropských dopravních sítí. Jejich uskutečnění často brání krize veřejných rozpočtů po celé Evropě. EHSV doporučuje vložit prostředky EU přednostně do rozvoje dopravních prostředků, které se ukázaly jako zvláště energeticky účinné.

Je třeba doufat v podnícení partnerství veřejného a soukromého sektoru.

⁽⁶⁾ Úř. věst. C 108, 30.4.2004, *Infrastruktura dopravy budoucnosti*.

5.18 Otázka 19: Normy nebo právní úprava v dopravě

Je třeba upřednostnit technologické inovace a stanovení norem definovaných ve spolupráci průmyslu a veřejných orgánů.

5.19 Otázka 20: Mají mít veřejné orgány povinnost pořizovat si pouze energeticky čistá vozidla?

Uložení takové povinnosti odporuje principu nezávislosti místní správy i principu subsidiarity. Četné veřejné orgány však k takovému nakupování již přistoupily. Tento přístup by mohl podpořit normy pro veřejná výběrová řízení.

Nicméně, cílem návrhu směrnice o podpoře čistých silničních dopravních vozidel (KOM(2005) 634) je rozšířit tuto praxi tím, že stanoví kvótu pro „čistá“ vozidla ve výběrových řízeních veřejných orgánů.

5.20 Otázka 21: Započtení nákladů na dopravní infrastrukturu a externích nákladů (znečištění, nehody atd.)

EHSV se již několikrát pozitivně vyjádřil k započtení externích nákladů a žádal Komisi, aby předložila odpovídající koncept. Je tedy třeba, aby opatření dosud přijatá v některých zemích byla vyhodnocena, aby bylo možné přesně zjistit jejich účinnost.

5.21 Otázka 22: Program financování projektů energetické účinnosti společnostmi zaměřenými na energetickou účinnost

Pokud měly takové iniciativy úspěch, je třeba podnítit šíření jejich podpory v Evropské unii.

5.22 Otázka 23: Energetická účinnost v rámci vztahů k třetím zemím

Citlivost otázek energetické účinnosti se proti minulosti zvýší v závislosti na cenách energie. Mezinárodní finanční instituce by měly zahrnout tento okruh problémů do rámce jejich technické a finanční pomoci.

5.23 Otázka 24: Použití evropského know-how v rozvíjejících se zemích

Měly by se zjednodušit a zefektivnit existující prostředky (CDM, JI) ⁽⁷⁾.

5.24 Otázka 25: Možnost vyjednání celních výhod pro energeticky účinné výrobky ve WTO

Jeví se jako málo pravděpodobné, že by Evropská unie dokázala prosadit taková opatření ve WTO, protože by mohla čelit námitce, že poškozují výrobu v rozvojových zemích.

V Bruselu dne 14. února 2006.

předsedkyně

Evropského hospodářského a sociálního výboru

Anne-Marie SIGMUND

⁽⁷⁾ CDM = Clean Development Mechanisms, mechanismy čistého rozvoje, JI = Joint Implementation, společné zavádění.

Stanovisko Evropského hospodářského a sociálního výboru k návrhu nařízení Evropského parlamentu a Rady o evropském řízení o drobných pohledávkách

KOM(2005) 87 v konečném znění – 2005/0020 (COD)

(2006/C 88/14)

Dne 4. dubna 2005 se Rada, v souladu s článkem 262 Smlouvy o založení Evropského společenství, rozhodla konzultovat Evropský hospodářský a sociální výbor ve věci výše uvedené.

Specializovaná sekce „Jednotný trh, výroba a spotřeba“, kterou Výbor pověřil přípravou podkladů na toto téma, přijala stanovisko dne 23. ledna 2006. Zpravodajem byl pan Pegado Liz.

Na 424. plenárním zasedání, které se konalo ve dnech 14. a 15. února 2006 (jednání ze dne 14. února 2006), přijal Evropský hospodářský a sociální výbor následující stanovisko jednomyslně.

1. Shrnutí návrhu, závěry a doporučení

1.1 Svým návrhem nařízení o evropském řízení o drobných pohledávkách ⁽¹⁾ sleduje Komise mnoho iniciativ, kterými postupně vytváří a rozvíjí prostor svobody, bezpečnosti a práva, odstraňuje překážky a pomáhá usnadnit vedení občanskoprávních řízení na evropské úrovni, jak bylo specificky stanoveno v Akčním plánu přijatém Radou ministrů spravedlnosti a vnitra dne 3. prosince 1998 ⁽²⁾.

1.2 V souladu se všemi svými předcházejícími postoji ke všem iniciativám Komise a Rady, které se snaží vytvořit skutečný evropský prostor práva, EHSV vítá a podporuje tento návrh. Navržený právní základ je bezvadný a umožňuje, aby toto řízení bylo použito nejenom na přeshraniční spory, ale také na domácí (tam, kde je jeho použití volitelné) s cílem zajistit, aby účastníci měli stejné právo na spravedlivé, rychlé a přístupné řízení k urovnání sporu ve všech členských státech.

1.3 EHSV blahopřeje Komisi k technické a právní bezvadnosti návrhu, který je jasný díky komentářům k jednotlivým článkům ⁽³⁾. Vítá rovnováhu vytvořenou mezi různými dotčenými zájmy a dodatečné poskytnutí dobře strukturovaného, dobře promyšleného a jasně prezentovaného hodnocení dopadu ⁽⁴⁾.

1.4 Jediným účelem obecných i konkrétních připomínek je podpořit návrh a vyladit některé jeho mechanismy, aby tak byla maximalizována jeho účinnost a poskytnuty nejvyšší možné záruky respektování práv zúčastněných stran.

1.5 EHSV proto vybízí Komisi, aby přijala níže uvedená doporučení, a vyzývá členské státy, aby schválily návrh Komise v jeho současném rozsahu a obsahu.

2. Úvod. Cíl návrhu

2.1 Tento návrh splňuje jeden z klíčových cílů Zelené knihy ze dne 20. prosince 2002 ⁽⁵⁾. Druhým cílem, vytvořit evropské platební postupy, se Komise zabývala před rokem v návrhu nařízení ⁽⁶⁾, ke kterému EHSV předložil stanovisko ⁽⁷⁾.

2.2 Za účelem zavedení evropského řízení o drobných pohledávkách vzala Komise na vědomí připomínky a doporučení Evropského parlamentu a EHSV týkající se výše uvedené Zelené knihy, a nyní předkládá návrh nařízení, které se snaží zavést jednotné řízení o drobných pohledávkách, které může být použito ve všech zemích Evropské unie. Řízení bude volitelné a lze ho použít jak pro přeshraniční spory, tak pro případy uvnitř členských států.

2.3 Iniciativa Komise je vyvolána skutečností, že systémy občanského procesního práva členských států se liší a že vysoké náklady a zpoždění při přeshraničních sporech o malých pohledávkách nejsou úměrné částkám, o které se jedná.

2.4 Komise se rozhodla rozšířit rozsah navrhovaného řízení na vnitrostátní spory, aby se zajistilo rovné zacházení pro všechny a předešlo se porušování hospodářské soutěže mezi hospodářskými subjekty. To je v souladu se stanoviskem EHSV k Zelené knize a zároveň je zajištěno, aby řízení bylo kompatibilní se zásadou proporcionality a subsidiarity.

2.5 Z textu je jasné, že navrhované řízení je volitelné, protože věřitel si může vždy vybrat mezi různými postupy, které jsou možné podle vnitrostátního práva. To je také v souladu se stanoviskem EHSV.

⁽¹⁾ KOM(2005) 87 v konečném znění ze dne 15.3.2005.

⁽²⁾ Úř. věst. C 19, 23.1.1999.

⁽³⁾ Viz příloha SEK(2005) 352, 15. 3. 2005.

⁽⁴⁾ Viz příloha SEK(2005) 351, 15. 3. 2005.

⁽⁵⁾ KOM(2002) 746 v konečném znění ze dne 20.12.2002 – Stanovisko CESE, zpravodaj: Frank von Fürstenwerth (Úř. věst. C 220, 16.9.2003).

⁽⁶⁾ KOM(2004) 173 v konečném znění ze dne 19.3. 2005.

⁽⁷⁾ Úř. věst. C 221, 8.9.2005.

2.6 Při formulaci řízení dodržovala Komise tyto základní principy:

- a) řízení by mělo být co nejjednodušší a mělo by být založeno na použití standardních tiskopisů;
- b) krátké časové lhůty řízení velmi urychlují;
- c) obecně je to písemné řízení bez ústního jednání; jestliže to soud považuje za nutné, může být jednání vedeno pomocí audio, video nebo e-mailového spojení;
- d) dostatečné záruky na sporné řízení a na předkládání důkazů;
- e) vysoký stupeň diskrečního práva pro soudce, co se týče hodnocení a dokazování;
- f) rozsudek by měl být vymahatelný v souladu s vnitrostátními právními předpisy, bez ohledu na opravné prostředky; mělo by být zaručeno, že rozsudek bude vykonán a uznán v kterémkoliv členském státě, aniž by byla potřeba doložka vykonatelnosti a aniž by bylo možno oponovat její uznání;
- g) zastupování advokátem není povinné.

3. Předchozí a souběžné iniciativy

3.1 Instituce Společenství včetně Evropského parlamentu ⁽⁸⁾ a EHSV ⁽⁹⁾ již dlouho předkládají dokumenty, ve kterých žádají standardizaci a zjednodušení občanskoprávních řízení, aby bylo zajištěno rychlejší a účinnější zavedení práva.

3.2 V reakci na tyto obavy, vyjádřené hlavně hospodářskými subjekty, odborníky a spotřebiteli, Komise již dlouho zvažuje nejlepší postup. Pokrok, kterého bylo dosaženo v průkopnické oblasti spotřebitelského práva, byl obzvláště významný ⁽¹⁰⁾.

⁽⁸⁾ Viz usnesení EP A2-152/86 ze dne 13.3.1987, A3-0212/94 ze dne 22.4.1994 a A-0355/96 ze dne 14.11.1996.

⁽⁹⁾ Stanoviska k Zelené knize o přístupu spotřebitele k právní ochraně (zpravodaj: pan Ataíde Ferreira, Úř. věst. C 295 ze dne 22.10.1994) a k jednotnému trhu a ochraně spotřebitele: příležitosti a překážky (zpravodaj: pan Ceballo Herrero, Úř. věst. C 39 ze dne 12.2.1996).

⁽¹⁰⁾ V této souvislosti viz následující dokumenty:

- Memorandum Komise o odškodnění spotřebitele ze dne 12.12.1984 (KOM(84) 692) a doplňující sdělení na stejném téma ze dne 7.5.1987 (KOM(87) 210);
- Sdělení Komise o novém podnětu politiky ochrany spotřebitele (KOM(85) 314 v konečném znění ze dne 23.7.1985, Úř. věst. C 160, 1.7.1985);
- Akční plán Komise ze dne 14. února 1996 (KOM(96) 13 v konečném znění);
- Sdělení Komise: K účinnějšímu vynášení a vynucování rozsudků v Evropské unii (KOM(97) 609 v konečném znění ze dne 22.12.1997, Úř. věst. C 33, 31.1.1998);
- Zelená kniha o přístupu spotřebitelů k právní ochraně a urovnávání sporů spotřebitelů na jednotném trhu (KOM(93) 57);
- Zelená kniha o alternativním rozhodování sporů v občanském a obchodním právu (KOM(2002) 196 v konečném znění ze dne 19.4.2002).

3.3 Po vydání Zelené knihy o evropských platebních postupech a o opatřeních vedoucích ke zjednodušení a urychlení sporů o drobných pohledávkách bylo jasné, že Komise se tímto problémem zabývá za účelem vytvoření legislativní iniciativy. Zelená kniha přesně vymezila klíčové otázky, které musí být ošetřeny v každém budoucím nařízení pro tuto oblast ⁽¹¹⁾.

3.4 Tato iniciativa je součástí řady nesmírně důležitých opatření, která byla provedena v oblasti právní spolupráce v občanskoprávních záležitostech v posledních letech ⁽¹²⁾.

⁽¹¹⁾ Položila deset otázek, které se týkají: prahové hodnoty nebo horní hranice hodnoty pohledávek, typu pohledávek, zda má řízení být volitelné nebo povinné, použití standardního tiskopisu, zastupování stran v soudním sporu a jejich podpora, alternativní řešení sporu, podávání důkazů, obsah rozsudku a časová lhůta jeho stanovení, náklady a možnost podat opravné prostředky.

⁽¹²⁾ Jedná se o:

- Doporučení Komise ze dne 12. května 1995 o platebních lhůtách v obchodních transakcích a související sdělení Komise (Úř. věst. L 127, 10.6.1995 a Úř. věst. C 144, 10.06.95);
- Směrnice 98/27/ES ze dne 19. května 1998 o žalobách na zdržení se jednání v oblasti ochrany zájmů spotřebitelů (Úř. věst. L 166/51, 11.6.1998);
- Směrnice 2000/35/ES ze dne 29. června 2000 o postupu proti opožděným platbám v obchodních transakcích (Úř. věst. L 200, 8.8.2000);
- Nařízení Rady (ES) č. 44/2001 ze dne 22. prosince 2000 o soudní pravomoci a uznávání a výkonu soudních rozhodnutí v občanských a obchodních věcech (Brusel I) (Úř. věst. L 12, 16.1.2001). Stanovisko, pan Malosse, Úř. věst. C 117, 26.4.2000;
- Nařízení (ES) č. 805/2004 Evropského parlamentu a Rady ze dne 21. dubna 2004, kterým se zavádí evropský exekuční titul pro nesporné nároky (Úř. věst. L 143, 30.4.2004). Stanovisko, pan Ravoet, Úř. věst. C 85, 8.4.2003;
- Nařízení Rady (ES) č. 1206/2001 ze dne 28. května 2001 o spolupráci soudů členských států při dokazování v občanských nebo obchodních věcech (Úř. věst. L 174, 27.6.2001). Stanovisko, pan H. Battaller, Úř. věst. C 139, 11.5.2001;
- Program opatření pro implementaci zásady vzájemného uznávání rozhodnutí v občanských a obchodních věcech (Úř. věst. C 12, 15.1.2001);
- Nařízení Rady (ES) č. 1346/2000 ze dne 29. května 2000 o úpadkovém řízení (Úř. věst. L 160, 30.6.2000). Stanovisko, pan Ravoet, Úř. věst. C 75, 15.3.2000;
- Nařízení Rady (ES) č. 1347/2000 ze dne 29. května 2000 o soudní pravomoci a uznávání a výkonu rozhodnutí ve věcech manželských a ve věcech rodičovské zodpovědnosti obou manželů vůči dětem. Tamtéž. Stanovisko, pan Braghin, Úř. věst. C 368, 20.12.1999;
- Nařízení Rady (ES) č. 1348/2000 ze dne 29. května 2000 o doručování soudních a mimosoudních písemností ve věcech občanských a obchodních v členských státech. Tamtéž. Stanovisko, pan H. Battaller, Úř. věst. C 368, 20.12.1999;
- Rozhodnutí Rady ze dne 28. května 2001, které zřizuje Evropskou soudní síť v občanských a obchodních věcech (Úř. věst. L 174, 27.6.2001). Stanovisko, pan Ratureau, Úř. věst. C 139, 11.5.2001;
- Sdělení Komise, které se týká nového právního rámce pro platby na vnitřním trhu (KOM(2003) 718 v konečném znění ze dne 2.12.2003). Stanovisko, pan Ravoet, Úř. věst. C 302, 7.12.2004.

3.5 Zvláště je třeba zmínit nařízení (ES) č. 805/2004 ze dne 21. dubna 2004, kterým se zavádí evropský exekuční titul pro nesporné nároky⁽¹³⁾ a výše uvedený návrh platebních postupů, který předložila Komise. Oba dokumenty jsou velmi důležité pro současný návrh Komise, protože se zabývají dvěma aspekty té samé situace – nutností rychlejšího a účinnějšího vymáhání občanského práva v jednotném prostoru práva.

4. Právní nástroje a právní základ

4.1 V souladu s většinou iniciativ přijatých v této oblasti se Komise rozhodla navrhnout přijetí nařízení na základě článku 61 odstavec c a článku 65 Smlouvy.

4.2 EHSV plně podporuje návrh Komise. Ve svých dřívějších stanoviscích k Zelené knize a k platebním postupům rozhodně potvrdil přijetí nařízení.

4.3 Také plně schvaluje právní základ, který Komise vybrala a který přesahuje pouhou formální interpretaci příslušných právních pojmů. To je jediný způsob, jak splnit cíl vytvoření jednotného právního prostoru EU. Je třeba Komisi zvláště poblahopřát k předložení bezvadného, technicky a právně podloženého odůvodnění činnosti na úrovni Společenství za současného zohlednění zásad proporcionality a subsidiarity.

4.4 EHSV také znovu zdůrazňuje svůj názor, že iniciativa tohoto typu a rozsahu, zahrnující značné investice, je oprávněná pouze tehdy, jestliže také platí (třebaže pouze volitelně) pro vnitřní spory v členských státech. Výbor se domnívá, že omezit ji na přeshraniční spory by mohlo vrhnout pochybnosti na její závažnost nebo dokonce na to, zda je vůbec potřeba⁽¹⁴⁾.

5. Obecné připomínky

5.1 EHSV vítá návrh nařízení, ve kterém je zahrnuta většina jeho připomínek týkajících se Zelené knihy o evropských platebních postupech a o opatřeních vedoucích ke zjednodušení a urychlení sporů o drobných pohledávkách (KOM(2002) 746 v konečném znění).

5.2 Ve svém stanovisku k Zelené knize EHSV uvádí: „Při formulování evropského řízení o drobných pohledávkách bude klíčovým cílem stanovit vhodná opatření k urychlení takovýchto sporů, aniž by byly současně ohroženy záruky dané účastníky podle právních norem.“

⁽¹³⁾ KOM(2002) 159 v konečném znění (Úř. věst. C 203, 27.8.2002). Stanovisko, pan Ravoet, Úř. věst. C 85, 8.4.2003.

⁽¹⁴⁾ Jak jasně ukázalo hodnocení dopadu, počet čistě přeshraničních sporů o drobné pohledávky bude vždy relativně malý i v dohledné budoucnosti.

5.3 EHSV se domnívá, že přestože návrh potřebuje menší vylepšení, představuje vyváženou odezvu na požadavky rychlého řešení pohledávek, přístupnosti z hlediska nákladů a zaručení práv účastníků.

5.4 EHSV zvláště zdůrazňuje, že má-li nový systém plně zaručit spravedlivé, rychlé a nenákladné urovnávání sporů, je důležité s ním byla kromě právníků seznámena také veřejnost, a to pomocí informační kampaně, která bude zdůrazňovat výhody jeho použití, ale také jeho omezení ve srovnání s obvyklými konvenčními systémy (náklady, podávání důkazů, opravné prostředky, právní pomoc, zastupování třetími stranami, časové lhůty atd.).

5.5 Jestliže má být systém úspěšně použit při přeshraničních sporech, musí se navíc najít účinné řešení otázky jazykové rozmanitosti, a zúčastněné strany – soudy, odborníci, účastníci sporu – musí přesně rozumět termínům používaným během řízení. Za tímto účelem je třeba vyvinout velké úsilí k tomu, aby používané tiskopisy byly srozumitelné.

5.6 V souladu s již několikrát vyjádřenými názory k této záležitosti, EHSV opětovně potvrzuje svoji podporu rozvoje a posilování mechanismů alternativního řešení sporů, které by měly stanovit přesné zásady a pravidla a být sjednoceny na úrovni Společenství. Odkaz na tyto postupy by měl být zahrnut do důvodové zprávy k návrhu.

6. Konkrétní připomínky

6.1 Článek 2 – oblast působnosti

6.1.1 EHSV je toho názoru, že navrhovaná horní hranice 2 000 EUR je při současné hodnotě zboží a služeb zcela nepostačující na pokrytí převážného počtu situací. Dále je přesvědčen, že tam, kde je stanovena možnost podat opravné prostředky (články 13, 15 a 16) by částka měla být nejméně 5 000 EUR. Z čistě ekonomického hlediska a s ohledem na odhadované náklady obsažené v rozšířeném hodnocení dopadu by zvýšení limitu přispělo k více než přiměřenému snížení nákladů.

6.1.2 Není jasné, co se myslí tvrzením, že nařízení se nepoužije „zejména“ v daňových, celních a správních věcech. Protože se to vztahuje na účastníky, kteří jsou vyloučeni z rozsahu nařízení, měl by být seznam z právního hlediska limitativní a neindikativní. Toto vyloučení by proto mělo být vyškrtáno z odstavce 1 (poslední věta) a zahrnuto do seznamu v odstavci 2.

6.1.3 Není ani jasné, proč rozhodčí řízení bylo uvedeno v článku 2 odstavec 2 písmeno e, protože se v žádném případě nevztahuje na předměty uvedené v ostatních písmenech. Rozhodčí řízení je alternativní formou řešení sporů, která je svou podstatou jasně vyloučena, a není třeba ji zde uvádět. EHSV navrhuje, aby Komise toto písmeno vyškrtla.

6.1.4 EHSV lituje, že se Dánsko rozhodlo – z dobře známých obecných důvodů týkajících se takovýchto záležitostí⁽¹⁵⁾ – zcela upustit od uplatnění nařízení. Avšak doufá, že v budoucnosti budou překonány překážky, které brání úplnému vytvoření jednotného evropského prostoru⁽¹⁶⁾, a je potěšen tím, že Spojené království a Irsko uvažují o možnosti připojit se k tomuto projektu, jak učinily i v minulosti v případě podobných iniciativ.

6.2 Článek 3 – zahájení řízení

6.2.1 EHSV se domnívá, že otázka přerušení promlčecích lhůt by měla být přenechána legislativě členských států. Jestliže se tak nestane, článek 3 odstavec 4 by měl zvážit různé možné způsoby předkládání žalob a měl by stanovit, že promlčecí lhůta se přerušuje ode dne odeslání žaloby (byl by vyžadován doklad o odeslání, protože může dojít k značnému zpoždění, zvláště při přeshraničních sporech)⁽¹⁷⁾.

6.2.2 EHSV vítá ustanovení v článku 3 odstavec 6, které dává žalobci možnost doplnit nebo opravit tiskopis. EHSV navrhl podobné řešení při projednávání návrhu nařízení na vytvoření evropských platebních postupů a je tedy potěšen, že tato možnost byla zahrnuta do nařízení. Avšak je toho názoru, že pro takové opravy je třeba stanovit rozumně krátkou časovou lhůtu.

6.2.3 EHSV je znepokojen kvůli ustanovení v poslední části článku 3 odstavec 7. Kdo bude ve skutečnosti poskytovat „praktickou pomoc“? Budou k tomu tito lidé řádně kvalifikováni? EHSV by neomezil nutně tuto roli na advokáty a právní poradce, ale rád by vyzdvihl, že uvedené „praktické aspekty“ mohou zahrnovat záležitosti vyžadující právníké vzdělání. Navíc lidé, kterých se to týká, musí být připraveni vykonávat tuto povinnost bezplatně a může být problém najít neplacené dobrovolníky na soudech mnoha členských států. Právníci by to mohli považovat za nepovolené zastoupení, které by porušovalo jejich etický kodex.

⁽¹⁵⁾ Podle článku 1 Protokolu o postoji Dánska přiloženého k Amsterdamské smlouvě, se Dánsko nezúčastní přijetí opatření navržených v hlavě IV Smlouvy v oblasti spravedlnosti a vnitřních záležitostí.

⁽¹⁶⁾ Jak se již stalo v rozhodnutí o uznávání a výkonu soudních rozhodnutí v občanských a obchodních věcech (rozhodnutí Rady ze dne 20.9.2005, Úř. věst. L 299 ze dne 16.11.2005).

⁽¹⁷⁾ Toto již probíhá díky návrhu Komise, kterým se mění nařízení o doručování soudních písemností.

6.3 Článek 4 – průběh řízení

6.3.1 EHSV sice chápe důvody pro výběr psaného postupu jako obecného pravidla, ale vyzdvihuje výhody slyšení při nejmenším proto, aby se usnadnily pokusy o urovnání a jako způsob ochrany základních zásad zakotvených v článku 6 Evropské úmluvy o lidských právech a článku 47 Charty základních práv Evropské unie.

6.3.2 Článek 4 odstavec 5 a 6 dovolují předložení protinároku, i když se to týká jiného případu.

6.3.2.1 Při takových řízeních, od kterých se očekává, že budou rychlá a velmi neformální, má EHSV vážné pochybnosti ohledně povolení předložení protinároku, aniž by se tím řízení automaticky změnilo na řádné.

6.3.2.2 EHSV se domnívá, že pokud protinárok nevznikne ze stejného právního vztahu jako žaloba, neměl by být přípustný za žádných okolností.

6.3.2.3 V každém případě, je EHSV toho názoru, že pokud bude protinárok povolen, neměl by překročit limit stanovený pro řízení, protože to by porušilo cíle řízení.

6.3.3 Článek 4 odstavec 7 stanovuje, že je-li některý dokument předložen v jiném jazyce, než je uvedeno v nařízení č. 1348/2000, bude účastníkovi doporučeno zajistit překlad. Jestliže to účastník neučiní, jaké důsledky to bude mít pro žalobu a pro řízení? Tento bod je nutno vyjasnit: jedná se o nařízení, takže od členských států nelze očekávat, že v něm budou opravovat nějaké nedostatky, pokud věc nebude již vyřešena použitím všeobecné zásady stanovené v článku 17.

6.4 Článek 5 – ukončení řízení

6.4.1 Článek 5 odstavec 1 písmeno c portugalské verze obsahuje výraz „*citar as partes*“. V právních termínech je však rozdíl mezi *citação* a *notificação*; přesně řečeno tento případ zahrnuje *notificação* a ne *citação*. EHSV proto navrhuje, aby Komise změnila portugalské znění tohoto odstavce a nahradila slovo *citar* slovem *notificar* (*).

6.4.2 Musí být stanovena maximální lhůta pro svolání jednání.

6.5 Článek 6 – jednání

6.5.1 EHSV vítá přijetí pravidel povolujících použití nových technologií pro jednání, je-li to vhodné.

(*) Poznámka překladatele: Autor rozlišuje mezi pojmy doručení výpovědi a doručování soudních předvolání, a vysvětluje, že zde se jedná o pojem doručování soudních předvolání. Anglická verze používá spojení „předvolat účastníky“.

6.5.2 EHSV však upozorňuje Komisi na skutečnost, že vzhledem k tomu, že není definována přesná oblast použití každé z těchto technologií, jejich použití v určitých situacích by mohlo ohrozit ochranu záruk a základních zásad řízení jako je bezpečnost, jistota, sporné řízení a bezodkladnost. To by mohlo nastat například, kdyby byl použit e-mail k výsledku svědka nebo k předložení znaleckého posudku.

6.5.3 EHSV zdůrazňuje nutnost používat například elektronický podpis, aby se zajistila pravost prohlášení. Musí být provedena nezbytná opatření k zajištění, aby místní soudy a tribunály měly k dispozici technickou infrastrukturu pro posílání právně platného prohlášení jinému soudu, včetně zahraničních soudů (posílání prohlášení bezpečnou elektronickou poštou, získávání důkazů pomocí audiokonference nebo videokonference, nebo e-mailové konference).

6.5.4 EHSV proto vyzývá Komisi, aby změnila znění článku 6 odstavec 1 a přesněji stanovila rozsah jeho působení tím, že uvede, v kterých případech a situacích mohou být použity audiovizuální prostředky nebo email.

6.5.5 Zároveň EHSV nechápe, proč kterákoliv ze stran může odmítnout jejich použití, jestliže obě strany souhlasí s tím, že dostupné technické prostředky jsou spolehlivé. Proto navrhuje, aby bylo toto ustanovení změněno tak, aby omezovalo právo stran na odmítnutí na případy, ve kterých technické prostředky neposkytují nutné záruky spolehlivosti a rovného zacházení.

6.6 Článek 7 – dokazování

6.6.1 EHSV vyjadřuje znepokojení nad možností dokazování prostřednictvím telefonního rozhovoru. Jediný způsob zachování integrity prohlášení po telefonu je provést nahrávku a následně je přepsat. EHSV proto žádá Komisi, aby vyloučila použití telefonu jako platného prostředku pro podávání důkazů tam, kde není možnost nahrát a přepsat svědectví.

6.6.2 EHSV doporučuje, aby fráze „ve výjimečných případech“ byla vyškrtuta z článku 7 odstavec 2, protože obsahuje subjektivní přístup a protože v každém případě rozhodnutí, zda je třeba přijmout stanovisko soudních znalců je na samotném soudci.

6.7 Článek 8 – zastupování účastníků

6.7.1 Vzhledem k tomu, že návrh stanoví, že strany mohou být zastupovány osobami, které nemusí být nutně advokáty, se EHSV domnívá, že by mělo být vypracováno explicitní ustanovení pro sdružení spotřebitelů k zastupování spotřebitelů v jejich sporech a pro profesní organizace k zastupování jejich členů. Zastupování tohoto druhu je obvyklé například při alternativním řešení sporů, ale není všeobecně zakotveno v procesním právu členských států.

6.8 Článek 9 – úloha soudu

6.8.1 Ačkoliv se na první pohled může zdát, že text tvrdí něco jiného, Komise potvrdila, že přístup v návrhu není ten, aby spory byly urovnány jak na základě přísných právních předpisů, tak i na základě zvážení spravedlnosti („*ex aequo et bono*“), je-li to třeba. To je zvláště důležité v případech nefinanční povahy. Toto opominutí je politováníhodné. Tuto možnost je třeba zakotvit s podmínkou, že její plné důsledky musí být předem jasně vysvětleny účastníkům.

6.8.2 Komentář podaný v bodu 6.2.3 platí také pro článek 9 odstavec 3.

6.8.3 Co se týče článku 9 odstavec 4, EHSV se domnívá, že soud by se měl vždy snažit o „vyřešení sporu smírem“. Slova „kdykoli je to vhodné“ by měla být vyškrtuta.

6.9 Článek 10 – rozsudek

6.9.1 Článek 10 odstavec 2 by měl stanovit, že pokud strany nemohou být přítomny, mají být řádně zastupovány, jak je zakotveno v článku 6 odstavec 2.

6.10 Článek 11 – doručování dokumentů

6.10.1 Článek 11 odstavec 2 stanoví, že tam, kde je „s jistotou známa adresa příjemce“, mohou být použity jednodušší prostředky na doručování dokumentů, jako je obyčejný dopis, fax nebo elektronická pošta.

6.10.2 EHSV upozorňuje Komisi na skutečnost, že formule „s jistotou známa adresa příjemce“ je příliš vágní a může způsobit situace značné právní nejistoty s vážnými důsledky pro zúčastněné strany.

6.10.3 Některé členské státy mají systém adres pro doručování. Na základě tohoto systému, jestliže jsou dokumenty doručeny na adresu pro doručování smluvní stranou, jsou považovány za obdržené, a není nutno prokazovat jejich příjem. EHSV se však domnívá, že zavedení adres pro doručování by nebylo dostatečné pro splnění požadavku znalosti adresy s jistotou.

6.10.4 EHSV proto navrhuje, jak je zdůrazněno ve stanovisku k výše uvedené Zelené knize a ve stanovisku k platebním postupům, že použití metody doručování jako například běžné poštovní zásilky, které neposkytují nebo neumožňují získat důkaz o doručení, by nemělo být přípustné.

6.11 Článek 12 – lhůty

6.11.1 EHSV věří, že při řízení tohoto druhu by soud neměl mít možnost prodloužit lhůty neomezeně. EHSV navrhuje, aby Komise stanovila hranici pro prodloužení časového rámce a povolila ho prodloužit pouze jednou.

6.11.2 EHSV považuje za nepřijatelné rovněž ustanovení v článku 12 odstavec 2. Z hlediska toho, že soudy udělují pokuty za nedodržení lhůt zřídka, takovéto ustanovení prakticky zaručuje neúspěch řízení. EHSV vyzývá Komisi, aby vyškrtla článek 12 odstavec 2.

6.12 Článek 13 – výkonatelnost rozsudku

6.12.1 EHSV se táže, zda je nezbytné umožnit opravný prostředek v řízeních tohoto druhu. Ve skutečnosti by buď finanční hranice pro řízení měla být podstatně vyšší, než ta, kterou navrhla Komise, tj. 5 000 EUR, a v tom případě by byl opravný prostředek opodstatněný hodnotou žaloby, nebo pokud částka bude nižší (např. do 3 500 EUR) neměl by být možný⁽¹⁸⁾.

6.12.2 Mělo by být také ujasněno, že odkaz na možnost podání opravného prostředku se týká pouze „řádných“ opravných prostředků, a ne případů ve kterých vnitrostátní právo vždy zaručuje možnost podat opravný prostředek, jestliže je rozsudek jakkoli vadný, nezávisle na hodnotě žaloby.

6.12.3 Proto EHSV opět nabádá Komisi, aby zvýšila horní hranici nároků, na které se vztahuje toto řízení, a to alespoň na 5 000 EUR. Jestliže však Komise zvolí částku rovnou nebo menší než 3 500 EUR, neměla by stanovit opravné prostředky. Pokud by byla stanovena horní hranice vyšší než 3 500 EUR, bylo by poskytnutí opravných prostředků přípustné ve sporech, kde je nárok vyšší než tato hranice.

6.12.4 EHSV upozorňuje Komisi na skutečnost, že pokud je poskytnuta možnost podat opravný prostředek, zákon také musí umožnit soudu pozastavit vykonání rozsudku v případech podání opravného prostředku, ve kterých by okamžité vykonání mohlo mít vážné a zbytečně škodlivé důsledky pro stranu podávající opravný prostředek, nebo ve kterých by se samotný opravný prostředek stal bezpředmětným. V těchto případech by mohlo být požadováno předložení zajištění jako podmínka odkladu.

6.12.5 A nakonec, jestliže je povolen opravný prostředek, mělo by být objasněno, že jako výjimka z ustanovení článku 8 (které stanovuje, že strany nemusí být zastupovány advokátem),

⁽¹⁸⁾ Tak je tomu v mnoha členských státech, např. v Portugalsku obecně není možné použít opravný prostředek, pokud je hodnota nároku nižší než 3 750 EUR.

budou platit procesní právní předpisy členských států vyžadující zastupování advokátem v případě podání opravného prostředku.

6.13 Článek 14 – náklady

6.13.1 Ustanovení o nákladech jsou celkově spolehlivá. Mělo by však být zdůrazněno, že používání vágních, subjektivních výrazů jako „nespravedlivé nebo nepřiměřené“ není v souladu se směrnicí o harmonizaci. Náklady řízení jsou klíčovým faktorem a nepřesné termíny by mohly vést k nesrovnalostem.

6.13.2 EHSV také znovu opakuje svůj návrh týkající se platebních postupů, zvláště to, že by mělo být specifikováno, že v těchto případech⁽¹⁹⁾ je použitelné to, že vnitrostátní právní předpisy členských států převedou směrnicí 2003/8/ES ze dne 27. ledna 2003 o přístupu ke spravedlnosti v přeshraničních sporech.

6.13.3 V této souvislosti je EHSV přesvědčen, že je důležité stanovit požadavek, aby účastníci byli předem informováni o systému nákladů na řízení a (pokud to připadá v úvahu) na právního zástupce a o tom, jakým způsobem jsou srovnatelné s jinými soudními řízeními, které je možno uplatnit, tak aby si účastníci mohli opravdu vybrat.

6.14 Článek 16 – přezkum rozsudku

6.14.1 EHSV upozorňuje na to, že nebyla stanovena časová lhůta pro výkon tohoto práva a že vágní formulace „jedná-li bez prodlení“ není přijatelná. Proto je přesvědčen, že pokud je opravdovým zájmem zabezpečit praktické prostředky obrany žalovaného (tam, kde byl tiskopis doručen nesprávně nebo pokud nebyl žalovaný schopen se sám hájit z důvodu vyšší moci bez pochybení na své straně), je nutno určit přesnou lhůtu, ve které může žalovaný požádat o přezkum rozsudku, aniž by se tím řízení neúměrně protahovalo, aby se zabránilo činnosti bránící doručení nebo zdržující taktiku.

6.15 Přílohy: tiskopisy

6.15.1 Navrhovaný systém spočívá v používání tiskopisů uvedených v přílohách I, II a III. Řízení budou probíhat hladce pouze pokud tyto tiskopisy budou sloužit účelu, pro který jsou určeny.

6.15.2 EHSV má opodstatněné pochybnosti o účinnosti a praktičnosti tiskopisů používaných při přeshraničních sporech.

⁽¹⁹⁾ Úř. věst. C 26/41, 31.1.2003.

6.15.3 Například: italská společnost, které dluží polský zákazník, předloží žalobu u italského soudu. Obdrží polský zákazník oznámení a kopii žalobního tiskopisu v italštině nebo v polštině? Jestliže to bude v italštině, jaká je záruka, že mu zákazník porozumí a dokáže se rozhodnout, kde má předložit obhajobu? Pokud to bude v polštině, kdo bude zodpovědný za překlad? A kdo ponese náklady s tím spojené?

6.15.4 Při vyplňování formuláře žalovaný pouze nezaškrťává okénka, musí také podat informace písemně. Kdo bude zodpovědný za jejich překlad? A kdo potvrdí, že překlad je správný?

6.15.5 Nařízení č. 1348/2000 ze dne 29. května 2000 o doručování soudních a mimosoudních písemností ve věcech občanských a obchodních v členských státech neřeší tento problém, vzhledem k tomu, že toto řízení má poněkud neformální a pomalý charakter.

6.15.6 Takže, i kdyby výše uvedený hypotetický polský zákazník obdržel oznámení ve svém mateřském jazyce, v kterém jazyce by odpověděl? Kdo by zajistil překlad z polštiny do italštiny? Jaký jazyk se použije pro protinárok? Jak bude

přeložen? V každém takovém případě by vznikly překážky, které by negativně ovlivnily rychlost a náklady řízení.

6.15.7 EHSV proto žádá Komisi, aby zvažila jakým nejúčinnějším způsobem zajistit, aby použití těchto tiskopisů v přeshraničních sporech neohrozilo rychlost a náklady řízení nebo právo účastníků na obhajobu.

6.15.8 EHSV je také toho názoru, že všechny tiskopisy jsou příliš komplikované, aby je mohli vyplňovat lidé bez právního vzdělání.

6.15.9 Mnohé termíny (statutární úroková sazba, % nad základní sazbou ECB, zrušení prodeje, uznání závazků, rozsudek pro zmeškání, protinárok) by mohly být laikovi nejasné. Protože Komise navrhuje, aby právní zastupování nebylo povinné, je třeba zajistit, aby uživatelé tiskopisům rozuměli a dokázali je správně vyplnit.

6.15.10 Na závěr je třeba uvést, že vzhledem k tomu, že možnost, aby účastníci byli zastupováni advokátem nebo třetí stranou není vyloučena, měla by být jasně uvedena v tiskopisech.

V Bruselu dne 14. února 2006.

předsedkyně

Evropského hospodářského a sociálního výboru

Anne-Marie SIGMUND

Stanovisko Evropského hospodářského a sociálního výboru k tématu Posílení hospodářského řízení – reforma Paktu o stabilitě a růstu

(2006/C 88/15)

Dne 10. února 2005 se Evropský hospodářský a sociální výbor, v souladu s čl. 29 odst. 2 Jednacího řádu, rozhodl vypracovat stanovisko ve věci *Posílení hospodářského řízení – reforma Paktu o stabilitě a růstu*.

Specializovaná sekce „Hospodářská a měnová unie, hospodářská a sociální soudržnost“, kterou Výbor pověřil přípravou podkladů na toto téma, přijala stanovisko dne 27. ledna 2006. Zpravodajkou byla paní Susanna FLORIO a spoluzpravodajem pan Umberto BURANI.

Na 424. plenárním zasedání, které se konalo ve dnech 14. a 15. února 2006 (jednání ze dne 15. února 2006), přijal Evropský hospodářský a sociální výbor následující stanovisko 88 hlasy pro, 7 hlasy proti a 5 členů se zdrželo hlasování.

1. Shrnutí

1.1 Výbor je silně znepokojen současnou bezvýhodnou situací, která vznikla v oblasti evropského hospodářského řízení. Z tohoto důvodu se domnívá, že je vhodné se znovu zamyslet nad všemi nástroji hospodářské politiky, které si Evropská unie vytvořila v průběhu posledních let, a znovu zahájit hodnocení průběhu reformy Paktu o stabilitě a růstu.

1.2 Tento dokument si klade následující cíle:

- popsat odlišné postoje, které podnítily politickou a hospodářskou debatu v průběhu šesti let, během kterých se projeví účinky Paktu o stabilitě a růstu,
- poskytnout hodnocení průběhu reformy, která se týkala Paktu o stabilitě a růstu v průběhu posledních měsíců,
- popsat hlavní směry, které budou schopné posílit evropské hospodářské řízení.

1.3 Pakt o stabilitě a růstu hraje již od svého vytvoření významnou úlohu při zajišťování toho, aby evropský hospodářský růst byl udržován uvnitř sdíleného rámce měnové stability.

1.4 V tomto období ovšem začala chybět koordinace evropského hospodářského řízení, právě ve chvíli, kdy bylo silné mezinárodní napětí (a je i nadále) jak z hlediska hospodářského, tak politického.

1.5 V průběhu šesti let existence paktu se projevil tlak ze strany některých členských států, které žádaly o reformu jeho průběhu.

1.6 Je možné hodnotit pouze neúplný průběh reformy, protože se nepodařilo zaručit opravdové posílení procesu koordinace evropské hospodářské politiky, jenž by umožnil lépe využít příležitosti, které nabízí hospodářská a měnová unie v oblasti hospodářského růstu a rozvoje zaměstnanosti.

1.7 Opatření navrhovaná členy Evropského hospodářského a sociálního výboru se soustředí právě na potřebu posílení

evropského hospodářského řízení. Tato opatření jsou zaměřena na koordinaci hospodářské a fiskální politiky co se týče ozdravení rozpočtů členských států a opětovného zahájení investic určených k dosažení cílů stanovených v Lisabonské strategii.

2. Od Maastrichtské smlouvy po Pakt o stabilitě a růstu

2.1 Přijetí Paktu o stabilitě a růstu v roce 1997 znamenalo nástroj na pokračování záruk na udržení *rozpočtové kázně* uvnitř hospodářské a měnové unie, kterou zahájila Maastrichtská smlouva⁽¹⁾. Na základě tohoto principu představovala *rovnováha veřejných financí* pro své tvůrce způsob, kterým posílit podmínky příznivé pro současnou *stabilitu* cen a pro silný a udržitelný *růst* schopný podporovat tvorbu pracovních míst.

2.2 Tento přístup předpokládá, že „sledování cíle týkajícího se vyváženého rozpočtu, s deficitem blížícím se nule nebo s přebytkem, umožní členským státům čelit normálním cyklickým fluktuacím a udržovat schodek veřejného rozpočtu uvnitř stanovené hodnoty 3 % HDP“⁽²⁾.

2.3 Pakt o stabilitě a růstu je založen na následujících základních prvcích:

- *politický závazek stran zapojených do paktu* (Komise, členské státy, Evropská rada), který se zakládá na ochotě včasné posilovat průběh kontroly rozpočtu a koordinace hospodářských politik mezi členskými státy,
- *preventivní kontrolní činnost* umožňující předcházet možnosti, že schodek veřejného rozpočtu překročí referenční hodnotu 3 % HDP. Nařízení Rady 1466/97 posiluje na tomto poli průběh mnohostranné kontroly stavu rozpočtu a koordinaci hospodářských politik, jelikož každému členskému státu EU ukládá vypracovat *Program stability a růstu*, který se předkládá ke schválení Evropské radě,

⁽¹⁾ K formálnímu přijetí paktu došlo v roce 1997 (s cílem posílit rozpočtovou kázeň v hospodářské a měnové unii, tak jak ji stanoví články 99 a 104 Smlouvy o založení Evropského společenství), jeho hlavní provádění bylo zahájeno se zavedením eura 1. ledna 1999.

⁽²⁾ Usnesení Evropské rady týkající se Paktu stability, Amsterdam, 17. června 1997.

- varovná činnost prostřednictvím níž by se zemím, u kterých by se mělo projevit riziko vzniku nadměrného schodku, vydalo *předběžné upozornění*, které by danou zemi přimělo přijmout vhodná nápravná opatření,
- pro země, které by skutečně měly vykázat nadměrný schodek, bude vytvořen *postup při nadměrném schodku v rozpočtu* ⁽³⁾, na jehož závěru je při nepostačujícím vyrovnání schodku ze strany dané země stanoveno uplatnění sankce až ve výši 0,5 % HDP.

3. Hodnocení prvních šesti let fungování paktu

3.1 Než přistoupíme k hodnocení prvních šesti let fungování eura, je třeba uznat, že uskutečnění Evropské hospodářské a měnové unie představovalo jednu z nejvýznamnějších a nepřekvapivějších událostí v evropské historii. Pouhý fakt, že dnes přibližně 300 milionů občanů ze dvanácti evropských zemí sdílí od ledna 2002 jednotnou měnu, poskytuje představu o významu tohoto historického okamžiku pro Evropu.

3.2 Hlediska úspěchu a kritiky během prvních šesti let zkušenosti s eurem je možné uvést v zásadě dvěma termíny, které se opakují v paktu: nepochybný úspěch měnové *stability* a rovněž zřejmé zklamání z neodpovídajícího evropského hospodářského *růstu*. Je významné, že v průběhu těchto šesti let se uvnitř eurozóny udržovala inflace okolo 2 %. Udržet měnovou stabilitu se podařilo především díky vytrvalé činnosti Evropské centrální banky, která vykonává kontroly úrokových sazeb.

3.3 Druhý kladný jev spojený s vytvořením hospodářské a měnové unie představuje evropská integrace trhů (především finančních) prostřednictvím snížení transakčních nákladů a kurzovních rizik. Tato integrace ve spojení s rostoucí měnovou stabilitou vyvolala postupný pokles úrokových sazeb v eurozóně.

3.4 Současná činnost vyvolaná cenovou stabilitou a snížením úrokových sazeb umožnila, aby finanční trhy po prvním období čekání (1999-2001) kladly postupně důvěru v euro, jak je možné vidět v grafu na obrázku 3, kde je vyjádřeno zhodnocení evropské měny.

3.5 Po boku těchto evidentně kladných prvků spojených se zavedením eura existují v popředí hospodářského růstu jiné, které působí silné rozpaky. Vzpomeňme, že v zemích, které přijaly jednotnou evropskou měnu, vzrostl v průběhu druhé poloviny devadesátých let velkou měrou hrubý domácí produkt. Z tohoto důvodu existovala před vytvořením hospo-

dářské a měnové unie velká očekávání, že jednotná evropská měna povede k dalšímu posílení evropského růstu. Ve skutečnosti se však očekávaný proces posílení hospodářského růstu v eurozóně neuskutečnil. Na rozdíl od toho, co bylo možné předvídat, to byly právě země, které euro nepřijaly, ve kterých došlo k posílení hospodářského růstu. Míra růstu HDP v těchto zemích byla dokonce vyšší než v eurozóně.

3.6 Dalším neočekávaným jevem, který nastal v průběhu hospodářské a měnové unie, je přítomnost asymetrických otřesů uvnitř eurozóny. Průběh růstu byl opravdu velmi odlišný v jednotlivých členských státech v hospodářské a měnové unii a rozdíly byly větší než by se očekávalo. V některých zemích došlo k recesi, jiné zažívaly období hospodářské expanze.

3.7 Mezi očekávaními, která měla skupina členských států eurozóny, bylo to, že jednotná měna povede k větší transparentnosti cen a že díky větší konkurenci na trhu se spotřebním zbožím dojde ke snížení cen a tak k výraznému zlepšení výhod pro spotřebitele (díky zvýšení jejich reálných příjmů). K tomu, bohužel, vždy nedošlo. V důsledku chybějících kontrol v některých členských státech, a to především ve fázi *přechodu*, došlo k neoprávněnému zvýšení cen. To proběhlo určitým způsobem u cen některých potravin v Itálii, ale i v Německu a Řecku. V důsledku takových zkresení (ve způsobech převodu cen) v uvedených zemích nebylo euro přijato skupinou států eurozóny jako vhodný nástroj na zlepšení blahobytu spotřebitelů.

3.8 Je nepochybné, že historie prvních šesti let hospodářské a měnové unie představuje úspěch v zásadě měnové a finanční. S měnou, která se stala oblíbenější uvnitř kruhů finančních trhů a bank. Připomeňme, že za pouhých šest let se euro stalo druhou nejpoužívanější měnou na světě ⁽⁴⁾. Toto všechno podpořila tvrdá měnová politika, jejímž hlavním cílem bylo udržovat cenovou stabilitu, jak stanovuje hlavní cíl Evropské centrální banky, a tak zvýšit důvěru finančních trhů v novou měnu ⁽⁵⁾.

4. HMU: konflikt mezi stabilitou a růstem

4.1 Úspěchy dosažené v měnové a finanční oblasti bohužel nezpůsobily podobné úspěchy v reálné ekonomice co se týče růstu produkce a zaměstnanosti. Přestože euro představuje důležitou událost, není výraznou částí skupiny států eurozóny z výše uvedených důvodů stále ještě přijímáno tak, jak by mělo, tj. jako historický úspěch.

⁽³⁾ Postup při nadměrném schodku se nepoužije ve výjimečných případech, ve kterých: i) se projeví zvláštní událost nezávisle na vůli daného členského státu, ii) nastane hospodářská recese se snížením reálného HDP o alespoň 2 %. Stojí za to připomenout, že dodnes bylo použito 26 postupů při nadměrném schodku, z nichž 10 se týkalo zemí, které patří do eurozóny. Týkalo se to těchto zemí: Německo a Portugalsko v roce 2002, Francie v roce 2003, Řecko, Maďarsko, Česká republika, Kypr, Malta, Polsko, Slovensko, Nizozemsko, Francie, Německo, Spojené království v roce 2004, Maďarsko, Řecko, Nizozemsko a Itálie v roce 2005.

⁽⁴⁾ Internacionalizace měny je proces v základě řízený tržními silami a tudíž stupněm důvěry, který hospodářští činitelé vkládají do dané měny co se týče stability.

⁽⁵⁾ Prvořadým cílem ESCB je udržovat měnovou stabilitu. Aniž je dotčen cíl cenové stability, podporuje ESCB obecné hospodářské politiky ve Společenství se záměrem přispět k dosažení cílů Společenství, jak jsou vymezeny v článku 2. (Smlouva o EU, čl. 105 odst. 1) Cíle Unie jsou (článek 2 Smlouvy o EU) vysoká úroveň zaměstnanosti a trvalý a neinflační růst.

4.2 Tato specifická „váznoucí“ situace hospodářské a měnové unie způsobila různé interpretace povahy jejích příčin. Je možné rozlišit dva hlavní interpretační směry. Na jedné straně jsou ti (které je možné označit za *strukturalisty*), kteří tvrdí, že mezeru v hospodářském růstu je v základě způsobena strukturální strnulostí, která nesouvisí s pravidly zavedenými hospodářskou a měnovou unií. V diametrálně odlišné pozici se nacházejí *makroekonomové*, kteří tvrdí, že nejprve v Maastrichtské smlouvě a následně v Paktu o stabilitě a růstu byla zavedena pravidla, která způsobila neefektivní makroekonomickou politiku, která „zablokovala“ možnost evropského hospodářského růstu.

4.3 Přítomnost charakterově značných odlišností strukturálního charakteru ve státech, které tvoří MHU je nepochybná. Tato interpretace sama o sobě však není schopná vysvětlit nedostatečný růst, který vykazuje hospodářství eurozóny od roku 2001. Evropské země, které nejsou součástí eurozóny, vyšly ze stagnující situace lépe a rychleji než státy eurozóny. Počínaje rokem 2001 byl rozdíl mezi mírou hospodářského růstu v zemích eurozóny a zemích mimo eurozónu v průměru 1,1 % ve prospěch později jmenovaných. Pokud dále porovnáme ekonomickou dynamiku mezi zeměmi eurozóny a Spojenými státy, můžeme vidět, že ve srovnání s USA se v eurozóně nepříznivá fáze konjunktury protáhla, i když nebyla tak intenzivní.

4.4 Tyto rozdíly nelze vysvětlit výhradně faktory strukturálního charakteru. Tuto interpretaci je nutné doplnit o další vysvětlení a jak uvidíme, v tomto směru jí konkuruje druhý interpretační směr, který hodnotí současnou makroekonomickou politiku jako nevyhovující jak z hlediska měnového, tak fiskálního.

4.5 Z hlediska měnové politiky přijala Evropská centrální banka, ovlivněná svým výlučným mandátem na „zajištění měnové stability“ v eurozóně, obzvláště tvrdou měnovou politiku, když stanovila cíl pro míru růstu inflace na 2 %, což bylo považováno v průběhu stagnace za příliš závazné. Je však třeba uznat, že existence velkých odlišností uvnitř eurozóny neumožnila ECB, aby prostřednictvím rozhodnějšího snížení úrokových sazeb pohotově reagovala na obtížnou situaci spojenou s konjunkturou.

4.6 Ani z hlediska fiskální politiky neumožnilo jednání zemí eurozóny včasné řešení obtížné situace, která vznikla v roce 2001. Ve fázi stagnace udržovaly země eurozóny svůj poměr dluhu k HDP na téměř konstantní úrovni (v letech 2001-2003 se tento poměr pohyboval od 69,6 % do 70,8 %), zatímco USA ve stejném období jednaly pohotověji (v letech 2001-2003 v rozmezí 57,9 % až 62,5 %) a prováděly tak keynesiánskou politiku řešení stagnace prostřednictvím deficitních výdajů.

4.7 Neschopnost zemí eurozóny přijmout anticyklickou rozpočtovou politiku je možné přičítat z části dědictví minulosti (týkající se vysokých veřejných dluhů národních vlád a neschopnosti snížit je v průběhu expanzivní fáze v letech

1996-2000) a z části závazku týkajícího se Paktu o stabilitě a růstu. Tento pakt ukládá jak zemím, které vykazují poměr veřejného dluhu k HDP nižší než je hranice 60 % (Španělsko 48,9 %, Irsko 29,9 %, Nizozemsko 55,7 %, Finsko 45,1 %), tak zemím, které nevykazují znepokojující údaj, protože pouze mírně přesahuje stanovenou hranici (Německo 66,0 %, Francie 65,6 %, Rakousko 65,2 %, Portugalsko 61,9 %), rozpočtový závazek mnohými považován za neoprávněný⁽⁶⁾. Jedna z hlavních kritik paktu se týkala hlavně kritéria týkajícího se schodku veřejného rozpočtu ve výši 3 % HDP. Toto kritérium bylo považováno za zcela dobrovolné a nadbytečné a to jak ve fázi recese, tak ve fázi expanze. Ve fázích recese neumožňovalo jednotlivým vládám vytvořit expanzivní fiskální politiku, jež by ekonomikám umožnila překonat tyto fáze v příznivých časových horizontech. Ve fázích expanze nezajišťovalo, že jednotlivé vlády zaujmou „řádný“ postoj a posílí svoji rozpočtovou kázeň. Pakt byl tak obviňován, že představuje jeden z hlavních nástrojů evropské institucionální inercie v oblasti makroekonomie. Pakt se soustředil výhradně na přechodné cíle (vyvážený rozpočet a finanční stabilita) a přehlížel nebo přímo zabráňoval dosažení konečných cílů makroekonomické stability (hospodářského růstu a úplné zaměstnanosti)⁽⁷⁾.

4.8 Velká část návrhů reformy požadovala soustředění pozornosti spíše na poměr veřejného dluhu k HDP než na poměr schodku veřejného rozpočtu k HDP. V tomto novém kontextu se pakt zaměřoval na udržitelnost dluhu zemí eurozóny tím, že zavedl větší flexibilitu pro země, jejichž veřejný dluh byl nižší než nebo se blížil 60 % HDP.

4.9 V září 2003 vypracoval ekonom Paul De Grauwe zajímavý návrh reformy, na základě níž by vlády států eurozóny musely stanovit svůj cíl týkající se poměru veřejného dluhu k HDP (na základě svých ekonomických a finančních podmínek) a následně přijmout řadu opatření v oblasti hospodářské politiky, která by byla v souladu se stanoveným cílem. Přestože návrh pana De Grauwe zahrnoval možnost, aby se každá země mohla krátkodobě odchýlit od stanoveného cíle (s ospravedlněním na základě zvláštních stavů konjunktury), zajišťoval, že ve střednědobém či dlouhodobém časovém horizontu by se poměr veřejného dluhu k HDP blížil k dosažení předem stanoveného cíle.

4.10 Další návrh reformy paktu zajišťoval zavedení „zlatého pravidla“ veřejných financí, na základě kterého neměly být do výdajů podílejících se na schodku veřejného rozpočtu započítávány investiční výdaje umožňující dosažení cílů stanovených v Lisabonské strategii (zavádění a šíření technologických inovací, výdaje na výzkum a vývoj, na odbornou přípravu atd.)

4.11 Zavedení „zlatého pravidla“ vyvolává kritiku neurčitosti konceptu veřejných investic, který představuje nedostatek, jehož následkem by do takových investičních výdajů mohl být zahrnut jakýkoliv jiný výdaj. Na zmírnění této kritiky navrhuji někteří, mezi nimi i francouzský ekonom J.P. Fitoussi, že by veřejné investice spadající pod „zlaté pravidlo“ měla určit Evropská rada po konzultaci s Evropským parlamentem. Tímto

⁽⁶⁾ Paul De Grauwe, 2003.

⁽⁷⁾ J. P. Fitoussi, 2004.

způsobem by neurčitost definice veřejných investic byla přeměněna v příležitost na rozvoj koordinované politiky prostřednictvím stanovení takového systému pobídek, s jehož využitím by jednotlivé země byly podníceny investovat do určitých oblastí veřejného zájmu⁽⁸⁾. V tomto směru je zajímavý a stál by za prohloubení nedávný návrh předsedy Komise, pana Barrose, na vytvoření fondu Společenství určeného na investice evropského zájmu nezbytné k růstu a hospodářskému rozvoji.

4.12 Již předtím byla zahájena široká debata o vhodných investicích, které by umožnily opravdové provádění paktu. Konfrontace se zakládala v podstatě na dvou protikladných představách. Jedna skupina upřednostňovala zachovat systém dohodnutých pravidel, druhá chtěla, aby pakt podporoval rozhodnutí politické povahy vyjádřené vládami a zakládající se na souvisejících zásadách ekonomické povahy. Tak se objevila potřeba reformovat pakt na základě systému pravidel umožňujících potvrdit jeho technickou, ekonomickou a politickou legitimitu⁽⁹⁾.

5. Reforma paktu: od návrhu předloženého Evropskou komisí⁽¹⁰⁾ k návrhu vydanému Evropskou radou⁽¹¹⁾

5.1 Kritika namířená k paktu měla širokou odezvu, když následkem ožehavého stavu konjunktury v letech 2002-2003 byl pakt podroben celé řadě tlaků, které byly důkazem potřeby přistoupit k jeho reformě. Připomeňme odmítnutí Německa a Francie podřídit se hranici 3 % a ostrou výměnu názorů, která následovala mezi Komisí a Evropskou radou. Věcně došlo k vyložení institucionální „roztržce“, která přešla od komunitární metody otevřené koordinace, stanovené pravidly paktu, až k metodě mezivládní kontroly, která je zcela autoreferenční. Velká část návrhů reformy trvala na potřebě soustředit pozornost spíše na poměr veřejného dluhu k HDP než na poměr schodku veřejného rozpočtu k HDP.

⁽⁸⁾ J. P. Fitoussi, 2004.

⁽⁹⁾ Pro zdůraznění významu debaty zahájené v roce 2004 o reformě Paktu o stabilitě a růstu je vhodné uvést závěry nedávného článku, jehož autorem je Jean Pisani-Ferri: *The significance of the debate that will take place in the coming months should not be underestimated. The key issue that clearly emerges is whether economic governance in the Eurozone should be based on legally binding fixed rules or on collective decisions underpinned by economic principles. The first model has been tried - until politics reclaimed its rights. The second has not yet been tried - but the evidence is that it cannot be made successful in the absence of technical, economic and political legitimacy. If no agreement is reached, or if the second model fails, the Eurozone is likely to adopt some kind of revamped version of Sinatra doctrine - which is certainly not the best way to manage a currency union. The Sinatra doctrine, named after the Frank Sinatra song „My Way“, was the name that Mikhail Gorbachev used to describe the policy of allowing neighbouring Warsaw Pact nations to determine their own internal affairs. What followed is known.* Pisani-Ferri, J. (2005).

⁽¹⁰⁾ KOM(2004) 581 v konečném znění.

⁽¹¹⁾ KOM(2005) 154 v konečném znění a KOM(2005) 155 v konečném znění

5.2 Institucionální konflikt uvnitř Evropské unie byl odrazem rozporu mezi dvěma pilíři fiskální a hospodářské politiky Unie: zajistit hospodářský růst v souladu s rozpočtovou kázní členských států. Stalo se velmi naléhavým přistoupit k takové reformě paktu, která by byla schopná mu zajistit posílení prostřednictvím kompatibility dvou pilířů, Komise vypracovala na podzim 2004 návrh reformy, který byl později předložen Evropské radě a ve kterém bylo stanoveno pět hlavních směrů:

5.2.1 v postupech dohledu nad účetní rovnováhou je třeba soustředit se na dluh a na udržitelnost rozpočtových situací, ale stále zachovávat dohled nad stavem schodku;

5.2.2 stanovit střednědobé rozpočtové cíle pro každý členský stát s ohledem na jednotlivá specifika. Tak by bylo na jedné straně umožněno vyhnout se hranici 3 % v poměru schodku k HDP v průběhu nepříznivých konjunktur a na druhé straně snížit poměr veřejného dluhu k HDP, a to i přes očekávaný dopad, který bude mít stárnutí populace v některých zemích;

5.2.3 v postupech pro nadměrné schodky bylo navrženo brát velmi v úvahu hospodářské okolnosti. Definice „výjimečných okolností“, která v paktu umožňuje vyhnout se postupům pro nadměrný schodek, by mohla být upravena tak, aby umožňovala vzít v úvahu stavy dlouhodobé recese. Postup nápravy nadměrného schodku by mohl být upraven a vzít v úvahu jak cyklické podmínky, tak rizika udržitelnosti. Takto se způsob postupu nápravy jeví více odpovídající charakteristikám dané země, protože zajišťuje, že náprava schodku může být vykonána v širším časovém období než je rok následující po roce, ve kterém byl schodek vykázan;

5.2.4 zajistit účinnost preventivních činností v opravě neúměrných stavů rozpočtu. Včasnost preventivní činnosti zaručí, že nutná opětovná vyvážení rozpočtu budou provedena v průběhu příznivých fází konjunktury;

5.2.5 posílit použití pravidel pro dohled. V návrhu je předběžné upozornění svěřeno Komisi bez jakéhokoli předběžného schválení Radou. Tak se posílí kontrolní pravomoc jak Komise, tak národních institucionálních kontrolních orgánů.

5.3 Návrh reformy paktu nepředstavuje pro Komisi revoluční řešení, ale další krok k vyřešení kritické situace, která by mohla vést k institucionální krizi, jako se to již stalo v minulosti. Komise zamýšlela přizpůsobit pakt stávající situaci a získat tak pro něj více důvěryhodnosti a zvýšit přijatelnost („ownership“) jeho ustanovení v členských státech.

5.4 Evropská rada, která zasedala na jaře 2005, přinesla odpověď, která se zcela lišila od představ Komise. Na svém zasedání, které se uskutečnilo na jaře (22.-23. března 2005) Evropská rada odsouhlasila dokument předložený Radou Ecofin nazvaný *Zlepšení uplatnění Paktu o stabilitě a růstu*, který zásadním způsobem tento pakt pozměnil. Změny, které se týkaly *urychlení a vyjasnění postupu při nadměrném schodku* (nařízení Rady (ES) č. 1056/2005, z 27. června 2005) a *posílení dohledu nad stavy rozpočtů a nad hospodářskými politikami* (nařízení Rady (ES) č. 1055/2005 z 27. června 2005). V důsledku těchto změn se zavedl pružnější postup, který bere v úvahu polehčující okolnosti pro země potýkající se s nadměrným schodkem a zároveň prodloužení doby na nápravu tohoto schodku. Stojí za to se soustředit na hlavní změny, které byly v paktu provedeny Evropskou radou.

5.4.1 Jedna z hlavních zavedených změn se týká definice *střednědobých rozpočtových cílů*. V předcházející verzi paktu byly tyto cíle považovány za téměř vyrovnaný rozpočet nebo za rozpočtový přebytek, přičemž deficit až do -0,5 % HDP byl přijatelný v některých případech nejasnosti metod kvantifikace jednotlivých rozpočtových položek. S odchylkami od střednědobého cíle se nepočítalo.

5.4.1.1 Podle změn navrhovaných Evropskou radou se rozsah schodku veřejného rozpočtu členských států v HMU a států přistupujících k evropskému směnnému mechanismu ERM II, může pohybovat v rozmezí od vyrovnaného rozpočtu respektive přebytku (pro země s velkým schodkem a malým potenciálem růstu) až po možný schodek rozpočtu, který se bude rovnat 1,0 % HDP (pro země s nízkým schodkem a vysokým potenciálem růstu). Možné odchylky od střednědobého cíle jsou přípustné v případě, kdy vláda dané země uskutečnila strukturální reformy.

5.4.2 *Postup úpravy vedoucí ke střednědobému rozpočtovému cíli*. V předchozí verzi nebyl paktem stanoven postup návratnosti, ale rozhodnutími přijatými Evropskou radou.

5.4.2.1 V nové verzi je možné, aby se určitá země odchýlila od střednědobého cíle a počítala se s tím, že toto odchýlení bude napraveno prostřednictvím **roční úpravy ve výši 0,5 % HDP**. Snahy o vyrovnání mohou být méně zřetelné v hospodářsky slabším období a naopak značné v případě hospodářské konjunktury tak, aby se nečekáný dopad těchto fází mohl využít ke snížení schodku a zadlužení. Odchylky jsou povoleny v případě strukturálních reforem, zatímco se sankcemi v případě nedosažení 0,5 % ročního vyrovnání se nepočítá.

5.4.3 Hlavní faktory nedostatečného dodržování 3 % referenční hranice v poměru schodku k HDP. V předchozím paktu se počítalo s přechodnými a mimořádnými okolnostmi jako byly např.: přírodní katastrofy, pokles HDP o 2,0 %, pokles HDP pohybujícího se mezi 0,75 % a 2,0 % podle uvážení Rady. S dalšími možnými faktory se nepočítalo.

5.4.3.1 V navrhované reformě paktu jsou uvedeny **mimořádné faktory**, ale nejsou vyčísleny: negativní míra růstu ročního objemu HDP, nahromaděný pokles výroby provázený nižší mírou růstu HDP než je růst potenciální. K těmto odůvodněním se přidávají **další významné faktory**, které musí vzít Komise na vědomí při „kvalitativním vyhodnocování překročení 3 % referenční hodnoty“:

- i) vývoj růstového potenciálu;
- ii) přetrvávající konjunkturní oslabení;
- iii) provádění Lisabonské strategie;
- iv) výdaje na výzkum, vývoj a inovace;
- v) předchozí úpravy rozpočtu, ke kterým došlo v příznivém konjunkturním období;
- vi) udržitelnost dluhového zatížení;
- vii) veřejné investice;
- viii) kvalita veřejných financí;
- ix) objem finančních příspěvků na podporu mezinárodní solidarity;
- x) objem finančních příspěvků vycházejících z dosažení cílů evropské politiky v rámci sjednocovacího procesu ⁽¹²⁾;
- xi) důchodová reforma.

5.4.4 *Lhůta pro nápravu deficitu*. V původním paktu bylo stanoveno, že náprava se má dosáhnout v roce, který nesleduje po zjištění deficitu, v případě, že se nevyskytly mimořádné okolnosti. Tyto okolnosti však nebyly specifikovány a Rada tedy mohla stanovit novou lhůtu.

5.4.4.1 V novém paktu zůstane obecně zachována lhůta na nápravu zpravidla jeden rok po zjištění deficitu, ale v případě mimořádných okolností, které jsou součástí výše zmíněných faktorů, může být tato lhůta prodloužena o dva roky po zjištění deficitu. Celá řada termínů spojených s postupem týkajícím se nadměrného schodku bude časově pozdržena.

5.5 V porovnání s původním návrhem Komise představuje reforma schválená Evropskou radou zásadně odlišný přístup a bude asi obtížné ji vnímat jako kompromis mezi návrhem Komise a požadavky Rady. Reforma zavádí mnohé prvky, které povedou k oslabení paktu tím, že dojde k nerovnoměrnému přerozdělení pravomocí mezi jednotlivými evropskými institucemi. Vznikne tak asymetrie v pravomocích mezi Komisí, která jakožto strážkyně Smluv bude ve velké míře oslabena, Radou, která bude značně posílena a Evropským parlamentem, jehož role je v tomto procesu zcela pominuta.

⁽¹²⁾ Faktor zařazený na žádost německé vlády v souvislosti s pokrytím nákladů spojených se sjednocením Německa. Není však vyloučeno, že by se také jiné vlády, které požadují větší shovívavost co se týče jejich rozpočtových deficitů v souvislosti s přispíváním do rozpočtu EU, mohly na tuto výjimku v budoucnu odkazovat (J. Bouzon, G. Durand, 2005).

6. První hodnocení procesu reformy Paktu o stabilitě a růstu

6.1 Reforma, se kterou přichází Evropská rada oslabuje z velké části princip rozpočtové kázně, zavedený Maastrichtskou smlouvou (1991) a následně potvrzený Paktem o stabilitě a růstu schváleným na zasedání Evropské rady v Amsterdamu v roce 1997. Jak již uvedli J. Bouzon a G. Durand (2005), schizofrenie schváleného procesu reformy byla patrná již v dokumentu Rady Ecofin z 21. března. Uvádí se v něm, že: *Je především nutné zajistit rovnováhu mezi vyšším stupněm ekonomických rozvah a politickou volností jednání při dohledu a koordinaci rozpočtové politiky a nevyhnutelnosti nadále rozvíjet jednoduchý, transparentní a uplatnitelný rámec založený na pravidlech*. Ve skutečnosti se jednalo o skutečný konflikt mezi požadavkem dosáhnout určitého volného prostoru v politickém a hospodářském rozhodování na jedné straně a udržení jednoduchého, transparentního a posíleného právního rámce na straně druhé. Zdá se, že současný proces reformy upřednostnil konjunkturní a politický prvek před jednoduchým a transparentním právním rámcem.

6.2 Daná reforma oslabuje pakt zejména ve dvou směrech: na jedné straně prodloužením termínů plnění, na druhé straně zavedením systému výjimek a osvobození, do něhož může spadat jakákoliv situace, právě proto, že hodnotící kritéria mohou být interpretována různým způsobem. Kombinace těchto dvou prvků může vést k oslabení a menší transparentnosti rozpočtového dohledu. V této souvislosti se cíl vyrovnání veřejných financí, jak poznamenala Deutsche Bundesbank, stává pohyblivým cílem, a *moving target* ⁽¹³⁾. S paktem, který může jen podmíněčně zaručit cíl zajištění rozpočtové kázně členských států, by mohla mít ECB tendenci zastávat výlučnou roli strážce paktu a měnové stability Evropské unie. Tato situace by mohla vyústit, z makroekonomického hlediska, ve *hru s nulovým součtem*, kde zisky vycházející ze zpomalení daňové politiky by byly kompenzovány *ztrátami* vycházejícími ze zpřísněných podmínek měnové politiky ⁽¹⁴⁾.

6.3 Kromě toho, že je reforma výsledkem jednoznačného pokusu, korunovaného úspěchem, národních vlád o znovuzískání nástroje hospodářské politiky, který jim byl alespoň z části paktem odejmut, je také třeba uvést některé další obecné úvahy.

6.4 Je jisté, že stálý růst poměru schodku k HDP se odráží růstem poměru veřejného dluhu k HDP. Je ale rovněž pravdou, že v rámci udržitelnosti veřejných financí se deficit dostává do střednědobého cíle a veřejný dluh do cíle konečného ⁽¹⁵⁾.

⁽¹³⁾ Deutsche Bundesbank, Monthly Report April 2005.

⁽¹⁴⁾ V tiskovém prohlášení Evropská centrální banka prohlásila: seriously concerned about the proposed changes to the SGP (...) all parties concerned to fulfil their respective responsibilities. ECB, 2005.

⁽¹⁵⁾ Jak bylo již správně uvedeno v návrhu Paula De Graauwa, 2003, citovaného v předchozím bodu.

6.4.1 Z toho plyne, že jeden z hlavních problémů HMU je spojen s dlouhodobou udržitelností veřejných financí členských států. Bylo by tedy vhodné zajistit společné nástroje Společenství, které by dokázaly zajistit ozdravení veřejných financí v zemích s vysokým veřejným dluhem tak, aby udržitelnost veřejných financí kromě záruky měnové stability umožnila spuštění procesu rozvoje a růstu.

6.4.2 Udržitelnosti veřejných financí se nedosahuje pouze automatickým snižováním sociálních výdajů, ale optimalizací růstu stupně účinnosti, v souladu s principem několikrát prosazovaným Evropskou komisí: „sociální zabezpečení hraje důležitou roli jakožto potenciální produktivní faktor, který poskytuje záruku toho, že jsou efektivní, dynamická a moderní národní hospodářství založená na pevném základu a sociální spravedlnosti“ ⁽¹⁶⁾.

6.5 Dalším bodem, který charakterizuje dokument návrhu Rady Ecofin a následně i proces reformy samotného paktu přes nařízení 1055/2005 a 1056/2005, je zmínka o důchodové reformě. V daném dokumentu je věnováno mnohem více prostoru nutnosti dospět k reformě evropských důchodových systémů (s tím, že bude upřednostněno zavedení *vícepilířového* veřejného a soukromého systému) než roli, kterou by měl hrát veřejný dluh při posuzování udržitelnosti veřejných financí členských států. V tomto kontextu mají země, které uskutečnily podobné reformy nárok se odklonit od střednědobého cíle nebo překročit 3 % hranici stanovenou pro deficit.

6.5.1 V této souvislosti se zavádí koncept „implicitních závazků“ (*implicit liabilities*), neboli závazků spojených se vzrůstajícími výdaji, kterým budou některé země muset v blízké budoucnosti čelit v důsledku stárnutí jejich populace. Koncept implicitních závazků se tak stává součástí takového systému kritérií, na jejichž základě budou Komise a Rada hodnotit udržitelnost veřejných financí členských států. Problém takového přístupu spočívá v tom, že – jak bylo zdůrazněno J. Bouzonem a G. Durandem – neexistuje jednotný názor na jejich definici ani na to, co by mělo být jejich obsahem ⁽¹⁷⁾.

7. Návrhy EHSV týkající se posílení evropského hospodářského řízení

7.1 Bohužel v průběhu procesu reformy spuštěného Komisí na podzim 2004 a zakončeného reformou paktu vydaného Evropskou radou na jaře 2005, chyběla odvaha k novému prodiskutování a definici teoretického a ideologického základu

⁽¹⁶⁾ Komise Evropských společenství: 1995, 1997, 2003.

⁽¹⁷⁾ ... Potentially, the boundaries of these liabilities could extend far beyond the simple pension. According to the OECD document, in some member countries, only the liabilities associated with the pension system of public employees, (for which there is contractual relation), are included in the definition of public debt. This seems to be the approach supported by the Ecofin report. J. Bouzon e G. Durand, 2005.

paktu. Tato nedostatečná vůle ohrozila možnost dosáhnout zásadní přeměny a dokončení samotného paktu ⁽¹⁸⁾. Přeměna byla nevyhnutelná k tomu, aby se „již pro vždy“ vyřešil *paradox svrchovanosti*, který vyplývá nejen z daného paktu, ale odráží se i v mnoha dalších oblastech evropské politiky.

7.2 Tento paradox, který spočívá v tom, že na jedné straně se nacházejí národní státy a Evropský parlament, které představují zastupitelské orgány s demokratickou legitimitou, které však nedisponují vhodnými nástroji hospodářské politiky a na straně druhé instituce jako je Komise a Evropská centrální banka, které sice nemají přímou legitimitu, zato jsou přesto vybaveny vhodnými nástroji hospodářské politiky. Tímto vzniká protiklad mezi legitimitou bez moci a moci bez legitimacy. Moc, která v tomto posledním případě zakládá svou legitimitu ne na bázi jasně demokratického procesu, ale naopak na *systému doktríny* na jehož základě je role vlád neutralizována. Aby mohlo dojít k vyřešení protikladu svrchovanosti, musí se vyřešit protiklad legitimacy bez moci a moci bez legitimacy.

7.2.1 Kritéria, která je třeba přijmout ke zhodnocení hospodářské situace členských států vycházejí z tohoto dogmatického systému a jsou představovány: vyrovnaností rozpočtu, pružností trhů, strukturálními reformami, atd. Dlouhodobé cíle jako je makroekonomická stabilita, růst a plná zaměstnanost, které jsou základem Lisabonské strategie ⁽¹⁹⁾ byly kvůli těmto hlavním cílům udržitelných veřejných financí zatlačeny do pozadí.

7.3 V tomto specifickém kontextu se snažila reforma paktu o vyřešení *paradoxu svrchovanosti*. Evropská rada omezila kontrolní pravomoc Komise a přidělila tuto pravomoc speciální radě tvořené ze zástupců spadajících do kategorie *kontrolovatelných*. Na otázku „Kdo kontroluje kontroly?“ existuje trochu znepokojivá odpověď: „Ti, kteří mají být kontrolováni!“ Nedostatek demokracie, vyplývající z původní verze Paktu o stabilitě a růstu se nezdá být jeho reformou překonán, ba naopak, k tomuto nedostatku přibývá další, spojený s nedostatkem transparentnosti a jednoduchosti. Za stávající situace by stálo za to si položit otázku, jak by se mohl Evropský parlament zasadit o zlepšení úrovně demokratické legitimacy paktu. V tomto kontextu je třeba zjistit, jaké prostředky by mohly vést ke zlepšení situace a dosažení vyváženosti pravomocí mezi Komisí, Radou a Evropským parlamentem.

7.4 Po uskutečnění procesu reformy paktu se objevila celá řada případů, které vážně narušily proces sjednocování Evropy. Na mysl máme především negativní výsledky referenda o Evropské ústavě ve Francii a v Nizozemí, dále rozhodnutí o pozastavení referend o schválení Evropské ústavy v ostatních

zemích a nedosažení očekávané dohody týkající se evropského rozpočtu pro finanční období 2007-2013. Je to jako by se pomalý, ale neochvějný proces budování evropského puzzle přerušil, protože se každý z členských států rozhodl rozstříhat jednotlivé dílky mozaiky podle svých vlastních národních zájmů. Proto jednotlivé dílky puzzle už do sebe nezapadají a mohou ležet vedle sebe nebo se překrývat a tím vytvořit nanejvýš neúplnou mozaiku, která se zcela rozpadne při sebe-menším otřesu, náhodném či nikoliv, při snaze účastníků o jeho společnou kon(de)strukci.

7.5 A právě v této choulostivé situaci, ve které se momentálně Evropa nachází je třeba učinit rozhodnutí, která by způsobila obrat v probíhající diskusi. Z tohoto důvodu je třeba zhodnotit, zda by nebylo vhodné následovat radu, kterou nedávno v jednom svém článku vyslovil J. Habermas ⁽²⁰⁾. Tento německý filosof uvádí, že je Evropská unie v současné době *paralyzována nevyřešeným konfliktem mezi různým a neslučitelným pojetím cílů*, a že by evropské instituce měly tento konflikt internalizovat a zviditelnit, aby jej mohly úspěšně vyřešit. EHSV vítá návrh poskytnout více prostoru pro celou řadu *hlubších politických debat* týkajících se mnoha oblastí, ke kterým by mělo dojít dobrovolně a ne z nutnosti mezi zeměmi Evropské unie. Tyto hlubší debaty by umožnily překonat situaci „stagnace“, vycházející z nezbytnosti dosáhnout jednohlasného mezinárodního konsensu v Evropské unii složené z 25 členských států.

7.6 Tyto hlubší diskuse by se měly uskutečnit prostřednictvím nástroje *posílené spolupráce*, uvedeného ve článcích 43 a 44 Niceské smlouvy, mezi alespoň osmi členskými státy. Tato spolupráce, která na jednu stranu umožní dosáhnout sdílených rozhodnutí pomocí méně přísných procedurálních norem, by na stranu druhou měla zůstat „otevřená“ neboť podle článku 43 b Niceské smlouvy mají mít všechny členské státy možnost přidat se v jakémkoliv okamžiku k této skupině.

7.6.1 První oblastí, kde by se přistoupilo k uplatnění posílené spolupráce by mohla být Hospodářská a měnová unie. Základní princip, pro nějž je nezbytné využití posílené spolupráce v oblasti Hospodářské a měnové unie, je svázán se skutečností, že některé země, které v současné době používají jednotnou měnu, bezpochyby potřebují dosáhnout sladění vlastních hospodářských politik v souladu s ostatními zeměmi, které ještě nejsou součástí systému jednotné měny. Rozpočtová politika je kromě toho nedílnou součástí hospodářské politiky a z toho důvodu, jak již EHSV uvedl v ostatních svých stanoviscích ⁽²¹⁾, sladění opatření týkající se těchto oblastí v zemích eurozóny by mohla přispět k lepší hospodářské a sociální soudržnosti celého systému EU.

⁽¹⁸⁾ J. Bouzon a G. Durand, 2005.

⁽¹⁹⁾ J. P. Fitoussi, 2004.

⁽²⁰⁾ Habermas, J. 2005, *Evropu může zachránit pouze sen*, La Repubblica, 9.6.2005.

⁽²¹⁾ Daňová otázka v Evropské unii: společné principy, konvergence daňových norem a možnost zavést hlasování kvalifikovanou většinou, Úř. Věst. C 80, 30.3.2004, s. 139.

7.6.2 Země účastníci se HMU by mohly jmenovat evropského koordinátora a mluvčího pro otázky hospodářské politiky členských států EU, který by nedisponoval pouze mandátem ke koordinaci evropských hospodářských politik, ale měl by i skutečnou pravomoc k zajištění této koordinace. Měl by zároveň pracovat ve shodě buď s prezidentem Evropské centrální banky nebo s předsedou Evropské komise.

7.6.3 Členové skupiny posílené spolupráce by kromě jiného mohli rozhodovat o ustanovení pravidelných slyšení mezi koordinátorem skupiny posílené spolupráce HMU, Komise, Rady, Evropského parlamentu a Evropské centrální banky. Prostřednictvím této činnosti by se mohlo zkusit dosáhnout vyvážení systému pravomocí, který se zdá v současné době příliš nakloněný pouze na jednu stranu, kterou představuje Evropská rada.

7.6.4 Koordinace hospodářských politik mezi členskými státy HMU se bude muset konkretizovat ve stanovení priorit hospodářské politiky a nástrojů vhodných k realizaci těchto cílů. Bude se muset počítat s kontrolou v reálném čase, aby mohly být v průběhu procesu provedeny nezbytné úpravy. V tomto kontextu posílení evropského hospodářského řízení bude muset být realizováno za pomoci makroekonomického dialogu a v souladu s evropským sociálním dialogem.

7.7 Kromě posílené spolupráce by bylo zajímavé zvolit cestu navrženou v bílé knize z roku 1993⁽²²⁾ J. DELORSEM, tzn. vytvořit Evropský fond na podporu hospodářského růstu a zvýšení evropské konkurenceschopnosti prostřednictvím vydání dlouhodobých obligací Unie, spojené s hmotnými i nehmotnými strategickými infrastrukturními projekty. Ostatně

rozvojový fond navržený předsedou Barrosem se ubírá tímto směrem.

7.8 Proces posílení evropského hospodářského řízení vyžaduje zapojení všech členských států, jelikož představuje příležitost možného růstu pro celou Evropskou unii.

7.9 Diskuse o reformě Paktu o stabilitě a růstu poukázala na protiklady institucionálního charakteru existující v Evropské unii.

7.10 Provádění Paktu o stabilitě a růstu vyžaduje objasnění institucionální budoucnosti Unie. Pouze tímto způsobem se bude pakt moci stát nástrojem schopným zajistit hospodářský růst a tím vytvořit nová pracovní místa a současně zažehnat nebezpečí hospodářské nestability.

7.11 V choulostivé situaci, v jaké se dnes Evropa nachází, je třeba učinit odvážná rozhodnutí, aby se dodal nový impuls myšlenke Evropy, který nám odkázali otcové zakladatelé.

7.12 K tomu, aby se mohl Pakt o stabilitě a růstu úspěšně provádět, a aby se mohly realizovat cíle, které determinovaly jeho vznik, je zapotřebí dosáhnout rozsáhlého konsensu a podpory ze strany veřejnosti a nejen ze strany evropských institucí a národních vlád. Z tohoto důvodu se EHSV zasadí v průběhu příštích měsíců o organizaci konference, během níž se bude snažit o rozsáhlejší a hlubší konfrontaci všech stran zainteresovaných v daném procesu, od zodpovědných zástupců jednotlivých institucí přes představitele občanské společnosti až po sociální strany.

V Bruselu dne 15. února 2006.

předsedkyně

Evropského hospodářského a sociálního výboru

Anne-Marie SIGMUND

⁽²²⁾ Komise Evropských společenství, 1993, „Bílá kniha: Růst, konkurenceschopnost, zaměstnanost – výzvy současnosti a cesty do 21. století“ KOM(93) 700 v konečném znění, Brusel, 5.12.1993.

Stanovisko Evropského hospodářského a sociálního výboru k Hlavním směrům hospodářské politiky (2005 – 2008)

(2006/C 88/16)

Dne 10. února 2005 rozhodl Evropský hospodářský a sociální výbor v souladu s ustanoveními čl. 29, odst. 2 Jednacího řádu o vydání stanoviska k *Hlavním směrům hospodářské politiky (2005-2008)*.

Specializovaná sekce „Hospodářská a měnová unie, hospodářská a sociální soudržnost“, kterou Výbor pověřil přípravou podkladů na toto téma, přijala stanovisko dne 27. ledna 2006. Zpravodajem byl pan METZLER.

Na 424. plenárním zasedání, které se konalo ve dnech 14. a 15. února 2006 (jednání ze dne 15. února 2006), přijal Evropský hospodářský a sociální výbor následující stanovisko 79 hlasy pro, 18 hlasy proti a 9 členů se zdrželo hlasování.

Závěry a doporučení

EHSV se rozhodl pro stanovisko z vlastní iniciativy s ohledem na jarní vrcholné setkání v roce 2006, protože chce aktérům evropské hospodářské politiky pro jejich další činnost poskytnout podněty pocházející z různých zájmů občanské společnosti.

Na pozadí trvajícího oslabení růstu v evropském prostoru resp. v EU a výzev plynoucích především také z globalizace a demografických změn zastává Výbor ve svém stanovisku z vlastní iniciativy k Hlavním směrům hospodářské politiky (2005-2008) názor, že – v souladu s Lisabonskou strategií – k překonání současných konjunkturálních problémů a problémů se zaměstnaností v EU je nezbytná koordinovaná makropolitika, která by aktivně podporovala růst a zaměstnanost. Krize důvěry, která panuje ve velkých národních ekonomikách eurozóny, může být navíc překonána pouze orientací na základní principy finanční a sociálně politické udržitelnosti. Výbor proto také sdílí názor Komise, že ve státech EU je bezpodmínečně nutná rozpočtová politika, která odpovídá příslušným přijatým závazkům.

Výbor podporuje požadavek Komise na trvalou modernizaci systémů sociálního zabezpečení. Aby byla snížena nezaměstnanost, je také třeba zvýšit flexibilitu pracovních trhů. Přitom je třeba zachovat sociální jistotu, které mnoho lidí právem důvěřuje. Zároveň je třeba mobilizovat stávající potenciál pracovních sil. Za tuto oblast jsou zodpovědní sociální partneři a vlády členských států, aby vytvořili rovnováhu mezi flexibilitou a jistotou přístupnou pro inovace.

Zároveň s přiměřenou makroekonomickou politikou pro podporu růstu a zaměstnanosti jsou podle názoru Výboru potřebné také mikroekonomické reformy zaměřené na posílení potenciálu růstu. K tomu patří vedle opatření k posílení konkurenceschopnosti a snížení administrativy také další rozvoj vnitřního trhu EU. Výbor je toho názoru, že by bylo mylné za každou cenu srovnávat maximální stupeň integrace trhů s optimálním stupněm integrace.

V souvislosti se znalostní společností je podle Výboru velmi důležité správné udání směru v oblastech jako celoživotní

vzdělávání, rovnost příležitostí, podpora rodiny, vzdělání, výzkum a inovace. Rámcové podmínky a podpůrné mechanismy pro vytvoření prostředí vhodného pro inovace musí být proto dále vylepšeny. Výbor také všeobecně zdůrazňuje, že podpora podnikatelské iniciativy zasluhuje zvláštní pozornost.

1. Úvodní poznámky

1.1 Toto stanovisko z vlastní iniciativy k tématu Hlavní směry hospodářské politiky (2005-2008) v souvislosti s Integrovanými hlavními směry pro růst a zaměstnanost má být vnímáno jako doplněk ke stanovisku k tématu Hlavní směry zaměstnanosti – 2005/2008⁽¹⁾. Výbor opakovaně kritizuje způsoby konzultací, které neprospívají vlastní soudržnosti obou stanovisek. Současné pojednání hlavních směrů a hlavních směrů politiky zaměstnanosti by lépe zobrazilo mnohostranné provázání obou oblastí.

1.1.1 S cílem lepšího provádění Lisabonské strategie se Evropská rada na jarním zasedání usnesla, že propojí hlavní směry hospodářsko politické a politiky zaměstnanosti a bude je integrovat do lisabonského procesu.

1.1.2 Již ve svém stanovisku k Hlavním směrům hospodářské politiky 2003-2005⁽²⁾ Výbor upozorňoval na to, aby se kombinace politik více zaměřovala na růst a plnou zaměstnanost. Toto doporučení je i nadále aktuální.

1.2 Evropská centrální banka musí v rámci svých smluvních závazků kromě cenové stability vyhovět i reálně hospodářským požadavkům na růst a zaměstnanost. V rámci koordinace jednotlivých makropolitických oblastí, definovaných v kolínském procesu, musí být začleněna do konstruktivního dialogu s tvůrci rozpočtové a mzdové politiky.

⁽¹⁾ Viz stanovisko EHSV k návrhu rozhodnutí Rady o hlavních směrech politiky zaměstnanosti členských států (na základě čl. 128 Smlouvy o ES, Úř. věst. C 286, 17.11.2005, s. 38).

⁽²⁾ Viz stanovisko EHSV Hlavní směry hospodářské politiky 2003-2005 (Úř. věst. C 80, 30.3.2004, s. 120). Předkládané stanovisko je rozvinutím tohoto stanoviska.

1.3 Integrované hlavní směry je třeba vidět jako doporučení pro hospodářské politiky členských zemí, jejichž zodpovědné provádění podle principu subsidiarity ovšem spadá do oblasti členských států. „V oblastech, které nespádají do jeho výlučné pravomoci, vyvíjí v souladu se zásadou subsidiarity Společenství činnost pouze tehdy a do té míry, pokud sledovaných cílů nemůže být dosaženo uspokojivě na úrovni členských států, a proto, z důvodu jejich rozsahu či účinků, jich může být lépe dosaženo na úrovni Společenství.“ (čl. 5 Smlouvy o ES). Hospodářská politika je nicméně záležitostí všeobecného zájmu (čl. 99, odst. 1 Smlouvy o ES).

1.4 Toto stanovisko přináší pohled na celoevropské hospodářství, aniž by byla narušena různorodost jednotlivých národních hospodářství členských zemí.

2. Problematika

Východzí pozice: Současný hospodářský vývoj

2.1 Po čtyřech letech frustrujícího hospodářského růstu v EU bylo v roce 2005 dosaženo opět jen 1,5 procenta (EU-25) a 1,3 procenta (eurozóna). Existují ovšem významné rozdíly ve vývoji jednotlivých členských zemí. I přes růst hospodářství nevyužilo evropské hospodářství v plné míře celosvětové oživení. Zaostávání za jinými mimoevropskými průmyslovými zeměmi a regiony se dále zvětšilo.

2.1.1 Na základě významného poklesu hodnoty eura vycházely výrazné impulsy pouze ze zahraničního obchodu pro hospodářskou aktivitu. Důvěra evropských spotřebitelů se od roku 2003 jen pomalu zlepšila a v roce 2005 se v řadě měsíců opět zhoršila, což vedlo pouze k malému navýšení spotřebitelské poptávky. Nemůžeme ovšem ani nadále hovořit o vnitřní poptávce, která by znamenala silný konjunkturální vzestup. Dále přetrvávající nejistota evropských spotřebitelů se také odráží ve srovnání se zahraničím ve vysoké míře spořivosti.

2.1.2 Investice do vkladů, které na začátku úpadku v roce 2001 téměř nepřetržitě klesaly, v posledním roce opět posílily. Výhodné možnosti financování prostřednictvím nízkých úroků a rostoucí zisky podniků zajišťují i nadále rámcové podmínky příznivé pro investice, spíše pro finanční investice s vysokou ziskovostí na burze, než pro kapitálové investice. Výbor vyjadřuje dále znepokojení nad odlivem kapitálu do USA, který je také projevem slabého investování v Evropě. Zlepšení místních podmínek zůstává tedy prioritou, pokud má být dosažen trvalý nárůst investic. Hlavním důvodem nízké úrovně investic je v současnosti slabá spotřebitelská poptávka. Míra inflace se zároveň pohybuje i přes trvale vysoké ceny za energii na uspokojivé úrovni. To platí především pro klíčovou inflaci (bez energie a nezpracovaných potravin), která se pohybuje ještě

více pod celkovou inflací (headline). Geopolitická rizika a omezení kapacity při těžbě ropy skrývají ovšem potenciál pro budoucí inflační tlak. Výzvy ohledně vývoje cen za surovinou ropy budou ještě dále pojednány.

2.1.3 Výbor je překvapen, že rostoucí zisky velkých podniků v letech 2003 a 2004 nevyústily i přes příznivou finanční situaci a dobrou návratnost v investice do výzkumu a výroby, které by EU umožnily zmírnit konkurenci, které musí čelit. Namísto toho jsou nahromaděné likvidity odváděny na zvláštní výnosy akcionářů, zpětný nákup vlastních akcií společností, na stimulaci kurzu na burze nebo na fúze a akvizice, které jsou impulsem pro restrukturalizaci. Výbor je obzvláště znepokojen krátkodobým zaměřením, které brání nutným dlouhodobým obchodním investicím.

2.1.4 Jedním z hlavních problémů evropského hospodářství je kromě současné slabé poptávky a v porovnání se zahraničím nižšího růstu vysoká strukturální nezaměstnanost. Proto vedlo poslední konjunkturální oživení pouze ve velmi malé míře ke zlepšení na pracovním trhu. Počet nezaměstnaných se vytrvale pohybuje okolo 9 %, což je vysoké číslo, a tím zůstává vytváření hodnot v evropských národních hospodářstvích za jejich potenciálem. K tomu se přidává fakt, že současné investiční oslabení dále omezuje šance na růst v budoucnosti.

2.1.5 Tato tendence „jobless-recovery“ byla pozorována v podobné formě i na pracovních trzích v jiných srovnatelných průmyslových zemích a regionech. Situace na pracovním trhu je tam ovšem většinou významně příznivější. Podle odhadu Komise ⁽³⁾ se hospodářský růst v roce 2005 a 2006 odrazí ve více než 3 milionech nových pracovních míst v EU. Efekt bude ovšem s ohledem na míru nezaměstnanosti slabý, neboť je třeba počítat s nárůstem výdělečného obyvatelstva podmíněného návratem na pracovní trh, který bude způsoben lepší hospodářskou situací.

2.1.6 Proto zůstává zaměstnání nevyužitého potenciálu pracovní síly jednou z největších výzev, se kterou se EU musí vypořádat. Měly by být zaváděny specifické programy, které usnadní vstup žen a mladých lidí na trh práce, a další, které znovu zapojí starší pracovníky.

Další výzvy: globalizace a demografické změny

2.2 Vedle aktuálních hospodářsko-politických a finančně-politických problémových oblastí, jako jsou neuspokojivá situace na pracovním trhu a především nezaměstnanost a rostoucí deficit veřejných rozpočtů, stojí EU před dalšími výzvami, které jsou sice známy již dnes, k jejichž plnému rozvoji dojde ovšem až v budoucnosti.

⁽³⁾ Podzimní prognóza Komise 2005.

2.2.1 Za prvé se musí EU potýkat se zostřenou hospodářskou konkurencí. Silně rostoucí národní hospodářství Číny a Indie představují nové konkurenty, kteří před deseti lety v celosvětovém hospodářském hodnocení ještě nehráli žádnou roli. Celosvětový potenciál pracovní síly se zdvojnásobil, vztahy mezi kapitálem a prací se z celosvětového pohledu změnily. Čína a Indie, které mají vysoký počet obyvatel, mají ve srovnání s tradičními průmyslovými zeměmi z důvodu svého hospodářského vývoje k dispozici daleko méně kapitálu na jednoho zaměstnance.

2.2.2 Je zapotřebí podniknout vše pro to, aby dosavadní důsledky globalizace a zesílené mezinárodní dělby práce byly chápány i jako šance pro budoucnost Evropy. Po hospodářském otevření Číny a dalších jihoasijských a východoasijských států roste sice konkurence a investice, na druhé straně se pro evropské firmy otvírají obrovské trhy pro odbyt, které nabízejí významný potenciál v souvislosti s tamějším rostoucím blahobytem. Hospodářská politika musí odpovídajícím způsobem provázet strukturální změny, které s tím souvisí. K tomu patří také vytvoření celosvětových rámcových podmínek v souvislosti s ochranou ekologických a sociálních minimálních standardů i majetkových práv.

2.2.3 EU se musí vyrovnávat i s dramatickým nárůstem ceny ropy, který souvisí s globalizací a celosvětově stoupající poptávkou po ropě. Díky úsporám při spotřebě a většímu používání jiných zdrojů energie se právě v EU významně snížila závislost na ropě v porovnání s dřívějším stavem. Právě konkurující průmyslové země – např. Čína – jsou tím silněji postiženy. EU by mohla nadměrně profitovat z recyklace příjmů zemí vyvážejících ropu prostřednictvím jejich výdajů za dovoz.

2.2.4 Druhá velká výzva pro evropská národní hospodářství spočívá v demografickém vývoji a stárnutí společnosti s tím souvisejícím. EU může tento vývoj ovlivnit ovšem pouze v omezené míře, neboť jak Komise správně konstatovala na jiném místě, spadá řada otázek souvisejících s demografickými změnami do oblasti odpovědnosti členských států nebo sociálních partnerů. Demografické změny představují dále společenský jev, který je pouze omezeně přístupný pro opatření hospodářské politiky. O to více zaleží na tom, aby byl směr vytyčen tak, aby bylo možno nutné změny provést včas.

2.2.5 Hlavní příčinou demografických změn je trvalé prodlužování délky života, rostoucí počet obyvatel nad 60 let a trvale nízká porodnost. Změna ve věkové skladbě ovlivňuje všechny trhy národního hospodářství, na pracovním trhu bude od roku 2020 chybět stále více mladých pracovních sil, výrobní trhy se budou muset přizpůsobit jiným zákazníkům a na kapitálovém trhu se změní chování ve spojení s poptávkou po investicích. Dále lze předpokládat, že se vyšší všeobecná intenzita konkurence podmiňená globalizací projeví na pracovním trhu

a vyžádá si jinou organizaci práce v rámci sociálního dialogu. Koncepce celoživotního vzdělávání nachází právě v této souvislosti své oprávnění⁽⁴⁾. I sociální dialog a občanská společnost budou při překonávání demografických změn zapotřebí.

2.2.6 Aby mohl být vytvořen konkurenceschopný hospodářský prostor založený na znalostech, je třeba, aby podniky byly schopny podporovat a rozvíjet technologické a organizační změny, produktivitu a inovaci. Toho je možné dosáhnout pouze stálým přizpůsobováním kvalifikací zaměstnanců na měnící se poptávku a pomocí aktivních strategií podniků. K naplnění tohoto cíle musí podniky chápat odbornou přípravu jako střednědobou či dlouhodobou investici a ne jako činnost opravňující k očekávání rychlé či okamžité návratnosti investic. Odborná příprava, školení a celoživotní vzdělávání by neměly být chápány izolovaně. Musí být provázány se služebním postupem zaměstnanců. Jde o to prostřednictvím odborné přípravy zajistit motivaci nezávislou na věku, a sice zhodnocením kompetencí a oživením profesní kariéry. Je tedy třeba v rámci individuálního profesního plánování, v souladu se strategií podniku dále vyvíjet potřebné nástroje, např. hodnocení kompetencí či potvrzení nově získaných znalostí⁽⁵⁾.

Lisabonská strategie

2.3 Vývoj celosvětového hospodářství v posledních pěti letech podporuje ctížádostivé cíle Lisabonské strategie k trvalému posílení konkurenceschopnosti a zajištění pracovních míst. Zásady lisabonské agendy by měly být přijaty. Pouze s důvěrou ve vlastní síly a s odvahou ke změnám se EU může stát vedoucím hospodářským prostorem na světě založeným na znalostech se zajištěnými lepšími pracovními místy tak, jak je jejím cílem. Zprávy tohoto Výboru⁽⁶⁾ a významné skupiny expertů⁽⁷⁾ (Kokova zpráva) pro Evropskou radu k vyhodnocení dosavadních výsledků s ohledem na Lisabonskou strategii vidí ovšem dosažení vytyčených cílů velmi vzdálené. Hospodářský růst v EU pod tlakem požadavků měnové politiky, která mu neposkytuje prostředky na oživení poptávky prostřednictvím výdajů, v poslední době viditelně zaostává za růstem Spojených států. Průměrná míra růstu EU dosahuje v letech 2001-2004 sotva 1,5 %. Zaostávání HDP v EU per capita a růstu produktivity v porovnání s jinými srovnatelnými průmyslovými zeměmi a regiony nebylo sníženo.

⁽⁴⁾ Viz stanovisko EHSV Hospodářský růst, zdanění a udržitelnost důchodových systémů v EU (Úř. věst. C 48, 21.2.2002, s. 89).

⁽⁵⁾ Viz stanovisko EHSV Konkurenceschopnost podniků (Úř. věst. C 120, 20.5.2005, s. 89) odst. 5.4.6.3 a 5.4.6.4 a také stanovisko EHSV Zvýšit zaměstnanost starších pracovníků a oddálit jejich odchod z trhu práce (Úř. věst. C 157, 28.6.2005, s. 120), odst. 4.3.5.4.

⁽⁶⁾ Viz stanovisko EHSV Lepší provádění lisabonské strategie (Úř. věst. C 120, 20.5.2005, s. 79).

⁽⁷⁾ Tváří v tvář výzvě – Lisabonská strategie pro růst a zaměstnanost, zpráva skupiny odborníků na vysoké úrovni za předsednictví Wima Koka (listopad 2004).

2.3.1 Lisabonská agenda přitom nabízí řadu podnětů, jak posílit dynamiku vnitřní ekonomiky v EU a v jejích členských zemích⁽⁸⁾.

2.3.2 Potenciál pro silnější růst může být ve většině členských států získán posílením kvóty výdělku.

2.4 Jedním z důvodů oslabení růstu v Evropě a dosavadního frustrujícího vývoje na pracovním trhu spočívá v dosud neřešených strukturálních problémech, s kterými musí bojovat především velká národní hospodářství v eurozóně. Všechny vlády členských států se shodnou na tom, že je nutná finančně politická konsolidace veřejných rozpočtů a překonání oslabení růstu.

2.4.1 EU se musí sama stát motorem růstu, aby v porovnání s jinými vedoucími hospodářskými prostory dále neztrácela půdu a ještě mohla dosáhnout velmi ctížádostivých cílů v rámci lisabonské agendy.

2.4.2 Podle názoru Výboru v této souvislosti přísluší důležitá úloha sociálním partnerům a ostatním organizacím zastupujícím občanskou společnost. Výbor znovu odkazuje na své stanovisko ke zlepšení provádění Lisabonské strategie⁽⁹⁾, které bylo psáno v kontextu tohoto stanoviska.

Překonání krize důvěry

2.5 Nejistota ohledně zaměstnanosti vedla v některých členských státech k tomu, že spotřebitelé nenakupují nebo nákupy přesouvají do budoucna. Tímto vzniká mechanismus očekávání (Attentismus), který oslabuje vnitřní poptávku, dlouhodobé transakce jsou zastaveny a hospodářský růst je narušen. Skutečnost, že nižší spotřební výdaje v některých členských zemích, které souvisely s konjunkturálním poklesem (2001-2003), s následující konjunkturou nijak významně nevzrostly, vzbuzuje obavy. Podobně situace vypadá ohledně investičních rozhodnutí podniků. Existuje nebezpečí, že se posílí očekávání, která se sama naplňují, a zůstane zachována tvrdší konjunkturální nerovnováha. Tomuto nebezpečí je třeba předejít vhodnými opatřeními.

2.5.1 Krize důvěry zaměstnanců a spotřebitelů je v mnoha zemích Evropského společenství posílena chybnými výkony a chybným chováním vedoucích sil a celých vedoucích struktur. Výbor považuje za důležité, aby evropské země, podporované Evropským společenstvím, věnovaly zvýšenou pozornost nedostatkům v kvalitaci a integritě v oblasti vedoucích pracovníků, pokusily se je odstranit a vyvíjely zvýšenou

aktivitu. Dále je třeba myslet na to, jak je možno pomocí zvýšené průhlednosti, příp. i zostřené míry ručení, přimět odpovědnost rozhodujících činitelů k přísné orientaci úloh a sociální odpovědnosti.

2.5.2 Překonání krize důvěry ve velkých národních hospodářstvích eurozóny je jednou z hlavních úloh. Pouze strategie finanční a sociálně politické udržitelnosti udrží a posílí důvěru občanů v schopnost jednat jejich národních vlád a institucí EU⁽¹⁰⁾.

2.5.3 Odlehčení veřejných rozpočtů a posílení sociálního systému zabezpečení bude možné pouze ve spojení s dlouhodobým zlepšením situace na pracovním trhu. Reformy pracovního trhu, které drží krok se zrychlující se hospodářskou změnou, musí být integrovány jako jádro udržitelné hospodářské politiky. V souladu s Lisabonskou strategií může stát provádět řídicí funkce, aby podpořil odpovídající investice a tvorbu pracovních míst v nových oblastech jako pozitivní odpověď na globalizaci.

2.5.4 Proto je velmi důležité, aby bylo pomocí lepší koordinace opatření v oblastech obchodu, konkurence, průmyslu, inovace, vědomostí a vzdělání jako i zaměstnanosti přesně směřováno na tyto nové oblasti a šance, které se v nich nabízejí. Občanská společnost jako celek by zde měla dostát své odpovědnosti.

2.5.5 Je bezpodmínečně nutné, aby i peněžní a fiskální politika podporovala⁽¹¹⁾ stimulaci růstu a zaměstnanosti. Členské státy doopravdy potřebují koordinaci hospodářské politiky. Současně je však nutné dbát na to, aby politická opatření v souvislosti s konjunkturou k oživení poptávky neohrozila důvěru ve stabilitu.

3. Makroekonomická politika pro růst a zaměstnanost

Rozpočtová politika

3.1 Strukturální reformy bez dostatečné poptávky mají negativní vliv na zaměstnanost. Již dnes musí být zohledněn vysoký dlouhodobý tlak na výdaje, který vyplývá ze stárnutí obyvatelstva. Za tohoto předpokladu by mohla fiskální politika v rámci vyrovnané makroekonomické politiky přispět k posílení efektivní poptávky⁽¹²⁾.

⁽⁸⁾ Rada Evropské unie, závěry předsednictví (19255/2005, 18.6.2005), především odst. 9-11, a sdělení Komise Radě a Evropskému parlamentu Společné akce pro růst a zaměstnanost: Lisabonský program Společenství (KOM(2005) 330 v konečném znění) ze dne 20.7.2005).

⁽⁹⁾ Viz stanovisko EHSV Lepší provádění lisabonské strategie (Úř. věst. C 120, 20.5.2005, s. 79).

⁽¹⁰⁾ Viz také revidovaný předběžný návrh stanoviska Specializované sekce EHSV Hospodářská a měnová unie, hospodářská a sociální soudržnost k tématu *Strengthening economic governance – The reform of the Stability and Growth Pact* (ECO/160 – CESE 780/2005 rev. ze dne 31.1.2006).

⁽¹¹⁾ Toto opakovaně požadoval EHSV, naposledy mimo jiné ve stanovisku EHSV k tématu Politika zaměstnanosti: Role EHSV po rozšíření a v perspektivě lisabonského procesu (Úř. věst. C 221, 8.9.2005, s. 94).

⁽¹²⁾ Viz stanovisko EHSV k Hlavním směrům hospodářské politiky 2003-2005 (Úř. věst. C 80, 30.3.04, s. 120, odst. 1.4).

3.1.1 Proto musí členské státy vycházet z realistického a transparentního plánování rozpočtu. Kritika výdajů a výdajová disciplína by byly dokladem kvality veřejných výdajů a příspěvkem k vyššímu růstu. To platí pro všechny úrovně EU. Je třeba přísnějších mechanismů prosazování v rámci jednotlivých zemí, aby tato rizika byla řešena tam, kde vznikají. Podzimní prognóza Komise 2005 k deficitu veřejných rozpočtů podtrhuje nutnost konsolidace. I přes trvající (i když bez pohybu) konjunkturální oživení odhaduje Komise, že rozpočtový deficit EU-25 se bude v letech 2005 a 2006 pohybovat s hodnotou 2,7 % jen nepodstatně pod referenční hodnotou 3 %.

3.1.2 Finančně politická disciplína je důležitý předpoklad pro to, aby Evropský systém centrálních bank zaručil cenovou stabilitu při relativně nízkých úrocích. ECB by měla dále kontrolovat stoupající rizika pro cenovou stabilitu, jako např. taková, která souvisí s celosvětovým přebytkem likvidity nebo efekty druhého kola při vzestupu cen energií na burze. Tímto podporuje Výbor konstatování Komise, že udržení cenové stability má zůstat nejvyšším cílem ECB.

Udržitelnost sociálních systémů

3.2 Vysoký tlak na přizpůsobení systémů sociální ochrany nevzniká v první řadě globalizací, nýbrž především díky vysoké strukturální nezaměstnanosti a podstatným demografickým změnám na základě poklesu porodnosti a nárůstu délky života, což může vést ke stále delším obdobím důchodového zabezpečení. Požadavek vyjádřený Komisí na trvalou modernizaci systémů sociálního zajištění podporuje Výbor stejně, jako všechny její snahy na vytvoření pracovních míst, protože vysoká míra sociální jistoty je nezbytná, aby byla zajištěna rovnováha mezi konkurenceschopností, poptávkou a sociální soudržností⁽¹³⁾. Přitom je třeba zachovat sociální jistotu, které mnoho lidí právem důvěřuje.

3.2.1 Reforma systému sociální ochrany musí být úzce propojena se specifickými plány na usnadnění vstupu žen na trh práce. Z tohoto důvodu je třeba zabezpečit také zařízení pro předškolní děti, školy atd. Mají být podporována opatření, která umožňují lepší slučitelnost rodiny a povolání, jako např. častější celodenní péče pro malé děti⁽¹⁴⁾. V zemích, ve kterých není dostatečná nabídka na opatrování dětí, je míra zaměstnanosti žen relativně nízká. Naopak v zemích s vysokou zaměstnaností žen je dobrý přístup k zařízením pro opatrování dětí. Průzkumy ukázaly, že v EU existuje významný rozdíl mezi přáním ohledně počtu dětí (2,3) a skutečným počtem dětí (1,5). Porodnost 2,1 by přitom již stačila, aby bylo zamezeno budoucímu úbytku evropského obyvatelstva. Vytváření vhodné infra-

struktury organizace práce při zajištění ochrany zaměstnanců pomocí větší atraktivity práce na částečný úvazek pro zaměstnance a zaměstnavatele jako i podnětně neutrálně zaměřené ulehčení přerušování výdělečné činnosti a flexibilní pracovní doba by mohly přinejmenším v některých členských zemích významně posílit podněty k návratu na pracovní trh po období výchovy dětí. Pomocí trvalé reformy pracovního trhu, která vede k větší poptávce po pracovních silách, se posiluje postavení zaměstnanců a tím ochota zaměstnavatelů k lepší slučitelnosti zaměstnání a rodiny.

3.2.2 I vlády a sociální partneři jsou vyzýváni, aby pomocí společných kolektivních dohod podporovali nové možnosti zaměstnanosti a vytváření rovnováhy mezi flexibilitou a bezpečností, zejména vstřícnou inovacím. Pokud jde o „pracovníky vyššího věku“, Výbor v této souvislosti podpořil doporučení a analýzu Komise v jejím sdělení (KOM(2004) 146 v konečném znění), že, „...sociální partneři by měli rozšířit a zintenzívnit své snahy, jak na úrovni státní, tak v měřítku Unie a vytvořit novou kulturu v oblasti stárnutí a řízení změn. Až příliš často zaměstnavatelé upřednostňují systémy předčasného odchodu do důchodu“. Hlavním problémem je zvýšit míru zaměstnanosti. V tomto bodě se EHSV domnívá, že nelze zvýšit celkovou míru zaměstnanosti, případně specificky zaměstnanost věkové skupiny 55-64 let bez toho, že by rovněž pokračovalo zvyšování míry zaměstnanosti kategorií potenciálních zaměstnanců, kteří jsou v nich nedostatečně zastoupeni. Proto by měla být přijata významná opatření k mobilizování všech existujících rezerv pracovní síly v Unii, ať už se jedná zejména o mladé lidi, příliš často udržované v demotivující nezaměstnanosti, což je znepokojující pro budoucnost celkové míry zaměstnanosti, nebo o ženy či osoby se zdravotním postižením⁽¹⁵⁾.

Snížení nezaměstnanosti, mobilizace pracovních sil

3.3 Výbor podtrhuje nutnost vyjádřenou Komisí, aby míry zaměstnanosti byly především ve velkých národních hospodářstvích zvýšeny a nabídka pracovních sil trvale navýšena. Aby byla zajištěna dlouhodobá udržitelnost evropského hospodářství, musí se boj proti masové nezaměstnanosti stát nejvyšší prioritou.

3.3.1 Vysoká strukturální nezaměstnanost a rozšíření celosvětového hospodářského obchodu představují další požadavky s ohledem na účinné a dynamické přizpůsobení pracovních trhů. Především na exportních trzích, ale i v sektoru služeb, se v souvislosti se silně expandujícím celosvětovým obchodem otevírají početné nové příležitosti. Tím vznikají zcela nové požadavky na schopnost přizpůsobení pracovních trhů, jejichž zvládnutí také předpokládá stabilní rámcový systém.

⁽¹³⁾ Viz stanovisko EHSV k Hlavním směrům hospodářské politiky 2003-2005 (Úř. věst. C 80, 30.3.2004, s. 120, odst. 1.5.3).

⁽¹⁴⁾ Viz stanovisko EHSV k návrhu rozhodnutí Rady o hlavních směrech politiky zaměstnanosti členských států (na základě čl. 128 Smlouvy o ES) (SOC/206 – CESE 675/2005 ze dne 31.5.2005). C 286, 17.11.05, s. 38. Zde stojí m.j. (odst. 3.2.3): „EHSV trvale vyzývá členské státy, aby podporovaly snahy o harmonizaci pracovního a rodinného života. To je úkol pro společnost jako celek.“

⁽¹⁵⁾ Viz stanovisko EHSV Zvýšit zaměstnanost starších pracovníků a oddálit jejich odchod z trhu práce (Úř. věst. C 157, 28.6.2005, s. 120), odst. 6.3.2 a 4.4.4.

3.3.2 Evropské trhy práce musí být schopny pomoci větší flexibility lépe a dynamičtěji reagovat na trendy jako „outsourcing“ a „offshoring“. Systémy pojištění v nezaměstnanosti, systémy sociální ochrany a zprostředkování práce by měly fungovat tak, aby pokryly nejen přechod z nezaměstnanosti do zaměstnání, nýbrž aby i ulehčily změnu různých situací zaměstnanosti, jako jsou práce, vzdělávání, přerušování práce a samostatná výdělečná činnost. Jelikož Společenství má v této oblasti pouze omezený mandát, je úlohou členských států použít v tomto smyslu své instituce trhu práce.

3.3.3 Nadále trvají vážná omezení v mobilitě zaměstnanců v přeshraniční mobilitě v rámci EU. Výbor vyzývá členské státy, aby seriózně prověřily, zda nemají být ukončena přechodná období. Přitom je nutno příslušně začlenit a konzultovat sociální partnery na všech relevantních úrovních⁽¹⁶⁾. Zachování přechodného období musí být v každém případě odůvodněno závažnými a objektivními argumenty.

3.3.4 Míra nezaměstnanosti u osob bez vzdělání příp. s nízkým vzděláním je nadprůměrná, a proto představuje podpora vzdělávání a další profesní příprava jeden z nejdůležitějších nástrojů politiky trhu práce. Vzdělání a profesní příprava jsou investice do lidského kapitálu. Zvyšují šance jednotlivců na pracovním trhu a rozšiřují výrobní možnosti podniků. Faktor vzdělanosti je důležitou složkou pro rozvoj produktivity a mezinárodní konkurenceschopnosti. Sociální partneři by se měli v kolektivních smlouvách a ve všech pro ně směrodatných smluvních poměrech dohodnout na tom, že zaměstnanci a pracovníci budou udržovat a rozšiřovat svůj postup v zaměstnání pomocí dalšího vzdělávání.

3.3.5 Především u mladistvých je profesní příprava právem považována za nutný předpoklad pro budoucí zaměstnání, i když tato ještě nepředstavuje dostatečnou podmínku pro odpovídající pracovní poptávku. Starší osoby, které stejně jako mladiství a mladí lidé, představují vysoké procento nezaměstnaných, jsou vyzývány, aby pomocí dalšího vzdělání a kvalifikace nabyli nových vědomostí. Pokud produktivní potenciál starších pracovníků není využit, pak to není kvůli jejich stáří, ale kvůli zastaralosti jejich kvalifikace, což se dá napravit další odbornou přípravou. Je nutno upřesnit, že nestačí provádět politiku pro věkové kategorie od 40 nebo 50 let⁽¹⁷⁾.

3.4 Výbor považuje za závažný problém vysoké zatížení faktoru práce daněmi a sociálními dávkami.

⁽¹⁶⁾ Sociální dimenze globalizace – příspěvek politiky EU k zajištění podpory všech obyvatel, KOM(2004) 383 v konečném znění ze dne 18.5.2004

⁽¹⁷⁾ Viz mezinárodní průzkum gramotnosti dospělých v OECD (International Adult Literacy Survey-IALS) i stanovisko EHSV Starší pracovníci (Úř. věst. C 14, 16.1.2001) a Zvýšit zaměstnanost starších pracovníků a oddálit jejich odchod z trhu práce (Úř. věst. C 157, 28.6.2005, s. 120, odst. 4.3.5.)

4. Mikroekonomické reformy směřující ke zvýšení růstového potenciálu

Vnitřní trh EU

4.1 Výbor sdílí názor Komise, že rozšířený a prohloubený vnitřní trh je důležitou součástí hospodářské politiky zaměřené na zaměstnanost a růst. Výbor ovšem nevidí příčinu problémů při naplňování Lisabonské strategie výlučně nebo ani prioritně v nedostatečně integrovaném vnitřním trhu.

4.1.1 Doposud plně neuskutečněná integrace trhu služeb může být stěží označována jako hlavní příčina pro slabý výkon trhů práce a hospodářského růstu. Většina nezaměstnaných patří do skupiny málo kvalifikovaných, kteří by z integrovaného evropského vnitřního trhu služeb profitovali jen v malé míře. Odstranění daňových překážek může sice zlepšit investiční klima a překonání překážek v mobilitě může být ulehčením pro některé zaměstnavatele a zaměstnance. To ovšem stěží přispěje k podstatnému odlehčení národních pracovních trhů. Další rozvoj vnitřního trhu s cílem vytvoření skutečného a vyváženého vnitřního trhu služeb může být důležitým příspěvkem.

4.1.2 Výbor je názoru, že by bylo mylné za každou cenu srovnávat maximální stupeň integrace trhů s optimálním stupněm integrace. Především v případě typicky regionálních nebo místních trhů, na kterých se pohybuje řada podnikatelů v oblasti služeb, se bude objem přeshraničně poskytovaných služeb vždy pohybovat pouze ve velmi omezeném rámci. Právě zde by mohla nucená harmonizace vyvolat dojem, že politika EU dostatečně nezohledňuje regionální specifika a tím zhoršuje stávající omezení. Z tohoto důvodu musí být překážky, které momentálně existují, jasně pojmenovány a zváženy v porovnání s regulacemi, které budou existovat i v budoucnu kvůli specifikům členských států a jímž se účastníci trhu musí přizpůsobit. Přitom je třeba upřednostnit pečlivé zvážení podle trhů a sektorů.

4.1.3 Výbor podporuje i doporučení Komise zrušit státní pomoc, která narušuje konkurenci, nebo pomoc více přesunout do oblastí výzkumu, inovace a vzdělávací politiky související s lisabonským programem. Se stanoveným cílem zesílené intenzity konkurence by bylo dosaženo odlehčení veřejných rozpočtů příp. posílení veřejných investic s dobrým výhledem do budoucna.

4.1.4 Integrace evropských kapitálových trhů je důležitá pro oživení růstu v EU. Během posledních let byly vyvinuty značné snahy k vytvoření regulačních rámcových podmínek pro integrovaný kapitálový trh a trh finančních služeb. Na základě této skutečnosti Výbor věnuje pozornost stížnostem na příliš rychlé a nákladné kolo harmonizací.

4.1.5 Před další harmonizací a regulací je třeba provést pečlivé přezkoumání s ohledem na kritéria nutnosti a naléhavosti. Projekty týkající se směrnic, které nejsou akutní, by měly být pozastaveny. Spíše je vhodné soustředit se především na tržně orientované a nákladově efektivní provádění a konsolidaci některých ještě ne zcela uzavřených legislativních iniciativ nejbližší minulosti. Výbor podporuje s tímto související stanoviska, která byla stanovena v Bílé knize o politice finančních služeb Komise (2005-2010).

Konkurence a odstranění byrokracie

4.2 Výbor vítá cíle stanovené Komisí k volnějším rozvoji obchodu. Úsporná a modernizovaná administrativa, která se omezuje na hlavní kompetence, má úsporný potenciál, ale může zanechat členské státy v rozpacích, jestliže budou zbaveny intervenčních nástrojů v případě krizí. Členské státy by se měly více soustředit na naplnění hlavních státních úkolů, jako je vzdělání, veřejná infrastruktura, vnitrostátní a zahraniční politika a sociální zajištění a vysoká úroveň veřejného zdraví. Výbor v této souvislosti nadále podporuje stanoviska Komise ve prospěch hospodářského významu lepší legislativy. Posílené konzultace zainteresovaných stran v legislativních procesech prospívají transparentnějšímu rozhodování ve smyslu legislativy a účastníků trhu.

4.2.1 Posílená intenzita konkurence bude také hnacím motorem pro podporu inovací. Politické rámcové podmínky pro inovace a obecně vzato pro výzkum by měly být vylepšeny. V této souvislosti Výbor připomíná, že ve svých četných stanoviscích učinil návrhy, které jsou stále aktuální a které zde může pouze potvrdit ⁽¹⁸⁾.

4.2.2 EHSV konstatuje, že v hlavních směrech nebyla tématu odstranění byrokracie věnována dostatečná pozornost. Proto opětovně zdůrazňuje význam koncepce EU ke zlepšení zákonodárství; Výbor postrádá v hlavních směrech trvalou výzvu členským státům, aby přijaly opatření ke zjednodušení byrokracie, jako např. zjednodušení daňového a příspěvkového systému. Totéž platí pro legislativu na úrovni EU a pro její národní provádění. Krátké postupy rozhodování a zjednodušené jednací předpisy by snížily náklady a odlehčily veřejné rozpočty.

4.2.3 V oblasti regulace, deregulace a liberalizace trhů je nutné pečlivé zvážení zájmů ochrany spotřebitele a životního prostředí i sociálně-politických cílů a celohospodářských šancí pro růst. Budoucí zákonodárné aktivity a aktivity právního

dozoru by měly více než doposud podléhat analýze dopadů legislativy ⁽¹⁹⁾.

4.2.4 Právě MSP a jiní samostatní pracovníci jsou obsáhlými regulacemi nadprůměrně omezováni v své aktivitě, protože disponují pouze jednoduchými řídicími a administrativními strukturami. Výbor proto obnovuje požadavek na vytvoření zvláštního statutu pro MSP ⁽²⁰⁾.

4.2.5 Velkou šanci vidí Výbor také v posílené spolupráci veřejného sektoru se sektorem podnikatelským při provádění veřejných úkolů (Public-Private-Partnership). Tato nejnovější forma spolupůsobení členských států EU a Společenství by dokonce při provádění veřejných úkolů měla zajistit, aby existovaly rovné podmínky pro soukromý a veřejný sektor, aby se tak maximalizoval prospěch pro veřejnost. Půjčky od soukromého sektoru na financování projektů by měly být zvažovány, pokud je to nákladově efektivní a bez ohledu na to, jak jsou projekty navrženy, budovány nebo řízeny.

Učení a vzdělání

4.3 Koncepce celoživotního vzdělávání – především pomocí flexibilních učebních metod – má v souvislosti se znalostní společností důležitou roli. K uskutečnění celoživotního vzdělávání je zapotřebí společenské vzdělávací kultury a infrastruktury, která ho bude podporovat. Sociální partneři a občanská společnost by měli podporovat vzor celoživotního vzdělávání. I v oblasti vzdělání a profesní přípravy by mělo být více využíváno možnosti Public-Private-Partnership. K financování infrastruktur je zapotřebí nyní ještě zesílené státní podpory, která doposud neprobíhá v dostatečné míře. Celkové výdaje na vzdělání a profesní přípravu v EU-25 tvořily naposledy (2002) 5,2 % HDP a dosahovaly tak úrovně srovnatelných hospodářských prostorů. Pouze 0,6 % HDP ovšem pocházelo ze soukromých prostředků; tato hodnota je daleko nižší než hodnota srovnatelného regionu a mohla by být zvýšena v případě, kdy je to cenově efektivní po dobu trvání projektu nebo období půjčky.

4.3.1 EHSV se již v dřívějším stanovisku vyjádřil k souvislosti mezi kulturní výměnou a mladými lidmi v rámci akčního programu v oblasti celoživotního vzdělávání ⁽²¹⁾. Na tomto místě je třeba znovu zdůraznit význam tohoto vztahu pro vytvoření znalostní společnosti. Podpora kulturní výměny (především u mládeže) vzbuzuje zájem o jiné kultury a přispívá pozitivně k vzájemné výměně vědomostí.

⁽¹⁸⁾ Viz stanoviska EHSV Výzkumní pracovníci v evropském prostoru pro výzkum: jedna profese, různé uplatnění (Úř. věst. C 110, 30.4.2004, s. 3), Posílit evropský prostor pro výzkum (Úř. věst. C 32, 5.2.2004, s. 81), Evropský prostor pro výzkum: nový impuls. Posílit, přeorientovat a otevřít nové perspektivy (Úř. věst. C 95, 23.4.2003, s. 48) a Posílit soudržnost a hospodářskou soutěž výzkumem, technologickým rozvojem a inovací (Úř. věst. 40, 15.2.1999, s. 12).

⁽¹⁹⁾ V tomto smyslu EHSV již dříve souhlasil s vytvořením jednoduchých státních předpisů a daňového systému. Viz stanovisko EHSV k Hlavním směrům hospodářské politiky 2003-2005 (Úř. věst. C 80, 30.3.2004, s. 120, odst. 4.4.2.4).

⁽²⁰⁾ Viz stanovisko EHSV k návrhu rozhodnutí Rady o hlavních směrech politiky zaměstnanosti členských států (na základě čl. 128 Smlouvy o ES), (Úř. věst. C 286, 17.11. 2005, s. 38).

⁽²¹⁾ Stanovisko EHSV k návrhu rozhodnutí Evropského parlamentu a Rady o zavedení integrovaného akčního programu v oblasti celoživotního vzdělávání ze dne 10.2.2005 (Úř. věst. C 221, 08.9.2005, s. 134).

4.3.2 Výbor vítá, že pomocí rozhodnutí o směrnici o uznávání diplomů byly odstraněny významné překážky pro mobilitu pracovníků a samostatně výdělečně činných osob. Výbor vyzývá členské státy, aby se postaraly o rychlé provedení. Dále by měla být pomocí pravidelných srovnání výkonů a referenčních ukazatelů univerzit a škol, jaké je např. prováděno v rámci studie z Pisy a boloňského procesu, pozitivně ovlivňována ctížádost a ochota k výkonu účastníků ⁽²²⁾.

4.3.3 Evropský terciální vzdělávací systém je nedostatečně zaměřen na cíl stát se celosvětově vedoucím prostorem pro špičkový výzkum. Koncepti špičkových center a špičkových uskupení by měla být tam, kde tomu tak v dostatečné míře ještě není, věnována na národní a evropské úrovni větší pozornost. Tím by bylo možné působit proti odlivu evropských špičkových badatelů do zámorí.

Výzkum a inovace

4.4 Očekávaný pokles a stárnutí obyvatelstva v Evropě vyžaduje stále více technologických inovací, aby mohl být v budoucnosti zajištěn blahobyt celé evropské společnosti. Komise ovšem zjistila a správně podotkla, že snahy ke zvýšení inovace v EU doposud nebyly dostatečné ⁽²³⁾.

4.4.1 Aby mohla být posílena inovační činnost na evropské úrovni, považuje Výbor za nevyhnutelné, aby byly odstraněny překážky v jejím přeshraničním šíření. Inovační činnost, která ještě nedosahuje možné intenzity, patří vedle neuspokojivé situace na pracovním trhu k významným faktorům, které způsobují zpomalení růstu produktivity v eurozóně. Aby bylo možné dosáhnout lepších výsledků inovace, musí být odstraněny příčiny fragmentace trhu, které v současné době brání šíření nových technologií.

4.4.2 Výbor sdílí názor Komise, že zlepšení rámcových podmínek a systému pobídek pro vytvoření produktivní a inovacím vstřícné atmosféry je nadále nutné, aby bylo možné častěji získávat podniky pro investice do výzkumu.

4.4.3 Státní podpora inovací by měla být účinnější a cílenější, aby bylo zabráněno nesprávným pobídkám pro soukromé investory, a tím nesprávnému využívání veřejných prostředků. Projekty by měly častěji probíhat v rámci úzkého dialogu univerzit a podniků – nehledě na nutnost základního výzkumu – aby byl účinněji propojen výzkum a privátní sektor.

4.4.4 Pravidla pro státní podpůrná opatření by měla být transparentnější, aby tak byl umožněn jednodušší přístup k veřejným prostředkům pro výzkum. Posílená spolupráce i v rámci služebních míst Komise je Výborem vítána. Výbor zdůrazňuje již několikrát přednesený požadavek, aby rámcové podmínky podpory byly přístupné a využitelné i pro MSP a mikropodniky.

4.4.5 I patent Společenství platný pro celou EU by měl podpůrně působit na inovaci. Překážky s tím spojené (jako např. „jazykový problém“) by měly být překonatelné. Výbor se ještě jednou důrazně zasazuje za co nejrychlejší zavedení evropského patentu Společenství.

Malé a střední podniky

4.5 Jak Výbor již zdůraznil ve svém dřívějším stanovisku, je třeba věnovat zvláštní pozornost podpoře podnikatelských aktivit ⁽²⁴⁾. Především u MSP existuje v souvislosti s inovacemi zvláštní potenciál. Aby mohly kompenzovat nevýhody u nákladů, které mají ve srovnání s etablovanými většími podniky, musejí se prosadit pomocí inovačních výrobků a služeb. EHSV proto vítá výzvu Komise, aby v přístupu k finančním prostředkům všeobecně a k rizikovým kapitálovým trhům pro mladé podniky v Evropě nebyly tvořeny překážky ⁽²⁵⁾.

V Bruselu dne 15. února 2006.

předsedkyně

Evropského hospodářského a sociálního výboru

Anne-Marie SIGMUND

⁽²²⁾ Také na jiném místě EHSV již zdůraznil, že „rovněž zdůrazňuje význam transparentnosti a harmonizace kvalifikací v celé Evropě a na mezinárodní úrovni“. Viz stanovisko EHSV k návrhu rozhodnutí Rady o hlavních směrech politiky zaměstnanosti členských států (na základě čl. 128 Smlouvy o ES) (Úř. věst. C 286, 17.11.2005, s. 38, odst. 3.8.1).

⁽²³⁾ EU vydává nyní pouze okolo 2 % HDP na V+V. Viz Komise, doporučení Komise o hlavních směrech hospodářské politiky (2005-2008) KOM (2005) 141 v konečném znění, oddíl B 2. To je hodnota, která je téměř stejná jako na počátku Lisabonské strategie a která se značně liší od cíle EU, kterým jsou 3 % HDP na investice ve výzkumu. Výbor připomíná, že dvě třetiny mají být vybrány od soukromého průmyslu.

⁽²⁴⁾ Stanovisko EHSV k tématu Podpora podnikatelských aktivit v Evropě: Priority pro budoucnost (Úř. věst. C 235, 27.7.1998) a také stanovisko EHSV k návrhu rozhodnutí Rady o hlavních směrech politiky zaměstnanosti členských států (na základě čl. 128 Smlouvy o ES), (Úř. věst. C 286, 17.11.2005, s. 38).

⁽²⁵⁾ V tomto smyslu se EHSV již dříve vyjádřil a zároveň souhlasil s podporou podnikatelského ducha a zakládání podniků. Viz stanovisko EHSV k Hlavním směřům hospodářské politiky 2003-2005 (Úř. věst. C 80, 30.3.2004, s. 120, odst. 4.4.2.4).

PŘÍLOHA 1

ke stanovisku Evropského hospodářského a sociálního výboru

Zamítnutý pozměňovací návrh

Následující pozměňovací návrh, který získal více než čtvrtinu odevzdaných hlasů, byl zamítnut v průběhu diskuse:

Odstavec 2.5.1

Zrušit tento odstavec

Odůvodnění

V členských státech EU je 23 milionů různých hospodářských subjektů a ještě mnohem více vedoucích pracovníků, z čehož většina jsou zaměstnanci. Ti pracují v extrémně stresovém prostředí a v podstatě přebírají odpovědnost za vše, co v podnicích probíhá špatně nebo co způsobil jakýkoliv zaměstnanec podniku. Mnoho vedoucích pracovníků odstupuje z funkce nebo uzavírá proti takovému rizikům pojištění.

Všechny členské státy EU mají své právní systémy, jako je občanský, obchodní či trestní zákoník, které stanovují pravidla upravující odpovědnost vedoucích pracovníků hospodářských subjektů.

Odstavec 2.5.1 však vyzývá členské státy a EU, aby věnovaly pozornost kvalifikaci a integritě vedoucích pracovníků a rovněž aby se pokusily odstranit nedostatky v této oblasti.

V této souvislosti se objevují některé otázky a ty musí by řešeny, přejeme-li si, aby mělo stanovisko EHSV větší váhu. Jedná se o následující otázky:

- 1) Jak chce EU a její členské státy monitorovat kvalifikaci a integritu několika desítek milionů lidí? Bude třeba zřídit nové instituce? Nejsou současné právní systémy schopny zhostit se tohoto úkolu a nebylo by vhodnější jednoduše prosazovat právo?
- 2) Proč neadresovat tuto žádost také na ostatní pracovníky a nevyzvat je, aby pracovali efektivně a řádně, měli odpovídající kvalifikaci, chovali se eticky a měli na paměti, že vedoucí pracovníci jsou také odpovědní za chyby, které souvisejí s ostatními zaměstnanci. Je-li EHSV skutečně orgánem, který funguje na základě dohody, měli bychom rovněž vyzvat pracovníky, všechny nadace a sociální a nevládní organizace, aby zajistili, že budou mít požadovanou kvalifikaci a budou dodržovat potřebné zásady a požadují členské státy a EU, aby je monitorovaly. Proč bychom měli omezit naši pozornost pouze na vedoucí pracovníky?
- 3) V průběhu diskusí na schůzi specializované sekce ECO, při přijímání stanoviska, bylo řečeno, že žádost adresovaná EU a členským státům by neměla být brána příliš vážně, jelikož se jedná pouze o žádost. Proč v tomto případě neřešit všechny problémy, ať už ekonomické, sociální či jiné, v jediném stanovisku a v jediné žádosti s vědomím, že se jedná pouze o žádost. To je přesně způsob jednání, který používala opozice, aby navrhla parlamentům v komunistických zemích, kde čím se stávala ekonomická situace horší, tím více nařízení přijímala vláda s vírou, že je možné změnit skutečnosti tím, že se budou vydávat předpisy, schvalovat usnesení a přijímat žádosti. Navrhují, abychom přijali jedno stanovisko spolu s následujícími žádostmi, které budou směřovat do EU a členských států. To nám umožní zabývat se nejen otázkou vedoucích pracovníků, ale také ostatními problematikami. Evropský hospodářský a sociální výbor již nebude dále potřebný, z čehož může mít Evropská unie a evropská integrace jen prospěch.

Hlasování

Pro: 37

Proti: 53

Hlasování se zdrželo: 9

Stanovisko Evropského hospodářského a sociálního výboru k tématu Vztahy EU-Mexiko

(2006/C 88/17)

Dne 1. července 2004 se Evropský hospodářský a sociální výbor, v souladu s čl. 29 odst. 2 Jednacího řádu, rozhodl vypracovat stanovisko ve věci: *Vztahy EU-Mexiko*.

Specializovaná sekce Vnější vztahy, kterou Výbor pověřil přípravou podkladů na toto téma, přijala stanovisko dne 26. ledna 2006. Zpravodajem byl pan RODRÍGUEZ GARCÍA-CARO.

Na 424. plenárním zasedání, které se konalo ve dnech 14. a 15. února 2006 (jednání ze dne 15. února 2006), přijal Evropský hospodářský a sociální výbor následující stanovisko 107 hlasy pro, 4 proti a 6 členů se zdrželo hlasování.

1. Úvod

1.1 Cílem tohoto stanoviska je prozkoumat vývoj ve vztazích mezi Evropskou unií (EU) a Mexikem, počínaje prosincem 1995, kdy EHSV schválil první stanovisko⁽¹⁾ týkajícího se tématu, jakož i navrhnout možnosti dalšího rozvoje a prohloubení těchto vztahů, a to jak co se týče vztahů samotných tak i zapojení občanských společností obou stran.

1.2 Ve vztazích mezi EU a Mexikem byl zaznamenán významný pokrok, který se odrazil v Dohodě o hospodářském partnerství, politické koordinaci a spolupráci s Mexikem (Globální dohoda) z října 2000, která zahrnuje také zónu volného obchodu. Toto stanovisko chce v tomto smyslu dodat prvky, které by zachovaly specifika obou stran a zároveň by přispěly ke zdůraznění strategického významu vztahů mezi EU a Mexikem a k prohloubení a zlepšení dohody o partnerství EU – Mexiko.

1.3 Jedním z hledisek, které je v této dohodě zmiňováno (články 36 a 39), je zapojení občanských společností obou stran do rozvoje vztahů mezi EU a Mexikem.

V prohlášení⁽²⁾ přijatém na 3. setkání organizované občanské společnosti EU – Latinská Amerika a Karibik, které se konalo v dubnu 2004 v Mexiku a na kterém se velmi aktivně podílel EHSV, byla dohodnuta řada činností, které mají tři cíle: prohloubit partnerství mezi EU, Latinskou Amerikou a Karibikem; vytvořit agendu podporující sociální soudržnost, a posílit roli organizované občanské společnosti. V tomto prohlášení se zmiňuje mj. potřeba vytvořit „strukturované platformy pro dialog na národní a regionální úrovni“; „ochota zavázat se k podpoře posilování role těchto institucí“, a žádost o „podporu ze strany EHSV ohledně zprostředkování zkušeností a dialogů“.

1.4 Podle názoru EHSV by se v případě vztahů mezi EU a Mexikem neměl projevovat cíl zapojení občanské společnosti do dohody pouze prostřednictvím posilování vztahů mezi

občanskými společnostmi obou stran a mezi jejich reprezentativními subjekty. Také by měla být uznána jejich zřetelná účast v institucionálním rámci dohody prostřednictvím konzultačního orgánu, který by jednal pomocí povinných konzultací souvisejících s obsahem dohody nebo prostřednictvím návrhů z vlastní iniciativy. Tato účast by se měla dle EHSV konkretizovat vytvořením společného poradního výboru v rámci dohody.

2. Situace a výhledy Mexika: politické, hospodářské a sociální**2.1 Politická situace**

2.1.1 Demokratická transformace v Mexiku je dlouhý a jedinečný proces. Události posledních dvaceti let v národní politice vytvořily pevný základ pro pluralitní a demokratický systém. Mexiko zaznamenalo změny, posílení a nezávislost v rámci legislativních a právních orgánů, jakož i změny v rozložení politické moci a zásadní institucionální změny, které se týkaly např. nejvyššího soudního dvora (*orte Suprema de Justicia de la Nación*), Spolkového volebního institutu (*Instituto Federal Electoral*) a Spolkového volebního soudu (*Tribunal Electoral del Poder Judicial de la Federación*).

2.1.2 Politická situace v Mexiku zaznamenala obrat v roce 2000, kdy volby vyhrál Vicente Fox Quesada, prezidentský kandidát za Stranu národní akce (PAN) a ukončil tak 71 let trvající vládu Revoluční institucionální strany (PRI). Tato skutečnost zdůraznila nutnost obměny pro dobré fungování demokratického systému a zahájila období změny.

2.1.3 Plán národního vývoje 2001-2006 mexické vlády byl koncipován jako program politické, hospodářské, sociální a demografické transformace. V něm byl stanoven souhrn priorit, které měly podnítit činnost stávající administrativy v souvislosti s následujícími hlavními body: sociální a lidský rozvoj, kvalitní růst, pořádek a ohleduplnost.

⁽¹⁾ Odstavec 5.5 stanoviska k tématu „Vztahy mezi Evropskou unií a Mexikem“, které bylo schváleno 21. prosince 1995 (Úř. věst. C 82, 19.3. 1996, s. 68).

⁽²⁾ Oddíl III shrnutí a body 33, 34 a 35 závěrečného prohlášení 3. setkání organizované společnosti EU/Latinská Amerika a Karibik. Konalo se v Mexiku ve dnech 13., 14. a 15. dubna 2004. V tomto dokumentu jsou shrnuty pokroky při uznávání kulturní a etnické pestrosti jako i práv indiánských národů.

2.1.4 Některé reformní projekty, které současná mexická vláda považuje za zásadní (jako např. daňová reforma a energetická politika) jsou blokovány, za prvé, protože neexistuje potřebná většina v obou parlamentních komorách (kongres a senát) pro jejich schválení, a za druhé s ohledem na příští prezidentské volby v červenci 2006.

2.1.5 Stupeň hospodářského růstu a s ním spojená relativní politická stabilita, kterými se vyznačovalo Mexiko v druhé polovině 20. století, mu zajistily zařazení se mezi středně silné země na mezinárodní scéně. Toto panorama se změnilo v 80. letech, kdy Mexiko prodělalo hospodářskou krizi, jako i důsledkem velkých změn na mezinárodní úrovni v 90. letech, které Mexiko přinutily přehodnotit hospodářské a politické cíle jako i zahraniční vztahy.

2.1.6 Poté se vzájemné strategické vnímání mezi Mexikem a Evropou odrazilo ve zmíněné Globální dohodě, která přesahuje konkrétní aspekty bilaterálních vztahů. Je třeba zdůraznit rostoucí shodu mezi oběma partnery ohledně důležitých témat mezinárodního charakteru v posledních letech a jejich rostoucí schopnost koordinovat postoje na mezinárodních fórech. Takto spolupracovali Mexiko a EU např. na tématu životního prostředí (kjótský protokol), rozvojové politiky (summit v Johannesburgu a Monterrey) a lidských práv. Mexiko současně udržovalo úzké vztahy se zbytkem Latinské Ameriky; zde poslouží jako příklad politické dohody se Skupinou z Ria. Mexiko také podporuje integrační proces Mercosuru a jeho partnerství s Mercosurem, celoamerická zóna volného obchodu (FTAA – Free Trade Area of Americas).

2.1.7 Pro EU Mexiko jakožto země představující pojítko mezi severní a jižní Amerikou musí představovat základní strategickou referenci ve všech současných a budoucích aspektech ve vztazích s tímto kontinentem.

2.2 Hospodářská situace

2.2.1 Mexiko prošlo důležitou hospodářskou změnou během posledních deseti let a stalo otevřenější ekonomikou. Je skutečně jedinou zemí, která má smlouvy o volném obchodu s USA, Kanadou, Japonskem a EU, jako i s Evropskou asociací volného obchodu (EFTA), Izraelem a většinou zemí Latinské Ameriky. V roce 1984 vstoupilo Mexiko do GATT, dnešní Světové organizace obchodu (WTO) a v roce 1993 přistoupilo k Asijsko-pacifickému hospodářskému společenství. Od roku 1994 je také členem Organizace pro ekonomickou spolupráci a rozvoj (OECD). Tempo a hloubka procesu mexické reformy byly větší než u většiny rozvojových zemí, které prošly v posledních letech podobnými hospodářskými změnami. Vývoj vnitřní spotřeby, růst poptávky z USA, nárůst cen aktiv v USA, růst cen ropy, důležité kapitálové investice ze zahraničí, příspěvky cestovního ruchu a platby imigrantů byly mimo jiné důležitými faktory pro hospodářství Mexika.

2.2.2 Asi 98 % mexických podniků lze považovat za mikro-podniky a MSP, které mají zásadní roli při tvorbě pracovních míst, v oblasti regionální hospodářské aktivity a profesní přípravě odborných pracovníků a managementu. Jejich příspěvek k hospodářskému a sociálnímu vývoji Mexika je velký a to nejen z pohledu základních potřeb obyvatel, nýbrž také protože dodávají suroviny a součástky do velkých podniků a přímo či nepřímo exportují.

2.2.3 Změny v hospodářské politice, finanční krize a zrušení finančních výhod pro investice, zaměstnanost a regionální rozvoj, které od konce 80. let proběhly, nejvíce zasáhly MSP. Těmto podnikům významně klesaly aktivity. Dnes existuje shoda, že především co se týče MSP jsou politiky a platná opatření nedostatečná pro to, aby MSP mohly přežít a v budoucnu se rozvíjet.

2.2.4 Podle zprávy k Mexiku, kterou vydal Mezinárodní měnový fond (MMF) ⁽³⁾, udělala správa veřejného dluhu v Mexiku významný pokrok v posledních pěti letech, neboť byl zvolen odpovídající postup a posílena transparentnost. I přes tento pokrok je veřejný sektor vystaven refinancování a rizikům spojeným s úrokovými sazbami.

2.2.5 S hospodářským otevřením trhu, který byl zahájen vstupem Mexika do GATT ⁽⁴⁾ v roce 1986, se stal mexický export nejdůležitějším hnacím motorem hospodářského růstu země, která se z vývozce základních surovin proměnila ve vývozce finálních výrobků, přičemž jsou tyto finální výrobky vyráběny v tzv. maquiladoras ⁽⁵⁾. Oslabení hospodářského růstu od roku 2000 ovšem ukázalo zranitelnost země v souvislosti s klesající zahraniční poptávkou.

⁽³⁾ Zpráva o Mexiku Mezinárodního měnového fondu (MMF), č. 04/418, 23. prosince 2004.

⁽⁴⁾ General Agreement on Tariffs and Trade (Všeobecná dohoda o clech a obchodě).

⁽⁵⁾ Pojem „maquila“ označuje podle *Consejo Nacional de la Industria Maquiladora de Exportación* (Národní rada exportního průmyslu „maquiladora“, www.cnime.org.mx) průmyslový proces nebo proces v oblasti služeb, který se soustřeďuje na zpracování zahraničního zboží, či na jeho montáž nebo úpravu, zboží se za tímto účelem přechodně doveze a po provedení výkonu zase vyveze. Tato činnost je prováděna podniky, které se jmenují „maquiladoras“, resp. podniky, které část své činnosti směřují na vývoz ve smyslu *Decreto para el Fomento y Operación de la Industria Maquiladora de Exportación* (Dekret na podporu a činnost maquiladora vývozního průmyslu) či na změny tohoto dekretu. Hospodářská činnost Mexika se zaměřuje na hornictví, zpracovatelský průmysl, stavebnictví, na oblast elektřiny, plynu a vody. Nižší investiční toky do zpracovatelského průmyslu mezi 2001 a 2003 vedly ke snížení produkce především v tomto odvětví jako i ve stavebnictví. V těchto letech byly odvětví zpracovatelského průmyslu, které zaznamenaly velké investiční ztráty, nejvíce postižené oblastí snížením vývozu; v první řadě se jednalo o kovozpracující průmysl (automobilový průmysl, výrobci elektrických a elektronických předmětů, strojírní průmysl a investiční výstavba), textilní a oděvní průmysl, kožedělnictví, chemický průmysl (ropný, farmaceutický, kaučukový a plastový průmysl). Odvětví s největšími ztrátami ve výrobě, se skládají z přes 50 % z maquiladoras, tzn. více než polovina jejich vývozu byla vyrobena maquiladoras, jako v textilním a oděvním průmyslu (62 %), strojírní průmysl a výstavba zařízení (60 %) a dřevní průmysl (56 %).

2.2.6 Oslabení mexické ekonomiky má původ v následujícím řetězci „příčina-důsledek“:

- konjunkturální pokles v USA přímo působí na mexický export;
- pokles mexického exportu vede k nižším investicím do exportního odvětví;
- méně investic poškozují celkovou výrobu v zemi;
- celková nižší výrobní úroveň ovlivňuje míru zaměstnanosti ⁽⁶⁾.

2.2.7 Mexické hospodářství je ovšem ovlivněno nejen neuskutečněným optimálním ozdravením hospodářství USA, nýbrž i silnou ekonomikou Číny ⁽⁷⁾ na jedné straně a ztrátou mezinárodní konkurenceschopnosti Mexika na straně druhé.

2.2.8 Co se týče ztráty celkové konkurenceschopnosti Mexika a podle údajů zveřejněných mexickým institutem pro konkurenceschopnost ⁽⁸⁾, uvádí se, že v posledních letech se konkurenceschopnost Mexika v mezinárodním kontextu zhoršila. Jednou z hlavních příčin snížení konkurenceschopnosti Mexika může být to, že mexický hospodářský model, který spočívá na nízkých platech a nedostatečném zlepšení jiných, podnikatelskou činnost ovlivňujících faktorů, jako jsou náklady na základní infrastrukturu (doprava, komunikace, voda), energetika, daňový systém, vzdělání, kvalifikace, produktivita pracovních sil, bezpečnost a správa, byl vyčerpán.

2.2.9 V této souvislosti země musí vytvořit podmínky, které umožní dosáhnout efektivnější konkurenceschopnosti, produktivity, kvalifikované pracovní síly, inovace, technologického rozvoje a demokracie. V oblasti obchodu Mexiko musí kromě vytvoření konkurenceschopnějšího celního systému posílit právní bezpečnost, logistiku a infrastrukturu, které mu ulehčí investice a přepravu zboží.

2.3 Sociální situace

2.3.1 Jak již bylo řečeno, je Mexiko transformující se zemí, jejíž sociální situace je charakterizována nerovností. Rozdíly mezi regiony a lidmi se zvětšily (různé míry rozvoje, především mezi severem a jihem), opouštění venkova trvá (čímž vznikají nadměrně velké městské aglomerace) a většina Mexičanů žije i nadále v sociálně citlivé a složité situaci.

⁽⁶⁾ Podle mexického státního sekretariátu pro průmysl a obchod zaznamenaly všechny dílčí oblasti zpracovatelského průmyslu v období 2001-2003 nárůst míry nezaměstnanosti, a sice o 17,8 % u maquiladoras a 13,8 % u zbytku. Zlepšení z roku 2004 nemělo dopad na ukazatele zaměstnanosti, které i nadále vykazují negativní míry růstu.

⁽⁷⁾ Konkurenční tlak Číny a její přítomnost v textilním a oděvním průmyslu USA a EU vyžaduje po zemích, které na tyto trhy vyváží, přizpůsobení, které mají především pro Mexiko těžké důsledky. Vývojový potenciál Číny představuje velké nebezpečí pro současné postavení Mexika, především zboží intenzivní na práci s ohledem na výši mzdy v Mexiku.

⁽⁸⁾ Analýza mexické konkurenceschopnosti. Instituto Mexicano para la Competitividad (IMCO). Září 2003.

2.3.2 Po dlouho trvajícím zhoršení sociální situace byl přijat plán národního vývoje 2001-2006, který sociální politiku řadí k jedné z priorit země. V posledních letech byly rozšířeny různé sociální vládní programy, a to jak ohledně zvýhodněných osob, tak ohledně poskytnuté pomoci. Sociální výdaje reálně stouply, především na vzdělání, sociální zabezpečení a programy pro chudé, kde byl zaznamenán roční nárůst 8,4 % v 90. letech a 9,8 % od roku 2000.

2.3.3 Přesto existují rozdíly v míře růstu a schopnost přerozdělování prostředků státem je omezena nízkými daňovými příjmy a nízkým daňovým tlakem. V důsledku toho jsou opatření pro sociální soudržnost nedostatečná, což je ještě zhoršeno nízkým objemem domácího hospodářství a nedostatečně rozvinutým vnitřním trhem.

2.3.4 V letech 2000 až 2002 překročily 3,4 milióny osob práh vyživovací chudoby; tzn. že jsou nyní schopni pokrýt své vyživovací potřeby a mohou investovat – i když jen v omezené míře – do vzdělání a zdraví. Tento údaj vytváří kontrast s lety 1994 až 1996, kdy počet osob ve vyživovací chudobě vzrostl na 15,4 miliónů.

2.3.5 Podíl obyvatel žijících v chudobě (domácnosti, jejichž příjmy na osobu nejsou dostatečné pro pokrytí vyživovacích potřeb) v městských oblastech klesl z 12,6 na 11,4 %, mezitím co na venkově podíl klesl ze 42,4 % na 34,8 %. I když klesl počet obyvatel, kteří žijí v chudobě, je jejich počet neustále velmi vysoký s ohledem na stupeň rozvoje a bohatství, jaký země vykazuje. Zaznamenaný pokrok ovšem může být označen jako pozitivní tendence ⁽⁹⁾. Velké rozdíly v mexické společnosti ovšem nejsou zapříčiněny pouze chudobou, nýbrž i kvalitou a přístupem ke vzdělání a ke zdravotnictví, což situaci postižených oblastí ještě více komplikuje. Ve vzdělání je velký rozdíl ve stupni ngramotnosti na severu země (5 %) a jihu a jihovýchodě, kde dosahuje 17 %.

2.3.6 Lidská práva jsou vážným problémem, který nesouvisí pouze s nedostatečnými právními předpisy. Obchod s drogami a lidmi ještě zhoršuje situaci a proto jsou lidská práva v Mexiku, především co se týče indiánské populace, oblastí, která vyžaduje ještě velká zlepšení. Největší obtíže spočívají v závažných nedostacích v oblasti policie a právního systému, neboť se v některých případech i přes zásah na nejvyšší státní úrovni nepodaří zaručit obyvatelstvu uspokojující přístup k justici.

⁽⁹⁾ Ministerstvo pro sociální rozvoj. *Medición del desarrollo. México 2000-2002*. 23. června 2003.

2.3.7 I když v mexické ústavě v průběhu posledních let bylo dosaženo pokroku v souvislosti s uznáním kulturní a etnické rozdílnosti a udělení práv původním národům, musí se země vyrovnávat s velkými výzvami, aby byla účinně chráněna a podporována lidská práva a základní svobody tohoto obyvatelstva. K problémům patří také zemědělské konflikty, diskriminace v souvislosti s přístupem k justici a justiční správe a nedobrovolné přesídlování obyvatelstva ⁽¹⁰⁾.

2.3.8 Dalším zásadním sociálním problémem v Mexiku je územní rozdělení. V oblasti metropole Mexiko – město s počtem obyvatel okolo 25 miliónů osob probíhají právě dvě důležité změny. Za prvé nastala nyní po velkém nárůstu obyvatelstva relativní stabilita a prostorové přerozdělení, za druhé došlo k přechodu od výrobního hospodářství určeného pro domácí trh k hospodářství založenému na službách, snažících se dosáhnout konkurenceschopnosti na mezinárodní úrovni ⁽¹¹⁾.

2.3.9 Mexiko – město má významný potenciál růstu, který je spojený s koncentrací sídel podniků a vzdělávacích a výzkumných center, kulturní nabídkou a velkým přílivem přímých zahraničních investic. Tento potenciál je ovšem bržděn vysokou koncentrací obyvatel s omezenými finančními prostředky ve čtvrtích se slabou strukturou a omezenými či neexistujícími službami a infrastrukturou, jako i zranitelností při přírodních katastrofách. V těchto oblastech je vzdělanostní úroveň nízká a míra kriminality významně vyšší ⁽¹²⁾.

2.3.10 Přesto byl v letech 2000 až 2002 u obyvatelstva žijícího v potravinové chudobě zaznamenán pokrok v oblasti vzdělání. Podíl dětí ve věku mezi 5 a 15 lety, které nechodí do školy, se snížil z 14,3 % na 11,9 %. Největší snížení bylo zaznamenáno ve věkové skupině 12 až 15 let, kde se podíl pracujících dětí snížil v daném období z 18,6 % na 6,6 %. Zároveň klesla i míra negramotnosti a počet patnáctiletých, kteří nemají ukončené základní vzdělání. I když je tento vývoj vítaný, kvalita vzdělání a zdravotnictví je nepřiměřená a proto neumožňuje dosáhnout přijatelného stupně sociální soudržnosti.

2.3.11 Co se týče zaměstnanosti, bylo v roce 2004 v Mexiku 3,1 % nezaměstnaných, v evropské patnáctce to bylo ve stejnou dobu 8,2 % a v USA 5,6 % ⁽¹³⁾. Podle *Observatorio Laboral* (instituce pro sledování zaměstnanosti) ⁽¹⁴⁾ se v posledních deseti letech zvýšil počet odborných pracovníků téměř ve všech vědeckých oborech. 56 % zaměstnaných

odborných pracovníků se soustředí na tři znalostní oblasti: hospodářství a správa, vzdělání a sociální vědy, přičemž počet zaměstnaných významně vzrostl v první oblasti.

2.3.12 Dále tyto údaje poukazují na to, že většina žen má přístup na pracovní trh. Ačkoliv 52 % žen má vysokoškolský titul, pouze 40 % z nich má práci.

2.3.13 8 z 10 mexických pracujících je řádně zaměstnáno ⁽¹⁵⁾; tzn. mají pracovní smlouvu a berou plat. Zatímco nejvyšší výdělků se vyskytují v oblastech s nejnižší mírou zaměstnanosti (inženýři, přírodní vědci, matematici, biologové), jsou ve školství nejnižší platy a nejvyšší zaměstnanost.

2.3.14 V institucionálním systému Mexika bylo dosaženo pokroku v oblasti sociálního vývoje a podpory občanské společnosti pomocí sítí a asociací. Zde můžeme poukázat na zákon o přístupu k veřejným informacím, zákon o sociálním rozvoji a zákon o podpoře organizací občanské společnosti.

3. Vývoj a hodnocení Globální dohody EU-Mexiko

3.1 Vývoj ⁽¹⁶⁾

3.1.1 Stávající Dohoda o hospodářském partnerství, politické koordinaci a spolupráci s Mexikem (Globální dohoda), která je v platnosti od 1. října 2000, obsahuje také Dohodu o volném obchodu mezi oběma stranami, jako i otázky politického dialogu a spolupráce. Globální dohoda spočívá na dohodě podepsané v roce 1991 mezi Evropským společenstvím a Mexikem. V roce 1995 podepsaly obě strany v Paříži Společné prohlášení, ve kterém stanovily cíle nové dohody v oblasti politické, hospodářské a obchodní. Vyjednávání bylo zahájeno v říjnu 1996 a skončeno v červenci 1997. Jeho výsledkem byla tzv. Globální dohoda a tzv. prozatímní dohoda, k jejímuž podepsání došlo v Bruselu 8. prosince 1997.

3.1.2 Nejdůležitějšími aspekty Globální dohody jsou institucionalizace politického dialogu, posílení obchodních a hospodářských vztahů prostřednictvím bilaterální, preferenční, progresivní a vzájemné liberalizace obchodu podle pravidel Světové obchodní organizace (WTO) a rozšíření stávajících asi 30 oblastí spolupráce. Dohodou byla vytvořena i společná rada pro dohled nad prováděním dohody.

⁽¹⁰⁾ Věstník OSN č. 03/042 ze dne 17. června 2003 ohledně situace v oblasti lidských práv a svobod indiánů v Mexiku.

⁽¹¹⁾ Policy Brief OECD, říjen 2002. *Territorial reviews: México City*.

⁽¹²⁾ Chudoba v Mexiku: hodnocení podmínek, směrů a strategie vlády. Světová banka, 2004.

⁽¹³⁾ OECD, výhled pro zaměstnanost, 2005.

⁽¹⁴⁾ *Observatorio Laboral* je nástroj zavedený mexickou vládou ke zlepšení situace na pracovním trhu. Zahájení proběhlo 2. března 2005 v *Residencia Oficial de Los Pinos* pod taktovkou mexického prezidenta za účasti delegace EHSV.

⁽¹⁵⁾ Zdroj: Instituto Nacional de Estadística Geografía e Informática. México D.F. 8. března 2004.

⁽¹⁶⁾ „Relaciones UE-México“ (Vztahy EU-Mexiko), stálé zastoupení Španělska u EU.

3.1.3 Prozatímní smlouva ⁽¹⁷⁾, která vstoupila v platnost 1. července 1998, umožnila oběma stranám až do ratifikace Globální dohody urychleně uplatňovat ustanovení týkající se obchodu a doprovodných opatření.

3.1.4 V rámci zasedání společné rady v listopadu 2004 se dohodli EU a Mexiko na uplatňování revizních klauzulí v kapitolách dohody „zemědělství“, „služby“ a „investice“ s tím, že na začátku roku 2005 zahájí současné vyjednávání o těchto oblastech, která uzavřou pokud možno ještě v tom samém roce.

3.2 Hodnocení

Více než pět let poté, co vstoupila v platnost „**Dohoda o hospodářském partnerství, politické koordinaci a spolupráci EU s Mexikem**“ (Globální dohoda), je EHSV názoru, že tato dohoda je nástroj s velkým potenciálem, a že na základě její struktury ve formě tří pilířů může dojít k výhodám, ze kterých budou těžit obě strany (politický dialog, obchodní rozvoj a spolupráce). Podle EHSV je možné hodnotit celkem pozitivně obchodní a investiční vývoj jako i zintenzívnění institucionálního dialogu. EHSV si ovšem myslí, že možnosti při uplatňování globální dohody ještě nebyly vyčerpány a předkládané stanovisko navrhuje některé náměty.

3.2.1 Politické aspekty

3.2.1.1 V politické oblasti se EU a Mexiko dohodly na 4. zasedání společné rady EU/Mexiko, které se konalo v listopadu 2004 v Mexiko city, že je třeba posílit bilaterální politický dialog a potvrdily jejich úsilí o posílení multilateralismu. Dále si vyměnily názory na Mezinárodní trestní soud a shodly se na nutnosti jej podporovat.

3.2.1.2 Vedle vrcholného setkání nejvyšších představitelů států a vlád EU a Mexika a zasedání různých rad a výborů, na kterých odborníci debatují o specifických tématech, přispěla globální dohoda k vytvoření nových trvalých komunikačních sítí, které dříve neexistovaly, a tím umožnila dialog na vysoké úrovni o tématech, která jsou v zájmu obou stran. V rámci dohody došlo také k přiblížení politiků. I vztahy mezi organizacemi občanské společnosti obou stran jsou nyní intenzivnější, především díky třetímu setkání organizované občanské společnosti EU, Latinské Ameriky a Karibiku, které se konalo v dubnu 2004 v Mexiko city a organizoval jej EHSV.

⁽¹⁷⁾ Rámcová dohoda ke stanovení předpisů pro obchodní jednání, která představovala určitý druh zrychleného jednání (*fast track*), a umožnila spustit obchodní jednání v rámci Společné rady obsažené v Globální dohodě.

3.2.1.3 EHSV je rovněž názoru, že kvalita dohody musí být zlepšena prostřednictvím začlenění ustanovení o spolupráci a institucionalizovaném dialogu jako i všech příslušných sektorů do rozhodovacího procesu. V této souvislosti EHSV vítá závěry společné rady, ve kterých bylo poukázáno na možnost institucionalizovat dialog občanské společnosti a doporučeno stanovit za tímto účelem metodiku a nejvhodnější rámec ⁽¹⁸⁾.

3.2.1.4 Na návrh EU byla do dohody zahrnuta tzv. „demokratická klauzule“, podle které „dodržování demokratických principů a základních lidských práv, tak jak jsou definovány ve Všeobecné deklaraci lidských práv, má řídit politiku na obou stranách jak na národní tak na mezinárodní úrovni a je zásadním prvkem této dohody.“ Tato klauzule vzbudila velká očekávání u občanské společnosti, neboť byla viděna jako krok vpřed ohledně využití obchodu jako prostředku udržitelného rozvoje a jako nástroj pro zaručení lidských práv, včetně hospodářských a sociálních práv. Hospodářská a sociální práva ovšem nejsou dále zmíněny.

3.2.2 Hospodářské aspekty

3.2.2.1 Pět let po podpisu smlouvy hodnotí obě strany výsledky jako pozitivní a obzvláště vyzdvihují značný nárůst obchodu ⁽¹⁹⁾ a investic mezi Mexikem a EU.

3.2.2.2 Dohoda také umožnila EU figurovat na trhu za stejných podmínek jako země, se kterými Mexiko uzavřelo dohodu o volném obchodu; tím je evropským podnikům zaručen přístup srovnatelný s tím, který získaly v Mexiku USA prostřednictvím Severoamerické dohody o volném obchodu (což je označováno jako *Nafta parity*). Mexiko naopak těží z vysokého potenciálu evropských investic, přesunu technologií a obsáhlého evropského trhu.

3.2.2.3 Výsledky mohou být ještě zdaleka lepší. I když obchod EU s Mexikem od počátku platnosti dohody stoupl, tvoří tento nárůst žádný větší procentuální podíl na jeho celkovém obsahu, zároveň roste trvale deficit mexické obchodní bilance. Tento deficit se vztahuje v první řadě na dovoz výrobních a investičních statků, které jsou potřebné jak pro modernizaci výrobních zařízení v Mexiku tak i pro výrobu hotových výrobků s vyšší přidanou hodnotou evropskými podniky se sídlem v Mexiku, které jsou určeny pro vývoz do USA.

⁽¹⁸⁾ Bod 15 závěrů Společné rady EU-Mexiko, která se konala v Lucemburku 26. května 2005.

⁽¹⁹⁾ Mezi vstupem obchodní části dohody v platnost v roce 2000 a červnem 2004 vzrostl celkový obchod mezi EU a Mexikem o 31 %, což odpovídá asi 111 miliónům dolarů. „Europa en México, 2004“ (Evropa v Mexiku, 2004), delegace EU v Mexiku, 2004.

3.2.2.4 Celkové investice EU v Mexiku v období mezi lednem 1994 a červnem 2004 stouply na 33 656,6 miliónů dolarů⁽²⁰⁾, což představuje 24,3 % ze všech přímých zahraničních investic uskutečněných v Mexiku v daném období. Mezi 1999 a 2004 obdrželo Mexiko celkem 78,06 miliard dolarů z přímých zahraničních investic, z nichž bylo 19 791 z EU. Podle podílu členských zemí na přímých zahraničních investicích v daném období vznikne následující pořadí: Španělsko (8,3 %), Nizozemí (8,2 %), Spojené království (3,7 %) a Německo (2,6 %). Vývoj investic EU zdůrazňuje strategický význam, které pro ni Mexiko má. Mexiko a EU musí využít možnosti, které se jim prostřednictvím dohody otevřely k prohloubení a rozšíření oblastí, které se vztahují na služby a investice, které jsou pro EU zásadní.

3.2.2.5 EHSV poukazuje mj. na následující hospodářské následky dohody:

- Investice EU musí být různorodé (především v oblasti vědeckého a technologického rozvoje), neboť se dodnes soustředily na několik málo výrobních oblastí a regionů Mexika,
- vývoz výrobků z Mexika stoupl, škála výrobků je ale zatím velmi omezená, proto musí mexické podniky hledat prostor pro nové výrobky a dostat se na trhy dalších zemí Evropské unie,
- nárůst obchodu a investic má sice všeobecně dobrý důsledek na hospodářství, přesto však nenastaly očekávané změny ve prospěch sociálního rozvoje a boje proti chudobě,
- dohody využily především mexické a evropské velké podniky, MSP nevyužily všechny nabízené možnosti,
- právní rámec dohody není dostatečný pro to, aby byly vytvořeny pobídky k větším investicím, k čemuž je zapotřebí především více právního zabezpečení,
- dohoda sama o sobě nepředstavuje žádné pevné schéma pro obchodní vztahy, proto by mělo být prozkoumáno, jak může být v rámci revizních klauzulí zlepšena a aktualizována.

3.2.3 Aspekty spolupráce

3.2.3.1 Spolupráce mezi Mexikem a EU obsahuje čtyři prvky. Za prvé, bilaterální spolupráci na vládní úrovni. Za druhé, regionální programy, které nabízí EU pro celou Latinskou Ameriku (AL-Invest; URBAN; ALFA; @lis, Eurosociál (atd.)), kterých se Mexiko účastní. Za třetí, spolupráci na tématech jako jsou lidská práva, životní prostředí a nevládní organizace. Za čtvrté, možnost pro Mexiko podílet se na jiných programech jako Šestý rámcový program pro výzkum a rozvoj.

⁽²⁰⁾ Všechny údaje k přímým zahraničním investicím pochází z: „Europa en México, 2004“ (Evropa v Mexiku, 2004), delegace EU v Mexiku, 2004.

3.2.3.2 V oblasti bilaterální spolupráce existuje pevný právní rámec, který je tvořen kapitolou dohody o spolupráci a *Memorandum of Understanding* o víceletých hlavních směrech pro uskutečnění spolupráce EU-Mexiko 2002-2006, ve kterém se obě strany shodly orientovat spolupráci na následující směry: sociální rozvoj a snížení nerovnosti, posílení právního státu, hospodářská spolupráce, vědecká a technologická spolupráce. Program pro období 2002-2006, který je realizován kofinancováním, dala EU k dispozici 52,6 miliónů eur, podobnou částkou přispívají mexické instituce, které těží z provádění projektů. Další z podepsaných dohod je rámcová dohoda o financování, která slouží jako základní dokument pro vytváření specifických projektů spolupráce mezi Mexikem a Evropskou unií.

3.2.3.3 Dále bylo započato jednání a přijetí přídatných nástrojů pro posílení spolupráce mezi Mexikem a EU, v únoru 2004 byla podepsána sektorová dohoda o vědecké a technologické spolupráci. Zároveň s tím pokračují kontakty zaměřené na dohodnutí sektorových dohod v oblasti vysokoškolského vzdělávání a životního prostředí.

3.2.3.4 Právě probíhá Komplexní program pro podporu malých a středních podniků zaměřených mj. na následující aspekty: vybudování technických kapacit pro podporu produktivity MSP, podporu pro přesun technologií, podporu postupů spolupráce mezi podniky, aby byly podpořeny společné investice a strategická spojení mezi MSP Mexika a EU, modernizace a mezinárodní charakter MSP. Program pro zjednodušení globální dohody se zaměřuje na specifické oblasti: clo, technické standardy, předpisy pro zdravotnictví a ochranu rostlin, ochrana spotřebitele a duševní vlastnictví.

3.2.3.5 Dále jsou v souvislosti se spoluprací v oblasti lidských práv prováděny projekty k tématům „zavádění doporučení vycházející z hodnocení situace lidských práv v Mexiku“ a „podpora a ochrana lidských práv původních národů v Mexiku“.

3.2.3.6 S ohledem na provádění a administrativu spolupráce upozornily některé mexické vládní instituce EHSV na komplexnost postupu Společenství pro provádění spolupráce. S ohledem na budoucí spolupráci sdílají EU a Mexiko pravděpodobně názor, že prohloubení jejich vztahů je důležité a mělo by k němu dojít pomocí nové spolupráce, jako i zjištěním a stanovením doprovodných modalit jako oblastní dialogy a trojstranná spolupráce mezi Mexikem, EU a třetími zeměmi, především Střední Ameriky. Co se týče budoucích oblastí spolupráce, které musí být stanovené pro období 2007-2013, je EHSV názoru, že musí být posílena stávající podpora MSP, i v oblasti sociální spolupráce, vzdělávání a životního prostředí.

3.2.4 Dopady rozšíření EU na vztahy s Mexikem

3.2.4.1 V hospodářských vztazích Mexikem a EU je zaznamenán živý obchod s některými z deseti nových zemí. Obchodní rozvoj je výjimečný např. v případě České republiky, Maďarska a Slovenské republiky. Také je prokázáno, že pro střední a malé ekonomiky plyne větší užitek než pro velké ekonomiky. Obchodní výměna mezi Mexikem a novými členskými státy je ovšem teprve v počátcích.

3.2.4.2 Co se Mexika týče, byly privilegované obchodní vztahy, které byly zavedeny globální dohodou, rozšířeny na deset nových zemí. Přístup k zóně volného obchodu čítající přes 550 milionů⁽²¹⁾ spotřebitelů (obyvatelstvo EU a Mexika⁽²²⁾) by měl mít citelné důsledky jak pro mexické podnikatele, tak pro podnikatele z nových členských států. S rozšířením byly nové členské státy zapojeny do obchodní politiky Společenství, a zavedením společných obchodních předpisů, jednotného celního tarifu a jednotného administrativního postupu byla podnikům z třetích zemí jako Mexiku ulehčena činnost v nových členských státech.

3.2.4.3 Jak Mexiko tak nové členské státy zdůrazňují, že na jejich trzích existují možnosti pro podniky druhé strany, a to především pro zpracovatelský průmysl v nových členských zemích a zemědělskou oblast v Mexiku. Kromě toho bude hospodářský růst v nových zemích vytvářet významnou dodatečnou poptávku. To dává mexickým exportérům relativní konkurenční výhodu oproti jejich latinskoamerickým a asijským konkurentům, kteří ještě nemají preferenční dohodu s EU.

4. Globální dohoda EU-Mexiko a Severoamerická dohoda o volném obchodu (NAFTA)

4.1 Blízkost Mexika k jednomu z největších světových trhů, USA, vysvětluje z velké části stupeň integrace mexické ekonomiky s ekonomikou USA. USA mělo zájem být konkurenceschopnější než jeho největší rivalové Japonsko a EU. Mexiko mělo na druhou stranu snahu pevně se začlenit do světového hospodářství. Prostřednictvím NAFTA udalo Mexiko vztahům s USA nový směr, který se ukázal jako výhodný především pro Severní Ameriku a všeobecně pro malé a velké podniky. EU v tu dobu byla zaměřována otevřením se směrem na východ, které bylo započato sjednocením Německa.

4.2 Od 1. ledna 1994, kdy NAFTA vstoupila v platnost, přesáhl trojstranný obchod 623 miliard dolarů, tedy více než

dvojnásobek před uzavřením NAFTA. Mezi lety 1994 a 2003 vzrostly přímé zahraniční investice v třech NAFTA zemích o více než 1,7 biliónů dolarů. Zároveň s NAFTA vstoupily v platnost také Severoamerická dohoda o spolupráci v oblasti životního prostředí (North American Agreement on Environment Cooperation – NAAEC) a Severoamerická dohoda o pracovní spolupráci (North American Agreement on Labor Cooperation – NAALC)⁽²³⁾.

4.3 Bez NAFTA by byl podle odhadů Světové banky⁽²⁴⁾ vývoz Mexika nižší a objem zahraničních investic nižší. Severní Amerika je hlavním zdrojem investic v Mexiku (EU je na druhém místě). Mezi lety 1994 a 2004 směřovaly severoamerické investice především do zpracovatelského průmyslu (43,7 % celkového objemu) a do služeb (38,4 % celkového objemu). V jiných oblastech jsou ovšem důsledky NAFTA sporné, především v oblasti nezaměstnanosti, imigrace, příjmů na osobu a zemědělství. Od doby, co NAFTA vstoupila v platnost, nedošlo k narovnání mezi Mexikem a jeho severoamerickými partnery, které bylo očekávané jako důsledek masivní investiční činnosti⁽²⁵⁾.

4.4 Země NAFTA se snaží v současnosti o prohloubení hospodářské integrace Severní Ameriky a hledají další nástroje ke zlepšení obchodu, investic a konkurenceschopnosti. NAFTA se ovšem nezabývá základními otázkami jako imigrace či mobilita pracovníků, ve kterých se USA omezuje na nabídnutí omezeného počtu víz pro odborné síly. Po liberalizaci obchodu stoupl počet ilegálních mexických imigrantů do USA na 2 miliony v roce 1990 a 4,8 milionů v roce 2000⁽²⁶⁾, což vedlo ke zhoršení problémů na hranicích. V roce 2004 mělo asi 10 milionů osob narozených v Mexiku bydliště v USA. Když k tomu připočteme občany USA mexického původu, stoupne počet na 26,6 milionů, což je 9 % severoamerické populace. Obzvlášť zřetelně se migrace projevuje na finančních zásluhách do Mexika, jejichž částka přesáhla v roce 2004 13 miliard amerických dolarů⁽²⁷⁾.

4.5 Hlavní rozdíl mezi NAFTA a Globální dohodou Mexiko – EU je ten, že druhá jde dál než k čistě obchodním záležitostem, neboť nejen udělalo z EU druhého nejsilnějšího obchodního partnera (a to za vyváženější a spravedlivější obchodní bilance), nýbrž obsahuje i zásadní otázky spolupráce a politické koncentrace, které v dohodě NAFTA nejsou zohledněny. Co se týče zapojení občanské společnosti do rozhodovacího procesu, nemá pro toto NAFTA žádné mechanismy.

⁽²³⁾ Společné prohlášení komise pro volný obchod Severoamerické dohody o volném obchodě. 16. července 2004.

⁽²⁴⁾ Zpráva o Mexiku oblasti studií peněžního institutu Caja Madrid, květen 2002. Světová banka: „Poučení z NAFTA pro latinskoamerické země a Karibik, D. Lederman, W.F. Maloney a L. Servén. 2003“.

⁽²⁵⁾ Světová banka, World Development Indicators Online.

⁽²⁶⁾ John Audley, tamtéž, s. 49.

⁽²⁷⁾ Tisková zpráva mexického vládního úřadu 71/04. 17. prosince 2004.

⁽²¹⁾ Včetně Bulharska a Rumunska.

⁽²²⁾ V roce 2003 mělo Mexiko 102 milionů obyvatel (OECD, Fact Book, 2005)

4.6 Z obchodní bilance je zřejmé, že objem obchodu mezi EU a Mexikem během posledních pěti let významně narostl, ačkoli podle dosavadních údajů⁽²⁸⁾ zatím nepředstavuje protipól obchodním vztahům Mexika s USA, které jsou i nadále nejdůležitějším obchodním partnerem. 90 % vývozu z Mexika směřovalo do zemí NAFTA⁽²⁹⁾, zatímco do EU to bylo pouze 3,4 %. Co se týče dovozu do Mexika, pouze 64,2 % bylo z USA a pouze 10,4 % z EU.

5. Institucionalizace dialogu s organizovanou občanskou společností

5.1 Globální dohoda institucionalizuje politický dialog, který zahrnuje všechny bilaterální a mezinárodní otázky oboustranného zájmu na všech úrovních. S tímto ohledem byla vytvořena „Společná rada“ (čl. 45), která má dohlížet na provádění dohody a při své činnosti je podpořena „Společným výborem“ (čl. 48). Dále je v dohodě stanoveno, že Společná rada **může rozhodnout o vytvoření dalších orgánů, které ji podpoří při naplňování jejich úkolů** (čl. 49).

5.2 Podpora zapojení mexické a evropské občanské společnosti je zásadní pro to, aby byly zapojeny zájmy sociálních oblastí obou stran do provádění Globální dohody. Je třeba, aby bylo více zastoupeno celé spektrum organizací občanské společnosti – zemědělci, spotřebitelé, ženy, skupiny působící v oblasti životního prostředí, lidských práv, odborné skupiny a malé a střední podniky.

5.3 Hlava VI a VII Globální dohody obsahuje výše zmiňované články poskytující právní základ pro vytvoření Smíšeného poradního výboru EU-Mexiko. Za prvé, článek 36 stanovuje explicitně, že občanská společnost musí být zapojena do procesu regionální integrace. Za druhé, článek 39 stanovuje oblasti, na které se má spolupráce soustředit, přičemž první oblast je posílení občanské společnosti. A jako poslední je Společná rada podle článku 49 oprávněna vytvořit poradní výbory nebo jakékoliv organismy, které považuje za důležité pro provádění ustanovení dohody. Dále umožňuje flexibilní klauzule (článek 43) rozšíření oblasti spolupráce. Proto existuje reálná možnost vytvořit smíšený výbor EU-Mexiko, který by umožňoval spolupůsobit v rámci různých aspektů dohody. Podle názoru EHSV a v souladu se získanými zkušenostmi⁽³⁰⁾ by se tento orgán jmenoval „Společný poradní výbor EU-Mexiko“.

⁽²⁸⁾ Zdroj: Sdružení mexických dovozců a vývozců (ANIERM), podle údajů mexického ministerstva hospodářství.

⁽²⁹⁾ Je třeba zohlednit, že z těchto 90 % spadá 10 % na ropu a 50 % na výrobky vyrobené v maquiladoras.

⁽³⁰⁾ Článek 10 Asociační dohody EU – Chile (v platnosti od 1. března 2005; Úř. věst. L 352, 30.12.2002) ustavuje „Společný konzultační výbor“, jehož úlohou je „pomáhat Asociační radě při podpoře dialogu a spolupráce mezi různými ekonomickými a sociálními organizacemi občanské společnosti Evropské unie a Chile“.

5.4 Podle názoru EHSV by vytvoření a práci takového orgánu ulehčilo, kdyby v Mexiku existoval **srovnatelný orgán s odpovídající legitimitou, reprezentativností a nezávislostí**, ve kterém by byly reprezentovány vhodným způsobem tři tradiční sektory (zaměstnavatelé, zaměstnanci a různé zájmy). Nicméně pokusy podniknuté na půdě mexického parlamentu vytvořit mexický HSV, i když byl předložen návrh zákona k vytvoření hospodářské a sociální rady jako veřejného orgánu se sídlem v Mexiko City nevyústily v konkrétní řešení⁽³¹⁾. Dále neexistuje shoda ohledně jeho vytvoření mezi odbory, organizacemi zaměstnavatelů a třetím sektorem. Při stanovení úkolů takového orgánu neexistuje žádný jasný rozdíl mezi nástroji sociálního dialogu (konzultace, dohody a jednání) a konzultace s občanskou společností.

5.5 Dialog vlády s částmi občanské společnosti se odehrává v tzv. *Consejo para el diálogo con los sectores productivos* (CDSP – Rada pro dialog s produktivními sektory)⁽³²⁾, ve kterém jsou zastoupeny odbory, zaměstnavatelé a centrální a regionální vládní úřady. Tento dialog ovšem vykazuje znaky spíše sociálního než občanského dialogu a třetí sektor není plnohodnotně a dostatečně zastoupen vědci a zemědělci. Na druhé straně vede vláda dialog s jinými platformami, které tvoří různé organizace občanské společnosti (odbory, komory malých podniků, nevládní organizace), především v souvislosti s obchodními dohodami, které Mexiko podepsalo.

5.6 Vláda a mexičtí zaměstnavatelé chtějí udělat z CDSP prostředníka EHSV, i když to vláda vidí pouze jako první krok, než bude přezkoumáno, jak mohou být začleněny organizace třetího sektoru. Odbory se podílejí aktivně a CDSP uznávají, i když v otázce, jestli má být partnerem pro EHSV, nezaujímají společné stanovisko. Organizace, které patří k platformě občanské společnosti, se vyslovují pro založení HSV jako nové organizace.

6. Závěry a doporučení

6.1 I když jsou změny odehrávající se v Mexiku vnímány pozitivně, chybí přesto řada reforem. Mj. je nutné posílit právní stát a zaručit tak svobodu a právní jistotu, řešit problémy justice, dělit přiměřeněji majetek, zlepšit sociální ochranu, postarat se o přístup k hodnotnému vzdělání a zdravotnictví a nechat růst domácí trh především prostřednictvím MSP, přičemž sociální soudržnost musí být hlavní osou všech zlepšení, aby Mexiko mohlo být považováno za rozvinutou zemi se všemi zárukami.

⁽³¹⁾ Článek 1 návrhu zákona.

⁽³²⁾ Další informace na internetové stránce: http://www.stps.gob.mx/consejo_dialogo/cpdsp/frameset.htm.

6.2 EHSV je názoru, že možnosti globální dohody nebyly dostatečně využity ve všech svých směrech. Podle EHSV by měly z dohody vyjít nové impulsy ke snížení daní, odstranění technických obchodních překážek a otevření další sektory pro obchod se službami a pro investice. Na obou stranách musí být podporováno zakládání podniků, ulehčeny institucionální vztahy, vytvořeno prostředí vstřícné pro podnikání a podporována diskusní fóra. Dále musí být posílena bilaterální spolupráce v rámci zahraničních iniciativ společného zájmu především ve zbývajících zemích Latinské Ameriky a USA. Prostřednictvím plánů na spolupráci je třeba rozvíjet sociální a pracovní aspekty smlouvy (vzdělávání, rovnost příležitostí, zaměstnanost atd.).

6.3 Podle EHSV je možné založit Společný poradní výbor EU-Mexiko pro zapojení občanské společnosti do těchto úkolů. Dále se EHSV důrazně vyslovuje pro vytvoření organizace srovnatelné s EHSV a vyzývá mexické zastupitele, aby v tomto směru pokračovali v jejich snahách.

6.4 Z pohledu EHSV by mohl být Společný poradní výbor především poradní orgán Společné rady, který by spolupůsobil při rozvoji, uplatňování a provádění Globální dohody. Jeho úloha by měla spočívat v tom, že by se vyjadřoval k tématům na žádost Společného výboru a Společné rady a také by mohl vydávat stanoviska nebo doporučení z vlastní iniciativy o otázkách týkajících se dohody. Dále by měl za úkol pravidelně vypracovávat zprávu o vývoji dohody a za pomoci a finanční podpory Společného výboru organizovat setkání fóra občanské společnosti EU-Mexiko. Smíšený poradní výbor by se měl také pravidelně scházet se Společným parlamentním výborem EU-Mexiko, forma setkání bude ještě stanovena, aby mohlo být lépe sledováno provádění dohody.

6.5 EHSV považuje za smysluplné, aby dosavadní sporadické kontakty s mexickou občanskou společností byly nyní pravidelné, aby byly prozkoumány možnosti pro Společný poradní výbor, proto žádá aktéry mexické občanské společnosti, aby ze svých tří skupin (zaměstnavatelé, zaměstnanci a třetí sektor) dohodu vybrala tři zástupce každé skupiny. EHSV bude také jmenovat tři zástupce z každé ze svých tří skupin. Jedná se o to vytvořit pracovní skupinu, ve které se v průběhu práce ukáže, kam bude směřovat.

6.6 Úloha této společné pracovní skupiny EHSV/zástupci mexické občanské společnosti má spočívat ve vypracování návrhu na zřízení, složení, úkoly a statut Společného poradního výboru EU/Mexiko. Toto by mohlo proběhnout v roce 2006 a návrh by mohl být Společné radě předložen v roce 2007.

6.7 Dále by byl EHSV ochoten v bilaterálním rámci mimo dohodu podporovat dle možných sil vytvoření srovnatelného národního orgánu v Mexiku, pokud bude v mexické společnosti existovat k tomuto shoda. Tak by mohly být dále rozvinuty vztahy mezi různými organizacemi evropské a mexické občanské společnosti a podpořen užší vztah mezi Evropou a Mexikem.

6.8 Podle názoru EHSV by měl tento orgán odrážet pestrost mexické občanské společnosti a skládat se proto ze tří dříve jmenovaných skupin. Stejně jako EHSV by musel splňovat kritéria reprezentativnosti, nezávislosti a legitimacy. Hlavními předpoklady pro vytvoření takového orgánu jsou ze zkušenosti EHSV vůle ke shodě mezi různými zúčastněnými sektory občanské společnosti a stanovení kritérií reprezentativnosti pro organizace, které v něm mají být zastoupeny.

V Bruselu dne 15. února 2006.

předsedkyně

Evropského hospodářského a sociálního výboru

Anne-Marie SIGMUND